XXXIV. évf. Cluj-Kolozsvár, 1924. Január 1. szám.

Unitárius Közlöny

A VALLÁSOS ES ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

Főszerkesztő: Dr. BOROS GYÖRGY | Szerkesztő: PAP DOMOKOS

Előfizetési ár: Egész évre 30 L. Magyarországra: 36 L. Egyes szám ára 4 L. Akik a 30 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferencz-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitói-díj 100 L. Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztároshoz küldendő.

Ujévkor.

Magas szikla élén állunk. Előttünk a mélységes tenger minden titkával, utánunk a göröngyös és süppedékes szárazföld utaival és utasaival. Az a mult, ez a jövő. Ettől sokat várunk, de félünk megközeliteni. Attól amit kaptunk, ha jó volt, elraktároztuk emlékeink közé, ha rossz, igyekszünk elfeledni.

A rossztól való szabadulás vágya ott élt mindig mint életösztön és mint erkölcsi parancs. De mi sokáig, talán vénségünkig, csak ösztönösen éltünk. A lélek öntudatra ébredése csak nagy megrázkódtatások után, csak „az idő teljességében" következik el.

Kifárad az ember a rosszban, jóra vágyik. Keresi a vezető szellemet, mely szövétnekével előtte világitson. Sóvárgó vággyá izmosul benne az a gondolat, hogy mégis talán jobb lesz ami jő, mint ami elmult. De messze még a virradat, mikor a támadó nap sugara szivárványszini festi a szakadozó felhők fodraira.

Aki elveszíti türelmét, soha sem látja meg a boldogitó uj nap tiszta fényét, mert ekkor már lelkéből szállnak föl a bizalmatlanság és hitetlenség fellegei. A bizva hivő előtt semmi sincsen messze, semmi sem lehetetlen. Ha üldözik, tudja hogy van menedékhely Isten előtt, ha támadják, bátor vezérként áll a helyén, mert tudja, hogy aki Istenben bizik, meg nem csalatkozik.

Csak a nemtörődömség, csak a „minden jó ugy, ahogy van", csak a tétlen tunyaság nem jut soha kikötőbe, hanem hányódik egyik partról a másikhoz. Az embereket gyülöli, Istent nem keresi, nem is szereti. Neki nem jut tudtára Jézus bátorító szava: „Mit féltek ti kicsiny hitüek." Előtte nincsen uj esztendő, mert nincsen megujulás.

Szerencsétlen és boldogtalan ő, akár egyedül bolyong, akár tömegek gyűjt maga körül.

Nekünk nem ilyen tétova lelkekre, hanem hinni és akarni tudó emberekre van szükségünk. Ilyeneké az élet, ilyeneké Isten országa, a boldogság itt a földön. Az ilyenek mindig uj esztendőt élveznek. Ú.

Kelemen Lajos ur
~~Szentegyház u. 21~~ Loco. Helyt

Str. Iuliu Maniu 24

Jóltevőink emlékére.

A kolozsvári ünnepélyen 1923. dec. 16-án elmondotta Ferencz József püspök.

Tisztelt közönség! Hölgyeim és Uraim! Egyházi Képviselő Tanácsunk elrendelte, hogy ez évben minden egyházközségünkben egyházunk jóltevőinek emlékére egy vasárnap istentisztelet keretében ünnepélyt tartsanak. Ez az intézkedés nem uj, mert én jól emlékszem, hogy gyermekkoromban, még csak elemi osztályos tanuló voltam, talán 1842-ben, ily emlékünnepély tartatott Kolozsvárt templomunkban, melyen mint bámuló én is jelen voltam. A beszédekből természetesen nem sokat értettem, de az ünnepély fényében, külsőségeiben, még most is emlékszem rá, nagyon gyönyörködtem. Több ilyen ünnepély talán nem is volt. De 1862-ben szabályoztatván ezen emlékünnepélyek megtartása oly módon, hogy gimnáziumainkban 5 évenként megtartassanak, amelyeken egy-egy tanár valamelyik jóltevőnknek életrajzát kidolgozva, felolvassa. 1863-ban kolozsvári főgimnáziumunkban Nagy Lajos tanár Suki László életéről és alapitványáról tartott felolvasást, amely a Keresztény Magvető 3-ik füzetében kiadatott. Szintugy székelykereszturi és tordai gimnáziumainkban is ugyancsak ez évben megtartatott az emlékünnepély. Arra még emlékszem, hogy 1868-ban Augusztinovich Pálnak Buzogány Áron tanár által megirt életrajzával tartatott meg az ünnepély. Hogy mikor szünt meg és miért ez ünnepélyek megtartása, nem tudom. Ezt ujitotta most meg az E. K. Tanács rendeletével s nagyon helyesen tette, mert egyházunk jóltevőinek csakugyan hálával tartozunk azért, hogy egyházunkat és iskoláinkat adományaikkal megtartották s megmentették a megsemmisüléstől, aminek oly sokszor ki voltak téve. De ez emlékünnepélyek másfelől minket is kötelezneek, hogy elődeink példáját kövessük s egyházunkért és iskoláinkért ne sajnáljunk semmi áldozatot meghozni.

Ami már a jelen ünnepélyt illeti, a templomban ugyan a délelőtt megtartatott az egyházközség részéről a jóltevők emlékére az istentisztelet, de a D. F. E. és az Unitárius Irodalmi Társaság annak mintegy kiegészitéséül elhatározták, hogy egyes jóltevőnkről névszerint is megemlékeznek s e tekintetben a mai ünnepélyen szives lesz Kelemen Lajos tanár ur klenodiumokkal kapcsolatban előadást tartani. A mire ezennel felhiva, az ünnepélyt megnyitom.

Tiszteld a multat.
Élj a jelenben.
Dolgozz a jövőért.

„Ó hazám. mikor lesz vége e kinos aggódásnak miattad! Derengsz néha szép reményt, sugárzassz néha szép jövendőt, s oszlani látszanak fellegid. És meginj uj robajjal dulnak feletted zivatarok. Ah ez valóban fárasztó élet, ez a reménytelen szerelmesnek gyötrelmes élete."

1834. Január 13. **Bölöni Farkas Sándor.**

TŰZHELY MELLETT.

Egy unitárius költő verseiből.

MELEG PONTOK.

Azok a szép csillagok felettem,
Mik megadják varázsát az égnek,
Forró napok, önhevüktől izzók,
Szétszórtan és magányosan égnek;
Az ürben, hol sok ezer világ van:
Meleg pontok egy hideg világban.

Azok a kis meleg szobák, honnan
Égő lámpa kandikál az éjbe
S havas mezők didergő-vándorát
Igy biztatják: „melegedni térj be,
Mert itt benn most melegebb világ van“:
Meleg pontok egy hideg világban.

A sok szív, mely annyi forró dalnak
Életadó s melegitő fészke
S az a sok szív, mit az élet dobott
Egy-egy szépért rajongó művészbe,
Itt a földön, hol annyi rutság van:
Meleg pontok egy hideg világban.

APÁMNAK.

Legdrágább ősi cimerem
Munkától kérges tenyered.
A legdicsőbb nemességet
A jövendőkre te nyered.

Gondterhes ősz fejed, apám,
Nekem becsület lobogóm.
Meghordozni a világban
Fejemet én is igy fogom.

A szegénységünk büntelen,
A vagyonunk mind tiszta kincs,
Ami van: az minket dicsér,
S mi vádolhatna: semmi sincs.

ANYÁMNAK.

Anyám, ki szegény sorban éltél
Gazdag reménnyel telve el,
Küzdöttél érettünk, értem
S még ma is verejtékezel.

Anyám, én nem igy szeretnék fizetni,
Nemcsak reménnyel egyre még.
Mikor jön a való, ha most sem,
Nekünk a reményből elég.

Anyám, én szeretnék adni néktek
Gondtalan napot, jólétet;
De engem is csak reménnyel
Fizet a gazdám: az élet.

Halmágyi Samu.

Lelkesítő példák egyházközségeink történetéből.

— Székelyszentmihály és társai dicsősége. —

A jelen idők szomoru napjaiban, midőn lelket megható szép tettekkel alig találkozunk, midőn mindenki önmagának él, midőn a mult idők nagy alakjaira visszatekinteni nem elég erős már szemünk, — én tisztelt olvasóim, visszaszállok rég elmult időkbe, csendesen nyugvóknak sirját bontogatom, halottakat akarok feltámasztani, hogy a régen porladozók ajakáról hallhasson jelen nemzedék lelket átjáró szép beszédeket, hogy olvasson azok életéből lelkesitő szép példákat.

Hogy célomat elérhessem, elmondom, hogy és miként épitették fel őseink e maholnap 100 éves templomot és elmondom, milyen lélek vezette filiális népeinket a maguk templomaik megépitésében.

A régi irásokból azt látom, hogy ez a templom a második közös temploma Székelyszentmihálynak és a hozzátartozó filiák népének.

Hogy mikor és kik épitették e helyen állott első templomot — nem tudható. Csak azt tudjuk, hogy hosszu századokon át fentartotta a vallásos buzgóság, melyet az 1836-ban tartott környéki vizitáció is elismer, midőn ezt irja: *„A templom, torony, ámbár századokkal mérköznek, mégis jól állanak, csupán a cinterem, kertek hibáznak, a régiség győzvén rajtok.“*

Habár a templom még jól áll, az 1837-ben tartott környéki v. hivatal uj templom épitését hozza javaslatba: *„A cinterem kőfala düledezett, a templom, a hajdani időknek után nyomozhatatlan munkája, a régiségnek bélyegeit mutatja s különben is öt falu egyeztetvén egy templomban, ezen szent hely a hivek befogadására kicsiny, keskeny, mely helyett ujat alapitani a vizitáció szükségesnek látja, de ezt igy vette észre maga a szent eklézsia is, minél fogva, mint némely vásárolfakból és mészkészitésből látszik, előkészületeket tenni megindult.“*

Valóban megindult. Mint a fogságból hazakerült Izrael népe: olyan buzgósággal fog hozzá 5 falu apraja, nagyja a lelki Jeruzsálem felépitéséhez. A buzgóság felkutatja és katlanba rakja e vidéknek kevés mészkövét, a lelkesedés összehordja a Nyikóvölgy minden fövénynemét, téglává gyurja itt-ott alkalmasnak talált földjét, ugy, hogy 1841-ben 201.500 téglával, 2338 véka beoltott mésszel hozzá kezd a templom építéséhez.

A régi templom, *a hajdani időknek utánnyomozhatatlan munkája bomlik,* az uj épül. Az omló és épülő falakon az egyházközség lelke: *Pap Sámuel* gondnok áll, ki a hozott határozat szerint, *a régi templom minden használható részét biztos helyre rakatja, 160 öl követ az egyház tagjaival előteremt, több ezer véka mész kiégetéséről vagy bevásárlásáról gondoskodik, a templomfedeléhez szükséges cserepet messze földről hozatja, a templomba készitendő székekhez a deszkát előre beszerzi; gondoskodik, hogy minden 8 hét-*

ben naponként a pallérnak a hivek részéről kiszolgáltassék 2 font hus, vagy egy tyuk, vagy egy disznóláb, vagy sódar, egynegyed kompona turó, 100 tojás, 8 font só, hat véka kenyérnek való és 8 font szalonna. Ez déli 12 órakor, a kőmiveslegények ételével, melyet szintén a hivektől kell összegyüjteni, mindig készen legyen s aztán legyen gondja, hogy a pallérnak a papnál, a legényeknek másh l legyen szállásuk ágynemüvel, a vacsorához gyertyájuk a világitásra; gondoskodjék, hogy mindennap 15 szekér készen álljon a fövényhordásra és a szükséges munkás a kőmivesek mellett reggelenként, kiknek jutalmat is igér az esetben, ha a régi templom fundamentumából a régi római irással ellátott köveket jobban kikutatják.

Ennyi önfeláldozó munkának meg is lett az eredménye, mert már 1843-ban a templom, a torony pedig a templom magasságáig, *„mielőtt a hó boritaná a földet, — készen valának“.*

Az 1843-ban tartott v. hivatal elragadtatással ir az uj templomról. Ezt irja: *„Messze földön nincs ehez hasonló Istenháza. S ez eklézsia buzgó népét senki sem tudná kellőképen megdicsérni.“*

Tele van a lelke édes örömmel ez eklézsia minden fiának, leányának, de egyuttal aggodalommal is. Még az alkotások óriási tömege vár a hivekre. Még nincs boltivezés, szószék, ablak, ajtó, pad, karzat, torony, korona, orgona. Már teljesen elfogyott minden anyag, pedig a hivek önmaga megröviditésével bérbe adták 6 évre havasukat is, csakhogy a templom tovább épülhessen. Az önkéntes adakozások mellett, melyek több száz kalangya buzát, zabot és több száz véka törökbuzát tesznek ki, minden évben kivetik és vonakodás nélkül fizetik a rovatalt szegények és gazdagok egyaránt. Megtesznek minden lehetőt és lámpásaikból mégis elfogy az olaj . . . Sötét van. Az aggodalom felhői borulnak a lelkekre amiatt, hogy a templom épitését befejezni nem tudják. A csüggedés erőt vesz a lelkeken . . . már-már elmerülnek a szivek az aggodalom habjaiban és azok között, kik lehajtott fejjel, bus ábrázattal jártak, megjelenik *Pap Sámnel* és szól: *„Mit féltek, oh kicsiny hitüek?!“* Ha ti mindnyájan azt akarnátok is, hogy templomunk épitése egész eklézsiánk nagy szégyenére félbemaradjon, *hát én nem akarom!* Én olvastam, hogy az unitáriusoknak Kolozsvárt, az óvárban levő kollégiumát erőszakkal elvették a katholikusok és a diákok a Magyar-utcában sövényből mást fontak, megtapasztották és abban tovább tanultak; én olvastam, hogy Gédeonnak egy kicsiny csapata megvert nagy, lomha seregeket; olvastam, hogy elvettek tőlünk 100 és 100 templomot és unitárius testvéreink még olyan helyeken is mást épitettek, hol alig voltak 2—300-an. Mi itt 5 községben 1000-en vagyunk. Mi ne tudnók felépiteni? Megveri az igaz Isten. ki most félreáll! Tudjátok-e mi kell ahhoz, hogy templomunk felépülhessen?... Akarat! Ha mindnyájan akarjátok, megmondom nektek, hogy lesz e templomból egész Istenháza. Igy: „Én egyedül vettetek 1000 téglát, te negyedmagaddal 1000-et, te 10-ed magaddal 1000-et és igy tovább. Elfogyott a fövény a Nyikó medréből? Majd mást hoz a

megáradott patak! Akarjátok?" És Sámuel próféta szavára felel a nép: Akarjuk!

És az utolsó szem fövényt is összegyüjtik, a patak minden követ összehordják ingyen, buzgóságból. Öt község népe közül mindenki ott van, még a gyermek is. Ezek a vizhordók a mész beoltásához, azok a még hiányzó cserepet hozzák messzi vidékekről, ezek fát, követ szállitanak . . . mindenki munkában. És épül, épül az Istenháza, anyag van bőven, de a pénztárból elfogyott az utolsó garas is. És ismét szól Sámuel próféta: *„Isten dicsőségére és eklézsiánk becsületeért a pénzt is elő kell teremtenünk . . . elő kell teremtenünk a föld fenekéből is.* Látom, hogy itthon nem boldogulhatunk. Barátaim! Holnap megyek Udvarhelyre. Birtokomat betábláztatom. Hozom a hiányzó pénzt a ref. iskola pénztárából. Birtokomon sohasem volt teher, nevem után adósság, de büszkén fogom magamat adósnak vallani, mert egyházamért, vallásomért életem sem sokalnám!"

És ugy lett. 1846-ban elkészült a boltivezés, az ajtók, az ablakok. 1848-ban elkészült a talpaspohár alaku, liliomlevelekből kiemelkedő gyönyörü szószék, amelyet ittjárt amerikai testvéreink is elragadtatással szemléltek. 1864—65-ben elkészül és bádoggal befedetett a 30 m. magas torony, 69-ben a 8 változatu diszes orgona és korona.

Ime, 32 esztendőnek alig szünetelő munkája: a diszes templom, a Nyikóvidék ékessége, végvára az Unitárizmusnak, — készen van! Félmillió tégla, 160 öl kő, 5000 véka mész használtatott fel a templom és torony épitéséhez. A régi templom fundamentumából kiszedett, római irással ellátott kövek ott vannak a toronynak a földszinére kiemelkedett részén s igy a *„hajdani idők után nyomozhatatlan munkájának maradványait" ma is szemlélhetik az érdeklődők.*

Viselni a gondnoki tisztet ilyen nagyszabásu épitkezés között, nem kicsiny feladat. Kiállitani a munkást minden reggel 5, egymástól távoleső községből, összeszedni minden napra a vállalkozók, kőmivesek, ácsok élelmét házanként, elhagyni a saját munkáját, állani a romokon, meg az emelkedő falakon szüntelen — olyan áldozat, melyet eléggé méltányolni nem tud a mai kor gyermeke, ki ebbe a kész templomba ingyen jár imádkozni.

Vajjon ott maradt-e a Pap Sámuel birtokán az az 1000 pengőforint adósság, melyet Isten dicsőségeért és egyháza iránti szeretetéből kölcsön felvett. Nem! A hivek buzgósága felszabaditotta a teher alól.

Amikor az öregség terhe alatt leroskadva, elerőtelenedve, letette gondnoki tisztét Pap Sámuel, az Ekklézsia hálásan megköszönte fáradhatatlan munkásságát és tisztelete jeléül egy pár csizmával ajándékozta meg, ki azt elfogadni nem akarta.

— Miért akartok megjutalmazni engem? . . . Hogy szerettem az egyházamat?! Hiszen ez kötelességem volt. Hogy adósságba vertem magamat azért, hogy Isten dicsőségére hamarább felépüljön templomunk, ezért sem érdemlem meg a jutalmat. A Jézus és Dávid

Ferenczünk meghaltak hitünkért. Mi a kereszt kinjához, a rabság bilincséhez képest az én áldozatom? Semmi! Ne akarjatok megjutalmazni engem. Inkább bocsássatok meg, ha nem tudtam eléggé hű lenni ott, ahová állitottatok.

És a végén mégis meghajlik a nép szeretete, kérése előtt, elfogadja az ajándékot, de kijelenti, hogy csak akkor fogja viselni, mikor az Istenházába mehet, mert ő azért az ajándékért is dicsérni akarja az Istent. Mikor az ajándékot karjára véve, hazafelé indult a gyülésből, azt kérdezte a nagy sokaságtól: Tudjátok-e, hogy tisztelitek ti meg igazán engemet? *Ugy, ha ezt a templomot sem ti, sem utódaitok soha üresen nem hagyjátok! Ha nemcsak szájjal lesztek unitáriusok, hanem, ha a szükség ugy kivánja, áldozattal is.*

Vajjon e nehéz időben, midőn egyházunk hajóját vihar ide-oda hányja, helyesen értelmezzük-e a Pap Sámuel végrendeletét?!

Az idő kereke 1801-re fordul. Akkor épiti kobátfalvi leány-egyházunk első templomát. A mostani a második templom. Az örvendező népre, hogy temploma ma-holnap felépül — rettenetes csapás szállott. Játszó gyermekek tüzétől felgyul a község. Egész utcasor ég. A nép ott van a mezőn és borzadva szalad haza, hol házát, csürét, mindenét emésztik a pusztitó lángok. Senki sem mer égőháza felé közeledni. A jajongók között legkétségbeejtőbb a zokogása *Szász Márton* számadó gondnoknak, ki roskadozó háza előtt rémesen kiáltja: *„Nem bánom, ha semmim sem marad is, csak a a megyeládáját tudnám kihozni!* És beszalad az égő gerendák közé. Ajakán ez a szó: *„Én Istenem, könyörülő Isten, segély meg engemet“*. És Szász Márton arcán, fején, kezén, hátán égési sebekkel, hóna alatt a megyeládájával kijön a lángtengerből. Ajakán ez a szó, ez a felkiáltás: *Áldassék az Isten, hogy megmenthettem a megye ládáját.*

Ime, egy ember, kinek az élete sem lett volna drága, csakhogy megmenthesse a megyeládáját. Szász Márton! Ha tudnám hol van rég beomlott sirod, oda, mint az Istenházába imádkozni járnék, poraidat szét szórnám a szélnek, hogy vigyen abból minden unitárius szivbe... mert... mert most még nagyobb tüz van, most 400 esztendős egyházunk épülete gyúlt meg. Szász Márton, ébredj fel! Vezess minket az égőlángok közé, hogy együtt mentsük meg a megyeládáját: a mi szegény, haldokló egyházunkat.

1803-ban kezdik épiteni alsó-bencédi hiveink első templomukat. Mindenki ott van az emelkedő falakon. Ott van kezemunkájával, zsebének pénzével... Csak egy ember nem megy oda, csak egy nem segit: *Bencédi Tamás.*

Miért nem segit? Roskadozó öregember. Nem birja a lába. Nem tud felmenni az emelkedő falakra. Leszédülne onnan. Odaviteti magát... nézi... nézi, hogy épül az Istenháza... és hull... hull a könnye, hogy ő nem segithet. És tudjátok-e édes afiai, hogy segitett nyugtalankodó lelkén? Igy végrendelkezett: *„Miután tehetet-*

lenségemnél fogva nem dolgozhattam az épülő templomon, a megyének hagyon Füzesbeli földem.

Bencédi Tamás! Te roskadozó öregember, tudod-e, hogy te voltál az első az emelkedő falakon? Inog a lábad, szédül a fejed s még sem esel le soha az Isten templomáról!

1861-et irnak. Felsőbencédben épülni kezd a Firtos Gergely uram által ajándékozott helyen az Istenháza. A jószivek adományából épül. Mindenki adott, csak Gáspár József nem. Kőből van tán a szive? Nincs! Aranyat érő szive van. Szegény szalmás viskóban a halállal vivódik. Szegény rokonai körül állják ágyát a haldoklónak, kiszól hozzájuk: *„Megver az igaz Isten, ha meg nem teszitek, amire én kérlek! Halálom után adjátok el kis házamat a bennelévőkkel s felét a pénznek tegyétek az Urládájába. Mindenki adott az épülő templomra, csak én uem. Nem volt miből, mikor kéregettek. A sirban nem tudnék pihenni, ha a nevem nem kerülne az adakozók közé. Értitek? Felét az Urládájába, felét nektek!*

Lehunyta szemeit. 34 forint 21 kr. került az Urládájába vagyona feléből. Gáspár József édesen pihen, ő is épitette az Isten templomát. Amit adott, csak a szegény asszony kétfillére, de ott fenn, az élő Isten előtt mily kedves áldozat!

Mi édes atiai, a Pap Sámuelek, a Szász Mártonok, a Bencédi Tamások, a Gáspár Józsefek utódai, unokái vagyunk. Nekünk is van szivünk s ha haldokló egyházunk, az a drága jó anyánk kér, hogy omladozó templomára vigyünk áldozatot, mi megtudnók-e tagadni jó édesanyánkat.

Nem tudom elhinni. Ha siketek lennénk a kiáltó szóra, félek, hogy rég elporladt ujjaikkal ezt irnák a jelen nemzedék szivére:

„Megmérettél fontban és hiányosnak találtattál!“

Székelyszentmihály, 1923. **Deák Miklós** unitárius lelkész.

12 kérdés.

1. *A bibliának mindenik része egyformán becses-e?*
2. *Jézus tanitásait ma is lehet alkalmazni?*
3. *A testvériség és emberszeretet általános lesz-e valaha?*
4. *Ellehet-e kerülni a háborut?*
5. *Jézus Isten volt-e?*
6. *Van-e ördög?*
7. *Halála után visszatért-e Jézus a földre?*
8. *Azért jött Jézus, hogy az embert megszabaditsa a pokoltól?*
9. *A vallást életed kiegészitő részének tartod-e?*
10. *Miért szereted az unitárius vallást?*
11. *Miért szeretsz templomba járni?*
12. *Kiket tartasz ma jó unitáriusoknak?*

Feleletet kérünk olvasóinktól lehetőleg mindenik kérdésre. Elég csak *igen* vagy *nem*, de névirás nélkül nem vehetjük figyelembe.

Fiatalság barátja.

Az első életnyilvánulás.

A D. F. Ifjusági Egylet első müsoros ülését megalakulása után december 14-én este 8 órától kezdődőleg tartotta meg az Unitárius Kollégium egyik földszinti termében — saját klubhelyiségében — sok lelkesedéssel és reménnyel.

A műsor Lőrinczi László szép imájával kezdődött. Utána Szent-Iványi Sándor olvasta fel elnöki megnyitóját, melynek egyik érdekes részletét alább közöljük. Majd Máthé Dénes kereskedelmi hallgató szavalta el Eötvös „Bucsu"-ját. Ezután dr. Boros György főjegyző tartott előadást az unitárius multból, figyelmeztetvén az ifjuságot kötelességeire s lelkesitvén jövőjére. Az előadás után Máthé Sándor szavalta el Szabó Jenőnek „A vak" cimü költeményét, igen szépen. Harmonium-játék, ének és az elnöki bezáró fejezte be az első ülés müsorát, amely nagyszámu hallgatóság jelenlétében folyt le.

Ahol a háboru nem zilálta szét a lelkeket, ott a mi hitünk gyönyörüen terjed. Igy Amerikában. A müvelt emberiség kezd mind jobban és jobban arra fordulni, ahol az egy Isten dogmáktól, misztikus képzetektől és tömjénfüstjétől mentes alakja ragyog. Itt nálunk olyan időket élünk, melyben átok a kimondott szó, bün a nyitott szemmel látás és bünhődés a sorsa minden szabad eszmének. Lassan, nagyon lassan haladunk afelé az idő felé, melyben ismét lehet szabadon tenni és szabadon gondolkozni is. Az emberek nem tértek még magukhoz abból a nagy megrázkódtatásból, melybe őket a háboru utáni nagy átalakulások, összekuszált országhatárok és elveszitett ezeréves álmok döntötték. Voltak pillanatok, melyekben csak csapásaiból tanulták ismerni az Istent és ismét voltak pillanatok, amikor a megfélemlitett embertömegek csak a babonák, csak a félhomályok, csak a rejtelmek világában tudták Istent lelkükbe hivni. Vazallusai lettek okkultista rajongásoknak, spiritiszta csalásoknak és theoretista álbölcsességeknek. Ezek a pillanatok nem voltak alkalmasak arra, hogy a mi tiszta, sötétségektől és babonáktól megtisztitott egy Istenünket hirdetni kezdjük. — De azóta tisztult valamit a helyzet, mert a sziven sujtott emberiség ébredezni kezdett. Most már lassan mi is megindulhatunk. Nem ugy, hogy összetörjük valakinek a lelkében az élő hitet. Nem ugy, hogy kiirtsuk lelkéből az egy Isten képét, mást, ujat talán nem tudva adni gyengeségünk miatt, helyette! Hanem csak szeliden mesélni a mi Istenünkről, aki nagy, aki hatalmas, aki tiszta, aki szentháromságon és dogmán felülállva él, létezik eme teremtett világ üdvösségére. Sohase feledjük el a Mikes gyönyörü példázatát arról a remetéről, aki igy tudott imádkozni: Átkozott legyen az Isten. Mert ő azt hitte, ezzel fejezi ki azt, hogy áldott legyen az Isten. És meghallgattatott, mert igazán érzett. Ilyen az emberekben élő hit is. Ha balga is sokszor, ha felvilágosult értel-

münk előtt megmosolyogni valónak is látszik, de ha igaz szív érzi, akkor jó, akkor szent, akkor Istenhez vezet. Csinálhatnánk nagy forradalmakat az eszmék világában, megölhetnők sok ember lelkében azt a képzetet, melyet talán helytelenül állított fel az Istenről, de megölnők vele az élő hitet is, melyet pótolni nem lehet.

Mi lehet hát a követendő utunk? A szeretet szavával menni az emberek közé, aztán beszélni felmagasztosult szívvel és hittel tele lélekkel arról az Istenről, akit mi látunk. Így, csak így lehet keresztülvinni azt, hogy az embereket lélekben ne összetörjük a régi dogmákkal együtt a hitet is, hanem emeljük, tisztítsuk és tökélesítsük azt mindaddig, amig odáig érnek, ahol mi vagyunk. És akkor hinni fogják, látni fogják, érezni fogják *azt* az Istent, amelyik egyedül igaz, egyedül *szent*, a mi egy Istenünk.

Az unitáriusok hite mindig erős volt, ezt hála Istennek, nyugodtan elmondhatjuk. De eddig a maga hitbuzgóságával meglehetősen zárkózott volt. Ha megkérdeztek egy hivőt a társaságban, hogy „hát igazán, Ön unitárius? Beszéljen róla valamit . . .“ Akkor ennek az embernek az arca kigyult, a szeme csillogásába valami emberfeletti erővel összegyülni látszott minden hite és minden vallomása, amit csak az évszázados meg nem értés, üldöztetés tudott ilyenné tenni és csak azt mondta röviden, de mindent kifejezően: Egy az Isten.

A ma unitáriusa ne ilyen legyen. Az ő arca is gyuljon ki és az ő szemében is égjen az a lelkesült láng, de az ajka többet beszéljen. Tanitsa meg hallgatóját arra, hogy milyen az ő Istene, egy-egy próféta legyen mindenikünk az élő hit erejével és az apostolok lelkesedésével. Így lesz erős, boldogító és üdvöt adó *a társadalomnak Istenben való hite.*

Sz-I.

NŐK VILÁGA.

Kötőkéink Kolozsvárt. A mult évben oly szép sikerrel megkezdett „Kötőkét“ ez idén is bevezette a kolozsvári „Unitárius Nőkszövetsége“.

Két igen kellemes délutánról számolhat be október és november hóról.

Elnöki megnyitó, zongoraszóló, női énekkar, hegedüszóló volt az első „Kötőke“ nivós müsora. Háziasszonyokul: dr. Boros Györgyné, László Gyuláné és Csathó Pálné szerepeltek.

A második délután sem maradt sikerben mögötte az elsőnek. Zongoraszóló után Pálfi Márton tanár adott elő román költeményeket saját forditásában. Énekszóló zongorakisérettel zárta be a kiváló müsort. Háziasszonyok voltak: Végh Mihályné, Csifó Salamonné, Hídegh Mihályné.

Itt tudatjuk nőinkkel, hogy január 10-ére jelzett „Kötőkét“ egy héttel későbbre, *január 17-ére* halasztotta szövetségünk. Háziasszonyok lesznek: Pap Domokosné, Vass Domokosné, Dávid Albertné. Kérjük minél számosabban való szives medjelenésüket.

Egyleti munkásság.

Dicsőszentmártonban a küküllőköri lelkészeknek dec. 15-én értekezletük volt. Dec. 16-án d. u. 5 órakor az iskola nagytermében vallásos estély tartatott. Ugyanott az ifjusági egylet minden szombaton összejövetelt tart. A tisztujtásnál az ifjusági egylet alelnökei Molnár Katica és Pálffy István, jegyzője pedig Pap Sándor lett.

Bethlenszentmiklóson a küküllőköri tanügyi bizottság dec. 17-én tartotta ez évben második ülését.

A marosköri Dávid F. fiók-egylet ismét kezébe vette az elszánt munkásság zászlaját. Marosvásárhelyt dec. 2-án d. u. az unitárius templomban élénk érdeklődés mellett megtartottuk az évi első müsoros összejövetelünket, ahol a vidékiek és a másfelekezeten levők is megjelentek. „Szivemet hozzád emelem" zsoltár mélabus akkordjai után Kovács Béla iklandi unitárius lelkész imádkozott. Majd Rédiger Géza mvásárhelyi lelkész, a köri egylet alelnöke emlékbeszéd kíséretében emlékezett meg a mvásárhelyi egyházközség jóltevőiről; a szellemi jóltevők közül Kelemen Albert esperes-lelkész, dr. Hatala Péter egyet. tanár és Csongvai Lajos f. ü. gondnokot; az anyagi jóltevők közt a nagy Derzsi János f. ü. gondnok és a ~~(ma is élő)~~ lelkes Bíás Istvánné szül. Kovács Mária urinőt emlitette fel. Bizony példát adó alakok mindannyian! — Utána: Zsakó János ur énekszólója következett. Mit Keresztesi Dénes szentgericzei lelkész felolvasása követett „Istenkáromlás" cimen, melyben a legrégibb időktől napjainkig feltárja az Istenkáromlásnak különböző módjait. Mindvégig lebilincselő hatással birt. — Nagy Irma k. a. igen ügyesen szavalta el „Gedővár asszonyát" élénk tetszés mellett. Ezt követte a közének, majd elnöki bezáró után perselygyüjtés volt a köri egylet pénztára javára.

Utmutatás a D. F. E. megszervezésére.

1. Minden egyh.-község haladéktalanul szervezze meg a maga D. F. Egyletét, ha még nem volna!

2. Minthogy a D. F. Egylet célja az összes unitárius hivek társadalmi megszervezése, ennélfogva a D. F. Egyletnek mindenki tagja.

3. Minthogy az egyh.-községi fiókegyletek müködése egységes vezetést kiván, szükséges, hogy az összes alakulatok (pl. nőkszövetsége, ifj. egylet, dalkör, gazd. egylet, olvasó-egylet stb.) egy közös szervezetben tömörüljenek.

4. A közös szervezet keretében és a közös vezetés mellett a következő tagozatok alakithatók meg:

a) Felnőtt férfiak köre (pl. olvasókör, dalkör).

b) Nők szövetsége.

c) Ifj. egyesület.

5. Az egyh.-községi D. F. fiókegylet elnöke olyan férfi legyen,

aki az egyh. érdekeit szivén viseli, a közügyekben tevékeny és áldozatkész.

Ezt az elnököt az alakuló gyülésen egybegyült hivek válaszszák meg.

A tagozatok vezetői:

a) A nők szövetségének egy arra érdemes és alkalmas tagja.

b) Az ifj. egyletnek szintén egy alkalmas tagja. A tagozatok vezetői egyuttal a közös szervezet alelnökei.

6. A tisztikar többi tagjai: egy pénztáros és egy jegyző.

7. A választmány tagjai az emlitett öt tisztviselő s ezen kivül két-két tag a férfiak, a nők és az ifjak részéről. A tagok száma az egyházközség nagyságához képest több is lehet.

8. Évnegyedenként egy-egy választmányi és évenként legalább egy közgyülés tartandó.

Részletes programmot most nem közlünk, minthogy nagyjában ugy is ismeretes. Mihelyt azonban megindul az egyletek továbbszervezése, gondoskodni fogunk róla. Az egyesület hivatalos lapját, az Unitárius Közlönyt, mely a D. F. Egylet egyetlen sajtóorgánuma, a fiókegyleteknek figyelmébe ajánljuk, (évi előfizetés = 30 leu) annál inkább, mert ugy a megszervezésre, mint a további egyleti mükődésre vonatkozó szükséges utmutatásokat is tartalmazni fogja. A megválasztott tisztikarok névsorát kérjük a legrövidebb idő alatt beküldeni.

Dr. Varga Béla,
főtitkár.

Az E. K. Tanácsból.

E. K. Tanácsunkban dec. 13 és 14 nap a novemberi Főtanács határozatai kerültek megbeszélés alá. Ezekről a Főtanács jegyzőkönyve fog rövid idő alatt teljes tájékozást nyujtani. Az iroda várja a jegyzőkönyv megrendelését. Számos személyi ügy mellett nagy megfontolást igényelt a pénzek jövedelmezővé tétele. A felsőrákosi papiház épitésével sok baj volt, az elszámolással nem kevesebb van. A harangalapokat az egyházközségeknek leküldik, hogy gyarapitsák és szerezzenek ujat az elnémult régi helyett. Sok baj van az idegen tanulók miatt, mert a kormány az első és második osztályba csak hitfelekezetit akar bebocsátni. Nem tiszteli a szülők legszebb jogát. Nagy dolog volt a Főtanácson s most már az egyházkörökön és községeken van a sor, hogy a Főtanács tagjait majd az uj törvény szerint válasszák meg. 220 választott tagja lesz a Főtanácsnak a tisztviselőkön kivül. Fele (110) örökös, választja a Főtanács, a másik felét megosztva választják az egyházkörök és egyházközségek (55+55) 6—6 évre. A kolozsdobokai 2, aranyostordai 11, küküllői 4, marosi 6, kereszturi 11, udvarhelyi 10, felsőfehéri 4, háromszéki 5, a IX.-ik kettőt választ a körben s ugyanannyit az egyházközségekben. A tordai gimnázium immár csak „vo " épülete

fölött folynak a tárgyalások. Reméljük, hogy elemi iskola és inasotthon lesz benne. A homoródujvalvi hivek harangot szereztek. — A Főtanácsi bizottságnak a nyomda-alapra 872 L.-ért köszönet. A néhai Biás István és neje hagyatéka felerészben az utódokat és fele az egyházat illette. Megegyezés jött létre. Az E. K. Tanács 1923-ban 23 ülésben 787 ügyet tárgyalt le. Az elnökileg intézett ügyek száma ennek a kétszerese. A datki leikészi birtokrészből az egyházközség vissza akar venni. E. K. Tanács az ügyet a köri közigazgatási birósághoz utalta. A h.-ujfalvi egyházközség hiveinek harangra adott szép összegért (20-an 500—500 L.-t) meleg köszönetet nyilvánitott.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Adjon Isten boldog uj esztendőt!

Jóltevők ünnepe a kolozsvári unitárius egyházközségben. Igen szép sikerrel és hálával emlékezett meg a kolozsvári unitárius egyházközségünk jóltevőiről dec. hó 16-án. A megemlékezés egyfelől a délelőtti istentisztelet alkalmával Ürmösi Károly esperes-lelkész által tartott alkalmi egyházi beszéd keretében; másfelől a kollégium disztermében d. u. 5 órakor tartott emlékünnepély alakjában történt. Ez utóbbinak programja a következő volt: 1. Gyülekezeti ének. 2. Ima. 3. Püspök ur megnyitó beszéde. 4. Kelemen Lajos tanár megemlékezése az egyházközség azon jóltevőiről, akik az urvacsorai edényeket adományozták. 5. Az egyházközségi nőszövetség énekkarának éneke Ütő Lajos énekvezér-tanitó vezetése alatt. 6. Néhai Gyulay László, az egyházközség volt buzgó gondnoka adományozott arcképének leleplezése, illetőleg ünnepélyes átvétele Ürmösi Károly esperes-lelkész által. 7. Főt. püspök ur bezárója. A következő hónapokban még nehány ilyen megemlékezés fog tartatni, — az egyházközség tölkérésére és javaslatára — a Dávid Ferenc Egylet és az Unitárius Irodalmi Társaság körében.

Szentgericzei Iszlay Gábor. „Arad és vidéke“ unitárius leányegyházközségünket, valamint egyházunkat ujabb nagy veszteség érte Szentgericzei Iszlay Gábor leányegyházközségi gondnok, egyházi tanácsos elhalálozásával, mely folyó évi november 25-én reggeli 1 órakor következett be az aradmegyei Ötvenesen a gróf Zselenszky uradalomban, hol uradalmi intézői tisztséget töltött be. Derekasan állotta meg helyét s ezzel ugy a székely, mint az unitárius névnek becsülést szerzett. Boldog volt, ha Erdélyről s unitárius vallásáról beszélhetett, ha azokat ismertethette az alföld sik mezején. 1864. évben Szentgericzén született. Neveltetését testvérbátyja Iszlay Márton irányitotta. A tordai algimnáziumot végezve 1881. év szeptemberében jött Kolozsvárra, hol 1884. évben érettségit lett. Kolozsmonostori gazdasági akadémiára ment s 1887. évben tépett a grófi uradalom szolgálatába s ott is elökelő állásra érdeme-

sitette magát. 1898 évben nősült, feleségül vette Gajdács Pál evangélikus lelkész Berta nevü leányát. Két fiu- és két leánygyermekkel áldotta meg a jó Isten. Mind a négyen kenyérkereső pályához érkeztek. Temetése 1923. nov. 26-án volt Arad előkelősége s az uradalomnak nehány százat kitevő közönségének részvétele mellett. A temetési szertartást a néhainak osztálytársa s egyik kebelbarátja, Gvidó Béla küküllőköri esperes végezte. A derék férfiunak az Unitárius Közlönyben is kegyelettel őrizzük emlékét. — *C.*

Elhunytak emléke. A kolozsvári unitárius egyházközségnek az év utolsó negyedében. Egyik legérzékenyebb vesztesége volt az egyházközségnek ez évnegyedben, egy nagyasszonyának, özv. *Hilibi Haller Rezsőné, szül. Groisz Kornéliának* október 22-én, 79 éves korában történt halála. Egy igen értékes, nagyrabecsült, köztiszteletben állott tagja veszett el az egyházközségnek. Anyai ágon unitárius belső-emberi családból származott, nagyatyja Szász Mózes kolozsvári lelkész volt s bizonyára ezen az uton örökölte azt az egyházias és vallásos buzgóságot, amely jellemének egyik fővonása volt s amely első helyen az istentiszteletek látogatásában, de az áldozatkészségben is őt példaadóvá tette. Az egyházközség értékes klenodium-gyüjteményéből egyik legbecsesebb és legszebb kivitelü urvacsorai borosztó kehely tanuskodik áldozatkészségéről. Szép családdal áldotta meg Isten, négy fiuval és egy leánnyal. Rendre mindeniket és férjét is elveszitette. Utolsó volt köztük Gusztáv, Kolozsvár jeles polgármestere, akit az a bánat ért, hogy a város kulcsait át kellett nyujtania a román kormány megbizottjának. Az édes anyát vallásos hite megtartotta szép életkora végéig, midőn rövid pár óra alatt elpihent örökre. Két unokája maradt, dr. Engel Gábor leányai, Ella és Lili, akik a jó nagyanya emlékét azzal kivánták megörökiteni, hogy 2—2000 leu alapitványt tettek nevére, egyiket az unitárius leányotthonnak, a másikat az egyházközségeknek. Tiszteljük a hü nő emlékét! — Elhunytak még: *Veress Antal* nyugalmazott szolgabiró 73 éves, id. *Toroczkai József* földész 91 éves korában. (Ez utóbbi 24 unokát és 12 dédunokát hagyván maga után.) Továbbá: *Farkas Mihály* 52 éves, *Deák Mihály* szállitó 78 éves, *Radó János* ács 67 éves, *Székely Árpádné* szül. Váradi Anna 55 éves, *özv. Mezei Károlyné* szül. Simándi Zsuzsánna 86 éves, *Gothárd Miklós* 56 éves, *Fekete Gyuláné* Kuncz Ila 49 éves, férje és három gyermek gyászolja. Megdöbbenéssel értesülünk épp lapzártakor *Orbán Lajos* ujszékelyi lelkész haláláról.

Két kis tanuló halálát kell szomoruan hirül adnunk. *Istvánffy* Géza első gimn. osztályos élénkeszü, kedves kis fiut elvitte a könnyen szerzett tüdőgyuladás iskolánkból, ahol született s ahol testvéreivel együtt akkor is elevenséget csináltak, amikor néma volt a nagy épület. *Barabás Lacika* már V-ikes volt. Dr. Barabás Ábel jeles tanárunk, a gazdagon termelő iró, igen jeles fia, aki először atyját, majd anyját veszitette el s most ő is magával vitte tanárai és rokonai nagy reménységét.

Magyarsároson. Az Unitárius Közlöny 12. sz. közölt tudósitást kiegészitjük azzal, hogy a szép sikerrel közremüködött dalárdát ifj. Miklós János tanitó tanitotta be és ő vezényelte. Elismerés és köszönet érette.

Veszteségeink a háboru következtében. Magyarország területéből csakis 27 százaléka maradt meg, tehát majdnem csak egy negyedrésze. Az elvett területekből kapott négyzetkilométerekben számitva Csehszlovákia 62·439, Románia 102.181, Jugoszlávia 63.392, Ausztria 4.104, Fiume 21 kmt. A lakosságból Rom. 5.236.305, Jugoszlv. 4.138.680, Ausztr. 296.650. Fiume 49.806 lelket az 1920 évi adatok szerint. Az unitárius egyház vesztesége is aránylag épp oly nagy mint a Magyarországé, mert kisajátitással elveszett: Bányabükk 491.1173 hold, Pusztaszentmárton 276.1199 hold, Bágyon 310.558 hold, Vajdahunyad 20 hold, Bun 1384 hold, Lodomos 1097.496 hold, Alamor 2367.920, Pusztaszentmiklós 574.920.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába november 20-tól december 20-ig előfizettek *1923-ra:* dr. Fekete Gyula Marosvásárhely 100 L., dr. Elekes Domokos Székelykeresztur, Sikolya Józsefné, Jakabfy Lajosné Székelyudvarhely, dr. Fekete Sándor, dr. Ferenc Áron Kolozsvár, Nagy Ferenc, Pataki András Várfalva, dr. Pál Gáborné, özv. Velits Károlyné Torda, Ürmösi Károly Kolozsvár. *1924-re* fizettek: 13 előfizető Városfalva, Székely Mózes, Borbély István, Molnár Albert, Gyergyói Mózes Aninosza, Kozma Béla Bethlenszentmiklós, Tamás Ignácné Parajd, B. F. Nagy József, Szabó Rebeka, Fodor László, Kl. Nagy Sándorné Szabéd, Pálffy T. Ferenc, Barla Károly, Létay Károly, Pataki András Várfalva, özv. Velits Károlyné, Nagy Balázs, Spos Gábor, Katona István, Fodor Károly, Borbély Miklós, Derzsi Diomokos, Szatmári József, Lőrinczy Dénes, Unitárius Egyházközség, Teslák Tinka Torda, dr. Balog István, Pap Miklós Aranyosbánya, Kovács József Nagyvárad, Botár István Kolozsvár, Ütő Sándor Árkos, özv. Kriza Séndorné Sepsiszentgyörgy. *Alapitói dijban* fizetett a várfalvi Dávid Ferenc Ifjusági Egylet 50 leut. — *Gálfy Lőrinc* pénztárnok.

A kiadóhivatal felkéri városi olvasóinkat, hogy az utca román nevét sziveskedjenek bejelenteni, mert e miatt több lapot visszaküld a posta.

Megjelent *az Unitárius Keresztény Népnaptár* 1924. évre Szerkesztette: Báró József. Közremüködtek: Sigmond József és Bedő Miklós. Van ebben a könyvben minden, amit bárki is naptártól várhat.

A vallások jövője ma mindenkit nagyon érdekel, mert a háboru s az ujabb politikai áramlatok olyan nagy eltolódásokat okoztak a gondolkozásban, a hitben és a szervezetekben is, hogy jó lesz tájékozódni a jövő felől. Erre a célra igen alkalmas Gálfi Lőrincz teologiai tanár felolvasása a *vallások jövőjéről.* Kapható Kolozsvárt a Dávid Ferencz Egylet irodáján 2 leuért.

Hirdetés. Telmann Béla uridivat termében **papi palástok** mérsékelt áron készülnek, mely célra a szabályszerü anyag állandó raktáron van. **Brassó, Lópiac 1. szám.**

Házasság. Abrudbányay Ervin férjhez ment Csathó Pál erdőtanácsoshoz a Jósika-uradalom jószágigazgatójához. Dr. Abrudbányay Géza ügyvéd házassági frigyre lépett Rakovszky Gabriellával. Mindkét pár egyházunk áldásában részesült. Kívánunk boldogságot az uj pároknak.

Változás a lelkészi karban. Lupény-Vulkánba ifj. Lőrinczy Dénes akadémitát, csere utján Boldogfalvára Máthé Mihályt, helyébe H. Keményfalvára Kelemen Sándort a főt. püspök ur kinevezte.

Olvasóinkat az 1924. év folyamán több kedves meglepetésben fogjuk részesiteni. Közelebbről egyik szám a *régi lengyel unitáriusoknak* lesz szentelve, akiknek utódaik még mindig vannak Kolozsvárt és vidéken is. Hálásan vesszük, ha olvasóink ilyen utódokra fölhivják a figyelmünket.

Aki szaporitja az Unitárius Közlöny előfizetőit, hozzájárul ahhoz, hogy lapunk változatosabb és nagyobb legyen.

Minden régi olvasónak megküldjük az Unitárius Közlöny első számát, de a többit csak a beküldött nevekre. Lapunk barátai sziveskedjenek buzgólkodni.

Felhivás! Az unitárius Irodalmi Társaság az „Unitárius Zeneközlöny" 2-ik számának kiadását határozta el. Akiknek saját szerzeményü egyházi énekeik vannak, cimemre még január hónapban küldjék be. Akik a zeneközlönyt megvenni óhajtják, egy lapon közöljék, hogy hány darabra van szükségük, mert csak annyi példányt készittetünk, ahány megrendelő lesz.

Ütő Lajos.

Hivatalos közlemények.

I. Emlékeztető az Unitárius Közlönyben meg nem jelent decemberi köriratokról. 853—1923. Régeni Áron és Patakfalvi Zsigmond iskolalátogatók jelentéseivel kapcsolatos intézkedések iskolaszékekhez. Jelentések nem küldendők. — 1995—1923. Körirat iskolaszékekhez tanitók román nyelvtudása tárgyában. Jelentések küldendők a vételtől számitott 3 nap alatt. — 1962—1923. Körirat esperes és lelkész afiaihoz az egyetemes egyházi adó tárgyában. Kimutatás küldendő január 30-ig. — 2076—1923. Körirat az amerikai szeretetadomány tárgyában azon egyházközségekhez, melyeknek testvéregyházuk van. Jelentések küldendők január 15-ig.

II. Értesiti E. K. Tanács ezuton lelkész afiait, hogy a születési anyakönyvi kivonatok nyomtatványai román-magyar szöveggel elkészültek s darabonként 2 leuért, ugyszintén az iktói jvek 3 leuért az E. K. T. irodán megrendelhetők.

III. 2155/1923. Körlevél esperes, lelkész, tanitó és egyháztanácsos afiaihoz. Az uj esztendő küszöbén a Dávid Ferenc Egylet elnökségének felkérésére felhivom kedves afia figyelmét arra az igazán sajnálatos körülményre, hogy a z Unitárius Közlöny c. lapunk, mely éppen arra van hivatva, hogy a vallásunk és egyházunk iránti ragaszkodást és érdeklődést falusi hiveink körében tartsa ébren és ápolja, sok egyházközségünkben nincs az elvárható mértékben elterjedve. Ezért arra kérem esperes, lelkész, tanitó és összes egyháztanácsos afiait, hogy vegyék ez ügyet szivükre és igyekezzenek minél több előfizetőt gyüjteni az Unitárius Közlöny-re, melynek évi előfizetési dija 30 Leu. Kolozsvárt, 1923. XII/30. — *Ferencz József* unitárius püspök.

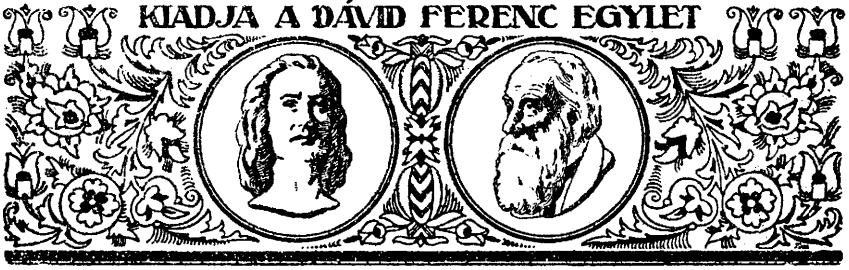
Nyomatott „Korvin"-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz.

XXXIV. évf. Cluj-Kolozsvár, 1924. Február 2. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Az Unitárius Közlöny uj cimfejképe.

Künn az erdő fái, a mező bokrai és vadvirágkórói dérvirágok tündérruhájába öltöztek, hogy a legzordabb télen is az eljövendő virágos tavaszra emlékeztessenek.

Az *Unit. Közlöny* is most, a legzordabb télen, övezi nevét virággal.

De ezek nem dérvirágok, hanem az élő hit és az emlékezet örökszép virágai. E virágok egyházunk multjában gyökereznek. A szenvedések könnye volt az öntözővizük; az éltető áldozatkészség kertészleányuk s koszorújuk ugy szegélyezi egyházunk multját, mint a krisztus legendák könny- és vérvirágai a Golgota utját, mely oly sok szenvedésen át az örök élethez vezetett.

E virágokból szedtünk néhány szálat az Unitárius Közlöny cimfejére; nem hivalkodásból, hanem a hála és emlékezés szent jelképeinek s azok fejét fonjuk velük diszbe, akiknek oly sokat köszönünk.

Egyházunknak a lánglelkü *Dávid Ferenc* volt a megalkotója. Az ő örök haladásra teremtett nagy lelke, merész tekintete néz szembe velünk és bármilyen jövővel a képről. Mellette ott a tudás, mindig haladó, de nyugodt, komoly, öreg apostola: *Brassai Sámuel,* a Dávid Ferenc-Egylet első elnöke, dísze és büszkesége.

Müködésidejük közel háromszázéves közének szellemét semmi sem jelképezheti találóbban és szebben azoknál az őket összekötő, körülfonó virágoknál, melyek egyházunk legfinomabb virágszálainak, a nőknek áldozatkész lelkéből virultak ki. Mert e virágok mind a női áldozatkészség emlékei. Kiváló festő és rajzmüvészünk, *Tóth István,* a cimfejkép alkotója, *kolozsvári egyházközségünknek nők által ajándékozott legszebb régi urasztali kézimunkáiról* kötötte azokat gyönyörü, összhangzatos müvészi füzérbe.

Gyönyörködjünk bennük! Emlékezzünk lánglelkü példaadóinkra s azokra az áldozatos, finom lelkekre, kik hitük virágaival hímezték tele az Ur asztalát.

Ezek a virágok hervadatlan koszorúi az ő emlékünknek is. Gyökerük a multba mélyed el, törzsük a jelené s elágazó száraik a végtelen jövő felé terjedeznek, hogy azt is gazdagabbá tegyék szépségben, hitben, reményben, áldozatban és szeretetben.

Ezek töltsék be a mi lelkünket is, valahányszor az *Unitárius Közlöny* virágos cimfejképére tekintünk. **Kelemen Lajos.**

Kiállvány a lelkipásztorokhoz.

Meg kell értenünk már a kor intő szavát. Népünknek nem elég a prédikáció, hasznos és erkölcsnemesitő olvasmányt kell a kezébe adnunk, amelyből okuljon, mivelje szivét, nemesitse lelkét. Ha mi meg nem tesszük, megteszik ezt mások, uj szekták fáradhatatlan apostolai, kik évről-évre szivósabban támadnak s ragadnak el egy-egy megtévesztett bárányt a szétszóródó nyájból. Tömöritsük a nyájat a Dávid Ferenc Egylet lobogója alá!

Adjunk hiveink kezébe *Unitárius Közlöny*-t, hogy ezáltal unitárius hitet, munkakedvet, életet, Isten és emberszeretetet s mindenekfölött tiszta erkölcsöt csepegtessünk hiveink lelkébe!

Törekedjünk arra, hogy minden egyházközségben legalább 10-en járassák az Unitárius Közlönyt. De népes és gazdag egyházközségekben a főcél az legyen, hogy 50, sőt 100 előfizetője legyen az *Unitárius Közlöny*-nek! Ha nemes célunkat meg nem értik hiveink s még azt a pár lejt is sajnálják e lapért, találjunk módot, hogy legalább a presbiterek nevére — de a gyülekezet népének járjon ez a lap. Ez elérhető, ha az urvacsorai és a Dávid Ferenc vallásos estélyeken begyült perselypénzeket évről-évre e célra forditjuk és azokból minden év elején a hivatalosan is jártatandó számokon kivül legkevesebb 10 számra előfizetünk. A lapok a presbiterek nevére cimezve jöjjenek, hivataluknál s felelősségüknél fogva is fontos, hogy legelőször ők olvassák el azokat, de azután kötelesek a gyülekezet bármelyik tagjának átadni a lapot, ki azt olvasni akarja. Arra kell törekedni, hogy a legszegényebb hajlékban is fordulhasson meg az *Unitárius Közlöny*. Ne legyen senki, aki szivesen olvasná azt, de nem teheti, mert irodalmi kiadásokra nincsen tehetsége.

Mi lelkipásztorok öntudatos, tervszerü munkával, erős összetartással és szivós kitartással törekedjünk arra, hogy az *Unitárius Közlöny* előfizetőinek a tábora minél hamarább, még ez évben érje el a 3000-et. Nem lehetetlenség, csak akarni és tenni kell! Ha ezt elértük, könnyü lesz e lapot erőssé, változatossá, érdekessé s gazdag tartalmuvá tenni, mert a sok oldalról megnyilvánuló érdeklődés, a nagy olvasótábor lelki szomjának a kielégitési vágya azt naggyá és érdekessé fogja tenni. Majd akkor a szerkesztőség is módját találja, hogy az kéthetenként jelenhessen meg!*)

*) A szerkesztőség szivesen gondoskodik erről, de könnyebben és hamarább a lapnak másfél vagy kétives terjedelméről. Ez attól függ, amit a lelkes cikk irója kiván. Szerk.

Akarunk-e eredményes, öntudatos belmissziót gyülekezeteinkben?

Akarunk-e unitárius élő hitet, tiszta erkölcsöt ébreszteni a háboru alatt elgyötört hiveink lelkében?

Akarunk-e egyházi fegyelmet, egyház iránti szeretetet teremteni a meglazult gyülekezetekben?

Akarunk-e egyházi életet teremteni a szorványokban? Akarjuk-e áldozatkészségre nevelni a gyülekezetek népét?

Ha igen, azt csak azáltal érjük el, ha az *Unitárius Közlöny*-t — egyházunknak egyetlen néplapját — minél szélesebb körben elterjesztjük!

Báró József.

Orbán Lajos
ujszékelyi lelkész.

Méiységes fájdalommal irjuk gyászkeretbe az Orbán Lajos nevét.

Ujszékelynek, e derék és buzgó egyháziasságáról ismert székely községnek volt mintegy 8 éven át ékesszóló unitárius papja polgárdi rövid szolgálata után. Még nem volt 3 hónapja, hogy házasságra lépett tordátfalvi Végh Katinkával. Még a boldogság álomvilágában élt, midőn ajkán elröppent az utolsó szó: „No, én itt hagylak titeket". És elaludt örökre 34 éves korában.

Megrázó halálára gondolva, az ifju hitvestárs, öreg szülei, testvérei és rokonai mellett a baráti érzés is fájón siratja korai elmulását. Igen, mert az egyéni érzésen felemelkedve is, jogosan elmondhatjuk, hogy az ifjabb unitárius papi nemzedék legkiválóbbjai közé tartozott. A teremtő Isten sokféle kiváló tehetséggel áldotta meg s ő használta az isteni adományt. Mint iró és szónok becsületet szerzett az unitárius névnek. „Bizonyságtevés" c. egyh. beszédkötetével s a félbemaradt „Prédikátor"-ral a prédikációirók legjobbjai közé emelkedett. Mint szavaló csodás módon tudta kifejezésre juttatni a költő gondolatait. Mint szinielőadó a mükedvelők társaságában sokszor aratott megérdemelt tapsokat. Mint rajzoló és festő nem kis tehetségről tett bizonyságot.

Ahol egyházának, az irodalomnak, a müvelődésnek előbbviteléről volt szó, ott volt mindenütt; szivesen tett szolgálatot minden jó ügynek, lángoltatva az oltárok tüzét. Mig másoknak örömet és élvezetet szerzett, égni hagyta a saját szivét.

Karácsony szép ünnepén a rövidre szabott boldog házasélet örömei között még gyanutlanul hirdette kedvelt hiveinek az örömizenetet. S a következő nap hajnalán mind lázasabban lüktető szive oly hirtelen némult el, mint ahogy a lehulló csillag hirtelen lobbot vet és kialszik, mint ahogy a hajnal láthatatlan szárnyakon egy pillanat alatt odalesz.

Az esztendő utolsó vasárnapján Ujszékely egész lakossága, a közelebb lakó belső emberek nagy száma, a tanárok és barátok sokasága a bánatos családdal együtt meghatva kisérte el utolsó utján egyházunk e sokra hivatott és nagy reményekkel biztató ifju lelkipásztorát.

A templomban Lőrinczi István esperes a napról beszélt, mely fényt és melegséget kölcsönöz a holdnak és csillagoknak is. A sirnál ifj. Máthé Lajos lelkész a jóbarát fájdalmával találóan alkalmazta Kiss J. mottóját, hisz talán ő is ugy érezte, midőn elpattant a szive: „az én világom egy álomvilág."

Miért kellett oly hamar jönni az örök álomnak arra, ki ideális lelkével, meleg baráti érzésével, egyházunkért és hivatásáért való nem közönséges lelkesedésével annyiaknak megnyerte őszinte barátságát és tiszteletét s mikor még számára az élet napjának kellene messze fenn ragyognia? Miért kellett a szivnek oly hirtelen elégni, mikor még annyit kelle teremtenie?

Uram, kicsoda tudna végére menni a te akaratodnak?

Szerettei és hivei veszteségében és fájdalmában őszinte szivvel osztozunk. ——— **Kovács Lajos.**

TŰZHELY MELLETT.

Magamban.

Beszélni akarok veled Élő Isten!
Őszintén, meghitten.
Gyenge gyermek vagyok
Bus, szomoru szivü.
Letiport az élet, a véres kezü sors,
A hitvány, kegyetlen.
Magamba maradtam
Összeomlott tervek, szerte foszlott álmok
Ködös alkonyán.
Szivem fáj.
Ég a seb, mely régi sebet fed
Gyógyitsd meg Atyám!

Kereslek mindenütt Élő Isten, Atyám!
Lent a mélyben
Örvénylő fenéken,
Hová lehullottak a nagy akarások.
Fent a fényes
Vágyas, reményes
Megujulások hajnalos egén
Én a bús,
Szomoru szivü, letiport gyermek
. . . . és ha fellelek:
Koldus tarisznyába viszem e szivet
„Adj bele több hitet."

(fels. —)

Gyermekek imája.

Apa nevenapján.

Égnek és földnek Istene, minden embernek szerető édes atyja! Áldott legyen neved, ezerszeresen áldott e napon, hogy adtad nekem ezt a boldogságot, hogy az én jó édes atyámat hozzád szálló hálaimával köszönthetem.

A fü, a virág, a búza tavasszal, mikor növekedők, mikor ifjak — hajlonganak, fejet hajtanak a te tiszteletedre, a te dicsöitésedre — szeretetük, hódolatuk jeléül, mert te vagy az édes atyjuk, aki életet adtál nekik és te vigyázol rájuk, hogy idő-nap előtt halálba ne jussanak, el ne hervadjanak, hanem éljenek az emberek örömére és a te dicsőségedre.

Szerető Atyám! Ilyen az én életem is, kicsiny gyermeked élete. Én is egy szerető jó atyától kapom életemet, te általad. Én reám is,

növekedésemre, egészségemre és életemre egy szerető jó atya vigyáz, az én édes jó apám. Én is hálámat, szeretetemet akarom leróni az édes jó apa iránt, imádkozva hozzád ő érette, hogy tartsd meg jó atyám életét, egészségét, jó kedvét és jó szivét még hosszu éveken keresztül — Ámen.

Anya nevenapján.

Szerető jó Atyám! Kicsiny gyermeked fohászkodik hozzád ebben a pillanatban. Kicsiny gyermeked kér meghallgatást szivéből és lelkéből jövő tiszta kérésével. Kis kezeimet összekulcsolva imádkozom hozzád, magasságok Istenéhez.

Minden nap éreztem a te atyai szeretetedet, de éreztem és érzem, hogy eddig eltöltött napjaimban valaki itt a földön is szeretettel gondoskodik rólam. Éreztem és érzem ezt a szerető gondoskodást este ha lefeküdtem, éjszaka álmomban, csendes nyugalomban, reggel, ha felkeltem. Éreztem és érzem, hogy valami szerető, gyöngéd kéz irányitja még lépésemet is — egészen az iskoláig. Napközben ennek a szerető, gyöngéd kéznek simogatását éreztem, ha könyvek fölé hajoltam, ha örültem, ha búsultam. Tudom, hogy ez a kéz az én édes jó anyám keze s ma ebben a pillanatban, hozzád szálló fohászomban alig tudok gyermeki lelkemben szavakat találni, hogy iránta hálámat lerójam, áldásodat kérjem. De te tudod jó Istenem, hogy mit akarok. Add az öröm és boldogság országát, a mennyországot az én jó anyám szivébe. A keserüség napjait távoztasd el, hogy örömben és szeretetben éljen még sok esztendőt névnapjának örömével. — Ámen.

Kolozsvár. ———— **Benczédi Ferenc.**

Ne vedd feleségül azt a leányt

Az amerikai „Christian Register" cimü unitárius lapból.

Ford. *Kiss Sándor.*

Az alábbi tanácsokat bizonyosan nagy figyelemmel fogják olvasni a házasuló ifjak. Nehogy azonban tulságosan elhigyjék magukat, mert jövőben reájuk is sor kerül és amerikai hitrokonaink böles tanácsaival a leányokat is ki fogjuk oktatni, hogy milyen legényhez ne menjenek feleségül!

Aki nem tud magának parancsolni.
Aki a kis gyermekeket és az állatokat nem szereti.
Aki rest.
Aki kacér.
Aki öltözködésében nem tiszta és nem csinos.
Aki barátnőihez nem őszinte.
Aki felületes és indulatos.
Akinek legnemesebb vágya sem terjed túl önmagán.
Aki a kérőivel, a fiatal emberekkel szemben kedves, családtagjaival szemben pedig savanyu, türelmetlen.

Aki csak mulatságok és ruhák iránt érdeklődik.

Aki nem takarékos és nincsen fogalma a pénz becséről.

Aki mások dicséretét nem szereti hallgatni s azt kivánná, hogy csak őt bámulják és dicsérjék.

Aki külsejével többet törődik, mint jellemével.

Aki azt várja, hogy örömeihez a család minden tagja hozzájáruljon, anélkül, hogy ő örömet szerezne nekik.

Aki semmit sem tesz arra, hogy otthonát csinossá és vonzóvá tegye s nem szeret otthon lenni.

Aki mindent magára rak, de elnézi, hogy édesanyja letett és kopott ruhában járjon.

Aki amikor látogatóba megy, édesanyját szégyelli magával hivni, barátnőit szégyelli otthonába meghivni.

Aki nem dolgozik, mert azt hiszi, hogy ez őt barátnői szemében lealacsonyitja; aki megalázónak tartja azt, hogy családját támogassa; s barátnői előtt eltitkolja, hogy kenyérkeresetből dolgozik.

Aki szokásaiban és társalgásában nyers és dölyfös.

Aki sohasem gondol arra, hogy édes anyjának is pihenésre és szórakozásra van szüksége.

Aki vendégei előtt cselédeit megalázza vagy megszólja.

Aki másokkal nem törődve, mindenből a legjobbat kaparitja meg.

Aki mások figyelmét feltünő ruhájával, hangos beszédével és nevetésével vonja magára.

Aki az utcára fényesen, otthon pedig hanyagul öltözködik.

Aki adósságra készitett ruháival, drágaköveivel és virágdiszeivel igyekszik hamis látszatot kelteni.

Aki selejtes könyveket olvas s hasznos könyvek olvasását nem tartja érdemesnek.

Aki a templomban unja magát; menyegzői ruháról, s a házról és butorokról beszél amit szeretne, de semmit sem mond arról, hogy mivel fog téged boldoggá tenni.

Aki beszél arról, hogy milyen cselédeket fog tartani, de nem arról, hogy ő maga mit fog dolgozni.

Aki szeret jogairól beszélni, de a kötelességeket reád bizza.

Aki csak reggel megy templomba, rendesen elkésve, délután pedig egyáltalán nem megy.

Aki szeret szitkozódni, káromkodni, rút szókat mondani s gúnyolódik a szerény és szemérmetes társaival.

Aki imádkozni nem szeret s az Ur asztalához ritkán járul.

LEÁNYAINKNAK, ASSZONYAINKNAK LEGSZEBB AJÁNDÉK

SZIVEMET HOZZÁD EMELEM..

NŐI IMÁDSÁGOS KÖNYV. o IRTA: DR. BOROS GYÖRGY.

KAPHATÓ: LAPUNK KIADÓHIVATALÁBAN KOLOZSVÁRT.

NŐK VILÁGA.

„Kötőke" Kolozsvárt. Vidám, meghitt csevegés, derüs, mosolygós hangulat melegitette a sziveket január 17-én a harmadik „Kötőke" délutánján. Meglepően nagy számmal megjelent nőink kézimunkával serény kezecskéjükben élvezték az izléssel összeállitott műsort. Lászlóczky Ilus és Aranka szépen és érzéssel előadott ének- és zongoraszámokkal őszinte elismerést érdemeltek ki. Eddig ismeretlen szerzőtől, Dávid Albert dalaiból választottak igen szerencsésen. A műsor következő pontjául Kisfaludy Károly „A vig játék" cimü egyfelvonásos darabját mutatták be: Ütő Manci, Graef Kató, Ürmösi Gizike, Máthé Sándor, Szent Iványi Sándor, Benczédi Domokos és Dávid Jóska. Jól összevágó játékuk kellemes szórakozást nyujtott s osztatlan tetszést aratott. A rendezés fárasztó feladatát Dávid Albertné háziasszony végezte nagy ambicióval és kitartó buzgalommal. Rajta kivül háziasszonyokul szepeltek: Pap Domokosné és Vass Domokosné urnők. A következő „Kötőke" február hó 14-én lesz.

Szemlélő.

A firtosmartonosi Nőegylet már a nyár folyamán gyüjtötte tagjait, ugy hogy a püspökhelyettes ur látogatása alkalmával már nagyszámban egybegyülve együttesen üdvözölhettük elnöknőnk vezetése mellett. Hivatalos és formai megalakulásunk december 27-én, a karácsonyi ünnepek harmadik napján történt, mely alkalommal a megnyitó imát az elnöknő, az egyesület célját magyarázó beszédet pedig a titkárjelölt mondta. Egyben elhatároztuk, hogy az egylet rendszeres müködését szabályozó rendeleteket hozunk, a rendszeres vezetéshez szükséges előljárókat pedig saját kebelünkből szavazás utján január hó 13-án tartandó első nyilvános és műsorral kapcsolatos estélyünkön választjuk meg. Szép alkalma nyilt az uj év első napján a Nőegyletnek együttérzése nyilvánitására, midőn szeretett lelkészünk, Katona Ferencnek esperessé választása alkalmával nejét, az egyesület elnöknőjét mint a kör nagytiszteletü esperesének asszonyát testületileg üdvözölhettük. Majd a nagyt. esperes urnak fejezte ki a nőegylet szerencsekivánatait — kérvén támogatását, mit ő ismert jószivüségével meg is igért. Ezek után hitben és szeretetben megerősödve hagytuk el vendégszerető házát. El szivünkben az a remény, hogy munkánk nem lesz hiábavaló, együtt munkálkodva, egymást szeretve, könnyeket száritunk fel a mindent átható krisztusi szeretet melegével. Isten minket ugy segéljen!

Martonosi.

Egy kis visszaemlékezés. *Mit tudnak tenni az asszonyok.* Kiegészitéséül multkori soraimnak, egy kedves emlékemről fogok nehány sorban számot adni.

A nyáron igen szép és megható jelenetnek voltam szem- és

fültanuja H.-Szentpálon vasárnap délután. Az ottani „Nőegylet“ egyik összejövetelén magam is részt vettem. Jól eső örömmel tapasztaltam, hogy székely asszonyaink, leányaink mily szép számmal jelentek meg.

Hasznos megbeszélések, fölolvasások, szavalatok voltak soron s jól eső érzéssel láttam, hogy ott mindenki egész szivvel, teljes lélekkel óhajtja az egylet szép és nemes céljait munkálni. Határtalan örömömre szolgált az az értelmi megnyilatkozás is, mely ki-kiömlött a székely asszonyok és leányok lelkéből

Mikor a gyülés véget ért, halk, tisztelettudó kopogás hallatszott az ajtón. A nyájas tessékelésre beóvakodott a sok asszonynép közé egy igen jó arcu, értelmes szemü, ezüsthaju, idős székely, kiről megtudtam, hogy a helybeli kurátor: Sándor Balázs bátya.

Egyszerre elült az asszonyi csiripolás és minden szem kérdőleg fordult feléje. Kurátor uram pedig szépen előadta mondanivalóját. „Tisztelt Nőgyülés! Immár a férfiakhoz én hiába fordulék, azért most bátorsággal jöttem ide, a tisztelt Nőgyüléshöz, ha megsegitene engem kivánságomban“ . . .

Elmondta, hogy ő az Ur asztalát hiányosnak találja, mikor az föl van teritve, mert két tányér — mit pedig az ő édes apja ajándékozott volt — eltünt, elveszett 16-ban . . .

Ezt a hiányt — mely fáj szivének — óhajtaná kipótolni, miért is ebben kéri a nőegylet segitségét.

A következő pillanat megható volt. Nem várva semmiféle irányitást, a szivek összedobbanó melegéből pattant ki az elhatározás: „Segitünk mindnyájan!“ . . . „Nem kérünk a férfiaktól, nem járjuk föl a falut, de *összeadjuk mi a szükséges pénzt hozzá*, mert ne legyen a neve azon a tányéron annak, ki nem tagja egyletünknek.“

Ime a bizonyság arra, hogy milyen egységes, lelkes odaadással munkálhat egy öntudatos, célját nemesen elérni akaró nőszövetség.

Tudomásom szerint már azóta a hiány pótolva van. Isten áldása legyen rajtuk! Ü. K.-né.

Egy nő az amerikai finn unitáriusok papja. Lappala Sophia Vilma a neve. Férjével együtt müködött öt község finnjei, a mi vérbeli rokonaink között mint igazi misszionárius. Férje a mult télen egy hosszu utón meghült, beteg lett és meghalt. Négy kis gyermekkel maradt a szerény, de rendkivül erőslelkü asszony. A gyönyörü lelkipásztori munkát egészen vállára vette. Hiveit hüséggel látogatja néha 50 mérföld távolságban is. A nyáron részt vett az unitáriusok egyik évi gyülésén és mindenkit meghóditott nemes gondolkozásával és szép jellemével.

Minden lelkes unitárius nő terjessze és olvassa az Unitárius Közlönyt.

Hirdetés. Telmann Béla uridivat termében ***papi palástok*** mérsékelt áron készülnek, mely célra a szabályszerü anyag állandó raktáron van. ☐ ***Brassó, Lópiac 1. szám.***

Hirek a külföldi unitáriusokról.

Jeles unitáriusok az angol parlamentben.

A hatalmas Britt-birodalomban a képviselő választások igen heves küzdelemmel szoktak járni. Karácsony előtt zajlottak le. Most folyt a választás eredménye következtében létesült uj helyzet kibontakozása, az uj kormány alakulása. Az angol parlament az egész világ sorsára nagy befolyást gyakorol. Most uj irány tört előre a régi liberális és konzervativ helyett: a szociális. A nép akarata kezd érvényesülni.

Minket az érdekel, hogy az uj parlamentben is nagy számu unitárius foglal helyet. Ezek közül néhányról a Christian Life c. lap után néhány érdekes adatot elmondunk olvasóinknak.

Brunner János br. liberális párti 1865-ben született, a parlamentnek 1906—10-ig már tagja volt azután ismét 1910—18-ig. A Britt és Külföldi unitárius társulatnak 1914—16-ig volt elnöke. Most a London és vidéki unitárius társulat elnöke.

Chamberlain N. Arthur Birmingham város képviselője 1869-ben született, 1915-ben Birmingham város polgármestere volt, 1922-ben az összes postaigazgatóságok főnöke, majd a kormány tagja, mint egészségügyi miniszter. Jelenleg a külügyek kancellárja.

Chamberlain A. József 1863-ban született, 1892-ben már tagja volt az angol alsóháznak, 1895-ben miniszter lett és a hadi tengerészet lordja. A háboru alatt India államtitkára, majd a hadi kabinet tagja, 1919—21-ig a külügyek kancellárja és azután az alsóház pecsétőre.

Colfox, Dorset képviselője, mint katona, őrnagy. A harctéren sulyosan megsebesült és meggyógyulván az országban nyert alkalmazást, mint egyik segéd vezérkari tag. Unitárius ügyeink iránt nagyon érdeklődik és a mozgalmakban résztvesz.

Sydney Jones C. Liverpool város képviselője lett. Mint egyik hajóstársaság tagja, igen tekintélyes helyet foglal el a városban, melynek képviseletében vesz részt. Ezenkivül tagja az Egyetemi Tanácsnak és az egyetemi nevelés ügyében nagy szolgálatokat tesz. A Britt és Külföldi Unitárius Társulatnak az elmult három esztendőben elnöke volt. Lelkes unitárius.

Lawrence P. Vilmos Frigyes Leicester város képviselője 1871-ben született. Az egyetemet nagy kitüntetéssel végezte. A világot körülutazta. Az Echo napilap szerkesztője volt s midőn a lap megszünt a szerkesztőség összes tagjait a saját zsebéből elégitette ki. Mint iró igen elsőrendü helyet vivott ki könyveivel. Nemrégen meglátogatta hazánkat is és több gyülekezetünkben járt és állandóan érdeklődik ügyeink iránt.

Oliver P. M. Manchester egyik kerületében nyert többséget. Társadalmi és városi ügyekben rendkivül élénk munkásságot fejt ki. Az unitáriusok ügyeiben mindig első helyen szerepelt.

Rathbone R. H. Liverpool város egyik kerületének lett kép-

viselője, ahol családja eddig mindig vezető szerepet vitt. Az egyetemnek második kancellárja. A jótékonysági mozgalmakban és nevelési ügyekben senki több szolgálatot nem tett. Mint unitárius nagyon büszke a vallására és minden fáradtságra kész, hogy az emberek fölvilágosodjanak az unitárius vallásról és mozgalmaink nemes szándékairól. Az angol Conference-nek 5 évig elnöke volt.

Ward János kapitány Stoke képviselője már 1906 óta. Mint képviselő elsőrendü szerepet vitt. A harctéren négy csapatot szervezett.

Wedgwood J. C. kapitány 1906 óta Newcastle képviselője, aki a délafrikai hadjáratokban és a világháboruban is kiváló szerepet vitt. Több könyve jelent meg a Kerámika, Archeologia és megyéje históriája köréből. Az uj kabinetben miniszter lett.

Macdonald, az uj miniszterelnök ezelott 20 évvel egyik londoni unitárius templomban prédikált.

Első unitárius magyar egyház Amerikában. Tudva van a mi köreinkben, hogy Bodóczy Sándor széplaki lelkészünk kiment Amerikába 1923. juliusában, hogy ott fölkeresse magyar unitárius hiveinket. Igen bátor és merész vállalatnak tartották, mert ott hiveink nagyon szétszórva élnek. Lankadatlan buzgóságát siker koronázta. Három hónapi erős munka (kenyerét is meg kellett keresnie) és kitartás meghozta a várt sikert. Ohio-állam Akron nevü városában október 27-én megalakitotta az első magyar gyülekezetet 42 családdal. Az alakuló gyülés határozta, hogy „a püspök urnak és a vezetése alatt levő unitárius egyháznak, mint szülő és dajkáló édesanyánknak fejezzük ki hálás szeretetünket és ragaszkodásunkat. Mikor ezt tesszük, lelkünk mélyéig érezzük meghatottságunkat. Mert bizony mi itten igen sokat foglalkozunk szülőhazánkkal és annak unitárius intézményeivel s ugy találjuk, hogy népünk boldogsága csak akkor lenne teljes, ha mi is, mint a Jákob fia: József, magunkhoz vehetnők testvéreinket, hogy ők ne szenvedjenek és ne érezzenek sulyos terheket. De sajnos, ezt nem tehetjük. S mint ujszülöttek, még csak küldeni sem tudunk, hogy bár ebben legyünk Józsefhez hasonlóak. De reméljük, hogy a mi egy Istenünk megtart, fejlődni enged s akkor József történelmére emlékezve tesszük kötelességünket. Addig is a jó Isten áldását kérjük ugy Méltóságodra, mint az egész unitárius egyházra, melynek köszönjük lelkünk erős hitét. — Akron, Ohio, 1923. nov. 20. Bodóczy Sándor lelkész, Kocsis Márton tb. gondnok, Kocsis György gondnok, Szász István jegyző".

Párisban unitárius gyülekezet alakult. A franciák között a hugenották kiirtása óta csak elvétve jelentkezett az unitárius valláshoz hasonló liberális vallásos gondolkozó. 1910-ben a nemzetközi vallásos kongresszust ott tartottuk. Wagner lelkész, Hyacint atya s még nehányan vállalták a házigazda szép szerepét. Most arról értesülünk, hogy Haycint atya özvegye szervezett egy kis unitárius kört, melynek a vallásos összejövetelek mellett a háboru nyomorultjain segités a célja. Hyacint asszonyság készül Angliába.

Egyleti munkásság.

Figyelmeztetjük olvasóinkat, hogy a mult évről hátralékban levőknek ezt a számot is megküldjük, de arra kérjük, hogy rendezzék tartozásukat, mert több számot nem küldünk s a követeléseinket nem engedhetjük el.

A nyárádszentmártoni Dávid Ferenc Ifj. Egylet f. év január 1-én szini előadással egybekötött táncmulatságot rendezett, mely előadás nagyon jól sikerült. Gyönyörüség volt látni, hogy betanitotta Ádám Mihály énekvezér-tanitó az értelmes székely legényeknek és leányoknak „A vénbakancsos és fia a huszár" cimü darabot. Ádám Mihály nem szereti, ha dicsérik, de lelki örömmel és nyugalommal mondhatjuk, hogy ugy a nyárádszentmártoni, mint a csikfalvi ifjuság lelki müvelődése érdekében nagyon sokat fáradt s csodálkozunk, hogy ez a két község nem tudja eléggé méltányolni e lelkiismeretes tanitónkat.

Uj fecske. Kellemesen lepett meg, hogy Bözödujfalu unitáriusai is kezdenek bekapcsolódni egyházi és egyleti életünkbe. Uj lelkészök neje Mózes Mihályné, Szombatfalvi Károlyné segitségével 7 előfizetőt nyertek meg az Unitárius Közlönyre. Reménykedünk, hogy a lelkes papné vezetése alatt a tavaszon megujul a templom, s az élet abban a hires községben. Vannak ott jó lelkek, akik Istenhez térnek és Istennel élnek.

Ifjuságí élet Iklandon az eddigi formák között halad. Az önmüvelésre nagy sulyt helyezve, szabad tér nyilik az egyéniség kifejlesztésére. Ez leginkább szavalatok, de különösen szinpadi szereplések utján érhető el. Ez idénben már kétszer adott alkalmat a nemes irányu szórakoztatásra. Folyó év okt. 20-án a „Sárga csikó" cimü 3 felvonásos szinmüvet adta elő az ifjuság jó rendezésben, ügyes megjátszásban. — Folyó december 26-án karácsony másodnapján pedig „Az ördög mátkája" c. 3 felvonásos szinmüben minden egyes szereplő a legjavát nyujtotta a közönségnek, amiért hálás tapsot nyertek. A két estének tiszta jövedelme: 1550 leu, mely az iskola javára szolgál. Karácsony estéjén az isk. gyerekeknek karácsonyfaünnepélyt rendeztünk, lelkes tetszés mellett megjátszva a Betlehemes játékot.

Karácsonyfa-ünnepély Kolozson. Kiss Sándorné Papp Erzsébet, a kolozsi Dávid Ferenc Egylet elnöke karácsony első napján este 6 órakor a tizenkettedik alkalommal gyüjtötte össze a tanköteles és azon aluli gyermekeket a karácsonyfa alá. A 110—120 főből álló közönség Erős várunkat elénekelve, elnök örömét fejezte ki megnyitójában, hogy ezuttal az egyházközség saját épületében gyülhettek össze gyülekezetünk tagjai. Bácsi Erzsébet felolvasása után a karácsonyfa gyertyái felgyultak. „Hitünk nagy ünnepén" eléneklése után a gyermekek egyenkint szavalták el karácsonyi verseiket, miközben 2—3 éves gyermekek játszottak a karácsonyfa alatt. Jutalmul minden szavaló valamit kapott a karácsonyfáról. Öröm volt a jövő nemzedéket együtt látni a szeretet ünnepén.

A Dávid Ferenc egyleti körök csoportokra oszolva dolgoznak. A küküllői kör csoportjai: I. csoport: Széplak, Harangláb, Désfalva. (Nincs még egylet: Haranglábon, Désfalván). II. csoport: Dicsőszentmárton, Szőkefalva, Sáros. (Nincs egylet: Szőkefalván). III. csoport: Dombó, Ádámos, Szentmiklós, Szentbenedek. (Nincs egylet: Szentmiklóson). IV. Csoport: Segesvár külön müködik. (Nincs egylet: Medgyes, Erzsébetvároson). A Kör választmánya. Elnök dr. Pálfy Ferenc ügyvéd. Alelnök Gvidó esperes Dicsőszentmárton. Titkár Ütő Lajos lelkész Küküllődombó. Pénztárnok Gálfalvy István, Dicsőszentmárton. Ellenőr Sipos Gézáné urasszony. A 12 tagu választmánynak tagjai: Br. Petrichevich Horváth Arthur (Szőkefalva). Pataky Sándor (Sáros). Szatmáry István (Harangláb). Felszeghy Gyula, dr. Zsakó István, Gálfalvy István, dr. Zsakó Istvánné, Gvidó Béláné, Henter Gáborné, Czifra Mihályné, Raffaj Ferenczné, (Dicsőszentmárton). Ütő Lajosné (Dombó).

Az árkosi egyházközségben a Dávid Ferenc ifjusági egyesületet Végh Benjámin lelkész november 25-én megszervezte. Ezideig 60 tagja van, de a tagok szaporodnak. Egyesületünk — irja tudósitónk — az örökös alapitó tagok közé belépik. Hetenkint szerdán és pénteken este jövünk össze ½7 órától 9-ig s vasárnap délután istentisztelet után müsoros délutánokat rendezünk, melyen az ifjuság tagjai szerepelnek szavalással, felolvasással, énekkel. Minden összejövetelt egyházi énekkel kezdünk és végezünk. Nagy sulyt helyezünk az ének-tanulásra. A buzgóság nagy, csak valamiképpen megis tud'uk tartani. Tervbe van véve a nők szövetségének megalkotása is. Reméljük sikerülni fog. — Jó sikert kivánunk!

Unitárius Keresztény Népnaptár jelent meg az 1924. évre. Az elmult év naptár igényeket teremtett bennünk a naptár iránt. Az 1924. évi naptár formában, a papirja minőségében, a nyomásban, szedésben és főleg tartalomban nemcsak az előző évit, de a most megjelent más naptárokat is felülmulja. A naptár jelen szerkesztésében szépen helyezkedik el az egyház lelket épitő szervei között.

Isten segitő társai vagyunk.

Ha föllhasználjuk azokat a kincseket, melyekkel Isten megajándékozott minket, ezt a világot rendre olyanná tehetjük, amilyent ő kiván. Hogy Istennek ez a kivánsága teljesüljön, mindenkinek részt kell venni a segitő munkában. Mi elősegithetjük, de akadályozhatjuk is céljai megvalósulását. Tőlünk függ, hogy a jó győzedelmeskedjék a rossz felett minél hamarább s az is, hogy későn jöjjön el az az idő. Igy hát az ember munkatársa lehet Istennek. A gyermek segit atyjának, az alattvaló a királynak. Isten igazságot akar teremteni a földön és mi előmozditjuk annak eljövetelét, ha igazságra törekedünk. Ez megrázó nagy gondolat, de lelkesitő és buzditó is.

Montefiore.*)

*) Londonban élő kitünő zsidó iró, aki megirta Jézus életét és az unitáriusokkal meleg barátságban van.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Mindazoknak, akik az uj év alkalmából jókivánataikkal megtiszteltek és megörvendeztettek, egyeseknek és egyházközségeknek, hálás köszönetemet nyilvánitom s jó kivánataikat teljes lelkemből viszonzom. Adjon Isten mindnyájunknak boldog uj évet. Isten áldása legyen szeretett egyházunkon. *Ferencz József,*
unitárius püspök.

Harang- és orgonaszentelés Homoródszentpálon 1923 december 9-én. A Homoródvidék szövetkezeti és kulturközpontja Homoródszentpál. Utóbbi időben minden téren nagy lendülettel halad előre. Előhaladását központi fekvésének, szomszéd községek támogatásának, lelkes vezetőinek és a minden szépért, jóért lelkesülő népnek köszönhető. A mult évben körjegyzői lak épült ellátva melléképületekkel. Ebben 4 község segitette. Vásárt és vásárhelyet kapott. Egyházi téren is jó példával jár elöl. Pap M. Gábor és neje elhalt szüleik emlékére a Kornis-féle 350 éves nagy harangnak méltó társat öntettek 30,000 lei értékben. A hivek adakozásból 40,557 lejjel elrekvirált orgonájukat javittatták ki s modern változatokkal és pedállal látták el. Az uj orgona a templom ékessége. A felszentelési ünnep mozgásba hozta az egész vidéket. Pál Ferenc köri esperes közvetlen imájában kéri az Isten áldását az ércnyelvü harangokra, a templom kedves orgonájára, a jókedvü adakozókra, a lelkes vezetőkre és az áldozatkész népre. Sigmond József homoródjánosfalvi lelkész rimekbe szedett beszédével oktat, hogyan kell dicsérni az Urat örömben, bánatban, reggel, délben, este. Gálfi Lőrinc theol. akadémiai professzor, mint püspöki kiküldött a főpásztori üdvözletet tolmácsolja. Örvend, hogy tél közeledtén e templomban tavaszi hangulatot talál. Élet, munkakedv, élő hit, jóakarat és áldozatkészség látszanak a jelekből, az arcokról. Minket nem kedvetlenit a kemény tél, ha tavaszt, a munka, a hit tavaszát látjuk egyházközségeinkben, mert akkor hiszünk fajunk és vallásunk jövőjében! Ürmösi József szentpáli lelkész hálával emlékezik meg Dávid Ferenc korában élő Kornis Miklósról, a szentpáli eklézsia nagy patronusáról, ki nemes jó indulatjából templomot, tornyot épittetett, harangokat öntetett, telket és földbirtokot adományozott. Örömmel jelenti, hogy székely fajunkból is támadt egy „uj nemes" Pap M. Gábor személyében, ki kedves nejével egy értékes szép harangot öntetett az eklézsiának. Aztán felolvassa az orgona megujitására begyült gazdag adományokat. Majd általános köszönetnyilvánitás után a szószékről leszállva, az Ur asztala előtt a presbiterium nevében átadja Pap M. Gábor lelkes unitárius atyánkfiának tiszteletbeli presbiterré történt megválasztásáról szóló diszoklevelet. Pálffy Ákos homoródszentpáli énekvezér müvészi orgonajátékában s több szólamu karénekekben gyönyörködött a közönség. A templomi ünnepély után a Népházban 150 teritékes bankett következett, hol a szentpáli asszonyok tettek ki magukért. Pohárköszöntők hangzottak el az áldozatkész népre.

Este Ürmösi Józsefné vezetése mellett az Unitárius Nőegylet nagyszerüen rendezett Kabaré-estélyén mulathattunk, amikor a Népház tágas táncterme zsufolásig megtelt. Ürmösi Józsefné: Egy este a nőegyletben c. 1 felvonásos szindarabjával lepett meg, amelyben a nikotin és alkohol szenvedélyes fogyasztói vannak érzékenyen érintve. A darab nagy és mély hatást ért el. Ürmösi József talpraesett, ötletszerü vicceivel — mint konferánsz — mindenkit a könnyekig megnevettetett. A kabaré után tánc következett. 4000 lei tiszta nyereséggel gazdagitotta a Nőegylet vagyonát. Homoródszentpál példát adott, miképen kell cselekedni! *Báró József.*

Székelyderzs első akar lenni a hitbuzgó munkában. 1. December hó 23-án Szathmáry Ferenc áll. isk. igazgató-tanitót ünnepélyesen beiktattuk székelyderzsi kántornak. Beiktató Péter Sándor muzsnai lelkész volt. 2. A hivek áldozatkészségéből 350 kgr. sulyu harangot szereztünk, melynek ünnepélyes felszentelése 1923 december 30-án volt. Közremüködtek dr. Kiss Elek teológiai tanár, Pál Ferenc esperes és Ürmösi József köri jegyző. Szavalt Nagy Irma és Biás Lidi. 3. Az elmult (1923. évi) Aranykönyvben közel 50 ezer leu adományt jegyeztünk fel, mint a hivek áldozatkészségének tanubizonyságát. Ez az év volt az első — az utóbbi évtizedekből — amelyben urvacsorai kenyérre és borra nem adtunk az egyházközség pénztárából semmit. Minden ünnepen a hitbuzgóság tette az Ur asztalára. 4. 1923 november hó 17 és 18-án igen jól sikerült gyermekelőadást tartottunk. Karácsony szombatján este énekkel, felolvasásokkal és szavalatokkal egybekötve kellemes vallásos estélyt rendeztünk. December 30-án dr. Kiss Elek teologiai tanár, Pál Ferenc esperes és Ürmösi József köri jegyző közremüködésével, gyülekezeti énekekkel és ifjusági szavalatokkal egybekötve ismét magas szinvonalu, vallásos estélyünk volt a hivek nagy érdeklődése mellett. *B. A.*

Csak előre, mig a régi dicsőség teljes fényben fog tündökölni!

Iskolaház-szentelés Kolozson. Kolozsi gyülekezetünk tagjainak régi vágya teljesült az 1923. évben. Megvásárolta iskola céljaira a templom melletti két holdas telket a rajta levő erős kőépülettel. Az épületet az egyházközség november 1-én vette birtokba s december 23-án gyültek össze benne először a gyülekezet tagjai. Ünnepélyes keretek között történt az épületnek a kultura szolgálatára való felavatása. Erős várunk eléneklése után Kun Ádám gondnok olvasta fel megnyitóját. Székely Mihály, Csete Imre, Kovács József kebli tanácsi tagok olvastak fel részleteket az egyházközség küzdelmes multjának történetéből. Szavaltak Kun Ádám, Bácsi Dániel, Kun Árpád, Kovács Pál, Kun István. Kiss Sándor lelkész az egyházközség 300 év előtti költő-papjának, Szentmártoni Bodó Jánosnak a költeményeiből olvasott fel szemelvényeket. A főhatóság üdvözletét dr. Kiss Elek theol. tanár tolmácsolta. Lendületes beszédben fejezte ki elismerését az egyházközség vezetősége iránt az egyházközség történetében e fontos, bátor lépésért, hogy a kultura számára hajlékot szereztek s reményét fejezte ki aziránt, hogy csüggedetlen ki-

tartásuk jutalmaként nemsokára az iskolát is sikerülni fog megnyitni abban. Azután lelkész Tagart Lucia londoni urnő üdvözletét olvasta fel, amelyhez egy fontsterling volt zárva. A kolozsi Dávid Ferenc Egylet üdvözletét Kissné Papp Erzsébet (elnök) olvasta fel, örömét fejezte ki afölött, hogy a jövöben az Egylet az egyházközség saját épületeben folytathatja müködését. Az apahidi szorványban lakó hivek Simonné Biró Anna, Osváth Ferenc, Kutos Sándor aláirással küldött üdvözletéhez 250 lei volt zárva. Az ifjuság üdvözletét Fazakas József mondotta. A lelkész imája után a gyülekezet bezárult „Te benned biztunk" énekelve el.

Uj lelkészek beiktatását vették gyakorlatba az angol unitáriusok. Azokat akik ujabban léptek hivatalba, egy erre alkalmas városban nagy ünnepségek között tölveszik a papi karba. Január 23-án Liwerpoolban volt az első nagy recognáló gyülés, amely a mi papszentelő zsinatunknak felel meg. Street lelkész, a Nemzeti Conferencia elnöke tartotta a beiktató beszédet, dr. Gow, a Britt és külföldi Unitárius Társulat elnöke a fölszentelőt.

Császár János a polgárdii unitárius gyülekezet alapitó gondnoka január 15-én 83 éves korában elhunyt. Szép családot, áldott emléket hagyott maga után.

A vulkani unitárius egyházközség f. évi január hó 20-án tartotta évi rendes közgyülését, melynek tárgya: évi számadások, költségvetés és tisztujitás voltak. Az 1924 évre való előirányzat tárgyalásakor hiveink — áthatva egyházunk iránt táplált önzetlen szeretettol és ragaszkodástól — az áldozatkészségnek oly igazán szép példáját adták — mely méltó a feljegyzésre. Az egyházközségnek a megelőző években sok nehézséggel kellett megküzdenie, mig egy imaházra szert tehetett s azt a bányatársulat segitségével szépen berendezhette. E nehézségek miatt az egyetemes egyházi adózás terhét sem hordozhatta az egyházközség — mikor egy templomi harmonium és harang vétele is annyira szükséges lett volna. A kiválasztott harmoniumra készen áll már egy egész szép összeg — igaz ugyan bár még nem elég, — de hiveink husvétra már harmoniumot akarnak hallani. Egymásután hangzanak el a 100 Leus megajánlások hogy a még hiányzó összeg kikerüljön. Az egyetemes egyház terhei hordozásához — az eddig fizetett havi 10 Leu egyházi bért — egyhangulag 20 Leura emelik s ebből az 1924. évre (100 adófizető után) 3000 Leut ajánlanak fel az egyetemes egyház céljaira. Lesz igy harmonium is, majd harang is. S a nagy, közös ügy: egyházunk oltárára is eljutnak a fillérek. Bár kicsiny ez összeg, kicsiny a nyáj is, melytől a megajánlás jön, de tiszta, önzetlen jóakarat annak a sugalmazója, mely értékét önmagában hordja. A szegény asszony fillérje is szivesen fogadott az Ur perselyében: a példa meg mindenesetre méltó a követésre.

Drummond H. Vilmos barátunk földkörüli utra indult feleségével. Nehány hónapot töltött Amerikában papi szolgálatban és gyülekezetek látogatásában. Drummondot a szegedi magyar egyetem és

egy amerikai egyetem is tudori címmel tüntette ki. Missziói utja Délafrikától Japánig vezeti s majd Ázsián át a szentföldre és haza.

Az E. K. Tanács 1924 január 12-én ülésezett, rendőri kiküldött jelenlétében. A főt. püspök ur köszöntötte a tagokat és üdvözölte az ujonnan választottakat. A titkár hosszu jelentése után a b.-ujfalvi erdőkihasználásra engedélyt adott, a tordai elrekvirált kántori lakásért megindult a folyamodás; a ker. főgymn. parkirozására nincs pénz. A szorványügyet sürgeti a Főtanács. A főtan. jegyzőkönyv ára 35 leu. Máthé Sándor bágyoni kántor köteles jan. 31-étől nyugalomba lépni. Tudomásul szolgált, hogy a kereszturi kör Katona Ferenc martonosi lelkészt esperessé választotta. A tsztgyörgyi kántor kanonikájáról intézkedett. Kökössy ny. lelkész fia iskolai tartozása kiegyenlítéséről intézkedett. A sztgericei kepeváltási pénz helyett a b. emberek birtokot kapnak. Dr. Csiki Gábor foglalja el helyét márc. 1-én. A gimnáziumban dr. Kiss Elek tanit angol nyelvet. A király 1000 lej ujévi ajándéka örvendetes. Az árkosi ifj. D. F. E. müködése engedélyéért megtétetett a hivatalos eljárás. Az iskolai sérelmek miatt ujabb eljárás indult meg a kormánynál, immár annyi sikerrel, hogy az iskolát csak a miniszter zárhatja be

26 uj főtanácsi tag sorakozott az unitárius egyház törvényhozó testületébe. Az *Unitárius Közlöny* mult évi utolsó számában közöltük a szép névsort. A jelen évtizedben figyelemmel fogjuk kisérni egyháztanácsosaink munkásságát. Csak összefogott kézzel s összetett erővel tarthatjuk meg a szent örökséget, de ez csak fél munka lenne. Tovább kell épitenünk. Mindenki járuljon hozzá egy-egy téglával, sőt, Isten nagyobb dicsőségére, uj szegeletkővel a maga helyén.

A tanulók segitették társaikat azokban az országokban, melyek a háboru alatt leszegényedtek. Félmillió tanulónak (nagyobbára egyetemiek) egyötöde részesült és pedig félmillió ruhadarabban és 22 millió ebédben. A mi tanulóink és tanáraink még mindig rá vannak szorulva a mások segitségére és hiveink buzgósága kezd fokozódni, hiszen ha nem lesz tanulónk, nem lesz papunk. Prágában tiz internátus épült a tanulóknak s az épitésben magok is részt vettek, még pedig legtöbbnyire éjszaka idején.

Bükkfalevél ünnepet tartanak Anglia déli részében május első vagy második, vagy október utolsó vasárnapján. Ekkor legszebb a bükkfa levele. Nálunk, hol olyan sok erdő van, talán nem is vesszük észre a falevél gyönyörü szépségeit levélbomláskor.

Vasárnap délutáni istentiszteleteink sorozatában január 19-én dr. Szatmáry Miklós szindi, 27-én Geréb Zsigmond fiatfalvi lelkész tartott igen tartalmas és hatásos beszédet. Estve a theologusoknak előadást tartottak.

Konfirmációi emlékről gondoskodott a D. F.-E. Lelkészeink vegyék szives figyelembe s jó előre rendeljék meg a szükséges példányt. Darabja 6 leu.

Nyilvános nyugtázás és köszönet. Az unitárius kollégium igazgatósága a mult iskolai év elején szegénysorsu tanulói konviktusi segélyezése céljából gyüjtési akciót inditott, amelyről az alábbiakban nyilvánosan elszámolunk:

Teljes kosztot adtak egy-egy tanulónak: Guzner Miklós, Réthy Károly, Kovács Kálmán, Löwi Kálmán, Pálfi Márton.

Ebéd-vacsorát adtak egy-egy tanulónak: Albert Dénes, Simó Pál, Kirá y József, Komjátszegi Lajos, Nagy Miklós, Nagy és Csiszár.

Ebédet adtak egy-egy tanulónak: Bodnár Béla, Szilágyi József; Hadházy Sándorné és Hadházy Béla; Bereczki Vilmos; Nagy József; Heschelesz Vilmos (vasárnaponként).

202 kgr. buzát a komjátszegi unitárius egyházközség.

Pénzben: 2100 L. a főtanács alatt egy vacsorázó társaság; 2000 L. br. Kemény János; 1500 L. br. Petrichevich Horváth Arthur, dr. Abrudbányai Ede, Müller Gyula, dr. Rosenberger Mór, Ambrus Dezső, br. Daniel Ferenc; 1000 L. Ferencz József, dr. Ferenczy Géza, Wollheimer Vilmos; 750 L. Kelemen Lajos, Mikó Imre, dr. Benczédi László, Schwartz Jakab, Devecseri Emil, Ferencz József, Nagy Vilmos, Placsintárné, Halmágyi Lajos, Legmann Mendi, Löw Rudolf, dr. Kiss Elek; 500 L. dr. Morász Béla, Káhán Ignác, Német Ernő, Jánky Andorné, Wagner János, dr. Farkas Mózes, Maurer Frigyes, Első Erdélyi Általános Biztositó Társaság, Zagyva Istvánné, Páffy László, Tana Sámuel; 400 L. dr. Jancsó Ödönné, Csifó Salamon; 375 K. Inczefi Tamás; 300 L. Nagyajta és Vidéke hitelszövetkezete; 250 L. Tóth Istvánné; 200 L. Jánky Ernő, Központi hitelszövetkezet; 150 L. Kovács Lajos, 100 L. özv. Györke Lajosné, Sinfalva és Vidéke hitelszövetkezete, Bekess Károly, dr. Kiss Árpád, Bálint Albert, dr. Borsai Áron; 50 L. Tordátfalva és Homoródkarácsonyfalva hitelszövetkezetek.

Minerva és E. M. E. 29 drb., dr. Benczédi László 5 drb. Petőfi-kötetet, Péter Sándor lelkész és neje 10 drb. Benedek E. Petőfi életzajzot adott jutalomkönyvül, Rigó Anna urnő Brassai kettős hangjegytartó állványát a könyvtárnak, Renner Testvérek bőrgyár igazgatósága 20 pár cipőt szegény tanulóknak, Beregi Ernő tanár 100 L.-t jutalmul, Bukaresti tud. Akadémia a nagy könyvtárnak könyveket.

itt említjük meg, hogy Szakács Andor nagybeteg magyar szinmüvész segélyezésére barátai gyüjtést inditottak. Erre a célra az ifjuság 1541 Leut adományozott; dr. Költő Gábor emlékalapra 2390 Leut; a segélyező a. javára (csak a 100 L. felül adakozókat említem) Gergely István 150, Maurer Frigyes 200, Sándor Endre 130, Deutsch Gábor 500, Pásztor Béla 100, Tischler Lajos 100, Voith József 100, László Ákos 200 Leut.

Midőn ez adományokat nyilvánosan nyugtázzuk, kedves kötelességünknek ismerjük, hogy a nemesszivü adakozóknak a szegénysorsu tanulók, valamint az intézet és az igazgatóság nevében hálás köszönetünket kifejezzük.

A kolozsvári unitárius kollégium igazgatósága.

A brassói egyházközségből. Néhány év óta gyakorlatban van a brassói egyházközségben a szegény és árva iskolás gyermekek karácsonyi segélyezése. A segitès a közelebbi karácsony alkalmával is megtörtènt a nőegylet tagjainak buzgólkodása mellett. December 23-án délután gyültek össze az angyal megjelenését váró gyermekek, midőn az édességekkel diszitett és meggyujtott karácsonyfa mellett elénekelték a „Betlehenben születèk" cimü karácsonyi éneket, 2 gyermek karácsonyi verset szavalt, s Preisznerné Killyéni Etelka nőegyleti elnök vezetése mellett a nőegylet tagjai kiosztották gazdag ajándékaikat: 32 fiu és 21 leány cipő, ruha, fehérnemü, harisnya, sapka, kesztyü stb. jutalomban részesült, melynek értéke (anyag és munka) mintegy 18.000 L. Az anyag és az elkészitès összege is *gyüjtès utján jött össze.* A gyüjtésben közremüködtek: Preiszner Péterné és Kónya Gáborné, Kovács Lajosné és Fazakas Zsigmondné, Benedek János és Karácsony Ferenc, Fazakas József, Kerekes Dávid. Az adakozók nevét a nagy szám miatt nehezen lehetne részletezni. Itt csupán a következők nevét emlitjük fel: Pénzt adtak: Szabó Samuné 300 L., Aschaner Józsefné 160 L., H. T. V. asztaltársaság 300 L., Tellmann Béla fiu ruhákhozvaló, Miszla és Fazakas cég, Benedek János, Fazakas József 2—2, Karácsony Ferenc, János Péter 1—1 pár kész cipő. Adott anyagból cipő elkészitését vállalták: Benedek János, Karácsony Ferenc, Nagy János, János Péter 2—2, Nágó István, Aschaner József, Kerekes Dávid, Ferencz István, Mikó Ferenc 1—1 párat. Richlovits Antalné 8 fiuing, 4 fiu alsónadrág, 2 leánykaruha; Andrásofszky Samuné, Arató Józsefné, Benedek Irma, Csoma Győzőné, Kónya Gáborné, Mihály Jenőné, Szinte Ferencné 2—2 leánykaruha készités. Preiszner Péterné és Andrásofszky Samuné cipő- és ruhafélét adtak. — Itt emlitjük meg, hogy 1923-ban a fenntiekkel együtt az egyházközségi különböző célra történt adományok és munkák értéke 30.218 L. A templomépités céljára 68.955 L folyt be. Vagyis az amerikai szeretetadományon kivül az Aranykönyv végösszege 99.173 L. Legyen e helyen is hálás köszönet a szives adakozóknak és fáradhatatlan gyüjtőknek. A templomépités céljára ér kegyes adományokat a t. szerkesztőség engedélyével közelebbről k fogjuk. — *Kovács Lajos* lelkész.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába 1923. december 20-tól 1924. j 14-ig tagsági és előfizetői dijat fizettek 1923-ra: Barabás Ferenc [illegible], Szabó Dénes, Kádár Sándor, Kádár Mihály, Kónya Mariska, Bartha Mihály Brassó; Unitárius Leányegyházközség Nagyenyed; Unitárius Egyházközség, Pál Ferenc, Pál Ferencné, özv. Bedő Józsefné, Vass Albert, Wass Albertné, Nemes N. Lajos, Nemes N. Lajosné, dr. Máthé István, Kiss György, Agyagási Sándorné, Szabados Sándorné, Kozma Miklós, Bekő Mihály, Egyed Albert, Máthé Mózes, Bencze Dénes, Dávid F. Ifjusági Egylet Okland; Márkos János, Kádár M. József, Tóth András, Révész József, Kovács István, Kondrát Jenőné, Szász Gábor, Kolcsár János, Tavi Jenőné, Kolcsár Mártonné, Fülöp József, Kádár J. István, Szász Sándor, Imre Jánosné, Imre J. Mihályné, ifj. Asztalos József, Imre Zsófi Olthéviz; Andrási Ferenc Kolozsvár; Vernes Jozsef Torockó; Derzsi Lajosné Medeser; Nagy Mózes Miklósfalva; özv. Gönc Károlyné Kabátfalva; Antal József Nagyborosnyó, ifj. Pap Ferenc, Osvát Domokos, ifj. Nagy Lajos, Osvát Mozes, Mircse Dénes, Osvát Áron, Szász József, özv. Miklós Györgyné Kabátfalva; Péter Elek, Pap Mózes, Varga Mózes, Tarcsafalvi Mózesné, Vasas Sándor, K. Pap János, Nagy Lajosné, Pap Sándor (a Lajos fia), Tarcsafalvi Áron, Kádár Balázs Székelyszentmihály; ifj. Pap József Bencéd; Halmágyi Árpád Alsószentmihály; Balogh Gyula, Cupor Ferenc Torockó; dr. Simó József Harasztkerék; Bedő Sándor, Pap Sámuel, Takács Miklósné Brassó; Ács Sándor Hosszufalu; Major Sándor Nagyszeben.

Alapitói dijat fizettek: dr. Boros György, dr. Boros Györgyné, Gálfi Lőrincné (500—500 L.), Kahlfürst Imre (360 L.), Szentkirályi Gusztáv Gagy (100 L., Boros Sándor, apa és fiu, emléke (200 L.), az U. K. céljaira ajándékozott B. P. Horváth Kálmán egyh. főgondnok 50 Leut. Kolozsvár, 1924. január 14-én. — *Gálfi Lőrinc* pénztárnok

Hivatalos közlemények.

IV. Sz. 2044/1923. Körirat esperes, lelkész, énekvezér afiaihoz, az iskolaszékekhez és főgimnáziumok igazgatóságához. E. K. Tanács közhirré teszi, hogy az 1923. évi E. Főtanács által megállapitott Rendbirságolási Szabályzat 1923 december hó 1-vel lépett életbe. A szabályzat szövege a nyomtatott főtanácsi jegyzőkönyvben foglaltatik. Az E. K. Tanács 1923 december hó 13-án tartott üléséből. *Ferencz József* unitárius püspök, *Dr. Mikó Lőrinc* titkár.

V. Sz. ad. 1967/1923. Körirat esperes, lelkész és énekvezér afiaihoz. E. Főtanácsnak 60/1923. és E. K. Tanácsnak 1967/1923. sz. határozatai alapján figyelmeztetem belsőember afiait, hogy E. Főtanácsnak a vasárnapi iskolázás tárgyában ismételten kiadott utasitásait és különösen a mult 1922. évi 71. sz. határozatát vegyék kellő figyelembe. Felhivom továbbá lelkész afiait, hogy február 20-ig küldjenek be a helyi viszonyokhoz és az ifjuság (14—22 évesek) létszámához alkalmazott tervet az ifjuság valláserkölcsi alapon való továbbképzésére. Ezeket E. K. Tanács az E. Főtanács meghagyása szerint a Dávid Ferenc Egyletnek fogja kiadni egységes terv készitése végett. Kolozsvárt, 1924 január 15-én. *Ferencz József* unitárius püspök.

VI. Sz. 1663/1923. Körirat esperes és lelkész afiaihoz a tanulók templomba vezetéséről. E. K. Tanács ismételten elrendeli, hogy felekezeti elemi iskoláink tanulóifjuságát tanitóink és tanitónőink alkalmas időben vasárnaponként istentiszteletre vezessék. Azon egyházközségeket illetően pedig, hol nincsenek felekezeti elemi iskoláink, E. K. Tanács az illető presbiteriumokat hivja fel, hogy keressék és találják módját, hogy a gyermekek akár a lelkész, akár a kántortanitó vezetésével, akár valamely más alkalmas módon testületileg vasárnaponként alkalmas időben templomba vezettessenek. Az Unitárius Egyház Képviselő Tanácsának Kolozsvárt, 1923. évi december hó 13 án tartott üléséből. *Ferencz József* unitárius püspök, *Dr. Mikó Lőrinc* egyházi titkár.

VII. Sz. 2153/1923. Körrendelet a főgimnáziumok igazgatóságainak és elemi iskolák iskolaszékének. Megfelelő eljárásra közlöm a kerületi Inspektorátus 10391/1923. számu következő értesitését: „Minthogy az iskolákban még régi magyar kiadásu térképek használtatnak, értésére hozzuk, hogy már román kiadásu térképek is vannak az uj politikai helyzet feltüntetésével a bukaresti Socev et Comp. kiadásában minden világrészről, ára à 80—100 lei, továbbá Barca Popa-tól földrajzi atlasz 35 lei árban. Az inspectiók alkalmával ellenőrizni fogjuk, hogy vajjon beszereztettek-e már ezen uj térképek, vagy még ezideig a régiek használtatnak.“ Kolozsvárt, 1924 január hó 14-én. *Ferencz József* unitárius püspök.

VIII. Sz. 1965/1923. Körrendelet valamennyi egyházközséghez a Harang-alapok felvétele tárgyában. Értesitem az illetékes egyházközségeket, hogy az E. Főtanács 34/1923. jksz. számu határozatával a Harangok Kártérítési Alapjának központi kezelését megszüntette és az egyes egyházközségek Harangalapjának további kezelés céljából az egyházközségekhez való leküldését mondotta ki. Felhivom tehát az egyházközségeket, hogy az egyházi pénztárhoz küldjenek be kitöltetlen nyugtákat, hogy az egyes alapokat a pénztár leküldhesse. A további kezelésnél figyelmeztetem az egyházközségeket, hogy a Főtanács fenti sz. határozata kimondotta azt is, hogy a Harang-alapok gyümölcsözőleg kezelendők és csak harang beszerzésére fordithatók. Kolozsvárt, 1924 január hó 11-én. *Ferencz József* unitárius püspök.

IX. Emlékeztető az Unitárius Közlönyben meg nem jelent januári köriratokról. 2141/1923. Körirat iskolaszékekhez a román nyelvnek elemi iskoláinkba bevezetéséről. Jelentések nem küldendők. E köriratnak a történelem, földrajz és alkotmánytanra vonatkozó része változást szenved az 59—1924. sz. körirat szerint. 59/1924. sz. körirat az iskolaszékekhez a román nyelvnek az elemi iskolákba bevezetéséről. Jelentések stb. küldendők február 4-ig.

X. 353/1924. sz. Felhivom lelkész afiait, hogy saját és családtagjaik részére vasuti kedvezmény iránti kérésüket, amennyiben kedvezményes igazolványuk nincs, február 15-ig közöljék az E. K. Tanács irodájával. A kiadási és utánjárási költségek fedezésére ezután lelkész afiai és nejeik után 10—10, gyermekek u pedig 5—5 lei küldendő be előzetesen az E. K. Tanácshoz. *Ferencz József* unitárius püspök.

XI. 354/1924. sz. Felhivom lelkész afiait, hogy nyomtatványok és egyházi kiadványok rendelése esetén azoknak árát előzetesen küldjék be az E. K. Tanácshoz. *Ferencz József* unitárius püspök.

XII. Sz. 56/1924. U. P. Pályázat kántori állásra. A várfalvi unitárius egyházközségben ürességben levő kántori állásra ezennel pályázatot hirdetek. Javadalom: 1. 100 véka szemes gabona à 70 L, 7000 L. 2. 12 szekér tüzifa hazaszállitva 1500 L. 3. 3 hold szántó (évi haszonbér értéke) 5000 L. 4. 1 hold 564 □ öl rét 1500 L. 5. 2 darab veteményes (108.173 □ öl) 500 L. 6. 1 hold belsőség 500 L. 7. Lakás és melléképületek 500 L. Összesen 16.500 lei. — Próbaéneklés is megkivántatik. Pályázók kérvényeiket kellően felszerelve f. évi februárius hó 25-ig Lőrinczy Dénes esperes urhoz adják be Tordán. Kolozsvár, 1924 január hó 29-én. *Ferencz József* unitárius püspök.

Főszerkesztő: Dr. BOROS GYÖRGY | Szerkesztő: PAP DOMOKOS

Előfizetési ár: Egész évre 30 L. Magyarországra 36 L. Egyes szám ára 4 L. Akik a 30 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitódij 100 L. Minden pénz Gálfi Lőrinc egyleti pénztároshoz küldendő.

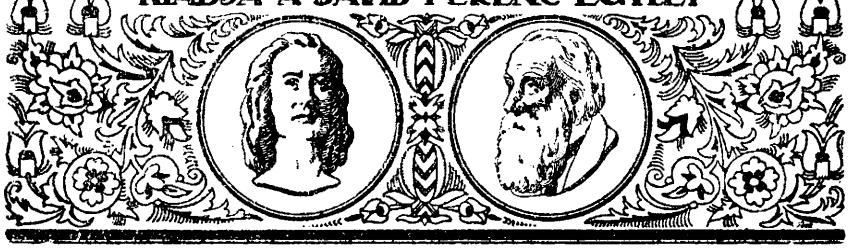
Nyomatott „Korvin"-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz.

Ha nem szándékozik előfizetni a f. é. 1., 2. számokat adja át lelkészének visszaküldésre.

XXXIV. évf. Cluj-Kolozsvár, 1924. Március 3. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Ima jóltevők ünnepén 1924. február 10-én Kolozsvárt.

Elmondotta: **dr. Boros György.**

Az idő végtelen oceánján hánykodó hajónk imazsámolyára leborulva, nyitjuk meg szivünket előtted életünk kormányzója, hatalmas Isten. A vihar csapkodja, ingatja azt ,a felséges alkotmányt, melyet a te dicsőséged hirdetésére épitettünk. Mi kicsinyhitüek félve és aggódva kiáltunk: Uram ments meg minket, különben elveszünk. De azok a nagy lelkek, kikkel az idő folyamán megajándékoztad kicsiny unitárius egyházunkat, bátoritólag kiáltják fülünkbe, mit féltek ti kicsinyhitüek. „Vegyétek eszetekbe, hogy minél nagyobb a veszély, annál közelebb van az isteni gondviselés. Jaj nektek, ha elhinnétek, hogy mi hiába éltünk és hiába mutattunk példát, hogy a miképpen mi cselekedtünk, ti is aképpen cselekednétek. Vegyétek eszetekbe, hogy mikoron mindenünket idegen kéz tépte, hordta szét, lelkünk betöltötte az ürt, hitünk cselekedeteivel ujraépitettük szent Sionunkat."

Jó Istenünk kérünk vezess vissza az emlékezet szárnyán oda, ahol a jó cselekedetek tökéletesülve, a buzgó lelkek megdicsőülve fényeskednek, hadd meritsünk hitükből hitet, jó cselekedeteikből buzgóságot és komoly elszántságot, hogy mi is a ránk bizottakban hiv, igaz, áldozó és türelmes munkások lehessünk. Ha a közöny hidegsége megdermesztette volna lelkünket, a te szent lelked tüzével olvazd föl és gyujtsd lángra hitünket, szilárditsd meg akaratunkat. Inditsd munkás tevékenységre erőnket, különösen pedig segits, hogy hitünk drága kincseit tartsuk becsesebbnek mindennél, amit a föld adhat. Értesd meg velünk, hogy jobb egy óra az Urral, hogysem ezer esztendő nélküle.

Jézus példája bátoritotta hitünk elődeit, segélj minket, hogy az ő nyomdokain járva, lehessünk méltók őseinkhez, kiknek emlékére ezt az órát szenteljük. *Ámen.*

Mit csinálsz itt Illés!

A biblia régi történetei között lapozva szemünk elé tűnik Illés próféta hatalmas alakja. Buzgó, talán még a rendes mértéknél is buzgóbb szolgája Istennek. Ez a lelkes próféta a Baál papjait nemcsak megszégyenitette, hanem meg is ölette. Isten iránt való buzgósága oly nagy volt, hogy nem ismert határt.

És mégis ezzel a hatalmas prófétával történt meg, hogy a bálványimádó királynő, Jézábel haragja elől elmenekült a Hóreb hegyen levő barlangba. Ott volt visszavonulva a világtól, senkitől sem üldözve, mert hiszen az emberek nem tudták, hol van.

A prófétának még sem volt nyugovása a rejtek helyen. Ellenségeitől nem volt miért félnie. Lelkiismerete azonban erősen vádolta. Végül megszólalt az Ur szózata: „Mit csinálsz itt Illés?.. Eredj menj vissza és végezd a kötelességedet? . . .“ Az irások nem mondják, de könnyü hozzá gondolni az Ur dorgálásának további folytatását is: Hát azért adtam beléd a prófétaság adományát, hogy elvonulj azzal egy félreeső barlangba? Hol van a te lánglelked, hova lett ezelőtti buzgóságod, hősi bátorságod, rendithetetlen akaratod? Hát csak addig tart a hősi bátorság, a rettenthetlen buzgóság, amig veszély nem fenyeget? Mikor ember kell a gátra akkor megszaladsz? Te vagy-e Illés, a próféta, Istennek szolgája? . . .

Ezek a szavak nem hiába hangzottak el. Illés gondolkozás nélkül vissza ment hivatása előbbi mezejére és a régi buzgósággal szolgálta az Urat élete végéig.

... Amig nekünk magyaroknak és unitáriusoknak jól ment dolgunk, oly sok ember volt, aki magyarnak és unitáriusnak és sokkalta nagyobbnak tartotta magát másoknál. Nem mondotta magát ugyan prófétának, de egy cseppet sem engedett abból, hogy ő leghivebb fia fajának és egyházának. Csak vonta volna kétségbe valaki buzgóságát, a szent ügyek iránt való szeretetét, a legnagyob sértésnek vette volna.

Most eljött az idő, midőn fajunk és egyházunk iránt való buzgóságunkat tettekkel kell megmutatni. Sajnos, igen sokan, sokkal többen mint kellene, elmenekültek az önzés sötét barlangjába. Most mikor az idők zordon változása nagy feladatokat rótt reánk, mikor a régi üldöztetések előtti áldozatkész jóltevőknek a példáját kellene követni, nincsenek elől, sőt néha sehol sincsenek azok, akik ezelőtt elől jártak és látszólag buzgók voltak.

Ah, igen, sokan vannak távol. Én azonban azt hiszem, nem lehet sokáig ott maradni. Az Isten szava, a lelkiismeret vádolása mindenüvé eljut. Megkérdezi most is a félrevonult önzőktől: „Mit csinálsz itt Illés? Mi a hivatásod, mi a kötelességed te magyar unitárius? Nem tudsz már eleget a magyar átokból? Nem tudod mi a pártoskodás, félrefarolás? Nem tudod, hogy századokon át ittad keserü levét?! Tudd meg azt, hogy áldozat és más cselekvő buzgóság nélkül eltékozolod ezt a nagy kincset, egyházunkat, melyet őseink reánk hagytak... Előre, az áldozás, az önfentartás öntudatos munkájára!

Ha részt akarsz venni a mult és jelen értékeinek megmentésében, a jövő munkájában, ne azt mondogasd, hogy mit nem tehetsz, hanem tedd amire képes vagy . . .

. . . Az Ur Isten tőled, mindenkitől kérdezi, mit csinálsz Illés?

B. P.

Jeles emberek emléke.

felsőrákosi Székely Mózes.

1861—1922.

Olvasóim nagyobb része személyesen ismerte felsőrákosi Székely Mózest. Nyiltság, emberbecsülés, egyenesség, érintetlen tisztaság mindaz, ami a székely ember jellemében szép, benne egyesült. A nemes székely hagyományok megtartásában konzervativ, de mikor célszerüségét belátta, minden reform iránt fogékony. Szép, magas termetén a székely posztó finommá, örökös mosolyt viselő ajkán a székely tájszólás kellemesen zengővé, kezét az ekeszarván tartó gondos gazda bölcsen számitó kereskedővé s a mások birálatától mindig tartózkodó, örökösen elfoglaltságban élő tett embere, aki hangya módra gyüjti a morzsákat, áldozatkész kereszténnyé lett.

Szülei szegény emberek, mindössze pár hold földet örökölt. Hat éven át a Daniel-birtok, 9 éven át a Zathureczky-birtok bérlője. Jó gazda. Bérbeadó és bérlő egyaránt gyarapszik.

Ismert nevü, köztiszteletben álló ember, amikor nőül veszi Kiss Tamás vargyasi iskolamester leányát Vilmát, akiben megtalálja a gondos háziasszonyt, a hüséges, munkás feleséget.

A felsőrákosi unitárius egyházközség kebli tanácsának évtizedeken át tagja s éveken át az egyházközség gondnoka, a közbirtokosság elnöke, az Erdővidéki Takarékpénztár f. ü. b. tagja, Udvarhelyvármegye Törvényhatósági Bizottságának, a Magyar Unitárius Egyház Főtanácsának tagja.

Egyházközségének végakarata szerint 10.000 leut adományozott harangra, a kolozsvári és székelykereszturi gimnáziumoknak szegény tanulók segélyezésére 5000—5000 leus alapitványt tett.

Életében csak irigyei voltak, de ellenségei nem. A legszegényebb ember ügyes-bajos dolga is érdekelte. Kedélye páratlanul derüs. Nemes érzésü jó barát. 1922. augusztusának egyik borus, esős napját, temetése egy egész vármegye szine javának, gyászos baráti találkozójává tette.

Adjon Isten nemzetünknek Székely Mózeshez hasonló embereket!

Kovács legényből unitárius pap!

Dr. Collyer Robert.

Collyer Robert emlékét, születésének 100-ik évfordulója alkalmából az angol és amerikai unitáriusok egyaránt ünnepelték december 8-án. Egy juliusi vasárnapon az 1908. évben New-Yorkban a Church of the Messiah-ban halottam Collyert imádkozni. Nem

tudom megmondani, hogy Collyert látni vagy hallani volt-e kellemesebb. Angliában született, szegény szülők gyermeke volt. Robert 8 éves korában a hét öt napján 10 s a hatodikon 11 órát dolgozott. A gyári munkát később elhagyva kovács-mester lett. Emellett olvasgatott.

Huszonhét éves korában megnősült s Amerikába ment. Kis gyülekezeteknek prédikálgatott eddig is s ezt Amerikában is folytatta. Chikágóban a munkások papja lett. Ott barátai tehetségét méltányolva Unity Church néven egyházat alapitottak és templomot épitettek. Egy nagy tűz a templomot elhamvasztotta, helyébe még szebbet épitettek. A tűz után a Corwell Egyetemtől Collyer táviratot kapott. 1000 dollárt ajánlott fel az egyetem, ha részére egy patkót készit. Huszonnégy éve nem járt a Collyer kezében kalapács, a patkót megcsinálta, nevét ráirta, elküldötte s árát megkapta.

Könyvtára is a tüzben égett. Londonban barátai meghallották, Collyer levelet kapott, melyben könyvei cimének leirását kérték. Elküldötte s éppen a családi örömünnepen könyvei, megpótolva jó nehánnyal, megérkeztek.

1879-ben Church of the Messiah meghivására New-Yorkba ment. Ott hirdette Isten igéjét 1912-ben bekövetkezett haláláig. Kevés könyvet irt, de amiket irt mind olvasottak. Két közismert egyházi éneket szerzett.

Kiss Sándor.

Fiatalság barátja.

Fogjunk kezet.

Szózat a Dávid Ferenc-Egylet összes Ifjusági Köreihez.

Mi, a kolozsvári D. F. E. Ifjusági Köre, üdvözletünket küldjük mindannyiatoknak. A lelkünkben telelevenedett szeretet füzött összse minket itt, Erdély fővárosában. Ez a szeretet kell, hogy összefüzzön titeket is mivelünk, mindannyiunkat egymással. Ma kell, hogy lobogjon a szeretet minden ifju lélekben Istenünk, vallásunk és embertársaink iránt. Ma kell, hogy erősitsük ezt a lobogást egymásnak lelkében, ha gyengülne, vagy ha mulni látszanék. Ezt pedig csak ugy tehetjük ha megismerjük egymást, ha tudjuk egymásról, hogy vagyunk és dolgozunk.

Ezért fogadjátok baráti jobb kezünket, melyet a közös vallás, közös nyelv és közös szeretet nevében nyujtunk titeletek. Kérünk adjátok ti is kezeteket azért, hogy ez a három eszmény soha ki ne vesszen miközülünk azért, hogy egy eljövendő sikerig vigyük kitartóan és diadalra, ha lehet, ezeket miközöttünk!

Kérünk titeket, hogy

I. minden Ifj. Egylet irja meg nekünk vezetőségének, tagjai számának, végzett munkájának és tervezett céljainak adatait.

II. irjátok meg, akartok-e együtt dolgozni velünk ezeknek a szép céloknak eléréséért?

(Cim: Szent-Iványi Sándor Cluj, Unitárius Kollégium.)

A mi egy Istenünk legyen és maradjon mi velünk minden időben.

Lőrinczy László, főtitkár. **Szent-Iványi Sándor,** elnök. **Máthé Sándor,** alelnök.

TŰZHELY MELLETT.

Fiátfalvi Fazakas József mindenkinek példát adott.

Sok viszontagság után a püspöki vizsgálószék eljutott a fiátfalvi unitárius egyházközségbe, hol az unitárius hivek ősi időktől egy közös templomba járnak református testvéreinkkel s békés egyetértésben élnek Isten dicsőségére.

A templom előtti diszkapu előtt várták a belső emberek a község lakóival egyetemben a ritka kedves vendégeket.

A harangok hivogató szavai után templomba vonult a sokaság élükön a magas vendégekkel. Itt a Főpásztorhelyettes Istenhez emelő imája és szivet, lelket szent lelkesedésre és nemes tettekre buzditó tüzes beszéde után fölhivja a hiveket szeretetadomány adására az anyaszentegyház oltárára.

A szószékből lejőve az urasztala mellé ült, mint hajdan Jézus tanitványai és a sokaság közé.

A sokaság között négy kis játszó fiu furakodott előre a gyülekezet elé. A püspöki titkár szintén elragadóan beszélt s hivta föl a hiveket a szeretetadományra.

Ezalatt a főpásztor magához intette a legkisebbik fiut. A fiu engedelmeskedett. Mintha Isten parancsolta volna: „Eredj fiam oda, mert a népnek csuda kell, téged használnak föl a jó cselekedetek eszközéül."

A főpásztor az 5 éves Fazakas Miklóst ölébe vette s cukrot adott neki. A sokaság egyszerre odanézett és bámulta mi történt. Az anyák szeme könnyel telt meg, mert tudták, hogy a kis fiu árva. A titkár bevégezte beszédét, megindult az adakozás az édes anya: az anyaszentegyház javára. A szegényebb rendü hivek mindannyian megnyiták erszényüket, mi szivesen áldozunk nemes célra, mondák jó kedvvel.

E közben szólásra emelkedett egy tehetősebb gazda alsó Fazakas József és igy szólt: Főtisztelendő püspöki vizsgálószék, megkövetem szépen nekem is volna egy szóm: elődeim sokat adakoztak templomok, iskolák, belsőemberi lakások épitésére. A gimnáziumokat ellátták alapitványokkal. A Berde-cipót szivesen elfogadtuk, senki sem mondta, hogy vegyék vissza, nekünk nem kell. Most amikor az egyháztól és gimnáziumoktól az alapitványi birtokokat elvették és koldussá tették, most tőlünk kénytelenek kérni, hogy magukat fentarthassák a mi javunkra, vajjon tehetjük-e, hogy ne adjunk semmit? Én a háboruban részt vettem. Mikor elmentem itthon maradt hű feleségem gyógyithatatlan betegen és négy gyermekünk. A feleségem gazdálkodott ahogy lehetett, a marha állományom egy

bivalyra apadt. Hazajöve feleségem nemsokára elhalt s maradt négy árva fiam, kik közül a legkisebbik ott ül a főtisztelendő ur ölében. A négy árva fiamért adok 400 leu szeretetadományt, elhalt feleségem emlékére 200-at s magamért 150 leut. Az igért összeget nyomban le is fizette a gyülekezet szemeláttára.

Fiátfalvi Fazakas József ékesszavu apostola lett unitárius egyházunknak. Isten éltesse, hogy növelhesse fel drága négy fiát.

A püspökhelyettes ur az ölében levő kis fiut karjára vette és a sokaság feje fölött átnyujtva visszaadta az édes apának e szavakkal: „Átadom az árva fiut és kijelentem, hogy mig Isten éltet ez árváknak én is atyja óhajtok lenni."

Ez a jelenet oly mély benyomást gyakorolt a sokaságra, hogy még aki nem akart adni, az is adott s nehány perc alatt együtt volt a kis Fiátfalván 10.070 leu.

„Ne félj kicsiny sereg, mert veled van az Ur."

Kozma Miklós.

NŐK VILÁGA.

Bátorlelkü unitárius nők.

Emlékezzünk a régiekről. Életükből, tetteikből meritsünk uj lelkierőt. Rendre bemutatjuk a jeleseket, kik hitükért éltek, áldoztak, szenvedtek s ha kellett meg is haltak.*)

A reformáció idejéből mutatjuk be az egyik legelső unitárius nőt, *Boucher Johanna* urhölgyet, aki udvari hölgy is volt 1550 körül.

Akkor még csak hajnalodóba volt az uj eszmék napja. — A bibliát már forditgatták a mivelt nemzetek nyelvére. Hol titokban, hol nyiltan, de mindenki nagy mohósággal olvasta, ha kézhez kaphatta, a szent könyvet.

Angliában akkor tájban nyomatták ki a bibliát Tyndal forditásában. Boucher Johanna tudta, hogy e könyv olvasása tilos, de ő nemcsak megszerezte magának, hanem arra is gondja volt, hogy becsempéssze a királyi udvarhoz. Az akkori puffos női divat jó rejtőhelyet szolgált a különben is óvatos hölgynek.

Johanna nagy kegybe jutott az udvarnál. VI-ik Edward király kitüntető figyelemben részesitette, de az egyház nyomára jött hittérítő titkos munkájának. Adatokat gyüjtöttek ellene. Biróság elébe állitották és az eretnekség vádpontjait felolvasták előtte. Egyik legsulyosabb vád az volt, hogy tagadta az incarnatiot, vagyis Krisztusnak örökszármazását s mint igének testté lételét.

*) A szerkesztőség szivesen fogad hasonló élet- és jellemrajzokat nagylelkü nőinkről.

A derék és bátor udvari hölgy merészen szembeszállt biráival. Figyelmeztette őket, hogy ha bünről lehet szó, mikor valaki a régi hit helyett uj meggyőződésre jut és azt meg is vallja, akkor bűnös az egész angol protestáns egyház s maga az érsek is, mert elhagyták a katholikus egyházat és protestánssá lettek. Figyelmeztette bíráit, hogy ha ők is olvasnák a szentirást, ugyanarra a meggyőződésre jutnának.

A szép beszéd nem használt. Boucher Johanna urhölgyet máglyára itélték. Midőn az itélet végrehajtására Litchfielden megjelent a végrehajtó bíróság, a gyontató pap igyekezett szivére beszélni és megtérésre birni. A máglya föl volt állitva. A pribékek körülte állottak. A hitéhez hű asszony gúnyos sajnálkozással a pap felé fordult és igy szólt: jó páter hagyj te békén engemet, inkább menj el haza és olvassad a bibliádat.

A máglya meggyúlt, a nagyhitü nő egyetlen zokszó nélkül kiadta a lelkét, teste elhamvadt, de a hamut széthordotta a szél a világba és azóta termékenyiti a lelkeket és bátoritja a hitbuzgóságra.

Ne menj férjhez ahoz az ifju emberhez

(Az amerikai Christian Registerből.)

Ford. *Kiss Sándor*

(Első közlemény a leányokról az Unitárius Közlöny 2-ik számában.)

Aki gondatlan és rendetlen.
Akinek foglalkozása vagy hivatása nincsen.
Aki foglalkozását gyakran változtatja és sok gazdát szolgál.
Aki rest.
Aki gazdája ellen beszél.
Aki önző és nyakas.
Aki azt hiszi, hogy mindent ő tud a legjobban és vége nincs a mondanivalójának.
Aki nem olvas, hogy helyesen tájékoztassa magát, hanem jobban szeret az utcasarkon lógni, a kaszinóban vagy korcsmában ülni.
Aki későn fekszik s nincs tekintettel arra, hogy szülei reá várnak.
Aki a „jó madarak" közé tartozik s velük kitart.
Aki lépést tart a divattal, de hogy honnan veszi a pénzt, azt nem nézi.
Aki nem addig nyujtózik, amig a takarója ér s adósságokat csinál.
Aki szüleit sohasem segitette.
Aki nagyon keveset, vagy semmit sem spórol.
Aki kártyázni, dohányozni és inni szeret.
Aki kifejezéseiben és célzásaiban izléstelen, durva.
Aki családod más tagjaitól huzódik s csak veled szeret lenni.
Aki olyan helyre jár, ahol nem szeretné, hogy szülei lássák.
Aki arról beszél, hogy ha felesége leszel, dolgoznod nem kell.
Aki kis dolgokban sem szavatartó.
Aki anyját és nővéreit nem szereti, nem becsüli.

Akit nem érdekel vallása.
Aki mások iránt részvétet nem érez.
Aki nem tudja, hogy miként kell viselnie magát a templomban.
Akinek barátai nem példás magaviseletüek és nem vallásosak.
Aki nem szereti, hogy édes anyádnak mindent elmondj.
Aki hazugságokkal mulattat téged.
Aki rosz szokásait, figyelmeztetésed ellenére sem hagyja el.
Aki szeret káromkodni, szitkozódni s az öregeket kigúnyolja.
Aki az állatokat kinozza és nem gondozza.
Aki nem szeret templomba járni és nem segit az eklézsia dolgaiban.

A kolozsvári Nők Szövetsége munkálkodik. Szeretet a sziv igaz öröme. Ebből az örömből ki ne akarna részt? Hisz annyi bánatot sajtol lelkünkből a mának keserves gondja, baja, hogy sovárgva epedünk az öröm édes vigaszáért. Tenger keserüségünkben méz az örömnek röpke pillanata, melytől fölüdülünk. Uj erőforrás a további áldozathozásra.

Ilyen órák nekünk unitárius nőknek, ha megértésben, szeretetben eggyek és együtt lehetünk. Örülünk egymásnak s örülünk az összehozó alkalomnak. E gondolat volt igazolva febr. 14-én a negyedik kötőke délutánján is. A zsufolásig telt terem jól eső örömet váltott ki szivünkből. A műsor három számból állott. I. „Gavallér Jankó" c. gyermekjelenetet előadták Ürmösi Bözsike és ifj. Ürmösi Károly. II. Melodrámát szavalt: Kis Bertuska, zongorán kisérte Ütő Mancika. Betétet énekelt Ütő Lajos igazgató által vezetett vegyes kar. III. „Babatánc" előadták: Pálli Rózsika és Ürmösi Judith. Mindhárom kedves volt és bő taps jutalomban részesült. Háziasszonyok voltak: Márkos Albertné, László Gyuláné, Ürmösi Károlyné. A következő kötőke márc. 13-án lesz. Kérjük nőinket, minél számosabban jelenjenek meg. *Szemlélő.*

Könyvet kérünk. Leány Otthonunknak nincsen kézi könyvtára. Csak ugy állithatunk föl, ha olvasóink szivesek lesznek a gyermekük kiolvasott könyvét beküldeni Kolozsvárra az E. K. Tanácshoz. Ha kissé viseltes is, rendbe fogjuk hozni. Az adományokat lapunkban nyugtázni fogjuk. Eddig kaptuk a következőket: Benczédi: Berde M. életrajza (E.K.T.), Mikszáth: Beszterce ostroma (Percelné), Az Unitárius Vallás Dávid Ferencz Korában. Pap D. Dávid Ferenc életrajza, Unitárius Közlöny 1906—1910. évf. (D. F. E.) Péterffy: Székely mesék. Ferenczi Kálmán: A pálfalvi szélmalom. Gannet-Boros: Édes otthon. Szabó István: Az uri leány. Erdélyi magyar naptár (1922.) Unitárius Keresztény naptár 1924. (Dr. Boros) Leltárkönyv (Rigó utóda.) Pap Domokos: Ősi rögön (iró ajándéka).

Unitárius nők minden téren találhatók, ahol pontos és értékes munkát kell végezni. A hires Sharpe-család neveit ismerjük, tiszteljük és becsüljük, mert az ő bőkezü jóságából immár 20-nál több magyar leány tanult a londoni *Channing*-leányiskolában. Most egy ifju Sharpe nő nevével találkozunk. Sharpe Margit unitárius

papi pályára készült. Tanult az oxfordi Manchester College-teológiai Akadémián. Azután Londonban társadalmi jótékony munkában foglalkozott mintegy tiz évet. A következő adatokat ő maga mondja el: unitárius pap vagyok. Szoktam prédikálni és Londonban egy uj gyülekezetet én vezettem. Mondhatom, hogy ez igen kellemes munka volt. Mostanig nem foglalkoztam hivatalos rendőri munkával. Előre látom, hogy igen sok tennivalója van egy nőrendőrnek s azt is hiszem, hogy majd az unokáimnak, — ha lesznek — jobb dolguk lesz a papi pályán, mint nekem. Elhatároztam, hogy rendőri munkához fogok. Nem mondhatnám, hogy a papi foglalkozásnál előbbre becsülöm, de gondoltam, hogy ezen a pályán akad hasznos tennivalóm és annak meg is tudok felelni, miután a szociális munkában bő gyakorlatot szereztem.

Recsenyéden 1923. december 15-én a *D. F. Nőegylet* megalakult 37 taggal. Összejöveteleit télen vasárnap esténként a községház termében, a többi évszakban vasárnap délutánonként a templomban tartja. Tagsági dij 10 leu. Elnök: Gál Józsefné; alelnök: Boros Györgyné; pénztáros: Kovács Mózesné; ellenőr: Fekete Miklósné; választmányi tagok a tisztikar tagjain kivül: Máté Istvánné, ifj. Ráduly Jánosné, Fodor Domokosné, Szabó Ézsaiásné és Máté Ida.

A firtosmartonosi Unitárius Nők Szövetségének második és egyben szervezkedő gyülése január hó 13-án volt. Váratlanul sokan gyültek össze az iskola nagy termében, idősebb, fiatalabb asszonyok, serdülő leányok. Imával nyitotta meg az elnöknő. Azután értekezlet, közös megbeszélés folyt az egylet célja, működése és programjáról. Elnöknő lett Katona Ferencné, alelnöknők: Gálfi Ferencné és Káli Albertné, pénztárnok: Simon Balázsné, titkár és referens: Gáspár F.-né. Majd szavalatok, felolvasás, ének előadva az önként jelentkező asszonyok és leányok jelesbjei által minden különösebb felszólitás és irányitás nélkül, mi annál nagyobb örömmel tölti el lelkünket, mert következtetni enged arra, hogyha már a kezdet ilyen lelkesedéssel indul, el fogjuk érni célunkat Isten segitségével. Egymást megismerve, megszeretve és becsülve, vállvetve fogunk munkálkodni az ur szőlejében. Egyelőre arra törekszünk, hogy összejöveteleink minél látogatottabbak legyenek; szeressék meg asszonyaink és leányaink eme tanulságos szórakozást, lássák be hasznos voltát.

Referens.

LEÁNYAINKNAK, ASSZONYAINKNAK LEGSZEBB AJÁNDÉK

SZIVEMET HOZZÁD EMELEM..

NŐI IMÁDSÁGOS KÖNYV. o IRTA: DR. BOROS GYÖRGY.
KAPHATÓ: LAPUNK KIADÓHIVATALÁBAN KOLOZSVÁRT.

Hirek a külföldi unitáriusokról.

Az első magyar amerikai unitárius egyházközség levelet irt a dombói egyházközséghez.

„Tisztelendő Egyházközség!

Az akroni első magyar unitárius egyháznak 1923. október 27-én tartott alakuló gyülésén hozott határozata értelmében keressük fel a Tiszt. Egyházközséget.

Szólunk azzal az érzéssel, mivel a jó testvér szólhat. Megkeressük azzal a szeretettel, mivel a jó gyermek az ő édes anyját keresi fel. Oda gondolunk azzal a hálával, mivel a nemes lelkü ember adózik az ő jóltevőinek. Igen minket Küküllődombóhoz, mivel tagjaink $^3/_5$ része onnan került ki, testvéri, gyermeki érzések fűznek. Ott születtek a Kocsisok: Márta, János, György, János, János M. stb. Székelyek: György, András, Ferenc, Anna (Molnárné); a Bordiak: János, Mihály; a Nagyok: Sándor, András, József; Miklósok: Mihály, Anna; Hunyadi János; Kömüvesek: István, Mária; Finta József, Tamás József, Hegyiné Szabó Anna, Kocsis Katalin, Kocsis Klára stb. 24 család képviseli egyházközségünkben a dombóiakat. Ez a 24 család fáradságot nem ismert, áldozni nem félt, csakhogy itt az uj hazában is egyházzá alakulhasson, hogy itt is gyakorolhassa az ő unitárius hitét, melyet ott a szülöföldön megismert. Hálával, szent érzésekkel beszélünk Tiszt. id. Ütő Lajosról, ki minket e hitben nevelt és tanitott. Lelkünk meleg érzésével kivánjuk, hogy a jó Isten jó egészségben tartsa meg sokáig.

Célunk az, hogy a Tiszt. egyházközséggel levelezést, összeköttetést tartsunk fenn. Azokat az egyszerü, szegényen kivándorolt embereket a mi egy Istenünk segitette, megfelelő anyagi helyzetbe juttatta s ők e sorsban is emlékezni akarnak a szülői falura, emlékezni akarnak, mert ugy érzik ők, hogy drága és szent a visszaemlékezés.

Kérjük tehát a Tiszt. urat és egyházközséget, hogy az otthoni dolgaikról értesitsenek, ugyanezt tesszük mi is. Leveleiket istentiszteleteinken felolvassuk s erre kérjük önöket is.

A jó Isten tartsa meg a tiszt. urat családjával, rokonainkat, véreinket, szeretteinket, kikre sokat gondolunk, kikért sokat aggódunk.

Boldog uj évet mindnyájoknak. Testvéri szeretettel:

Bodoczy Sándor,
lelkész.

Szász István,
egyházi titkár.

E kedves levélre január hó 10-én válaszoltunk. — Szeretetünk minden melegét beleöntöttük levelünkbe, hiszen mindenik rokonunk. Itthon maradt gyermekek apáikról hallottak hirt, az apák gyermekeik nemes cselekedetét olvasták. A szülőföld mindig kedves, s menynyivel inkább az a visszaemlékezés rózsa-felhőin át a honvágy mélabus hangulata mellett. Kérjük, hogy tekintsenek minket anyaegyházuknak s keressenek gyakran fel levelükkel. Hallottuk azt is, hogy

nehány hivünk, már elveszett, vagy a református, vagy a nazarénus hitre tért. Sajnáljuk, de hát a gyenge hitüekkel szemben semmit sem tehetünk. Az amerikai levél felolvasása után 2 asszony jött a lelkészi hivatalba, egyik arra kért hogy levelünk végére irjam oda: Fintáné szeretettel üdvözli apját és testvéreit. Özv. Gálné csak ennyit kivánt oda iratni: Csókolom a leányomat ha még unitárius. Itt kívánom megjegyezni, hogy mi nagyon sok hivünket elveszitjük azok közül, akik kivándorolnak. Többen jöttek haza, de már nem mint unitáriusok, hanem mint nazarénusok. Közelebbről is 4.

Bodoczynak munkája azért tisztelni való s nagy értékü, hogy ő csendben ünnepeltetés nélkül ment ki s érkezett meg, de hiveinket mindenütt felkutatja s arról is számot ad, ha azok közül vagy egy elhagyta hitét. Igy érdemes Amerikába menni.

Dombó, 1924. jan. 16.

Ütő Lajos.

Megnyugvással jegyezzük föl, hogy Bodoczy lelkészt az amerikai unitárius lelkészkar a testületbe kartársnak a próbaidőre befogadta. Örömmel jelezzük, hogy amerikai atyánkfiai az *Unitárius Közlöny*-t nagyszámban rendelik meg.

Williams C. Tivadar amerikai unitárius lelkészi karunk egyik ékessége, elhunyt. Emlékére a newyorki All Souls templom falába egy gyönyörü relief szobrot állitottak be. Papi palástban ülve tartja a kinyitott biblia nehány levelét és körül öleli szárnyával az angyal, talán a muzsája vagy a felesége, akivel ideálisan szép életet élt a jeles költőpap, ki hazánkat is meglátogatta. Költeményeiből Józan esperes többet leforditott és lapunk is közölt.

Egyleti munkásság.

Bözödön a D. F. E. müködése november hó 1-én kezdődött meg. A komolyabb fiatalemberekből egy kis társaságot alakitottam, kik a társulási eszmét hirdessék a többinek is. Tényleg sikerült is összehozni 27 fiatalembert, kikkel összejöveteleinket megtartjuk hetenként kétszer. Megkiséreltük a faragó-iskolát. Tényleg jöttek is, de itt nem lehetett kapni megfelelő helyiséget. Kis körünkben megalakult a dalárda a lelkész vezetése alatt. Vannak ismeretterjesztő oktatások. Minden hónapban március 15-ig terveztünk vallásos estélyt. Betanitottam egy szindarabot s azt a bállal kapcsolatban előadtuk. Mindezekből maradt a D. F. E.-nek 310 leu. Radó János legifjabb presbiter lett az Ifjusági Egylet elnöke; két alelnöke Fülöp József és László János, könyvtárosunk Bérczi Dénes. A két tanitó, tanitónő, papnék és a két pap lesznek az oktatók. A két más bözödi pappal értekeztem a szövetkezésről, de semmit sem tudattak. A hősök siremlékének leleplezése 1923. november 27-én volt lelkészköri gyülés-sel kapcsolatban.

Szeretet ünnepe Marosvásárhelyt. A marosvásárhelyi D. F. E. február 4-én tartotta ez évi első gyülését a kis imaházban,

mely zsúfolásig megtelt érdeklődő közönséggel. „Áldott az Ur, a mi Istenünk" alkalmi ének elhangzása után dr. Sárkány Miklósné meleg szeretettel üdvözölte a megjelenteket; nemes munkánkhoz erőt, kitartást kiván, egyházunkra, veszélyben forgó iskoláinkra Istennek oltalmát kérve, a gyülést megnyitja. Rédiger Géza a könyörülő szamaritánusról tartott tartalmas oktató bibliai magyarázatot. Kiss Ilonka szavalta: „A karácsonyfa megérkezik", „A karácsonyfa panaszkodik" és „A karácsonyfa énekel" cimü költeményeket érzéssel, meghatóan. Áldja Laura és Platz Ferencné urnők kedves meséikkel nemcsak a gyermekek, de a felnőttek figyelmét is lekötötték. Hits Béla és Gálfalvi R. kedves párbeszédet adtak elő a munka értékéről és megbecsüléséről. József is ácsmester volt. Herszényi Irma, Nagy Ica és Zsakó Kálmán „Mikulás diója" cimü szindarabot játszták el a közönség gyönyörüségére. Ezek után következett a szeretetadományok kiosztása a 80 gyermek között. Dr. Sárkány Miklósné uraszszony, a D. F. E. éltető lelke, meleg szive ugyanis gondoskodott arról, hogy — az egylet nőtagjaival egyetértve — a kicsinyeknek a karácsonyi örömhöz hasonló örömet szerezzen. Egy kedvesen töltött délután emlékével távoztunk az Ur hajlékából. *Lőrinczi Zs.*

Sepsikőröspatak is megmozdult. 1923. évi december hó 31-én megalakitottuk a D. F. fiókegyletet mintegy negyven taggal, mely — reméljük — megkétszereződik. Az unitárius ifjuság december 25-én egy sikerült szinielőadást rendezett az egyház javára, előadván a „Paraszt kisasszony" cimü népszinmüvet nagy anyagi és szellemi sikerrel. A darab a D. F. fiókegylet megalakulásának javára december 31-én ismét előadatott az unitárius iskola termében, 486 leu tiszta haszon lezárásával s igy a D. F. fiókegylet anyagi oldalról is biztositva lett. A tisztikar a következő: Elnök Székely Kelemen lelkész, jegyző Para Ida tanitónő, pénztáros Kiss Gyula, énekkarnagy Kádár Sándor. Gyülést tart minden második szombat este az unitárius iskola termében, egyházi, világi énekek, szavalatok és egyházi nagyjaink ismertetésével kapcsolatosan; nyáron szintén minden két hétben vasárnap délután a templomban. Egyletünk megalakitotta az unitárius ifjusági dalkört és kebelében minden érdeklődő unitárius egyháztagot szivesen lát s el is várja azoknak érdeklődését. Eddig közremüködtek: Székely Kelemen lelkész, Para Ida, Székely Dezső, Ütő Ferenc, Szabó Juliska, Szabó Vilma, Szinte István, András Ferenc, Költő Áron, Bedő Albert, Költő Imre, Ütő András, Bedő Erzsébet, Szász Veron, Költő Vilma, ifj. Szabó Vilma, Bedő Lenke, Költő Gábor, Téglás József, Para Sándor rk. ifjak. Vajha ezen nagy lelkesedés szilárd alapon épülve zavartalanul müködhetnék az idők végéig. *Kádár Sándor.*

Aranyosrákoson müködik a D. F. E. 52 taggal, az egyházi dalárda 40 taggal. Minden héten hétfőn, szerdán és pénteken összejövetelt tartottak. Nagy lendületet várnak az uj harmonium beszerzésétől, ami nemsokára meglesz. Karácsonykor vallásos estélyt rendeztek, midőn Gombási János lelkész Dávid Ferenc életét méltatta. A jövőtől sokat remélnek.

Csegezben „D. F. Egyletünk működik. Rendeztünk két vallásos délutánt, egyiket a jóltevők emlékére és két nagyon szépen sikerült estélyt. Dolgozunk lassan, szerényen."

Petrozsényban nagy akadály a templom nem léte, de a Közlöny nagy száma (27) sokat pótol.

Felsőrákos nagy számához és erejéhez illő lendülettel munkához fogott. A jövő számban ismertetjük.

Elfeledkeztünk a vak fiuról, pedig az ő vaksága és árvasága állandó. A jószivü emberek 10—10 leuval boldoggá tehetnék.

Köszönet. Magyarszováton karácsony másodnapján a D. F. E. által rendezett müsoros tancmulatságon a következő adományok folytak be: Mózes Károly gyógyszerész, Szász Ferenc birtokos, Deák József birtokos 100—100 L., Filep Árpád ref. lelkész 60 L., Szilágyi István birtokos, Nagy Endre birtokos, Antónya Mihály 50—50 L., dr. Nagy János 30 L., Sándorházy János, Nagy Lajos, Tóth Simon, Péter Gábor, László Károly, Benczédi Márton, Tóth Sándor, Kiss Márton, N. N. 20—20 L.; többen 5—15 L.-t. A 320 L tiszta jövedelem a könyvtáralaphoz csatoltatott. Fogadják a kegyes adakozók a D. F. E. szives köszönetét Ugyancsak az iskolaszék hálás köszönetet mond azoknak a jószivü urnőknek, kik az iskolás gyermekek karácsonyfájára süteményeket, cukorkákat, gyümölcsöt ajándékoztak, névszerint: Mózes Károlyné dr. Jakab Judit Mocs, Kun Sándorné Kolozsvár, Deák Józse né, Kun Mórné, Tóth Simonné, özv. Gothárd Sándorné, Antónya Mihályné Magyarszovát.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Az E. K. Tanács februáriusi gyülésén 53 ügyet látott el. A marosvásárhelyi egyhk. egy telekrészét eladhatja, mivel ujat szerzett hagyaték utján. Az oklandi hivek harangalapot gyüjtenek. Két presbiter ellen fegyelmi rendeltetett el, mivel az egyházközség érdeke ellen dolgoztak. Boros Jenő tanárt a Teologiára magántanulónak fölvette. Dr. Kiss Elek teol. tanárt a teologiai és internátusban lakó ifjusághoz családfőnek kinevezte. Lőrinczi István vallástanárnak engedélyt adott, hogy április végéig a papi lakásban maradjon. Ürmösi József egyh. tört. könyve uj kiadás érdekében birálatra kiadatott. Az unitárius hit- és erkölcstan (6-ik el. oszt.) megirására pályázatot hirdet. Tanka Sándor alapitó levelét (tizezer leu) köszönettel elfogadta. A titkárok jelentése az iskolák érdekében történt többszöri személyes eljárásokról, részint megnyugvásul szolgált. Számos kérvény, számadás, jelentés nyert elintézést.

Első unitáriás istentiszteletet tartottunk Szászrégenben febr. 10-én. Kevesen voltunk, de igen boldognak éreztük magunkat, hogy együtt lehettünk. Iklandi lelkészünk Kovács Béla még a mult évben kifejezte óhajtását, de az csak ugy valósulhatott meg, hogy Farkas Albertné Boros Irén őnagys. volt kegyes felajánlani a házát imaháznak s ő maga lett énekvezérünk. Együtt volt az összes unitárius (12). A lelkész szép imája után Farkasné Boros Irén és Bálint Endre duettet énekeltek és két zsoltárt a gyülekezet Farkasné zongora kisérete mellett. A lelkész megható kedves beszédet mondott. A házi

asszony gazdag ozsonnával vendégelte meg az egész kis gyülekezetet. Mindnyájunknak végtelen jól esett a hitünk szerinti istentisztelet. Már nagyon vágytunk rá. Köszönet érette Farkasné urnőnek és ifju papunknak. — *K. M.*

Dr. Ferencz Józsefet a kolozsvári egyházközség gondnokává választotta teljes egyhanguságggal és nagy bizalommal. Különös érdekességet nyujtott a választásnak, hogy édes atyja, szeretett püspökünk, mint választási elnök hirdette ki az eredményt. Az uj gondnok sokat igérő székfoglalót tartott. Ürmösi esperes üdvözölte.

Tordátfalván 1924. január 27-én igen felemelő ünnepély keretében történt meg az új lelkész beköszöntése, beiktatása. Akit nem ismert eddig, ahhoz a néphez jött az uj próféta, hogy együtt keressék az ur utait. Szavai a nép szivéhez férkőztek. Uj esperes atia a szeretet szavaival jelölte meg az ur szolgájának nehéz, de gyönyörüséges fela atát. Ugy az egyházközség hivei, mint a környék világi és belső emberei nagy számban jelentek meg a beköszöntőn. A templomozás után bankett volt, melyen bár kevés számban vettek részt a helybeli hivek, az uj lelkész atia meleg ovációkban részesült, csupán a beszo gáló lelkész atia bucsuzása hagyott kissé dissonáns érzéseket a lelkekben. Az uj lelkésztől mindenki uj életet vár. *V.*

Uj lelkész. Mózes Mihályt a főt. püspök ur kinevezte Bordosra r. lelkésznek s egyben megbizta Bözödujfalu gondozásával.

Nagyszebenben unitárius istentiszteletek minden hónap első vasárnapján tartatnak a Stadt-parki evangelikus templomban. Az istentiszteletek helye és ideje rendesen közölve van a nagyszebeni helyi lapban és a „Tageblatt"-ban. — Egyházi ügyekben felvilágositásokat lehet nyerni: id. Szentgyörgyi János egyházközségi curátortól. Lakása: Wintergasse (Str. Georghe Lazar) 15 szám.

Székelyudvarhelyt kiválóan sikerült műsoros vallásos estélyt rendeztek: Bölöni Vilmos lelkész, Gálffy Zsuzsika, Benkő József, Kiss Elek zenetanár, Halmágyi Sámuel igazgató, Ebert Andrásné, Finta Gerő, Benkő Józsefné, Zakariás Miklósné és Barok Károly közremüködésével.

Halad a világ, tisztul a gondolkozás. Amerikában az unitáriusok igen nagy erővel igyekeznek tisztitni a hitnézeteket. Mi erről már többször beszámoltunk olvasóinknak. Ujabb hirek jönnek. Legközelebbről 500 lelkész kivált az anglikán egyházból és megszervezték a modern egyházi férfiak unióját. A bibliát most már a modern tudomány szellemében fogják magyarázni és tanitani. Ez a helyes eljárás.

Vissza a klasszikusokhoz! Franciaországban rájöttek, hogy az egyetemen tanuló ifjuknál hiányzik a mélyebb tudományosságnak az az alapja, melyet a latin és görög nyelvek és szerzők tanulásával szereztek meg. Elhatározták, hogy a középiskolákba és az egyetemekre ujból bevezetik és erőteljesen megkövetelik.

Elhunytak. Csongvay Béla birtokos Csegezben. Neje és három gyermeke gyászolja.

Martonosi Nagy János ny.-szentlászlói jeles lelkészünk február 8-án váratlanul elhunyt Kolozsvárt a kórházban. Szentlászlón temették el. Jövő számunkban közölni fogjuk arcképét és életrajzát.

Csikfalva községe 1923. dec. 26-án délután 2 órai kezdettel avatta fel ujonnan épitett községházát, mely csaknem 100.000 leuba került. A felavatási ünnepély délután 2 órakor kezdődött, mikor csikfalvi Márton András vezetésével megérkezett a csikfalvi zenekar s 2 népdal elhangzása után Ádám Mihály énekvezér-tanitó vezetésével elénekelte a szép számu közönség a 90-ik zsoltár megható dallamát. Ezután Fazakas Lajos esperes-lelkész imát és felavató beszédet tartott, kifejtve különösen, hogy ha az iskoláért nem lelkesültek volna különösen a 90-es években, nem volna meg az uj községháza. Buzdította, hogy jövőre is legyenek munkaszeretők s a községháza mellett épitsék saját házaikat is. A beszéd után, mely láthatólag hatást gyakorolt a hallgatóságra, Kiss Zsigmond derék és fáradhatatlan községi biró Róza nevü leánya szavalta el Inczédy László „Nővér" cimü költeményét, Márton Juliánna népdalokat énekelt, Márton András tartott beszédet a gyülekezethez s a közhasználatnak átadta.

Összes lelkészeinket kérjük — most már nem is először — értesitsék városi lelkésztársaikat a faluból városra került hiveik *lakásáról, foglalkozásáról,* mert mi városon lakók igyekezni fogunk lelki gondozásban részesiteni őket minden lehető módon. A curapastoralisban óhajtunk segitséget nyujtani.

Megyek a városba, mit üzennek? Egyik jeles papunk, mikor városba készül, egy héttel előre kihirdeti a szószékről, hogyha valaki levelet akar küldeni, vagy izenni, szivesen elviszi. Mindig visz izenetet és hoz is. Hasznos munka.

Rend a lelke mindennek! Február 15-ike elmult. Szerződésünk értelmében a naptárak árával el kell számolnunk Felhivjuk összes kollégáinkat — akiket illet — haladéktalanul küldjék be a naptárak árait Bedő Miklós homoródszentpéteri lelkész (Petreni u. p. Homorodsânpaul) cimére, hogy szerződésben igért kötelességünknek pontosan, becsülettel eleget tehessünk! Rendet és pontosságot kérünk. *Naptár szerk.*

Nyugtázás. Az egylet pénztárába folyó évi január 14-től február hó 19-ig előfizetési és tagsági dijat fizettek 1923-ra: Ürmösi Jenő, Sólyom Györgyné Kolozsvár; Tarcsafalvi Zsigmond Székelyszentmihály; Vernes József Torockó; Nagy György Derzs; Székely István Homoródszentlászló; dr. Pogány Sándor Kolozsvár; id. Tóth György Bölön; Sándor Balázs, Dimén Pál, Tamás Áron, Pap M. Gábor, Szabó József, Dimén Dénes, Imre Pál, Szabó István, ifj. Bató Domokos, Dimén István, Dimén Lajos, Geréd Lőrinc, Ürmösi Józsefné, Unitárius Nőegylet, Unitárius Egyházközség Homoródszentpál; Kovács Imre, Kovács Imréné, Balogh Mártonné, Székely János, Baranyai Pál alsó, Szép Miklós, Kovács Máté, Szép Lőrinc, Asztalos Márton, Balogh Miklós, Csép Ferenc, Csép Tamás Ferencé, Csép Mihály Mártoné, Simonfi Elek, Balogh Balázs, Blényesi Mózesné, Balogh Mártonné Zs., Csép Miklósné, Simonfi Lászlóné, Székely Samuné, Csép József, özv. Csegezy Gáborné, özv. Pálffy Máténé, Simonfi Pál, Kaszás Gyula Bágyon; Unitárius Leányegyházközség Székelytompa; Gazdakör, D. F. E., D. F. Ifj.

Egylet, Tejszövetkezet Nyárádgálfalva; Sándor Irma Székelykeresztur; id. Komáromi Mihály, özv. Árkosi Tamásné Bajka Mátyás, Bajka Sándor, Demeter Zsigmond Szentmihály. — 1924-re Benkő Árpád Árkos; dr. Albert Lőrinc Bölön; Unitárius Lelkészi Hivatal Városalva; Kovács Károlyné, Bölöni Imre Brassó; Unitárius Teologiai Akadémia tanári könyvtára Kolozsvár; dr. Szentiványi Árpád, Unitárius Leányegyházközség Nagyenyed; Barabás Lajos Székelykeresztur; István Lajos Marosvásárhely; dr Lukácsi József Kolozsvár; D. F. Egylet kis és nagykedei, Andrási János, Andrási Ferenc Nagykede; Fazakas Péterné, Márton György, Vári András, Pál Izsák Kiskede; Ütő Lajos, Székely Zsiga, ifj. Miklós János (Pakó), Miklós János (Gyurka), ifj. Molnár András, Miklós János (Samué), ifj. Miklós János (Józsefé) Dombó; Kozma Miklos Fiatfalva; Szabó Lajosné Szováta; K. Nagy Miklós Kolozsvár; id. Gvidó Béla, ifj. Gvidó Béla Dicsőszentmárton; Derzsi Lajosné Medesér; Lőrinci Zsigmond Marosvásárhely; D mén Gergely Vargyas; Veress László, Nagy Gyula Kolozsvár; Rédiger Géza, Unitárius Egyházközség, Varga Ferenc Marosvásárhely; Tób Zsigmond Jobbágyfalva; Antal József Nagyborosnyó.

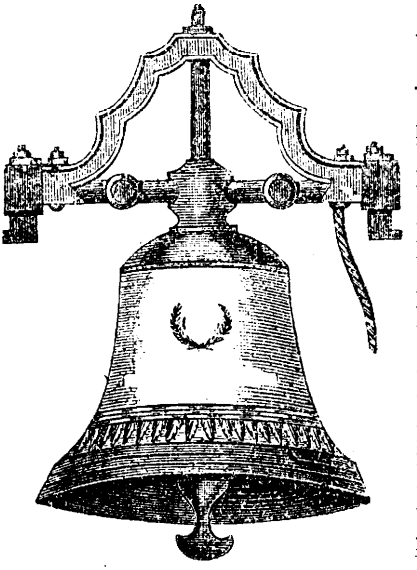
(Folytatjuk.)

Szerkesztői üzenetek.

Tudósitóinkat kérjük, sziveskedjenek a tudósitást külön lapon, egy oldalra irva es b. nevüket rájegyezve küldeni be. — **Jó hirt** várunk sok helyről, ahonnan még semmi sem jött. — **Elperelem.** Jönni fog. — **Több lelkészinek.** E helyen is tudomásra hozzuk, hogy a D. F. E.-be az egyházköri és egyházközségi D. F. Egyletek örökös alapitói dijat fizetnek. Ezt részletekben is elfogadja a pénztár, amit mutat a nyugtázás. Estélyek jövedelméből szokták kifizetni. Örökös alapitóink nagy erősségére lesznek az egyletnek, ha alapitványaikat ötszáz leura kiegészitik. — **K. V.** Dávid Ferencről már annyi költemény jelent meg, hogy csak olyant közölhetnénk, amely uj nézőpontból látja és mutatja nagyságát. Ebben a rövid költeményben ilyen részt nem találunk. A rimelése is gyenge. A tudósitást föihasználjuk.

ANCA SÁNDOR HARANGÖNTŐDÉJE

CLUJ — **PIAŢA UNIRII 32.**

Van szerencsém nb. figyelmét a tulajdonomat képező volt Andrásofszky féle nagyhirü ***harangöntődére*** felhivni, mely ma is Románia legelső öntődéje, hol a legjobb anyagból készülnek a harangok minden nagyságban. Öntődémből kikerülő harangoknak ***erőscsengésü*** kellemes hangjuk van ***és szabadalmazva vannak,*** azonkivül müvészies külsővel is birnak. Harangjaim kiválóságát mi sem bizonyitja jobban, minthogy több kiállitáson ezüstéremmel és oklevéllel lettek kitüntetve. ***Tartósságukért több évi jótállást vállalok.***

Nagybecsü figyelmét felhivom ***harangkoronámra, melyek a lebegő legtökéletesebbek, minek folytán a harang ugyszólván magától jár, átfordulása vagy huzás általi fogadása ezen koronák mellett ki van zárva.***

Sziveskedjék megrendelését ***sürgösen*** megtenni, mert az anyag csaknem nap-nap után ***drágul*** s igy egyházának érdeke, hogy olcsó haranghoz jusson.

Becses támogatásukat kérve, maradok kitünő tisztelettel

ANCA SÁNDOR

haranggyáros.

Hivatalos közlemények.

XIII. 564/1924 sz. Körirat lelkész afiaihoz. Ismételten előfordult, hogy a köriratokra, rendeletekre egyes helyekről hiányos jelentések érkeztek be, s egyes pontok egészen válaszolatlanul maradtak. Felhivom tehát lelkész afiait, hogy az E. K. Tanács oly leiratainak, melyekben több megválaszolandó kérdés vagy meghagyás van foglalva, minden egyes pontjára pontosan feleljenek s amennyiben valamelyik kérdésre a kivánt adatokkal nem szolgálhatnak, ennek okát jelöljék meg. A hiányos jelentéstétel szintén mulasztás az 1923. évi főtanácsi jegyzőkönyv 49. pontjában foglalt szabályzat szerint. Kolozsvárt, 1924. évi február 19-én. Ferencz József, unitárius püspök.

XIV. Sz. 544/1924. Körirat esperes és lelkész afiaihoz. A Vallásügyi Miniszter ur f. hó 14-én 67579 sz. alatt érkezett iratában közli azokat az állami ünnepeket, melyeken istentiszteletet kell tartani. Ezek a következők: I. Nemzeti ünnepek, mikor istentisztelet tartandó és a közhivatalok szünetelnek: 1. A fejedelemségek egyesülése február 6. (görög naptár szerint január 24.); 2. Hősök napja, román áldozó csütörtökön; 3. A függetlenség kimondása május 23. (görög naptár szerint május 10). II. A királyi család évfordulói, melyeken szintén istentiszteletet kell tartani, de a közhivatalok nem szünetelnek: 1. Király Őfelsége névnapja, augusztus 4. (görög naptár szerint julius 22.); 2. Király Őfelsége születésnapja, augusztus 24. (görög naptár szerint augusztus 11.); 3. Trónörökös Őfensége születésnapja, október 16. (görög naptár szerint október 3.); Királyné Őfelsége születésnapja, október 29. (görög naptár szerint okt. 16.). Egyidejüleg intézkedtem a felsorolt ünnepekre szóló imák megirása iránt, minek elkészülte után a szöveget az egyházközségekhez meg fogom küldeni, hogy minden templomban azok mondassanak el, amint ezt E. K. Tanács az E. Főtanács által jóváhagyólag tudomásul vett 1423/1923. sz. határozatában elrendelte volt. Kolozsvárt, 1924. évi február hó 20-án. Ferencz József, unitárius püspök.

XV. 413/1924. sz. Körrendelet összes lelkész afiainak a korpótlék igény bejelentése tárgyában. Tudomásulvételre közlöm a vallásügyi miniszterium 69681. sz. január hó 30-án kelt következő leiratát: „Tisztelettel értesitem, hogy a miniszterium a papok gradatiáit illetőleg a következőleg határozott: Szeptember hó folyamán minden évben pontos kimutatást kell küldeni az uj gradatiát betöltő papokról, hogy a költségvetésbe fölvehetők legyenek. Az igazoló okmányok csak az első gradatiát betöltő lelkészekről küldendők föl, uj gradatiák csak a következő költségvetési év kez-

detétől utaltatnak". Felhivom érdekelt lelkész afiait ennek alapján, hogy saját jól megfontolt érdekükben minden év augusztus hó 31-ig esperesi uton a szükséges bejelentést E. K. Tanácshoz terjesszék fel. Kolozsvárt, 1924. évi februárius hó 6-án. Ferencz József, unitárius püspök.

XVI. Sz. 678/1924. Körlevél esperes és lelkész afiaihoz a családi változások bejelentése tárgyában. Miután a lelkészek családjában házasságkötés, születés vagy elhalálozás folytán beállott változások kellő időben nem jelentetnek be E. K. Tanácsunkhoz, vagy a vonatkozó anyakönyvi kivonat nem csatoltatik s emiatt a családi pótlékok kiutalása késedelmet szenved, sőt hónapokon át el is marad, amiből a lelkészeknek jelentékeny kára származik: felhivjuk valamennyi lelkész afiát, hogy a családi állapotukban beállott változásokat [házasságkötés, gyermekek születése, elhalálozása, férjhezmenetele], esetről-esetre legkésőbb 8 nap alatt esperesi uton feltétlenül jelentsék be E. K. Tanácsunkhoz s csatolják hozzá a vonatkozó állami anyakönyvi kivonatot is. Enélkül a családi pótlék mindig a családi változást követő évnegyed 1. napjától számittatik. Kolozsvár, 1924. évi február hó 24-én. Ferencz József, unitárius püspök.

XVII. 2044/1924. Körirat köri felügyelő gondnok, esperes és lelkész afiaihoz. Az E. Főtanács 48/1923. jkvi szám alatt a Fegyelmi Törvény 10. és 11. szakaszait módositotta, továbbá 49/1923. jkvi sz. alatt a Rendbirságolásról szóló szabályzatot megállapitotta. E szabályzat és módositás életbelépvén, kérem azokat eljárásaiknál szem előtt tartani. Az 1923. évi Főtanácsi jegyzőkönyveket E. K. Tanács február elején szétküldötte. A jegyzőkönyvben foglalt határozatok teljesitése tárgyában 31/1924. sz. alatt szétküldött külön körlevelet nyomatékosan lelkész afiai figyelmébe ajánlom, s felhivom őket arra is, hogy a szervezeti törvényeknek az egyházközségnél levő példányain az I. kötet 201. és 224, valamint a II. kötet 10. és 11. szakaszainál jegyezzék fel, hogy az illető szakasz az E. Főtanács 39., 40. illetve 48—1923. jkvi sz. határozatával módosittatott. Kolozsvár, 1924. február hó 24-én. Ferencz József, unitárius püspök.

XVIII. Sz. 676/1924. Körirat a főgimn. igazgatóságokhoz és iskolaszékekhez. A nagyszebeni tankerületi főfelügyelőségnek a miniszter meghagyására hivatkozással megküldött 1676/1924. sz. irata folytán miheztartás végett közlöm, hogy a segélybélyegek 10, 25, 50 bani, 1 Leu és 5 Leu-ról 25, 50 bani, 1, 2 és 10 Leura emeltettek. Kolozsvárt, 1924. évi február hó 24-én. Ferencz József, unitárius püspök.

XIX. Sz. 679/1924. Körlevél valamennyi esperes, lelkész afiainak, valamint főgimnáziumok és teológia akadémia igazgatóságainak, kitüntetések bejelentése tárgyában. A miniszterium nyilvántartást akarván készíteni az egyházak szol-

gálatában álló tisztviselők birtokában levő, akár az itteni, akár más állambeli polgári vagy katonai kitüntetésekről, felhivjuk a cimben jelzett hatóságokat, hogy e kitüntetéseket, illetve azokat a lelkészeket, tanárokat, tanitókat, gondnokokat stb., akik ilyen kitüntetést nyertek, március hó végéig hozzánk jelentsék be. A bejelentésben kimutatandó 1. az illető tisztviselő [lelkész, tanár, tanitó, gondnok stb.] neve, egyházi állása, lakhelye; 2. a kitüntetés [tiszteletcim, érdemjel stb.] pontos megnevezése; 3. kitől, mikor, minő egyházi, polgári vagy katonai állásban és minő alkalomból vagy érdemek méltánylásául nyerte a kitüntetést? Kolozsvárt, 1924. évi február hó 24-én. Ferencz József, unitárius püspök.

XX. Sz. 478/1924. **Körirat valamennyi tanitó afiához.** Felhivom tanitó afiai figyelmét Bencze Gyula ref. tanitó „Román-magyar nyelvü tananyag beosztás" c. művére, melyet megvételre és használatra ajánlunk. Megszerezhető Marosvásárhelyt a Cosmos r.-t. nyomdájában, ára 40 Leu. Figyelmeztetjük azonban tanitó afiait, hogy e „Tananyag Beosztás" csak egy utmutató vezérfonal, amelyből a tanuló román nyelvü ismeretéhez képest a helyi körülmények szerint igyekezzenek annyit megvalósitani, amennyit teljes buzgósággal és legjobb igyekezettel megvalósithatnak. A könyv magának a tanitónak a román nyelv tanitásában jó módszeres utasitásokat ad és az előirt vizsgálatra való előkészület nehéz munkájában is segiti. Kolozsvárt, 1924. évi februárius hó 24-én. Ferencz József, unitárius püspök.

XXI. Sz. 696/1924. **Körirat esperes és lelkész afiaihoz a lelkészi földek adójáról.** Az 1923. október 12-én külön szétküldött 1618/1923. sz. köriratra hivatkozással értesitem esperes és lelkész afiait, hogy az uj adótörvénynek a lelkészi földekre vonatkozó 30. szakaszát a központi Pénzügyi Bizottság következőleg magyarázza: „Az erdélyi lelkészek a szesszios földek tekintetében, amelyek a parochiák tulajdonát képezik és amelyek ingyenesen adatnak használatra a lelkészeknek, nem tekinthetők haszonbérlőknek, hanem haszonélvezőknek s mint ilyenek nem róhatók meg kereskedelmi adóval. Az esetben, ha a parochiák és iskolák tulajdonát képező földeket haszonbérbe adják akár a lelkésznek vagy tanitóknak, akár más idegen személyeknek, a haszonbérlő a kereskedelmi adó alá esik." Ez a hivatalos magyarázat a Lege Decrete [törvények, rendeletek] 1924. január 24-én megjelent 3-ik számában olvasható. Kolozsvárt, 1924. évi februárius hó 25-én. Ferencz József, unitárius püspök.

XXII. Sz. 89/1924. U. P. **Pályázat kántori állásra.** A bágyoni unitárius egyházközségben megüresedett kántori állásra pályázatot hirdetek. Javadalom: 1. Pénzfizetés félévi előleges részletekben 1200 Leu; 2. Nyolc hold [1600 □ öles] első osztályu

szántó 14000 Leu; 3. Három hold [1600 □ öles] rét 4000 Leu; 4. 300 □ öl veteményes 300 Leu; 5. Kettő drb. marha legeltetési jog 2000 Leu; 6. 14 szekér tüzifa beszállitva 2800 Leu; 7. Lakás melléképületekkel 400 □ öl kerttel 700 Leu. Összesen 25.000 Leu. Próbaéneklés megkivántatik. Pályázati kérések kellően felszerelve Lőrinczy Dénes esperes urhoz f. évi április hó 1-ig adandók be. Kolozsvárt, 1924. évi februárius hó 22-én. Ferencz József, unitárius püspök.

XXIII. Sz. 2143/1923. Pályázat. E. K. Tanács pályázatot hirdet az unitárius népiskolák VI-ik osztálya számára kiadandó Hit- és Erkölcstanra. A pályamunkákat f. évi julius 1-ig kell beadni az E. K. Tanácshoz. A tankönyvnek meg kell felelnie az unitárius elemi iskolai vallásoktatás tantervében foglalt utasitásoknak, de szemelőtt kell tartania a Nevelésügyi Bizottság által az Unitárius Irodalmi Társaság pályázatán jutalmazott művekre adott birálatot is. A birálat szövege megtekinthető minden esperesi hivatalban és az E. K. Tanácsi irodán. A megfelelő munkát E. K. Tanács a közönséges iskolai tankönyv alakjában nyomtatott ivenként 300 leuval fogja honorálni. Kolozsvárt, 1924. évi februárius 25-én. Ferencz József unitárius püspök.

XXIV. Emlékeztető az Unitárius Közlönyben meg nem jelent februári köriratokról: 1966—1923. Körirat esperes és köri f. ü. gondnok afiaihoz a püspöki vizsgálószékre vonatkozó javaslatról. Vélemények beküldendők március 1-ig. — 1966—1923. Körirat aranyostordai és kereszturköri lelkész afiaihoz az 1923. évi püspöki vizsgálószék meghagyásainak teljesitése tárgyában. Jelentések beküldendők február 20-ig. — 400—1924. Körirat esperes, köri jegyző és pénztáros afiaihoz a 12—1923. főt. jkv. sz. határozat tárgyában. Javaslatok teendők március 15-ig. — 31—1924. Körirat esperes, lelkész, tanitó afiaihoz, Teol. akad. és főgimn. igazgatóságokhoz, egyházi pénztárnak, számvevőségnek és állandó bizottságoknak az 1923. évi főtanácsi határozatok végrehajtása tárgyában. Lelkész afiai az 1924. évi egyet. egyh. adó tárgyában jelentést küldjenek be március 15-ig. — 500—1924. Körirat az iskolaszékekhez a tanügyi hatóságok általános kifogásai teljesitéséről és a román nyelvet előadó tanitók bejelentéséről. Jelentések küldendők március 10-ig.

Főszerkesztő: Dr. BOROS GYÖRGY | **Szerkesztő: PAP DOMOKOS**

Előfizetési ár: Egész évre 30 L. Magyarországra 36 L. Egyes szám ára 4 L. Akik a 30 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitódij 100 L. Minden pénz **Gálfi Lőrinc** egyleti pénztároshoz küldendő.

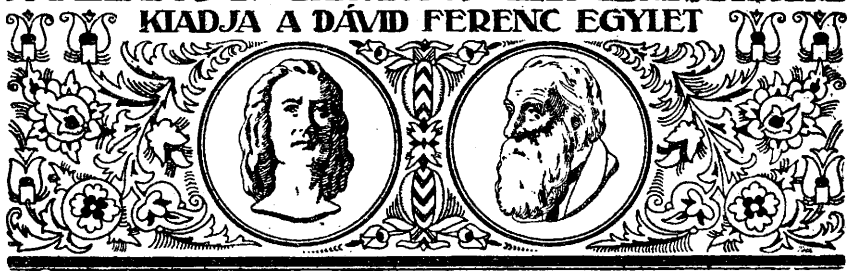
Hirdetés. Telmann Béla uridivat termében ***papi palástok*** mérsékelt áron készülnek, mely célra a szabályszerü anyag állandó raktáron van. ***Brassó, Lóplac 1. szám.***

Nyomatott „Korvin"-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz.

XXXIV. évf. Cluj-Kolozsvár, 1924. Április 4. szám

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Szózat a D. F. E. tagjaihoz.

Hosszu negyven esztendő áll hátunk mögött. Szeretném, ha teljes megelégedéssel tekinthetnénk vissza. Szeretném, ha mindenkit munkában látnék.

Munkára, áldozatkészségre hivom fel Önöket a D. F. E. céljaira. Ha ezt támogatjuk, erősitjük az által egyházunkat és vallásunkat védjük, melyet mostanság annyi támadás ért, de ne csüggedjünk, az igazság előbb-utóbb diadalhoz jut. Jártassuk az *Unitárius Közlöny*-t, mint a D. F. E. munkálkodásának és terveinek szócsövét. Jó tanácsadója a népnek és élvezettel olvashatja mindenki, ki az egyházi ügyek iránt érdeklődik.

Szaporitsuk a D. F. E. tagjainak számát. Mennél nagyobb a tőke, annál eredményesebb lesz akcióképességünk. Tudjuk, hogy nagy dolgokat nem birunk végrehajtani, nincsenek is nagy terveink, de hogy azon kis körben, melyben müködünk, a jót, a szükségeset megtehessük, arra is pénz kell, az emberi tevékenység ezen nélkülözhetetlen eszköze. Különösen most, midőn a munka, az anyag annyira megdrágult.

Tehát hozzuk össze, ki amit adhat.

Bizom mindnyájoknak vallásos és magyar nemzeti érzésében, tudom, kérésemnek eleget fognak tenni.

A közeledő husvéti ünnepekre mindnyájuknak az Isten áldását kérem. Vigasztalja meg az elkeseredő szivüeket, adjon erőt ezután-ra is a reánk nehezedő csapások elviselésére. A jó keresztény kötelessége a tűrés, szenvedés, melyeknek gyökérzeteiből hajt majd ki azon lelkünket megnyugtató gondolat: bármily nagyok voltak a minket terhelő áldozatok, azokat meghozni képesek voltunk. A türőké, szenvedőké, a lelki erővel biróké a mennyek országa, mondja szent könyvünk. Ez legyen mindig vigasztalásunk.

Nagyenyed, 1924. március hó 17-én.

Br. Petrichevich-Horváth Kálmán,
a D. F. E. elnöke.

Nagy János
nyárádszentlászlói unitárius lelkész.

Az a tiszteletes jó öreg ur, kinek jóságos arcán „gyönyörködve pihent meg a szem", kinek szelid nézésü szemében egy szerény alázatos léleknek krisztusi erénye tündöklik s fehér hajszálakkal övezett barna homlokán a becsületes munka, a nemes tevékenység szellemének fénye sugárzott. . . Az a tiszteletes jó öreg ur, — akinek képét itt közöljük és nevét gyászkeretbe foglaltuk, — Nagy János nyárádszentlászlói unitárius lelkész már csak alkotásaiban s szeretteinek emlékében él.

Nagy János 1852. julius 27-én született az udvarhelymegyei Firtosmartonosban és 1924. február 8-án végezte be munkás életét Kolozsvárt a kórház betegágyán.

1852. julius 27. és 1924. február 8. ez a két szélső pont a Nagy János életében. A mi e két pont közé esik, az telve van a falusi unitárius pap életében olyan szerényen égő és mégis nem egyszer olyan tisztán fénylő gazdag emlékekkel. A társas életnek annyi tiszta öröme, a polgári s az egyházi életnek annyi nemes fellángolása, becsületes fáradozása, áldásos alkotása füződik nevéhez, füződik az ő egyszerű nemes alakjához, az ő előzékeny, szivességre szolgálatra mindig kész lelkületéhez.

Papi pályáját 1881-ben kezdette meg nyomáti egyházközségünkben s 43 évre terjedő papi szolgálatából négy évet Nyomáton, 10 évet Nyárádgálfalván és 29 évet Nyárádszentlászlón töltött — állandóan alkotó, teremtő munkában — becsülettel s anyaszentegyházunkhoz való igaz hűséggel.

Egyházi Főtanácsunknak 1886. óta tagja s a marosi egyházkörnek 1914-től közügyigazgatója. Családjának kiadott gyászjelentése oly igazán mondja róla: „Életének munkásságát, lelkének kincseit, tudásának gazdag tárházát a közügyeknek szentelte. Igaz, önzetlen, tevékeny ember vala; a nemes eszméknek zászlaját mindig fennen lobogtatta; minden társadalmi, emberszereteti mozgalomnak éltető lelke volt."

Porrészeit — mely felett Ürmösi Károly kolozsvári esperes-lelkész imádkozott és meghatva mondott fájdalmas bucsuszavakat — Kolozsvárról Nyárádszentlászlóra szállitották és nagy közönség részvéte mellett 1924. február 11-én helyezték örök nyugalomra a tör-

ténelmi nevezetességű ősi cinteremben. Koporsója felett Keresztesi Dénes szentgericei lelkész beszélt találóan arról az életről, amely felett az enyészet nem diadalmaskodhatik s nyujtott vigasztalást a betegszivü gyászoló családnak; majd Halmágyi János nyárádgálfalvai lelkész bucsuztatta el a felejthetetlen emlékü öreg lelkipásztort paptársaitól, barátaitól, egykori hiveitől, tanitványaitól s végül Lőrinczy Miklós nyárádszentlászlói tanitó vett bucsut a nemeslelkü szolgatárstól.

Emlékét szeretettel őrzik családja, kartársai, barátai, hivei, tanitványai és szeretettel őrzik mindazok, akik a jó, egyszerü, nemes és munkásszivü embereket szeretni és becsülni megtanulták.

Halmágyi János.

Az uj gondnok székfoglalója.

Dr. Ferencz József székfoglalóját, melyről mult számunkban megemlékeztünk, egész terjedelmében közöljük:

Midőn a kolozsvári unitárius egyházközség gondnoki tisztét elfoglalom, első szavam az egyházközséghez: hála és köszönet a kitüntető bizalomért, amelyet én nem egyházi müködésem elismerésének tekintek, hanem egy előlegnek, melyet csak a jövőben kifejtendő munkássággal fizethetek vissza. Én nagyon jól ismerem a kolozsvári unitárius egyházközség dicső multját. Elég rámutatnom arra, hogy ez az egyházközség volt az unitárizmus bölcsője, melyet a lelkiismereti szabadság mártirja, a mi lánglelkü apostolunk: Dávid Ferenc ringatott. Hosszu évtizedeken keresztül, különösen a küzdelmes XVII. század elején, ez az egyházközség volt az egyetemes egyház szive, lelke és agya és egészen 1718-ig a kolozsvári tőtanodát egyedül a kolozsvári egyházközség tartotta fenn.

Ezen történelmi emlékek hatása alatt olyan meghatottság fog el, hogy e pillanatban ne várjanak tőlem programmot, mert az a multra való visszaemlékezés ezen lelki hangulatában pár szóval kifejezhetem: a kolozsvári unitárius egyházközséget anyagi, szellemi és erkölcsi tekintetben arra a szellemi és történelmi magaslatra emelni, melyet a multban elfoglalt és amelyre történelmi multjánál fogva predesztinálva van.

T. Közgyülés! Az egyházaknak sohasem volt olyan történelmi hivatása, mint a fajok társadalmi és gazdasági eszmék mai eruptiv harcában.

A történelem az élet mestere. A történelemből megtanulhatjuk azt a megdönthetetlen igazságot, hogy ugy az egyéni, mint az állami és társadalmi életnek fundamentuma: *az erkölcs.*

A nagy római birodalom hatalmának tetőfokán akkor omlik össze, mikor az erkölcsök megromlanak, a nagy francia forradalmat az erkölcsök megromlása készíti elő és bármit hirdet is a történelmi materiálizmus, a történelmi események ható tényezőiként elsősorban erkölcsi okok szerepelnek.

Az egyházak történelmi elhivatása az erkölcsi igazságok tani-

tásában van. Nem vonom kétségbe a hittételek fontosságát, mert ezekben öltenek testet az erkölcsi igazságok, de eltekintve a dogmák differenciálódásától, minden egyháznak egy feladata van: *az erkölcsi igazságok érvényre juttatása az emberiség életében.* Ezt a munkát kell szolgálnunk nekünk is és igy első feladatunk: *a vallásos és erkölcsös élet fejlesztése, mélyitése.*

Kétségtelen, e munkának leghatékonyabb helye a szószék. Biztos tudom és remélem, hogy a mi igehirdetőink az elődök nemes szellemétől és fényes példájától hevitve, e feladatnak fényesen meg is fognak felelni. De nem elég az evangéliumot hallgatni, azt gyakorolni is kell, mindnyájunknak a mi szivünkben, lelkünkben, gondolatainkban és cselekedeteinkben kell felépiteni a Krisztus országát.

E téren olyan gazdag és változatos a munkakör, mint a rét a maga tavaszi pompájában, százféle virág szineivel és illatával. Csak hivatkozom a vallásos estékre, ifjusági és nőegyletekre, felolvasásokra, melyekben mindnyájan munkálhatjuk az Ur szőlőjét.

Különösen kedvenc gondolatom a kolozsvári unitárius egyházközség történetének megiratása. Ez a munka nemcsak az egyetemes egyháztörténelem diszes épületének lenne drágaköve, de örök mécses lenne, melynek fénye időtlen-időkig bevilágitana az utódok lelkébe és minden időknek beszélne az unitárius áldozatkészségről és egyházszeretetről.

De az egyházak ma már nem szoritkozhatnak csak a hitéletre, ma szociális és charitativ feladataik is vannak. Elég itten utalnom a gyermekvédelemre, szegényügyre, patronagera, betegsegélyezésre. E téren a nők munkáját kivánom szervesen bekapcsolni az egyházközség életébe, mert ott, ahol a szivnek, a szeretetnek, a lelkinemességnek kell az iránytünek lennie, nem nélkülözhetjük az áldott női kéz munkáját. E téren csak a napokban volt szerencsém a budapesti egyházközség nőszövetségének Krisztusi munkájában gyönyörködni, mely a fővárost kerületenként kiosztva tagjai között, az egyes tagok valósággal őrangyalai kerületüknek.

Ezekután még csak egy tényre kivánok rámutatni. Aki figyelemmel kisérte egyházi életünket, lehetetlen, hogy ne konstatálta volna azt a szomoru tényt, hogy egyházi életünkből hiányzik a lüktető erő, szellem, unitárius öntudat és mintha a szivek egyrészében bizonyos fásultság lett volna urrá.

Én ezuttal nem kutatom az okokat, hogy vajjon a világháboru által felidézett szenvedélyek által megrontott közszellem és közmorál az oka a fásultságnak, vagy más okok is, de ezt a fásultságot meg kell szüntetnünk és e célból a presbitériumot kivánom megfelelő szervezéssel hatályosabbá, intenzivebbé és aktivvá tenni. Fel kell vernünk a sziveket és lelkeket letargiájukból, életet és erőt kell adni az egyházi életnek, fel kell ébreszteni azt az unitárius öntudatot, mely Dávid Ferenceket és Berde Mózeseket adott az unitárizmusnak, hogy ez egyházközség minden tagja ne csak hive, hanem harcosa legyen a jövőben az unitárizmusnak.

T. Közgyülés! A munka szép és nemes, az ut nyitva áll mindnyájunk számára. Én teljes lélekkel odaadom szivem minden dobbanását, agyam minden gondolatát ezen munkához, de ehhez egy ember ereje gyenge, szükség van mindnyájunk lelkére, szivére és kezére és mindezek felébe a gondviselő Isten áldására. Azért mindnyájunk közös munkájára Isten áldását kérem!

Élet a gyülekezetben.*)

Kolozs, 1924. jan. 30.

Az az embercsoport, amely egy hitet vall, egy templomban imádkozik, egy papot hallgat: még nem keresztény gyülekezet. (A keresztény gyülekezet nem önálló egységeknek mozaikszerü összerakása, hanem benső organikus egységben élő és fejlődő társadalmi egyesület.) Hogy jogosan viselje egy társadalmi intézmény a keresztény gyülekezet megtisztelő elnevezést, annak feltétele az, hogy a tagok ismerjék a keresztény gyülekezet célját, ismerjék egymást, életükben lelki egység, állandó kölcsönhatás legyen. Azt mondja Pál apostol: „Mi erősek tartozunk az erőtlenek gyengéit hordozni. Ne magunknak tetszelegjünk, hanem mindenikünk az ő felebarátjának igyekezzék tetszeni, annak javára és épülésére." (Rom. XV. 1.) Jézus mondja: „Ez az én parancsolatom, hogy szeressétek egymást, miképpen én szerettelek titeket." Ha e törvény teljesitése nincs meg a tagok között, akkor nevezhetjük azoknak csoportját templomi hallgatóságnak, imádkozó vagy szórakozó társaságnak, de nem nevezhetjük Jézus keresztény gyülekezetének.

A keresztény evangelium nem tanit javakban és tehetségekben való egyenlőséget. A keresztény gyülekezet nem áll kommunista alapon, jóllehet az első keresztények között erre vonatkozólag történt kisérlet. A keresztény vallás kiemeli a család fontosságát, megengedi a családi vagyon létezését s ebben ellentétben áll a kommunizmussal. A keresztény vallás értelmében az csak természetes, hogy az emberek között legyenek gazdagok és szegények, tanultak és tanulatlanok, erősek és gyengék. A keresztény vallás nem is e különbségeket akarja megszüntetni, hanem olyan törvényt tanit, amely a legkülönbözőbb sorsu és állapotu emberek között is összhangot teremt. A karmester nem csupán vonós-, avagy fuvóhangszerekből állitja össze a zenekart. Minél többféle hangszer szerepel benne, annál tökéletesebb az összhang, ha minden hangszer a helyén van és saját szerepét hibátlanul játsza. A keresztény gyülekezet is akkor növekedik a Jézusban, ha a legkülönbözőbb foglalkozásu és sorsu embereket egyesit a szeretetben. A keresztény gyülekezet tagjai között az a kapcsolat van, ami a test tagjai között. A fa levelei, ágai, gyökérszálai életerejüket a napból, levegőből és a talajból nyerik. Amit a

*) Ezt a rövid kis elmefuttatást Washington Gladden: Social life of the Church c. cikkének elolvasása után irtam. **Kiss Sándor.**

naptól a levél kap, átadja az ágnak s az ágon keresztül bemegy a gyökérig. Amit a gyökér felszív, az felmegy a törzsön át az ágakba és levelekbe. Szóval a fában állandó munka folyik, ez amit mi életnek nevezünk. Igy szolgálják a gyülekezet különböző tagjai az ők Istentől nyert adományaikkal embertársaikat és Isten országának megvalósulását.

A keresztény vallás lényege a szeretet. Felebarátom lehet szegény, tudatlan, szivtelen, de mindenképpen Istennek gyermeke s igy őt szeretnem, s ha arra alkalmam van, vele jót kell tennem. „Amint én szeretlek titeket, mondja Jézus, ugy szeressétek ti is egymást.“ Nem szabad sajnálnunk a fáradságot, sem meghozni az áldozatot arra, hogy velük jót tegyünk. Ha egy keresztény gyülekezethez tartozunk, ezt megtenni kötelességünk.

Minden keresztény gyülekezet az egyetemes keresztény egyháznak a lenyomata. Keretei között vannak kipróbálva a keresztény vallás parancsolatai. Minél különbözőbb elemekből van összetéve a gyülekezet, annál nagyobb a gyülekezeti élet hatása az egyesek jellemének fejlődésére. Aki értelmileg, erkölcsileg és anyagilag önmagával egy szinvonalon álló emberekkel érintkezik csupán, az feltétlenül egyoldaluvá lesz. A lelkész pedig olyanná lesz az ilyen gyülekezetben, mint az a kertész, aki csak egyféle virágot termel a kertjében. Egyoldaluvá lesz a lelkész és egyoldaluvá a gyülekezet, ha mind hasonló tagokból áll. Az igazi keresztény jellem kialakulásához szükséges, hogy minél többféle sorsu és állapotu embert ismerjünk meg. Amit egy igazi keresztény embertől elvárunk, az nem más, mint széles látkör és mély rokonszenv az emberek iránt. Igazán keresztények csak akkor vagyunk, ha embertársaink tapasztalatait, küzdelmeit, szenvedéseit megértjük s velük megosszuk. Jézus egytormán feltalálta magát a szegény kunyhójában és a gazdag farizeus házában s mindeniknek volt valami mondanivalója.

Istenországa olyan, mint a kovász, melyet a gazdasszony egy teknő tésztába tesz s az az egész tésztát megkeleszti. Igy terjed a szeretet szivből-szivbe. Hogy a terjedés állandó legyen, szivnek szivvel kell érintkeznie. Az érintkezésnél a keresztény gyülekezetben keresztényi erényeknek kell hogy csillogjanak. Ha társaságban szép az udvariasság, a keresztény gyülekezetben annál kötelezőbb a szolgálatkészség. „Aki nagy akar lenni, szolgáljon másoknak s aki első akar lenni, szolgáljon mindenkinek.“ Jézus e tanitását a keresztény gyülekezetben kell, hogy megvalósulva lássuk. Amig azok, akik az ugynevezett műveltek osztályához tartoznak, elkülönitik magukat mindenhol azoktól, akiknek nem volt alkalmuk a műveltséget elsajátitani, addig istenországának terjedése nagy akadályokba ütközik. Csak akik ezt legyőzték, azok szolgálják istenországát társadalmi életükkel is. Ez pedig nem kevesebb értékü, mint akik pénzüket vagy tudásukat adják arra. A nyers és goromba emberen semmi sem segit hamarább, hogy megváltozzék, mint udvarias emberek társasága. A tanulatlant semmi sem fogja hamarább tanulásra ösz-

tönözni, mint tanult emberek társasága. A keresztény gyülekezetben az igazi keresztény embernél a fejlett izlésnél is magasabb irányitója a jóakarat. Ha Jézus esztétikai érzését követi, nem lett volna az emberiség megváltójává. Az a társadalmi magatartás, mellyel a keresztény gyülekezetben is nem egyszer találkozunk, amely saját izlése után akar átformálni mindent, nem keresztény, hanem pogány. A keresztény gyülekezetben nem az a kérdés, hogy miként szerzek izlésemnek érvényt, hanem az, hogy miként tehetek jót? (Folytatjuk.)

TŰZHELY MELLETT

Husvéti énekek az uj énekeskönyvből.

Dallama: *Az Istenhez az én szómat.*

1. Diadalmi örömünnep
Dobogtatja szíveinket,
Golgotánkra ime fel
Az igazság napja kel.
Golgotára, bánkodásra
Rabbilincsek ropogása
Perget áldott riadót:
Krisztus ma föltámadott!

2. Uram, ünnepnapunk fénye
'Vajjon hoz-e hát már végre
Bús egünkre virradást,
Sok sebünkre forradást?
Balsors, Uram, a mi sorsunk,
Bele tudod, hogy sodródtunk...
Nekünk perg-e riadód:
Krisztus él, föltámadott?

3. Holtak közt az élőt minek,
Kishitün mért keresitek!?
Oszlanak a fellegek,
Uj nap hoz fel uj eget.
Uram, hogyha csüggedeznénk,
Téged gyáván elfelednénk,
Pergesd meg szent riadód:
Krisztus él, föltámadott.

Dallama: *Szeret, imád* vagy *Oh szent fő vértől.*

1. Oh jertek ünnepelni, megsebzett bús szivek,
Nagy ünnepén a Nagynak, a Názáretinek.
A megsebzett sziveknek írját Ő mondja meg,
Az örök éjtszakán áttört fény biztatva rezg.

2. Azt mondja most is: boldog, kinek fájdalma van,
Örülni nem tanul meg, ki mindig gondtalan,
A könny a boldogságnak elbűvölt kürtöse,
Örömvirág, nem élsz meg, ha könny nem öntöze.

3. Azt mondja most is: boldog, ki másért élni tud,
Egyéb a boldogsághoz nem is visz földi út,
Ember, ha tudsz szeretni, meglelted üdvödet,
A menyország tebenned, az üdv: a szeretet.

Pálffi Márton.

Levél a városból falura.

Egyházunk mostani sorsa mind jobban mozgásba hozza a sziveket és elméket. Az itt következő levelet egy énlaki székely atyánkfia irja Kolozsvárról otthon lakó öccsének. Ő megértette, hogy milyen nagy a baj. Megküldjük lapunk utján minden falunak és kérjük szivleljék meg tanácsait. Szól az minden testvérnek, minden unitáriusnak.

Édes Öcsém!

Közelebbről irt leveledre itt válaszolok. Panaszaitok az én panaszom is, közös a teher. Hosszu kinzó évek nyomorát szenvedjük. De Istenben vetett hittel, szorgalmas munkával majd csak megusszuk a nehéz éveket s talán még mi is remélhetünk csendesebb, megértőbb világot. Vagy ha mi nem, a gyermekeink. Csak afelől van némi aggodalmam, hogy magyar iskoláink, egyházaink fenmaradhatnak-e? Hiszen most népünk jó indulatára van szükségünk. Áldozatkészségére, nemes lelkére vagyunk utalva, amely sajnos sok esetben nézi saját pusztulását.

Szomoru dolgok öcsém. Sokszor mondották, hogy a magyart józan, higgadt ésszel meggyőzve hosszas kitartó munkára, küzdelemre birni nem lehet, hogy lelkesedése szalmaláng s ime itt a példa. Most mikor a legnagyobb szüksége volna nemzetünknek egyéni áldozatkészségére a székely mint a kutyás ló hátra tolja a szekeret. Azt hiszi azzal segit magán. Terünek gondolja, amit maga iránti kötelességből kellene hogy elvégezzen és azt hiszi, hogy ha ezt otthagyja, amott majd nem lesz terü. Bizony öcsém, majd kétségbe kell esni az embernek magyar sorsunk felett, ha látjuk a veszélyt s vele szemben népünk közönyét. Pedig ha nem lesz magyar iskola lesz más, amelyben ép ugy kell fizetni a tandijat, az épületet ép ugy kell fentartani.

Ha nem lesz magyar tanitó lesz más. Ha nem lesz magyar pap lesz más, akinek ép ugy kell fizetés, mint a magyarnak. Ne csodálkozz öcsém, *ne fogjátok olyan könnyelmüen fel a dolgot.* Iskoláink a birtoktól megfosztva, az állami segélyt nélkülözve, népünk segélye nélkül csak pár évig tengődhetnek. Aztán szegény deák a könyveit elégetheti és mehet világgá. Oh öcsém még soha sem akarjátok megérteni e sulyos idők szavát. Ama kevés pénzzel, amit egyházaink kérnek, az életünket mentjük meg.

Lehetővé tesszük, hogy még sok száz éven át gyermekeitek azt a nyelvet beszéljék, melyet apjuktól tanultak. Hallottam otthonlétem alatt sok mindent, hogy sokan készek nemzetünket megtagadni. Szegény gyász magyarok siralmasabban néznek ki mint a háborúból haza jött csonka honvéd, mert emnek a teste csonka, de ezeknek a lelkük.

Ezeket látva könny gyűl szemembe, sirva nézek a jövő elé és szégyenembe szeretnék a föld alá sülyedni, hogy e szerencsétlen nemzet önként fekszik önásta sirjába. Amint hallom vagytok egy nehányan, akik megértitek az idők fontosságát. Ne is nézd öcsém,

soha, hogy némely gazdag, hitvány fukarsággal visszavonul a szent céltól, te tégy meg amit lehet mindent, mert aki most gyáván, arcátlanul félre áll, egy nemzet életéért vállal felelőséget a világ itélőszéke előtt.

Irj majd ujra sok mindenről. Bár aval lepnél meg, hogy ébred már a népünk és élni kezd.

Addig is maradok testvéri szeretettel. Bátyád.

Kolozsvár, 1924. II. 8-án.

Kerestély Zsigmond.

NŐK VILÁGA.

Kolozsvárt a Nőkszövetségében kedves, élénk humor élvezésében folyt le a március 13-án tartott „Kötőke" délutánja. Az ismét zsufolásig telt terem hallgatósága fokozódó érdeklődéssel élvezte és tapsolta végig a vidám, ötletes műsort. Egy tréfás daljáték bájos szereplői voltak: Pap Domokosné, Gálfalvi Margit, Gáll Ági, Kiss Bertus, Sikó Klára. A tréfás dal szövege, mely Pap Domokos tanárt dicséri, szellemes humorral jellemezte a „Nőkszövetségé"-t és a „Kötőké"-t. Egy egyfelvonásos darabot Gálfi Lőrinc theol. tanár konferált. A darab cime: „Mind egyforma." Szereplők voltak: dr. Pataky Jenőné, dr. Hintz Györgyné és Lőrinczi Géza. Mindkét nőszereplő művészi érzékkel fogta fel és játszotta meg a szerepét, élénk hatást, nagy tetszést s bő tapsot váltva ki. Rövid szerepében jól megállta helyét Lőrinczi Géza is. Háziasszonyok voltak: Gálfi Lőrincné, dr. Hintz Györgyné és dr. Pataky Jenőné. A hatodik s egyben ez idén utolsó kötőke április 10-én lesz. Kedves nőinket elvárjuk minél nagyobb számban. Szemlélő.

Firtosmartonos. Utóbbi tudósításunk óta már három szép nőegyleti műsoros estélyünk volt: február 17-én, március 2-án és 16-án, minden alkalommal nagyszámu és lelkes összejövetelben, mi élénken igazolja azt, hogy a székely nőkben megvan a művelődés iránti hajlam. Lelkük minden jóra és szépre fogékony, csak buzditás, jó példa és irányitás kell. A megnyitó imát minden alkalommal Katona Ferencné mondotta, egyházi ének után magyarázó értekezések a nőszövetségek eredetéről, céljáról, u. m.: a vallásos szellem és összetartás ápolása, az önképzés és a keresztény jótékonykodás. Ezen célpontok mikénti megközelitése és elérése adja meg minden nőszövetség életképességét. Tanulságos felolvasást tartott id. özv. Vass Ferencné Perczelné Kozma Flóráról, Miklós Mihályné az „Aranysarleg"-ről. Szavaltak: az elnöknő, Vas Elekné, Osváth Ilona, Gálfi Irén; énekszámokat adtak elő: Sebestyén Jánosné, Gálfi Ferencné tanitóné és Vas Ida. Referens.

Hirek a külföldi unitáriusokról.

Az unitárius papi karba felvétel Amerikában. Az amerikai unitáriusok szivesen fogadják a más felekezetről átlépni óhajtó papokat, de megvannak a föltételeik. Ha egy nem unitárius pap át akar lépni, köteles folyamodni a felvételi javaslat elkészitésére kiküldött bizottsághoz (Fellowship Committee). Ezt a bizottságot az Unitárius Nemzeti Conference és az Amerikai Unitárius Társulat választja és hatalmazza meg a fölvétel intézésére. A bizottság megvizsgálja először is a folyamodó erkölcsi bizonyitványait, adatokat szerez komoly szándékáról és végére jár, hogy erkölcsileg nem eshetik-e kifogás alá. Azután számbaveszik tanulmányairól és papi munkásságáról szóló bizonyitványait. Ha ez nem volna kielégitő, ajánlják tanulmányai kiegészitését. Ha a bizottságnak bármily tekintetben kifogása van a folyamodó ellen, nem veszi fel a papi névsorba s igy nem hivható meg unitárius gyülekezetbe. Ez a bizottság jogosult törölni a névsorból, aki ellen kifogása van és nem tartja méltónak az unitárius papi karhoz.

Örömhir.

Uj énekeskönyvünk lesz már a nyár folyamán. Uj és gazdag. Megujulnak a régiek, a legrégibb énekeskönyvtől kezdve végig.

Jó előre tudni, hogy aki ezt az énekeskönyvet megszerzi, egy fedél alatt lesz rendes, zsoltár és halotti énekeskönyve. Ezt a hármat egybefoglalta a szerkesztő-bizottság s mégis az uj csak akkora terjedelmü, amekkora a régi.

Nagy lesz a különbség, mert amig a régiben, melyet most használunk, van 57 dallam, a zsoltárokkal együtt 80, az ujban lesz 140 dallam. A régi sok versszaka mindenütt megapadt, mert azokból a 3—4.-től kezdve már soha sem énekelték, legfennebb elvétve. Most az a cél, hogy mindenik éneket egészen végig énekelje a gyülekezet. A bizottság óhajtása az, hogy fennállva énekeljenek, ugy, ahogy az énekkarok szoktak s ahogy templomainkban is régen szokásban volt.

Az uj könyvet bizonnyal nagyon kedveltté fogja tenni a sok régi zamatu, ősmagyar ritmusu dallam. Gazdag, uj dallamai beviszik gyülekezeteinkbe legjelesebb kántorainkat, akiktől néhány szép ének jelenik meg, de ott lesznek angol és amerikai testvéreink, no meg a hazai református és katholikus szerzők is.

Ez azt is jelenti, hogy az énekvezéreknek nagyon kell igyekezni a dallamok megtanulásával és megtanitásával, mert csak ugy lesz haszon a nagy fáradság után. A D. F. E.-i énekkarok bőven el lesznek látva énekekkel a templomi és más ünnepélyekre.

Ezuttal bemutatunk egy pár éneket Pálfi Márton szerkesztőtől. Lesz alkalmunk dallammal is kedveskedni. De addig is jól jegyezze meg mindenki ezt a nevet. Pálfi Mártoné az érdem, hogy lesz uj énekeskönyvünk. Ő mozgatott meg minden követ, ő vetette belé minden erejét.

Egyleti munkásság.

Vargyason a D. F. E. ifjusági köre mükedvelői szinielőadást tartott március 1. és 2-án. A község ifjusága a téli hetek alatt a „Falurosszá"-val és a „Csikós"-sal foglalkozott s hisszük, hogy épülésükre és ügyességük fejlesztésére szolgált. A jövedelmet iskolai és egyházi célra fordították. Nagy elismerést érdemel a buzgó tanitói kar.

Estélyünk Kolozsvárt lapunk zártakor, március 29-én fog lezajlani. Koncertünk oly magas nivón áll, amelynél különbet Kolozsvárt alig lehetne előállitni. A Nőkszövetsége és egy nagy bizottság rendezi. Védnökei egyházunk előkelőségei és velünk tartó jó barátaink minden egyháztól.

A felsőrákosi unitárius egyházközségben már régebben megalakult és müködő D. F. E. és D. F. E.-i ifjusági daloskör mellett megalakult a harmadik egyesület: D. F. E.-i olvasó- és gazdakör 60 taggal. Elnök lelkész afia, alelnök Székely Miklós gazdálkodó, jegyző Putnoki Ferenc községi jegyző, lap- és könyvtárnok Sándor János. Hetenként ötször összejövetelt tart. Járat 3 napilapot, 2 hetilapot, egy gazdasági szaklapot és az Unitárius Közlönyt. Tagsági dij évi 20 leu. A D. F. E. is munkálkodik lelkész afia és Ajtai József helyettes énekvezér-tanitó vezetése alatt. Téli vasárnapi estéken felolvasásokat tart, melyeket az ifjuság szavalatával, monologjával és énekszámaival füszerez. A D. F. E.-i ifjusági daloskör 1923. december 23-án szinielőadással egybekötött bált rendezett. Az Ördög mátkája c. szindarabot adták elő nagy ügyességgel és rátermettséggel. Erkölcsi és anyagi siker nagy volt. Ezután is heti két összejövetelt tart az ifjusági daloskör, hol többszólamu énekeket gyakorolnak s ujabb előadásra készülnek.

Dávid Ferenc-estély Székelykereszturt. A kereszturköri D. F. fiókegylet folyó évi március 8-án az egylet céljainak ismertebbé tétele és a helyi főgimnázium iránti érdeklődés erősbitése végett nagyszabásu estélyt rendezett, melyen ugy a helyi közönség, mint a vidék unitárius társadalma igen nagyszámban jelent meg. Az estély fényét a védnökök és védnöknők diszes koszoruja emelte, személyük az erkölcsi és anyagi siker záloga volt. A vidék meleg érdeklődését legmegkapóbban az bizonyitotta, hogy résztvett müsorunkban a Nyikómenti Tanitók Dalárdája; fáradságot nem kimélve jöttek össze, hogy itt hirdessék a Nyikóvölgy és Székelyföld igaz szeretetét. Énekelt a főgimnáziumi ifjuság énekkara Sándor Mihály énektanár vezetésével, az uj dalárdavezető első sikerét aratván e téren. Gálfalvi Sámuel főgimn. igazgató „Jósziv királyleány" és „Jómód tündér" kedves meséjének előadásával emelte a költészet pompázó honába a szemünk előtt lejátszódó valóságot, hogy teljes legyen gyönyörüségünk. Máté Lajos szentábrahámi lelkész komoly tárgyu szavalatával belemarkolt lelkünkbe s élesebbé tette bennünk a jó és rossz elválasztó határait. Estélyünk müvészi nivóját fokozta a helybeli filharmonikus

zenekar egy bájos melódiáju Schubert-darab előadásával. Igen nagy esemény volt Blaschek Mici urhölgy idejövetele s meglepetésszerü fellépése, kinek bájos szólóénekét tapsainkkal igyekeztünk honorálni, de azzal aztán elég bőven, együtt Szentmártoni Kálmánné urnő művészi zongorakiséretével. Végső számul a „Mogyoró" c. egyfelvonásos kis szerelmi históriát adták elő Kiss Lajos ismertnevü mükedvelő alelnök vezetésével és közremüködésével: Árus Zsuzsika, Mátéffi Teréz, Sófalvi Irénke, Kovács Dezső, megannyi szép tehetség, kedves játékukkal mulattatván a közönséget. Az egészet keretbe foglalta és szellemesen konferálta Kovács Sándor főgimnáziumi tanár. A programmot négy szép ajándéktárgy kisorsolása zárta be. Azután kedves háziasszonyaink dr. Elekes Dénesné gondos előkészitésével tésztákat árusitottak ki; ezek összegyüjtésében helyi és vidéki unitárius hölgyeink lelkes buzgalommal fáradoztak. Ugy az estély előkészületeiben s müsorában közremüködő nők és férfiak, valamint szives adományaikkal szent ügyünket segitő áldozatkész lelkek fogadják e helyen is leghálásabb köszönetünket. Tisztajövedelmünk 90 százalékát a főgimnázium javára forditottuk. *Pap Mózes* elnök, *Boros Jenő* titkár.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Hirek az egyházközségekből. *Székelykereszturt* a kepefizetést rendezték a hivek és erre várják az uj papot. — *Gyepesen* a templom javitását munkába vették. — *Székelykálban* a templom fedelét javitják. — A *nyárádszentmártoni* és *székelyszentmihályi* lelkészek helyett a társegyházközségekben a tanitók fogják tanitani a vallást. — A *vulkáni* hivek lelkészük fizetését havi ezer leuval javitották. — A *tordai* gimnázium beadta utolsó számadását. — Az E. Fő- és Képviselő Tanács tagjai választásánál követendő eljárás szabályzata elkészült. — Gálfy Sándor és neje a korondi egyházközséghez szép alapitványt tettek. — Az Egyház tiltakozik az ellen, hogy az énekvezér-tanitót vasárnap elvonják a templomi szolgálattól. — A *kénosi* egyházközségben a templom javitása sürgősen szükséges. Reméljük, hogy a hivek tudják kötelességüket. — *Felsőrákoson* mult év dec. hó 23-án a közadakozásból beszerzett uj harangot felszentelték a szomszéd községek hivei jelenlétében. Imát mondott Osváth Gábor esperes, beszédet Kelemen István lelkész. Templomozás után lelepleztek az ugyancsak közadakozásból 65 hősi halott emlékére felállitott emlékoszlopot, mely a torony előtti téren van felállitva. Beszédet Kelemen István lelkész mondott s a hadiözvegyek, árvák és édes anyák koszoruját Putnoki Ferenc helyezte el. Mindkét ünnepségen közremüködött a D. F. E.-i ifjusági dalárda és az iskolás gyermekek énekkara. Más téren is élénk mozgalom észlelhető.

Bodoczy Sándor lelkészünkről kedves dolgokat közlünk, de fájdalmat is. Az amerikai magyar és angol unitárius testvérek Bodo-

rzyban kiválóan alkalmas vezért ismertek föl. Dr. Cornish, az Amerikai Unitárius Társulat titkára irja: „Clevelandból irja Földes ur, hogy Bodoczy lelkészt felesége sulyos betegsége miatt visszahivták. Mélyen sajnáljuk, hogy ilyen okból mennie kell és sajnáljuk, hogy szépen indult munkája oly hamar végződik. Az Amerikai Unitárius Társulat szerencséjének tartja értesiteni, hogy Bodoczy ur Clevelandban és a közeli városokban kitünő (excellent) és szorgalmas munkát végzett a magyarok között. Igen hatásos és előzékeny lelkésznek bizonyult s reméljük, hogy ha visszatér, olyan munkateret talál, ahol kiváló tehetségeit é vényesitheti." Továbbá arról is ir dr. Cornish, hogy az utódjára vonatkozó értesitést nemsokára el fogja küldeni. Egyelőre tanulmányozni fogják, hogy lehet szervezni a Cleveland környékén levő gyülekezeteket. Addig semmi lépést nem kell tenni, vagyis az utódról csak akkor lehet szó, ha erre a Társulat felhivást küld.

Hogy biztositható a béke? Erre a kérdésre nagy pályadijak voltak kitüzve. Amerikában 50.000 dollár hatalmas dijat egy kiváló unitárius: Levermore H. Károly nyerte el. Ő a külföldi ügyeket intéző bizottságnak tagja, tehát a mi sorsunkkal is foglalkozik. Korábban egyetemi tanár volt. Most a new-yorki Békebizottságban van elfoglalva már 1917. óta. Dr. Eliotnak, az Amerikai Unitárius Társulat elnökének igen jó barátja, Brooklyn-ban hallgatója volt.

Fiatalság barátja. A fiatalságnak legjobb barátai azok, akik arra ügyelnek, hogy ne vegyenek föl rossz szokásokat, ne vegyüljenek rossz társaságba. Legyenek bátrak és kitartók a testet és lelket edző munkában. Minden ifju ember legyen olyan erős, hogy a zászlót egy kézben is tudja hordozni. Legyen olyan tiszta életü, hogy vénségében se legyen oka szégyenkezve gondolni vissza ifjukori könnyelmüségére.

Konfirmációi emléket kell adni minden ifjunak, aki e szép és megható ünnepi fölavatásban részesül. Kevés utravalót adhatunk nekik, de ebben a kis könyvben sok jó tanácsot, sok biztató és hiterősitő szót fog találni, ami javára válik a megpróbáltatások idejében. A lelkipásztor nem mulaszthatja el e kedves emlék megszerzését, ha jól fogja föl munkáját. A D. F. E. választmánya erejét túlhaladó tőkét fektetett e csinos kis könyvbe. Árát némileg viszonyitva, a közelebbi gyülésén 10 leuban határozta meg.

Uj énekeskönyvet rendeljen mindenki, mert lehetetlen fölös számmal ellátni a raktárt, oly sokba kerül az egyháznak. Negyven leu lesz az ára, tehát olcsóbb a réginél, mert most negyven leu nem ér annyit, mint régen egy korona. A bejelentést az E. K. Tanács irodája elfogadja *április 15-ig.* Azt gondoljuk, hogy azután drágább lesz.

Aranyosrákoson a D. F. E. harmoniumot vásárol s ezzel az egyházi élet uj lendületet fog venni.

Sajtóhiba csuszott be lapunk mult számába a 48. lapra: Kiss helyett *Hits* olvasandó, Gálfalvi R. helyett *Gagyi Pálffy Rezső.*

Lupényi lelkész cime: Lupeni és nem Lupény-Vulkán.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába folyo évi január hó 14-től február hó 19-ig előfizetési és tagsági dijat fizettek 1924-re: (Folytatás.) Rostás Róza Torda; id. br. Dániel Lajos, Szabó Vilmosné, Kisgyörgy Sándor, Unitárius Egyházközség, Máté E. Ferenc Vargyas; Barabás Lajos, Dahlstrani Kálmánné, Kisgyörgy Benjámin, Tóth Vilmos, Veres Barabás, Veres Sándor (alszegi), Máthé Lajos, Gelei Sámuel, Dancs Lajos, Barabás Ferenc, Simó Anna Árkos; özv. Gönc Károlyné Kabátfalva; Kádár Balázs Székelyszentmihály; dr. Simó József Harasztkerék; Kuti Károly Szentgerice; Sándor István Alsójára; Bedő Sándor Brassó; Ács Sándor, Dimény Mózes Hosszufalu, Orbán Bálintné Bácsfalu (félév); Szederjesi Sándor, Fazakas Péter Kolozsvár; Szász Ilona Nyárádmogyorós; Major Sándor Nagyszeben; Ambrus Pál Székelyudvarhely; Luka Sándor Lupény; Benczédi Ferenc Tarcsafalva, Borbély András, Barabás János Torockó; Barabás Matild Nagyenyed; Gál Elek Szentgerice; Torockói D. F. E.; Csép Anna, Ürmösi Jenő, Sólyom Györgyné Kolozsvár; Pálffy Miklós Felsőszentmihály; Csegezy Márton Beszterce; László Péter Felsővisó; Ekárt Andor, Ekárt Andorné Csehétfalva; Asztalos Ferenc Felsőrákos; Németh Albert Székelyudvarhely; Kilyén Sándor, Dobos József, Bálint Mózes, Szakács Ferenc, Mátyus József, Kiss Lajos, Nagy Dénes, Gönczi Kálmán, Ferenczi Zsigmond, Tőkés Albert, Kelemen Árpád Székelykál; Uzorai Tamás, Fodor Tamás, Balogh Samu Vulkán; Létay László Temesvár; Borbély Máté Torda; Máthé Sándor Szentháromság; Máthé Sándor Bágyon; Unitárius Egyházközség Fiatfalva; Csonka Ida, Zsakó István, dr. Mikó Lőrincné Kolozsvár; dr. Zsakó István Dicsőszentmárton; dr. Tóth György Budapest; Kálmán Mózes Fiatfalva; László Áron Temesvár; Pálfi József, özv. Hits Béláné Marosvásárhely; Gávay Béla, Sándor Gergely Désfalva; Nagy Cyörgy, Nagy Dénes Ferencé, Toró Dániel, Balázs András Derzs; Nagy Mihály, Székely István Homoródszentlászló; dr. Pogány Sándor Kolozsvár; Harkó Ferenc, dr. Taglicht Samu, Gagyi Dénes, Sándor Gergely, Tóth Ferenc, Bálint Mihály, Bartha Miklós Brassó; Török Ferenc Resica; Gyulay Árpád Kolozsvár; Sándor Balázs, Dimén Pál, Tamás Áron, Pap M. Gábor, Szabó József, Molnár Lajos, Tamás Elek, Ürmösi Józsefné, Unitárius Nőegylet, Unitárius Egyházközség Homoródszentpál; Sata Imre Botfalu; Oltean Miklósné, Galamb Mihály, Bencze József Sepsiszentkirály; Székely Albert Zsibó; Boros Mózes Iszló; Gálffy Zsigmond Kolozsvár; Fazakas Lajos, Fazakas Lajosné Nyárádszentmárton; Toperzer Elekné Felsőbánya; Götz Béla Hosszufalu; Vas Dénes, Hints Jánosné Marosvásárhely; özv. Tóth Károlyné Kisbér; Kelemen Miklósné Marosvásárhely; Kelemen Lajos Kolozsvár: Fejér Istvánné Keresztvár; Fazakas Zsigmond, Bálint János, Kökösi Imre, Sütő Sándor, Gálfalvi Kálmán, Kerekes Dávid, Ferencz Istvánné, Zsigmond Áron, Szolga Ferenc, Fazakas József, Horváth András Brassó; Halmágyi János, Halmágyi Jánosné, Unitárius Egyházközség, Gazdakör, D. F. E., D. F. Ifj. Egylet, Nagy Dénes, Csiki János, ifj. Csiki József, Csiki Albert, ifj. Zsigmond István, Keresztesi Zsigmond, Török Elek, Tejszövetkezet, id. Zsigmond Mihály Nyárádgálfalva; Unitárius Leányegyházközség, özv. Nagy Miklósné Székelytompa; Gombási János, Dézsi Dénes, id. Báló István, Fodor András Aranyosrákos; Kovács Irén Resica; D. F. Nőegylet Recsenyéd; Felczer Lukácsné Vargyas; Kereki András Mészkő; Dénes János Veres, Kovács Albert, Ádám Dániel Derzs; Györke Lajosné Kolozsvár; Balázs Gyula Apahida; özv. Bohdál Károlyné, Hidegh Mihályné Kolozsvár; Dum Aladárné, Szentgyörgyi Aladár, Fülöp Mózes, Pálfi Zsigmond, Dézsi Dénes, Páris Miklós, ifj. Fülöp Sándor, özv. Kiss Ferencné, Árkosi László, Bajka Miklós, Kereki Samu, Babos Lőrinc Alsó-Felsőszentmihály. — Alapitói dijban fizettek: Lászlóczky István Kolozsvár 100 L., dr. Szent-Iványi József Farnos 500 L., Aranyosrákosi Dávid Ferenc Egylet 100 L. — Kolozsvár, 1924. évi február hó 19-én. *Gálfi Lőrinc* pénztárnok.

Főszerkesztő: Dr. BOROS GYÖRGY | **Szerkesztő: PAP DOMOKOS**

Előfizetési ár: Egész évre 30 L. Magyarországra 36 L. Egyes szám ára 4 L. Akik a 30 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitódij 100 L. Minden pénz **Gálfi Lőrinc** egyleti pénztároshoz küldendő.

Hivatalos közlemények.

XXV. Sz.: 1077—1924. Körirat lelkész afiaihoz. Az uj Énekeskönyv közelebbről nyomtatás alá kerül. A most megrendelők 40 leuért kaphatják meg. Mivel a nyomtatás előtt tudnunk kell, hogy hány példányra van szükség, felhivom lelkész afiait, hogy egyházközségeik szükségletét április 15-ig mulhatatlanul jelentsék be az E. K. Tanácshoz. A gyüjtemény, melybe a halotti énekek is fel vannak véve, összesen 262 éneket tartalmaz (fele régi), 140 dallammal. Kolozsvár, 1924. március 28. *Ferencz József* unitárius püspök.

XXVI. Sz.: 1069—1924. Körirat az iskolaszékekhez és főgimn. igazgatóságokhoz. Miheztartás végett közlöm a Közoktatásügyi Miniszter urnak 27057—1924. számu azon rendeletét, hogy felekezeti iskoláinkban a folyó iskolai évben folytathatják tanulmányaikat más vallásu magyar anyanyelvü tanulók abban az esetben, ha a megfelelő községben vagy városban nincsen magyartannyelvü más iskola. (Ezalatt a saját felekezeti vagy magyartannyelvü állami iskolát kell értenünk.) Ez az intézkedés nem alkalmazható a románokra, szászokra és zsidókra. Megjegyzem, hogy az eddigi egyéb engedményeket érvényben maradottaknak kell tekintenünk. Kolozsvár, 1924. március 27. *Ferencz József* unitárius püspök.

XXVII. Sz.: 993—1924. eln. Körirat a főgimnáziumok igazgatóságaihoz és az iskolaszékekhez. Miheztartás végett közlöm a Közoktatásügyi Miniszteriumnak 12726—1924. sz. azon rendeletét, hogy a felekezeti iskolák nem kötelezhetők arra, hogy a nemzeti ünnepeken az ortodox egyház Te-deumjain részt vegyenek, de a saját egyházuk istentiszteletén ezen alkalmakkal kötelesek részt venni. Kolozsvár, 1924. március 20. *Ferencz József* unitárius püspök.

XXVIII. Sz.: 844—1924. eln. Körirat lelkész afiaihoz. A Vallásügyi Miniszter ur 8682. sz. alatt közölte azt az értesülését, hogy a kiskoruak ügyeiben itélkezésre hivatott hatóságok tevékenysége az 1923. évben általában nem részesült a papok részéről azon nagy érdekeknek megfelelő támogatásban, amelyeknek betöltése volt célja az 1912. évi VII. sz. törvénynek. A papok, akiknek a kiskoruak multjára vonatkozó kérdőivek küldettek, ezen kérdőiveket vagy kitöltetlenül, vagy igen hiányosan, kevés gonddal kitöltve küldötték be, megnehezitve ezáltal a birói hatóságok tevékenységét. Felhivom tehát lelkész afiait, hogy minden lehető támogatást adjanak meg a kiskoruak ügyeiben itélkező hatóságoknak és megkereséseiket pontosan teljesitsék. Kolozsvár, 1924. márc. 7. *Ferencz József* unitárius püspök.

XXIX. Sz.: 750—1924. eln. Körirat valamennyi espere s, lelkész, kántor-tanitó afiainak a kiütéses tifusz elleni védekezés tárgyában. Tudomásulvétel és megfelelő eljárásra közlöm a népjóléti miniszterium 2428—1924. sz. következő intézkedését: „A sok betegség között, amely áldozatát szedi a nép között, ujabban a *kiütéses tifusz* kezdett Erdélyben járványszerüleg föllépni. Szerencsére terjedésének megfelelő intézkedésekkel utját lehet vágni, de ehhez az egyházi hatóságok segitsége is szükséges. Tudvalevő, hogy ezen betegséget a tisztátalanság terjeszti s e tekintetben ismeretesek, milyen szomoru állapotok uralkodnak a nép között. Méltó-

ságodat tisztelettel felkérjük, sziveskedjék körrendeletben felhivni a papokat, hogy a szószékről világositsák fel hiveiket s oktassák ki a baj mivolta és terjedésének módja felől, felhiván a figyelmet főleg a tisztaságra s hogy leginkább a tetvek terjesztik a bajt. Utas'tandók a hivek aziránt is, hogy minden gyanus esetet azonnal jelentsenek be az orvosnak vagy a közigazgatási hatóságoknak." Kolozsvár, 1924. március 6. *Ferencz József* unitárius püspök.

XXX. Sz.: 1071—1924. eln. Körirat esperes és lelkész afiaihoz. E. K. Tanács irodáján darabonként a következő árakkal kaphatók a most készletben levő nyomtatványok: Román-magyar szöveggel: Keresztelési anyakönyvi kivonat 2 leu. Magyar szöveggel: Keresztelési anyakönyvi iv 2 leu. Esketési anyakönyvi iv 2 leu. Esketési anyakönyvi kivonat 1 leu. Halotti anyakönyvi iv 2 leu. Halotti anyakönyvi kivonat 1 leu. Családkönyvi iv 2 leu. Iktatókönyvi iv 2 leu. Pénztári napló, kül- és beliv 2—2 leu. Költségvetés 2 leu. Pénztári számadás 2 leu. Összesitő vagyonleltár 4 leu. Vasárnapi tanitásról kimutatás 2 leu. Mindezek megrendelésénél a megfelelő összeg beküldendő az E. K. Tanács irodájához. Továbbá megrendelhetnek esperes afiai vizsgálószéki jegyzőkönyvnyomtatványokat darabonként 4 leuért, melyeknek árát nem kell beküldeniök, hanem az elküldéskor esperes afiai terhére fogjuk irni s ők a vizsgálószék alkalmával szedjék be azt az egyházközségektől s az összegeket a beküldés után fogjuk terhükről leirni. Végül az egyházkörök részére ingyen megrendelhetők a következő összesitő kimutatások: épitkezési, vagyon, teher, népesedési és elemi iskolai létszámkimutatások. Kolozsvár, 1924. márc. 27-én. *Ferencz József* unitárius püspök.

XXXI. Emlékeztető az Unitárius Közlönyben nem közölt márciusi köriratokról: Ad. 2001—1922. sz. Körlevél esperes, lelkész afiahoz a hősök emlékünnepe tárgyában. — 825—1924. Köriratban közöltük esperes, felügyelő-gondnok és lelkész afiaival az egyházközségek által küldendő főtanácsi tagok választására vonatkozó végrehajtási utasitást. — 422—1924. Köriratban közöltük esperes és lelkész afiaival E. K. Tanácsnak az amerikai szeretetadomány ujabb részletére vonatkozó határozatát. — 1022—1924. Körirat lelkész afiaihoz a kongrua tárgyában. Általános jelentések egyik köriratra sem küldendők.

Pályázati hirdetés.

Az Unitárius Teológiai Akadémia Igazgatósága 44—1924. sz. határozatával, Kahlfürst Imre ur adományából, pályázatot hirdet a következő pályatétel kidolgozására: „Minő eszközökkel és minő módon munkálhatja a lelkész, hogy az ifjak közül minél többen lépjenek ipari pályára?" Pályadij 500, azaz ötszáz leu. Pályázhatnak unitárius lelkészek, tanárok, tanitók, lelkészjelöltek és lelkésznövendékek. A pályamü terjedelme 2—3 nyomtatott iv lehet. Közérdeket szolgáló pályamü esetleges kinyomatására az igazgatóság a jogot fenntartja magának. A pályamü idegen kézzel, vagy géppel, tisztán és olvashatóan irandó s a Teol. Akadémia dékánjához adandó be. Pályázati határidő 1924. december 31.

Kolozsvár, 1924. március 23. Csifó Salamon, dekán.

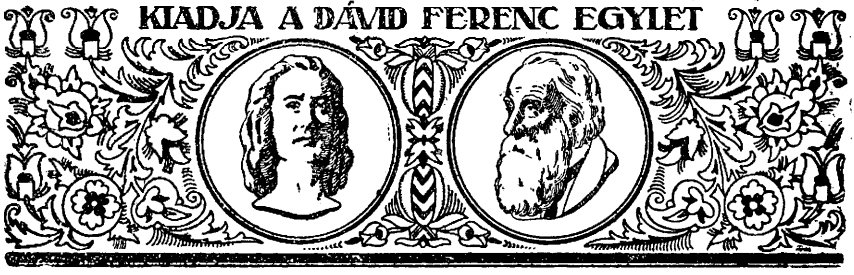
Nyomatott „Korvin"-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca)17 sz.

XXXIV. évf. Cluj-Kolozsvár, 1924. Május 5. szám

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Boldog családi élet.

Az ifju küzd, hogy férfikort érjen. Tervezget magának, készitget egy kis fészket. Abban már látja is a boldogságot, mert odaképzeli a szerény tüzhely mellé, azt a kit szive szeret, lelke átölel. Azt, akivel az életet átfogják élni szépen, boldogan. Minden jót bele gondol. Még azt sem bánja, ha a szegénység körülte leselkedik. Mig ifjak vagyunk, minden bajjal megharcolunk. Karunk erős, szivünk bátor, nem rettegünk a munkától. Majd ha megnő a kis család, lesz aki megosztja velünk a munkát. Nem fogunk bánkódni, ha Isten sok gyermekkel ajándékoz meg, mert minden jó, mi Istentől jő.

Tavasz van. Fészekrakás ideje. Minden bokor körül röpköd egy-egy kis családalapitó ábrándos ifju. Nagy körültekintéssel, nagy gonddal megfigyelik, hol és hogyan lehetnek teljes biztonságban, mert ha majd csipegni kezdenek a picikék, hamar rájok akad az ellenség. Már pedig a kis tehetetleneket jól meg kell védeni, hogy baj ne érje, ellenség el ne rabolja.

Csupa ének, csupa dal mindenfelé, mert ébred a tavasz, közeleg a virágnyitó május. Együtt él minden. Együtt keresik és szerzik a boldogságot. Minden kis fűszál, minden parányi féreg, minden táncoló bárányka együtt, körülted, veled van ember. Tied minden. Neked szól minden, rád tekint minden.

Boldog vagy ember, ha nyitott szemmel látod, tiszta szivbe gyüjtöd ezt a határtalan sok áldást. Ez a tied mind, ezt neked ajándékozza Istened. Rakjad fészkedet, keressed párodat, s ha megtaláltad kezdődik és folytatódik a boldog családi élet. Szeressed, becsüld meg mit Isten oly bőven ad neked.

Hódolat Amerika nagy férfiának.

Dr. Eliot W. Samuel egyetemi rektor 90 éve alkalmából.

A Washingtonok, Lincolnok, Parkerek, Emersonok, Channingek és Longfellowk nagy országába száll lelkünk. Bámulva állunk meg tengernagyságu folyók, sok mérföldre szóló vizesések, a felhőbe törő házak és tornyok, a minden merészségre kész amerikai szellemek óriás birodalma előtt.

Bámuljuk azt a fölfogó és átalakitó nagy hatalmat, amely a világnak példát mutat abban, hogy királyi trón helyett miképpen uralkodik milliók békessége és boldogsága fölött az egyszerü polgár, mihelyt elnöknek nevezik. Csodáljuk azt a villanyszikrával telt légkört, amely minden embert ujra szül, ha oda kerül a világ bármelyik zugából. Ujra szüli, mert fölébreszti benne az *akarást,* ami egyedül és csak egyedül szükséges ahhoz, hogy valaki hires, nagy, gazdag és tudós legyen. Tiszteljük azt a *bátorságot,* amely fölébred az elvetemült lélekben és szembe száll a régi, bűnös, feslett és elsülyedt emberével, önmagával. Szembe száll és megparancsolja, hogy tanuljon dolgozni, tudjon tűrni, szeressen lemondani, akarjon vagyont gyűjteni, hogy majd amikor férfikort ér az ujra született idegen, merjen visszagondolni az őshazára, az egyedüli, az igaz édes otthonra és tudjon visszatérni oda.

De leginkább bámuljuk azt a *közszellemet,* amely ha egyszer fölfedezi és megismeri az igazán munkás embert, a becsületes életü családtagot, a közcélra munkáló polgárt, azt megbecsüli, válláraveszi és magasabb polcra emeli a királyi trónnál, a felleget karcoló toronynál.

Ilyen mérhetetlen tiszteletnek voltunk olvasó tanui az utóbbi néhány hét alatt iróasztalunk mellett. Egy unitárius férfiut ért az a tisztelet, amit — ugytetszik — szintén csak Amerika tud kifejezni az arra érdemes ember életében.

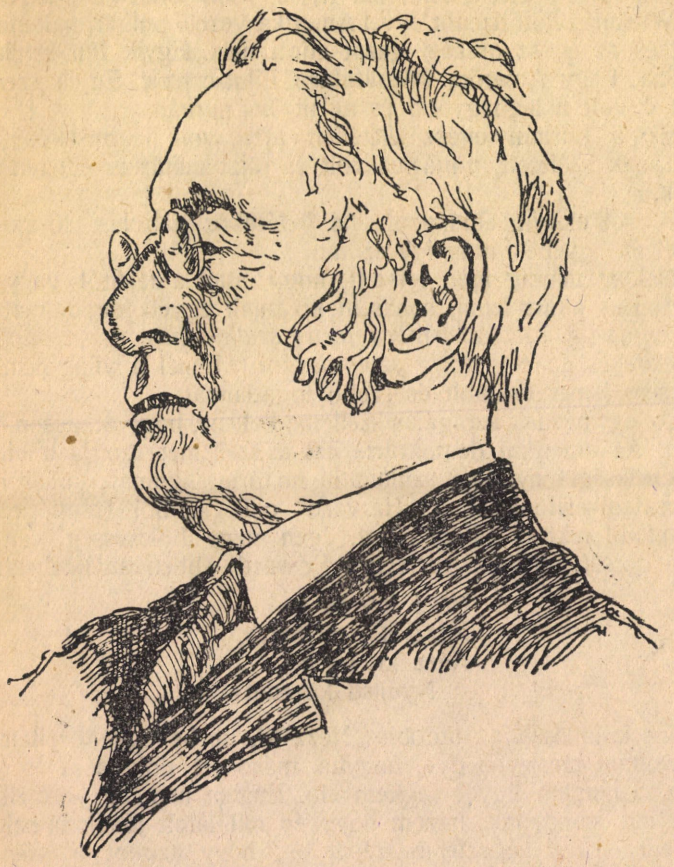
Dr. Eliot W. Károlyról szólunk. Ez a név előttünk nem ismeretlen, mert Eliot Sámuel sokszor szólt már olvasóinkhoz. Az ünnepelt Eliot az édes atya.

Március 15-én töltötte be élete 90 évét. Ebből a hosszu életkorból 40-et az egyetemi ifjuság nevelésére forditott. Amerika legrégibb és legnagyobb egyeteme az unitárius alapitásu Harvard egyetem 33 éves korában megválasztotta rektorának. Ők elnöknek nevezték. A volt tanitványok és valakik ismerték, hallgatták és olvasták, a tisztelő hódolat minden dicsőségével elhalmozták 90 éve alkalmából. Nagy amerikai lapok szóözönét mi ismételni nem tudjuk, de azt szeretnők elérni, hogy olvasóink ismerjék meg ezt a ma legnagyobb unitáriust és tanulják meg miért tartanak nagynak valakit.

Eliot már tanuló korában megfontoló, körültekintő, nyugodt szemlélő és gondolkozó volt. Semmit sem fogadott el előzetes, mély megfontolás és megbirálás nélkül. Tehát öntudatos nevelője volt magának. De az embereket, a világfolyását mindig nyitott szemmel

szemlélte. Szeretett hallani mindenkit, szeretett látni jót és rosszat, de soha sem feledte, hogy egy bölcs és igaz Isten kormányozza az egész világot. Minden nehézséget legyőzött, mert mindig a jobbat választotta, még ha több fáradságba került is. Ő mestere volt az életnek s igy lett mestere ezerek és milliók életének. Halljuk kortársait és volt tanitványait:

Egyeteme az Eliot ideje alatt megteremtette az uj Amerika köz-

oktatási szellemét. Olyan hatást egy ember sem tudott elérni. (Hibben a Princeton egyetem rektora).

Jelleme: tökéletes egész. Ő mindenütt a teljes ember erejével hat. Eliot a becsületességnek uj formát adott. Tiszta és egészséges elméjét mindig a leggondosabban tudta kormányozni. Ő ma az Egyesült Államok legelső polgára. (Dr. Crothers combridgei lelkész).

Sem politikus, sem üzletember, sem pénzügyi tehetség nem tudott olyan vezető szerephez jutni egész Amerikában. (A Boston Herald szerkesztője).

Az utóbbi majdnem száz esztendő alatt, amely ujra szülte a világ gondolkozását, Eliot mint tanuló, tanitó, bölcs és államférfi a legnagyobb szolgálatot tett a világnak azzal, hogy a tiszta tudományosságot és az erkölcsi alapon nyugvó haladást munkálta. Dr. Eliot legnagyobb befolyást saját felsőrendü személyiségével ért el. Az ő magas gondolkozása, az a pártatlan támogatás, melyben minden nemes vállalatot részesitett, az a föltétlen odaadás, mellyel minden elsőrendü elvet segitett, Amerika legnagyobb jóltevőjévé emelte.

Wilson ezelőtt tizenöt évvel Amerika vezető polgárának mondotta Eliotot és az egész ország igazat adott neki. Egyik ifju kritikus azt mondotta, hogy Amerika közoktatása Eliot-contric. Egyik szerkesztő szerint ő volt a legnagyobb és az utolsó puritán.

Ez a puritán egész életében arra volt legbüszkébb, hogy unitáriusnak született, unitárius volt és mint unitárius élhetett eszményeinek.

A sokfelőlről elhangzott üdvözlésekre március 20-án tartott ünnepélyén egyebek után igy szólt:

Nekem mindig igen tetszett, hogy attól a férfitól vagy nőtől, aki unitárius akart lenni, sohasem kivántak egyéb fogadalmat ennél: *Mi az igazság szeretetében és Jézus szellemében egyesülünk Isten tiszteletére és az emberiség szolgálatára.*" Ennél a világ nem ismert s ma sem ismer tisztább és szebb fogadalmat.

Az egymásnak szolgálás szelleme kellene, hogy áthasson minden embert. Az amerikai demokrácia ezt a szellemet tanitja a világnak.

Örökségül nyertem szülőimtől unitáriusságomat. Vallásom szelleme családi életünkből, a „Harvard" collegiumból (tanitó, igazgató és egyetemi rektor) táplálkozott. Igen nagy bölcsesség van egyik nagyra becsült unitáriusnak (Hale Edward) ebben az intelmében:

Nézz föl, ne le
Nézz elő, ne hátra,
Nézz ki, ne be
Nyujtsd kezedet!

Én különösen az utóbbit „Nézz ki, ne be" gyakoroltam, mert arról voltam meggyőződve, hogyha másokért dolgozom és gondolkozom, a magam ügyét segitem elő. Engem nem az vezérelt, hogy mások mit mondanak, hanem hogy én mit látok jónak és helyesnek. Remélem — igy végezte beszédét —, hogy azokat a szép megnyilatkozásokat, amelyeket önök hozzám intéztek, fiaim, menyeim, unokáim és dédunokáim szivökre veszik és ott fogják hordozni, s ez a remény engemet kiválóan boldoggá tesz. (Dr. Eliot bezáró szavait az egész gyülekezet, ötszáznál többen, fennállva tapsolták több percig.)

Unitárius fogadalom.

Mi az igazság szeretetében és Jézus szellemében egyesülünk Isten tiszteletére és az emberek szolgálatára.

Mi a vallás feladata ma?

Dr. *Carpenter*, az oxfordi Manchester College világhirü tanára egy beszédében azt fejtegette, hogy mi ma a vallás feladata? E szerint a személyes üdvözülés régi vágya jelentéktelenségre sülyedt s helyébe lépett az emberi boldogságnak, az igazságosságnak, jóakaratnak az eszméje. Ez eszme megvalósitásával komolyan foglalkozott a skót unitárius konferencia, melyet Dundee városában tartottak jelen év március elsején. Ezen a gyülésen több nevezetes határozatot hoztak, melyekben a konferencia kötelezte magát, hogy müködni fog a „Népek Szövetsége" érdekében a nemzetek közötti barátság megszilárditásával, a társadalmi helyzet, az igaz vallásosság megjavitásával. Nevezetes pontja e határozatnak, hogy a versaillesi béke megváltoztatását is programmba vették, hogy a békét az igazság és jóakarat szilárd talajára alapithassák.

Főgondnokunk és elnökünk aranymennyegzője.

Báró Petrichevich-Horváth Kálmán, ez a tiszta szivember, ez a valódi bölcs férfi az ő áldó jó Istenétől sok becses ajándékot kapott hosszu élete alatt. De legnagyobb ajándék mégis élettársa az ő hüséges, kedves felesége gróf Csáki Katalin volt. Aki bepillantott a két nemes és nagy lélek családi életébe, megtalálta azt a miről mintát vehetett a kis és nagy, a gazdag és szegényes élethez, mert mindig szerényen, mindig egyetértve, mindig gondolkozva és dolgozva éltek. Szép családot alapitottak. Hat leány és egy fiu, mindenike méltó a szülőkhöz. Mindenik disze a családnak. Mindenik tiszteletet és megbecsülést vivott ki magának, nemcsak a főrendek között, hanem bárhol, mert mindenik szerette az embert ugy amint megtanulta a nemes érzésü szülőktől.

Nagy csapásban, ma is tartó bánatban volt részök. Az egyetlen fiu már mint nagy reményü ifju és egy leány meghalt. De a vesztes, a gyászoló szülők a csapás alatt is erőseknek, nagyoknak bizonyultak. Aki olvasta főgondnoki és elnöki beszédeit, elmefuttatásait, mindenütt a nagy gondolkozót, az igazi bölcset, a hivő lelket érezte maga fölött. Ő soha sem gondolkozott, nem élt önmagának. Ő mindig Istené volt. Isten akarata szerint élt, hitt és ugy is cselekedett.

Nagy veszteség e világra nézve, hogy a nagy lélek emberét kevesen közelithetik meg személyesen, mert a lélek kisugárzását, büvölő hatását csak akkor lehet teljesen fölfogni és átélni. Az unitárius férfiak a főgondnokot, a férfiak és a nők is a D. F. E. elnökét sokszor élvezhették. Gondoljanak vissza arra a hatásra, amelyet a lélek-ember elért anélkül, hogy szónoki fogással, messze terjedő hanggal kereste volna a hatást. Egy kis bokor alól fakad, a mező közepén, emberemlékezet óta a legtisztább viz forrása. Mindenki feléje hajol, iszik és boldogan megy tovább. Pedig igazok volt a régi magyaroknak, mikor a források mellett áldoztak Istennek.

Mi e lélekforrás mellett hálát mondunk a jó Istennek, hogy nekünk adta ezt a szerénységében utolérhetetlenül nagy férfiut. Hálát mondunk élete jobb feléért, kedves feleségeért, aki ötven éve aranyozza életét mind a felkelő, mind a lenyugvó nappal.

Hogy az ősi fészekből ki kellett költözniök (Nagyenyeden laknak leányuknál), szomoru. Ez a magyar nemzet tragédiájának egyik jelenetéhez tartozó részlet. De a hogyan nagy lelkökkel viselik, az mindenkinek aranyszabály és kulcs a boldogsághoz.

Köszöntjük aranymennyegzőjük alkalmából! Az összes unitáriusság szerető szive tavaszreggeli harmatával öntözzük frigyüket, hogy még sokáig boldogan éljenek!

TŰZHELY MELLETT

Konfirmáció előtt és után.

(Nehány szó a szülőkhez.)

1850-ben az unitárius püspök (Székely Sándor) azt tapasztalta, hogy némelyik eklézsiában a konfirmálás szép és üdvös szokása nem volt gyakorlatban. Ez a panasz ma már nem hallható, mert papjaink szorgalmasan előkészitik az ifjakat a hiterősités munkájában. De ez bizony csak annyit ér, mint ha a gazda tavasszal a földet jól megszántja, a törökbuzát beleboronálja, de a kapálásról elfeledkezik. Nemis egy, hanem két kapálás, sőt néha három is kell a kikelt apró zöld csemeték körül. Földmivelő gazdáknak fölösleges volna magyarázni, miért e sokszori szorgalmaskodás. Ők ismerik a dudvát és a burjánnak sok száz fajtáját, azt is bölcsen tudják, hogy a gyorsan növő áldásnak támogatásra van szüksége, mert ha eljön a viharos szél, kitépi gyökeröket, ledönti szárokat s végül is legfennebbb kórójával fizet a kedves amerikai vetemény.

Annyi bizonyos, hogy székely szülőink szeretik gyermekeiket. Van is gondjuk rá, de tapasztalatból tudható, hogy mihelyt annyira nőnek, hogy a konfirmáción átestek, azonnal igyekeznek szabadjokra bocsátani. Ekkor már kezdődik a nagyfiuskodás és nagylánykodás. Eleresztik magára a táncba, rábiznak olyan munkát is, amit jól és helyesen csak a felnőttek tudnak elvégezni. Nem vádolunk minden szülőt, de figyelmeztetjük, hogy a gyermek csak később tudja fölfogni és meghálálni a kissé szigorubb szülői gondot. Nagykorában, amikor már maga is szülő, bizonnyára meghálálja.

Az otthon maradott ifjak csak kioktatják egymást és megis védik ugy ahogy a falu szokásaiból következik, de az eltávozók, az idegenbe menők, a szolgálatba lépők! Furcsán gondolkoznak ezekről a szülők! Eleresztik, hogy szokjanak, ügyesedjenek, gyüjtsenek egy kevés pénzt a férjhezmenetelre, a gazdasághoz. Jó oldala

is van ennek elismerjük, de vajjon nem több-e a rosz belőle? Nem veszik-e észre, hogy a leányból „Uti cifra s házi rosz" lesz. Nem tapasztalták-e, hogy a leány fejét elbolonditja a város s a városnak ezerféle hitványsága? Nem hallanak-e arról a sok gyászos és szégyenletes esetről, ami a fiukkal, de még inkább a székely leányokkal történik?

Fogadjanak el kedves szülők az *Unitárius Közlöny*-től nehány jó tanácsot:

1. Legyenek segitségére a papnak, papnénak és az énekvezérnek, hogy szervezhessék meg a *konfirmáltak egyesületét.* Nevezzék el az *ifjuság Dávid F. Egyesületének.*

2. Legyen gondjuk rá, hogy a konfirmált ifjak a konfirmáció ünnepén, minden esztendőben, seregesen jelenjenek meg a templomban s a konfirmáló ifjakat fogadják be az egyesületbe s köszöntsék az ünnepély alkalmával.

3. Gondoskodjanak arról, hogy ha valamelyik eltávozik a községből, irjon levelet és élete vagy helye változásáról, sorsáról mindig értesitse. Arra irjanak választ.

4. A községi D. F. E. vállalja a helybeli énekkarban részvételt s ott tanulják meg az uj énekeket és a templomi istentiszteletet énekökkel tegyék vonzóvá.

5. Vállalják a templom környékének és a templom asztalának virággal diszitését.

Ha a szülők gyermekeiknek megadják a biztató jó tanácsot rendre, lassan boldog érzéssel fogják látni, hogy az ifjuság a község s az egyház disze, virága lesz.

A küzdő Jákób

Nem bocsátalak el téged, amig meg nem áldasz engemet. I. Mózes: 32, 31.

A küzködő, félő, aggodó Jákóbnak felkiáltása ez: nem eresztelek el addig, amig meg nem áldasz. Az a Jákób mondja ezt, aki ravasz fogásokkal megcsalta bátyját, Ézsaut és beteg, öreg atyját, Izsákot. Ez a sima, világfi és az élelmes, szép beszédü Jákób elmenekül testvére haragja elől. Nem mer szembeszállani az erősebb testvér haragjával, nemcsak azért, mert testileg sokkal gyöngébb, hanem azért sem, mert érzi, tudja, hogy bátyjának a haragja nem jogtalan. Elmegy tehát hazulról, messzi, messzi. Ott van sokáig Lábánnál, édes anyja testvérénél. Ott családot alapit, meggazdagodik, de azért mindig vágyódik haza. Egyszer fölülkerekedik a honvágy benne és haza indul. A Jabbók folyó révénél meghál, remény és kétség közepette, mert nem tudta, hogyan fogja fogadni testvére. E remény és kétség közepette éjszaka különös eset történt vele. Egész éjjel küzködött egy férfiuval, aki az Ur volt s azt mondotta az ismeretlen férfiunak: Nem eresztelek el addig, amig meg nem áldasz. Az ismeretlen férfiu pedig azt mondotta: Ezután nem Jákóbnak hivnak téged, hanem Izraelnek, ami annyit tesz: Istennel küzdő, eget ostromló.

Jákóbban föltámadott a jóra való törekvés és egész éjszakán át küzdött, fáradott Isten áldásáért. Az áldás nem is maradott el, mert Ezsau elébe ment, testvéri szeretettel fogadta rég nem látott öccsét.

Ez a történet nagyon nagyon régi, mégis ma is ujnak tetszik. Abból az időből való, midőn az emberek azt hitték, hogy Isten emberi formában is megjelenik, megmondja a jövendőt, int a bekövetkező rosz ellen. Jákóbnak is olyan gyermekes képzelete volt az Istenről. De akármilyen egyszerü, kezdetleges is volt ez a képzelet, sokat jelent és a nagy bölcsek, a mai világ nagy tudósai sem tudják szebben, megkapóbban kifejezni az embernek Isten után való vágyódását, Isten áldásának várását.

Mindent, ami szép és nagy, csak küzdelemmel, izzadással érdemelhettünk ki. Ki ne szeretné, hogy Isten megáldja az ő soknemü áldásaival? Ki ne örvendene a békének, boldogságnak, sikernek, gazdagságnak? Ki ne vágyódna a lélek gazdagsága után: hitért, reményért, szeretetért? Igen, mindnyájan vágyódunk, sóhajtozunk, imádkozunk ezekért az áldásokért.

De ez nem elég. Mindenkinek küzködni kell. Küzdeni egy erős férfiu ellen aki üldözi. Aki legtöbbször nem más mint ő maga, tudniillik az a bennünk levő jákóbi természet, amely mindig többre vágyik annál, ami megilleti. Elcsalja az atyai örökségből azt, ami a másik testvéré.

Aki legyőzi magát azt Isten uj országgal, boldogsággal áldja meg.

B. P.

Ki a jó unitárius?

Azt tartom ma jó unitáriusnak, ki hitéért és vallásáért, annak jövőjéért, biztonságáért, erősödéséért szivesen hoz meg minden tőle telhető áldozatot, hogy az igazság általa az ő lelkén keresztül terjedjen és erősödjék, miként a mártir Dávid Ferenc és hosszu sorai a vértanuknak, kik máglyákon és vérpadokon keresztül bámulatba ejtő kitartással hirdették, hogy az igazságot utjában feltartóztatni nem lehet. Dávid Ferenc egymaga többet tett a vallás igazságainak diadalra juttatásáért, mint minden királyok és hadvezérek hiu és véres munkája. Jöjjön ide tehát e hit igazságainak kristály, átlátszó, tiszta, üditő forrásához, kiknek az élet megvérezte, megsebezte a szivét; nyissák ki sziveiket, ne legyenek rossz akarattal ember az ember ellen. Mert elhull a virág, eliramlik az élet . . . Látjuk, sülyed a világ ódon hajója, recseg-ropog, általános nyomoruságban vagyunk s ez alól szabadulni, menekedni itt e földön nincs hatalmában senkinek! Háboruságaink, nyomoruságaink és sanyargatott állapotunkból e hivságok és fertelmek földéről hiv bennünket Ézsaiás próféta, mondván: „Térjetek én hozzám, hogy megtartassatok, földnek minden határai, mert én vagyok az Isten és nincsen más!“ Hulljon le immár itt e jelen való világon rólunk a testiség pora!

Nagyvárad, 1924. jan. 24.

Kovács József, hadisérült katona.

NŐK VILÁGA.

HŐSÖK.

Sandtné Ady Mariskának ajánlom.

Testvéreim! ti bús sápadt asszonyok,
Kiknek vállain baromi teher,
Kik némán hordoztok robotos sorsot,
Míg léha vágy a pamlagon hever . . .
Ti roskadoztok jármában a gondnak,
Ti vlaskodtok, mint a férfiak . . .
Pelikán madárként tépett kebellel . . .
Önvéretekkel neveltek fiat.

Oh én érzem, érzem szörnyü szenvedéstek!
Jaj! én látom titkos, véres könnyetek . . .
Dolgos kezeitek imádsággal áldom,
Panasztalan szátok panasza legyek.
Kinzott testek kínja én rajtam át fájjon,
Marcangolja húsom, tépje szivemet . . .
Véresen szakadjon belőlem ki fájón,
Rendítsen meg minden tompult ideget.

Oh, hadd sikoltsam én süket fülekbe:
Nem látod Őket bünös, rút világ?
A szent jövőért lelkük már rád feszült
S szegény testük már vérzi Golgothád . . .

Öltse a Gőg alázat köntösét,
Ha megpillantja hajlott vállukat,
Szeretet! jöjj hymnuszos ajakkal
S virággal hintsd be véres útjukat.
Önzés mámorából a Bús józanuljon
S mea-kulpázva önts kincseit,
Életet áldozni Tőlük tanúljon
Kinek szivéből elveszett a hit.

. . . Sikolts, sikolts te néma fájdalom!
Én rajtam által halljad hát világ!
S megszégyenülten, hódolva csodáld
Asszonyhomlokon hősi glóriát.

ÜRMÖSI KÁROLYNÉ.

Kötőke. Ápr. 10-én hatodik kötőkéjét tartotta a kolozsvári „Nők Szövetsége". Szép sikerben ez sem maradt el a többiektől.

A nivós műsor a következő volt: 1. Gál Marcel III. gymn. növendék előadta Hubay „Cserebogár" ábrándját, sokat igérő precizitással, zongorán kisérte Ütő Mancika. 2. Nagy Margit szavalta érzéssel Endrődi S. „A gyermek" cimü költeményét. 3. Tárcza Ilonka és Lőrinczy Sárika: énekduett a „Lakmé" operából. A nagy tetszést kiváltott énekszámra ráadásul a „Barcarola" duettet énekelték. Mindhárom szám a legnagyobb elismerést érdemel. Háziasszonyok voltak: Dr. Kiss Elekné, Nagy Józsefné, Ütő Lajosné. — *Szemlélő.*

Felhivás. A kolozsvári D. F. E. unitárius „Nők Szövettsége" választmánya nevében fölhivjuk az unitárius szülők figyelmét arra, hogy aki városunkban óhajtja ipari pályára vagy munkára elhelyezni gyermekét, annak e tekintetben szivesen áll segitségére a szövetség. Kérjük a „Nők Szövetsége" ügyvezető-elnökével vagy a főtitkárral kellő időben lépjenek érintkezésbe. Kolozsvár, 1924. április hó. Hitrokoni szeretettel: *Dr. Boros Györgyné* ügyv. elnök, *Ürmösi Károlyné* főtitkár.

Homoród-Keményfalván lelkes hangulat mellett megalakitották a „Nőegylet"-et. 60 tagja van, tagsági dij évenként 5 leu. 1924. január elején kezdette meg összejövetelét s azóta minden szerdán nagy érdeklődés mellett müködik. Elnöke: Kelemen Sándor lelkész neje; alelnökök: Lőrincz Péterné és Nagy Lőrincné; pénztárnok: Dombi Mózes énekvezér neje. Az egylet pénzalapja 330 leu, mely kamatozólag gyümölcsöztetik. Kézimunkálás közben nagyon szép sikerrel szerepeltek asszonyaink az estélyeken szavalatokkal, monolog, diologok előadásával, uj énekek (egyházi) tanulásával. Lelkész és énekvezér előadásaikkal egészitették ki a műsor pontjait. Most készül a Nőegylet az egyház uj harangja felszentelése alkalmával rendezendő szindarab előadására. Vallásos estély minden vasárnap tartatott áprilisig. Az egyházias, vallásos élet emelkedést mutat, nagy érdeklődés, lelkes szereplés közbejöttével. Ugy a Nőegylet, mint a vallásos estélyek, a mostan megalakult „Dávid Ferenc Egylet" kebelében müködik.

Gondolatok.

Legyőzhetsz, meghódithatsz mindent: a földet, levegőeget, elemeket és önmagadat, csak az elfogultsággal körülbástyázott *emberi* butaságot le nem győzheted, meg nem hódithatod sohase!

Alázd meg magadat minden órában porig Alkotód előtt; tisztitsd meg szivedet és agyadat sugárzó lényében s ő atyai szeretettel emel föl magához, biztat, bátorit és lassanként saját képére formál át! Addig azonban minden kérésed, panaszod előtte durva önzés, istenkáromlás ajkadon, mert Istent: az örökjóságot, örökszeretetet, itt e földön egyedül csak a te benned élő isteni lélekkel dicsőitheted!...

Valld be: elrejtett bensőd mélyén mi a legféltettebb vezérlő vágyad és én rád ismerek!

Ne a formát, a csillogó vagy sötét felszint, a tévutra vezető, hamis külsőt nézd; de az élő lelket lásd meg a látszat mögött

s mindent ugy értékelj! — Forditsd befelé tekintetedet és ne rágódj szüntelen mások szennyén, mocskán, mint az élősdi rongyféreg, hanem őrködj éberen csak önmagad fölött! — Óh, hisz már ez is — mindnyájunkra nézve, kivétel nélkül — ép' eléggé sulyos, szép és szent *emberi* feladat!

Bujdosóvá lettél?; mindened rombadőlt?; kebledben sincs semmi, mire vigyázhatnál, ami fentarthatna?; könyörögd le Istent, mint hajdan elődeid, dobogó szivedbe; őrizd meg ott tisztán életed fogytáig és érette, vele törj bizva előre!

Mindnyájunknak, akiknek nyelvén beszélek — ha három, ha ezer, ha több személyben is megosztva — *egy* közös kincsünk, *egy* igaz Istenünk van; legyünk tehát mi is mindenkor valamennyien *eggyek* a mi közös kincsünkben és *egy* igaz Istenünkben!

Dr. Balog József (Toroczkó).

Szabolcska Mihály.

Egyik legnagyobb és legmelegebb szivü magyar költőnk, most ünnepelte 40 éves irói jubileumát. Lapunk többször közölte költeményét. Mindig élénk figyelemmel kisértük a költőpap lélekszerinti megnyilatkozását, mert éreztük, hogy mindig csak azt mondja el, amit szivén átszűrt. Tiszteletünk pálmaágát kivántuk átnyujtani költői munkássága 40. éve alkalmából. Sajnálattal látjuk, hogy akadtak emberek, akik ezt az ünneplést a maguk lelke szerint külön *utóünnepléssel* igyekeztek elhomályositni s a költőre egy budapesti hirlapiró által leadott beszélgetés alapján különböző módon reátámadtak. A támadást — mély sajnálatunkra — egy irónő vezette be s egyik legtisztább lelkü nagy emberünket egy nem is maga által megirott nyilatkozata alapján a „sötét denunciálás" vádjával illette. Felesleges hangsulyoznunk, hogy ez a vád épen olyan méltatlan Szabolcskához, mint egy költői uri nő tollához.

A támadások aztán egy kolozsvári pletyka-gyüjteményben olyan hanguvá fajultak, hogy Szabolcska kénytelen volt a becsületes emberek együttérzéséhez fordulni védelemért. A mi olvasóinkat nem kell figyelmeztetni arra, hogy Szabolcska Mihály meleg, nyilt, magyar lelke mennyi virágot termett nekünk. Ezt a lelket büszkén valljuk a miénknek. Szivünkből együtt érzünk vele s olvasóinkkal együtt megvetéssel fordulunk el az ellene indult hajszától.

Szabolcska fölhivása különben a következő:

Azok az ugynevezett emigráns „bécsi magyar" ujságirók, akik a bolsevizmusban való részességük miatt nem mernek magyar földre lépni, az utóbbi időben minket, romániai magyarokat akarnak boldogitani s irányitani egy jobb jövendő felé. Kolozsváron már letelepedett belőlük egy tucatnyi. S mivel az ideözönlésük ellen alólirott nemrégen valahogy szót mertem emelni, megizenték nekem, hogy „lehetetlenné fognak tenni", hogy ki fognak üldözni innen engemet.

Üzenetük valóra váltásaképpen ma megküldötték nekem zárt

boritékban egy füzetes, „Gyilkos“ nevü ujságjokat, melyből az én tiszteletemre külön „Szabolcska-számot“ adtak ki.

Nekem velük szemben és az ő ujságirói modorukkal, hangjukkal szemben igazán nincsen más fegyverem, mint a becsületes emberek szolidáritása. Felhivom a magyar sajtót és minden becsületes magyar ember figyelmét ezeknek az uraknak minden rólam szóló és velem foglalkozó irásaikra. Szeretném, ha minél általánosabban olvasnák, hogy minél általánosabbá lehetne a magyarságnak róluk való véleménye.

Kérem a magyar lapokat e közleményem szives átvételére.

Temesvárott, 1924. április 14-én. **Szabolcska Mihály.**

Élet a gyülekezetben.

Folytatás és vége.

A keresztény gyülekezet benső életének sikerét a közös cél ismerete és a cél elérése érdekében folytatott közös munka biztositja. A keresztény gyülekezetnek nagy céljai vannak. Istenországa eljövetelének munkálása olyan széles mező, amelyen a kötelességek ezreivel találkozunk. Csak ha e feladatokat megismertük s ezeknek megoldását közösen kötelességünknek ismertük el, akkor lesz a gyülekezet munkája céltudatos, benső élete komoly és keresztény. Lelki egységet nem közös szórakozás, hanem közös munka tud teremteni az emberek között. A kórházi ápolókat jobban összehozza lelkileg a közös munka, mint a kaszinó tagjait a közös szórakozás. A gyülekezet munkájába minél több arravaló embert kell bevonni s a munkát meg kell osztani. Alig van szomorubb tünet s alig lehet megalázóbb gyülekezetre és lelkészre egyaránt, mint amikor egyetlen emberre biznak minden fontosabb feladatot. A lelkész sokkal jobban teszi, ha más és más embereket állit munkába, mint ha maga végez el mindent. Sok jóindulatu ember van gyülekezeteinkben, aki ha egyelőre nem is alkalmas önállóan vezetni egy munkakört, de arra szépen ránevelhető pár év alatt. S egy becsületes, őszinte keresztény ember ezzel sok gondtól, fáradságtól, esetleg gyanusitástól menti meg a lelkészt.

Egy 300—400 lelkes gyülekezetben van gondnok, aki főleg az anyagi ügyek őre és irányitója, gyülések vezetője. Mellette a pénztáros, aki a gondnok helyettese lehet, de még jobb, ha más az algondnok vagy gondnokhelyettes. A pénztáros eszközli a kifizetéseket s igy minden vasárnap a legpontosabban ott kell lennie az eklézsia ládájának a kulcsával. A gyülekezetben van D. F. fiókegylet, ennek elnöke, alelnöke, pénztárnoka. Az egyházközségi jegyző, egyházfi, harangozó. Ezekben 8—10 munkatársat kap a lelkész, akik ha mind ismerik feladatukat és teljesitik kötelességüket s példás keresztényi életet élnek, eljárnak a templomba, iránymutatókká lesznek a gyülekezetekben: tőlük kedvet kapnak mások is a munkára. Nagyobb,

1000—1200 lelkes gyülekezetben földrajzilag kell kerületekre osztani a gyülekezetet s lehetőleg minden utcában egy-egy centrumot létesiteni. Ha a 300—400 lelkes gyülekezetben az estélyeket 50—60-an látogatják, az 1000—1200 lelkesben 150—200-an kell hogy legyenek. Ilyen helyeken a tanitók, esetleg segédpap kell hogy egyik vagy másik missziót vezesse.

A gyülekezet benső életére fontos hatással van a lelkész személye. Ha a lelkész derült kedélyü, hivő, istenes ember, jó férj, gondos apa, jó barát, akkor a munka könnyen és szépen megy. Ha egy kis jóizü humorral is bir, ez éppen nagy adomány. De ha nincs meg ez adománya Istentől, akkor ne próbálja szúrás, savanyu izléstelenségekkel ezt pótolni, mert ez hamarább szétugrassza a gyülekezetet, mint bármi más. Itt a pásztornál is talál egy hires német homiletának a mondása, aki a szószéki munkára vonatkozólag mondotta: „Jobb prédikációt mondani annyi, mint jobbnak lenni."

Istenországának tiszta buzaszemei hol csiráznak ki, ha nem az emberek szivében és hol fognak szárba menni, ha nem a keresztény gyülekezetben?

Kiss Sándor.

Hirek a külföldi unitáriusokról.

Ünnepelni készülünk. Angliában és Amerikában az unitárius vallás nagy nehezen szerzett polgárjogot. Mart rok vére, apostoli hév és buzgóság vivta ki szabadságát. De kivivta és diadalmat biztositott számára. Csodálatos véletlenből 1825-ben május 25-én szervezték egyházzá mind a két országban. Esztendő multával ünnepelni fognak Anglia és Amerika unitáriusai. Mi is velök. Készüljünk.

Dr. Drummond Calcuttában (India). Olvasóink emlékeznek W. H. Drummond angol papra, aki egyházunknak egyik legnagyobb jóakarója külföldön. Most Indiában Calcuttában van, hol a Brahma Somaj hitfelekezet templomában prédikált a vallások és nemzetek testvériségének eszményéről. Drummondot Indiában is meleg ünnepeltetésben részesitették. A Brahma Somaj hitfelekezet olyan vallás Indiában, mint az unitárizmus a kereszténységben. E hitfelekezet legkiválóbb apostolai közé tartozik Keshub Chunder Sen és Rabbindranath Tagore.

Dr. Pitter (Lemberg) az International Movement for Reconciliation (nemzetközi békemozgalmak) csehszlovákiai csoportjának delegátusa, középeuropai szervező-tanulmányutja alkalmával Kolozsvárra is ellátogatott. A D. F. E. Ifjusági Körében igen érdekes előadást tartott, melyben kiemelte, hogy az európai helyzet bonyolultsága csak egyképen oldható meg, ugy, ha az emberek lelkében a szeretet és a béke lesz urrá annyi évi vérontás és gyülölködés után. A németnyelvü előadást (magyarul tolmácsolta dr. Borbély István) nagyszámu hallgatóság kisérte élénk figyelemmel. A teológiai tanárok mellett az egylet rendes tagjai és a ref. teológia számos tagja tették a hallgatóságot. Dr. Pitter, ki eddig Jugoszláviát, Bulgáriát és Romániát járta be, most Magyarországra utazott, hogy ott is terjessze magasztos és szép eszméit.

Egyleti munkásság.

A Dávid Ferenc Egylet müsoros estélyét március hó 29-én — mint már jeleztük — Kolozsvárt a kollégium ez alkalomra külön feldiszitett tornatermében tartotta meg. Az estélyt hangverseny vezette be, amelyen Hevesi Piroska zongoramüvésznő és Pfeiffer Alfréd operaénekes szerepeltek. Hevesi Piroska nagyszerü, pompás műsorával gazdag müvészi élvezetet nyujtott a nagyszámu közönségnek s brilliáns technikája egyaránt magával ragadott mindenkit. Müvészetének a D. F. E. keretében való megragyogtatásáért köszönet illeti őt. Pfeiffer Alfréd operaénekes énekszámaival tette feledhetetlenné ennek az estélynek kedves emlékét. Pfeiffer őszinte, nagy hatást váltott ki s aki eddig nem hallotta volna az ő hatalmas hangját, biztos, fölényes énektudását, preciz technikáját, azt kiváltkép megfogta hangjának lebilincselő ereje. Hevesi és Pfeiffer szereplése elsőrangu nivót biztositotta a hangversenynek. A hangverseny után reggelig csapongott a jókedv s nyugodt lélekkel mondhatjuk, hogy a szezont méltón zárta le a D. F. E. gyönyörüen sikerült, előkelő estélye. De amikor kifejezést adunk ennek az örömünknek, nem mulaszthatjuk kiemelni a rendezés nehéz munkáját, amelyet a D. F. E. lelkes, melegszivü, önzetlen asszonyai végeztek ügyvezető elnökük vezetése alatt. Mindeniküknek külön-külön fel kellene jegyeznünk a nevét, de tudjuk, hogy ők nem ezért a csekély elismerésért dolgoztak s hogy a munkájukat befejező siker sokkal nagyobb öröm és boldogság az ő részükre. Ez a nemes, agilis asszonygárda példát akart mutatni, hogy a közös, nagy cél érdekében milyen munkát tudnak ők végezni s hogy az asszonyok müködése milyen szükséges és áldásos, ha őszinte rajongással végzik azt. A D. F. E. asszonyai ezzel a rajongással dolgoznak minden egyházi kulturáért s a siker nem is marad el sehol és soha.

A kolozsi D. F. E. husvét másodnapján este rendezett sikerült estélyt a fürdővendéglő nagytermében. Ajtai Margit „Szökevény" cimü szinjátéka került előadásra Bácsi Dániel, Kun Róza, Dezső György, Kovács Pál, Fazakas József és Bácsi Anna szereplőkkel. Ezt követte Gyallai Domokos „A szerelmeslevél" cimü vigjátéka Dezső György, Kovács Biri és Kozma Erzsébet előadásában. Halász Iván felolvasása után Bácsi Erzsébet nagy tetszés mellett adta elő a „Figyelmesség áldozata" cimü monológot. Az estélyen nagy társaság volt jelen, élénk tetszésnyilvánításokkal kisérve az egész eloadást, melynek előkészitése a Bácsi Erzsébet érdeme.

Dávid Ferenc estélyünk alkalmával felülfizettek: ifj. br. Daniel Lajos 1000, dr. Elekes Domokos, Lőrinczi István, Rosmann Jenő, Ugron Zoltán 500—500, dr. Fazakas Miklós 420, Katona Ferenc 420, dr. Demeter Atila 320, dr. Zoltán Gyula 300, Péterffy Albert 280, dr. Boros György, dr. Ferentzi Géza, Kuel György 200—200, Tolvaly Tibor, Pál Ferenc 150—150, Deák Miklós, Csifó Salamon, Gálfalvi Sámuel, dr. Gáspár János, Gombos Eszter, dr.

Gombos Jánosné, br. P. Horváth Kálmán, dr. Kiss Elek, Kisgyörgy Sándor, dr. Máthé István, Szakáts Miklós, Székelykereszturi T. pénztár, dr. Nagy Béla, Wlassak Henrik 100—100, ifj. Gyarmathy Lajos, Biró Pál, Pap Mózes 60—60, Pál Dénes 50, Bálint Domokos, Gábor Márton, Kiss János, Kovács Margit, Pap Ferenc, Péter Ödön, Sándor Irma 40—40, Barabás Lajos, Gombos András, Fried Gábor, dr. Weisz Fülöpné, Török Lajos 30—30, Nagy József, Poştoia Péter, Gagyhy Albert 20—20, Szász Dénes, Sófalvi János, Gyarmathy Dénes, Pálffy Ákos 10—10 Leut. *Gyüjtésből befolyt összegek.* Özv. Bartók Endréné és Boros Jenőné gy. ivén 320, Özv. Bónis Ferencné és Fodor Irma gy. i. 220, Derzsy Zoltánné és Szakáts Miklósné gy. i. 735, dr Fazakas Miklósné és Osváth Árpádné gy. i. 695, Herczeg Józsefné és Simó Károlyné gy. i. 333, Özv. Mátéffi Ferencné és Pável Ferencné gy. i. 385, Nagy Elekné és Kibédi Pálné gy. i. 409, Nagy Lajosné és Bálint Domokosné gy. i. 455, Pap Mózesné gy. i. 353, Zöld Mária és Nagy Rózsika gy. i. 501, Deák Miklósné, gy. i. 215, Elekes Béláné gy. i. 550, Katona Ferencné gy. i. 616, ifj br. Daniel Lajosné gy. i. 400, Murvay Samuné gy. i. 415, Szentkirályi Gusztávné gy. i. 20. Leu. *A természetben befolyt adományokból* kedves háziasszonyaink tésztákat árusitottak ki. *Ajándék tárgyakat adományoztak* kisorsolásra: dr. Elekes Domokosné, dr. Fazakas Miklósné, özv. dr. Jankovich Pálné, Sándor Irma urhölgyek. Ugy a gyüjtés megszervezésében, mint a kivitelben dr. Elekes Dénesné urasszony volt a legfáradhatatlanabb, aki mindenre kiterjedő figyelmével és lekötelező szivességével a legnagyobb áldozatot hozta estélyünk sikeréért. Cristu—Székelykeresztur, 1924. március 15-én. *Pap Mózes* f. e. elnök, *Boros Jenő* f. e. titkár.

Székelyderzsben virágvasárnapja az ifjuság ünnepe volt. *Délelőtt* zsufolt templomi gyülekezet előtt 23 ifju növendék konfirmált szép ünnepély keretében. *Délután* az isteni tisztelet végeztével a templomban a D. F. ifjusági egyesület tartotta meg a téli évadban véghez vitt munkásságának beszámolóját diszközgyülés keretében a templomi gyülekezet előtt. Ének, szavalat, felolvasás és beszámoló volt a gyülés tárgya. Az ifjuság uj egyházi énekeket adott elő; szavalt: Nagy Irma f. Brok Ilona, Dénes Erzsi, Pál Judith, István Zsuzsi, Dénes Ida, Pusztai Judith és Egyed Lajos. Felolvasást tartott: Balázs András lelkész: Ifjuság, vezetők és közönség cimen. A beszámolóból értesülünk, hogy az ifjusági egyesületnek van 23 leány és 26 fiu, összesen 49 tagja. Az egyesület védnöke: Balázs András lelkész, elnökei: István János és Biás Lidi, alelnökei: Kanyaró Géza és Brok Ilona, jegyzője Dénes Géza, pénztárnoka Kocs Mihály, gazdája Kocs Lajos és választmánya: Pál Márta, Fancsali Lidi, Dénes Erzsi, Nagy Irma f. Pál Judith, Csenkér Julis, Nagy Géza, Egyed Lajos, Barta Domokos, Biás Ferenc, Barta Dénes és Kanyaró Domokos. Tartott az ifjusági egyesület egy köz-, egy választmányi- és egy diszgyülést. A tagok szerepeltek hét (7) vallásos és egy müsoros estélyen, az uj harang átvételi és felszentelési ünnepélyein.

Ezen alkalomkor szavalt és szerepelt 23 leány és 13 fiu. Megtanultak és elszavaltak, illetve előadtak, 51 költeményt, egy monologot, 2 dialogot, 3 trialogot és egy két felvonásos szindarabot; 11 uj egyházi és négy világi éneket. Felolvasást az előadásokon tartott: Balázs András lelkész 5, Ádám Dániel áll. tanitó 4, Szathmáry Ferenc áll. ig. tanitó-énekvezér és Szathmáryné 2—2, a hivek közül Toró Zsigmond és Biás Ferenc 1—1 alkalommal. Az életből ellesett „esetek"-et olvasott fel többször Balázs András lelkész. Az ifjusági egyesület 200 leuval belépett a D. F. E. alapitó tagjai közé. Elhatározta a vetitő-gép rendbeszedését, hogy ezzel folytathassa a jövő télen az előadásokat. Üléseiről rendes jegyzőkönyvet vezet. Pénzvagyona 2000 leu. A diszgyülésen a tagok között jutalmul kiosztott 2 drb. Dr. Boros: Női ima-, 4 drb. uj énekes-, 8 drb. Magyar Nép szavaló- és 18 drb. Pap Domokos irta Dávid Ferenc életrajza c. könyvet, mintegy 400 L. értékben. Elismerés illeti az ifjusági egyesület tagjait és vezetőit.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Változások a belsőemberi karban: Bordosra a főt. püspök ur kinevezte Mózes Mihály lelkészt azzal, hogy Bözödujfalura is beszolgálni köteles. Sárdra László Balázs iszlói lelkészt. — Bágyonba kántornak megválasztották József Lajos szentábrahámi tanitót.

Kolozsvárt a nagypénteki passziót szólamok szerint összeállitott énekkar énekelte Ütő Lajos énekvezér vezetésével. Résztvettek: Szentiványi Sándor, Lőrinczy Géza és 12 tagu énekkar. Husvét elsőnapján dr. Csiki Gábor prédikált Kolozsvárt, Csifó Salamon theol. dékán Enyeden, dr. Kiss Elek theol. tanár Mészkőn, Lőrinczy Zoltán Erzsébetvároson és Medgyesen. Kolozsvárt urvacsorai ágendát mondott dr. Varga Béla theol. tanár, aki első nyilvános szereplésével megnyerte a közönséget. — Ürmösi Károly esperes hetek óta betegen fekszik.

Böjti istentiszteletek voltak Kolozsvárt vasárnap délután. Ferencz József püspök ur kezdette meg. Résztvettek: dr. Csiki Gábor, dr. Kiss Elek, Csifó Salamon és virágvasárnapján dr. Boros György. Énekkel közremüködtek: Pap Domokosné és Tárcza Ilonka.

Uj élet Kolozsvárt. Dr. Ferencz József uj gondnok és Ürmösi Károly esperes-lelkész egyetértő vezetése alatt Kolozsvárt megkezdődött az alkotó munka. Egy 15 tagu bizottság megállapitotta a hivek teherbiróképességét s ahhoz képest kirótta az egyházi adót mindenkire. Az összeg megközeliti a kétszázezeret. Emellett megindult az adakozás a templom javitására, ami szintén kétszázezeret követel. Ünnep első napján hölgyeink gyüjtést rendeztek és az önkéntes adományok meghaladták a kétezret. A pénzeket Hadházy Sándor uj és buzgó pénztáros fogadja az unitárius kollégiumban.

A **szentábrahámi** kántorság ügyében legfrisebb intézkedése a prefektusnak az volt, hogy a gondnok állatait lefoglaltatta és há-

rom nap alatt el is akarta árvereztetni, a kántor 30 ezret meghaladó önkényes követelése kielégitésére. Az E. K. T. kiküldöttje, Kovács K. titkár felvilágositására az ügy levétetett napirendről annál is inkább, mivel a semmitőszék hasonló ügyben elutasitó itéletet hozott, vagyis az illető (református) egyházközséget felmentette a fizetés kötelezettsége alól.

Ujabb iskolai sérelem érte egyházunkat, mert a nagyváradi állami nőképezdébe egy unitárius leány hitoktatására kiküldött dr. Perédi György egyháztanácsostól az igazgató azt követelte, hogy románul tanitsa. Ilyen tulkapásnál csak az a másik volt nagyobb, hogy a gör. keleti román papot óhajtják megbizatni a tanuló oktatásával. Quousque tandem!

Bodoczy Sándor Amerikából hazatérve, 1924. április hó 14-én K. Dombón előadást tartott. Az előadás, amelyen mintegy hatvanan vettek részt 6 órától $^1/_2$9 ig folyt le. Az Acronban élő magyar unitáriusoknak rokonai, szülői könnyes szemekkel vették át az izeneteket. Bodoczy mindenik számára hozott jó hirt s kellemes meglepetést. Előadás végével a megjelentek kérdéseikkel ostromolták. Kellemes meglepetés volt, mikor bejelentette, hogy az acroni unitárius egyházközség a dombói egyházközség részére 100 dolláros gyüjtést inditott be, melyet a harmadik harang beszerzésére fogunk forditani. Ugyancsak ez alkalommal Ütő Lajos lelkésznek 3 dollárt, Miklós János tanitónak 2 dollárt, Szabó Imrének 1, Miklós Mihálynak 5 dollárt adott át. Szabó Imrénének 2 zsebkendőt is küldöttek a hozzátartozói. Az uj zsebkendők könycseppel teltek meg. Előadás után szükebb baráti körben éjfélig hallgattuk a viszontagságos ut részleteit. Igen kivánatos lenne, hogy a kör mindenik egyházközségében tartson előadást. *(Ü. L.)*

A felsőrákosi egyházközségben a papi ház sok baj és vajudás után — ha nem is egészen kifogástalanul — elkészült. Szép és tágas épület, méltó a nagy gyülekezethez. Ugyanott a szénakepét egy 14 hold területü kaszáló megvásárlásával előnyösen megoldották.

Elekes Dénes néhai egyháztanácsos emlékére Siménfalván a család 500 L alapitványt tett. Szép példája a gyermeki kegyeletnek.

A székelykereszturi egyházközség kepefizetési tervezetét az E. K. T. jóváhagyta. Az uj pályázatban ez fog szerepelni.

Kis bibliát fog kiadni a budapesti egyházközség a III—IV. elemi osztályok részére.

Épités és javitási munkálatok folynak: Nyárádszentlászlón (uj papi ház), Dicsőszentmártonban (földgázbevezetés), Sepsiszentgyörgyön, Abásfalván (javitás) Székelyszentmiklóson (uj otthon).

Lupényben egyre fokozódik hiveink áldozatkészsége. Az évi rendes közgyülésen ujból meghosszabbitották a jövedelem után fizetett havi 2$^1/_0$-os egyházi adót, illetve illetményt, mely jelentékeny összeget tesz ki, de emellett hiveink külön adományaikkal is hozzájárulnak „Papilak" alapjukhoz, hogy mielőbb törlesztődjék az

adósság. Az adományok kezdeményezésekor Kovács Mihály presbiter mutatott szép példát, ki 1000 Leuval kezdett uj lapot aranykönyvünkben. Ily adományokat az egyházközség pénztárába rajta kivül még befizettek: Bodó Péter 100, Ifj. Lengyel Péter 100, Kálmán Zsigmond 50, Molnár Ferenc 50 Leut. Felajánlottak még: Luka Sándor 1200, Benczédi Lajos 500, Szász László 100, Ratfai Imre 100, Tamási Domokos 100, Fodor János I. 50, Molnár Albert 50, Széll Sándor 50, Simó József 50, Id. Lengyel Péter 50 Leut. Az egyházközség által március hó 16-án rendezett mulatság szépen sikerült mind erkölcsileg, mind anyagilag. Az egyházi élet szintén egyre fokozódik. Bár templom nincs, a reformátusokkal testvéri egyetértésben élnek. Miként karácsony előtt, ugy most is velük egyetértésben egy böjti Istentiszteleti sorozat állapittatott meg, melyen szerepelnek a helyi református és unitárius lelkészek mellett a lónyai, petrozsényi és vulkáni ref. lelkészek és a petrozsényi unitárius lelkész.

Vulkánban nagy várakozással tekintettek az uj harmonium érkezése elé, hogy már husvétkor ennek hangja tegye emelkedettebbé az ünnepszentelést.

Adományok a brassói unitárius templomépités céljára 1922. évtől, a rendszeres gyüjtés megkezdésétől a következő szives adományok folytak be, melyeket a beérkezés sorrendjében az alábbiakban hálás köszönettel nyugtázunk: Jakab Mózes 40, Fazakas János 10, Kelemen Mártonné 160, Máthé Margit 40, Gergely Sándorné utján 50, Br. Petrichevich Horváth Kálmán 100, Ferencz István és neje 200, Kövendi Mihály 200, Ilyés Lajos 10, Tóth Ferenc 1200, Horváth András 50, Nagy János vasutas 25, Jancsó János 20, Bartha Miklós 900, Gagyi Dénes 300, Szabó János korcsm. 600, Kerekes Dávid 431, Gálfalvi Kálmán 480, Incze Zsigmond 1000, Szabó Sámuel cfr. 360, Pál János 250, Mészáros Lajosné 100, Nagy János cipész 340, Kovács Lajos lelkész 460, Albert Károly 160, Andrássy Árpád 320, Budor Mihály 40, Csatlós András 90, Csere Samu 120, Gocsman Béla 220, Major Áron 80, Musán Istvánné 120, Szentpáli Albert 120, Székely Károly 10, összesen 8606 Leu. Brassó, 1924. február 20. *Kovács Lajos* lelkész. Folytatjuk-

A kiadóhivatal üzenete. P. S., Mu. J., L. Szgy. és többen is panaszolják, hogy a lapot nem kapják. Biztosithatjuk, hogy minden felszólalást azonnal elintézünk. A sepsisztgyörgyi eset páratlan, mert oda ugyanazt a számot háromszor is megküldöttük s mégis jött a jogos panasz. Igaza lehet P. S.-nek, hogy „egyik jó lesz nekem" jelige alatt valahol fölfogják. Hiszen ha valaki annyira óhajtja olvasni az *Unitárius Közlöny*-t és fizetni nem tud, szivesen küldjük ingyen. *Olvasóink nagy szolgálatot tesznek,* ha az elolvasott példányt 5 banis bélyeggel ellátva visszaküldik, hogy a később jelentkezőket kielégithessük. — Magunknak szolgálunk, ha terjesztjük az *Unit. Közlönyt.*

Hirdetés. Telmann Béla uridivat termében **papi palástok** mérsékelt áron készülnek, mely célra a szabályszerü anyag állandó raktáron van. **Brassó, Lópiac 1. szám.**

Hivatalos közlemények.

XXXII. Sz. 1301/1924. eln. Körirat esperes, lelkész afiaihoz, főgimn. igazgatóságához és iskolaszékekhez az állami hivatalos ünnepek tárgyában. Hivatkozással az Unitárius Közlöny f. évi márciusi számában 544/1924. sz. alatt megjelent köriratomra felhivom lelkész afiait, hogy az ott közölt ünnepek napjait és az ünnepi istentiszteletek idejét a szószékről hozzák a hivek tudomására; továbbá, hogy román-magyar szöveggel küldjék meg a helybeli polgári és katonai hatóságoknak és az iskolák igazgatóságainak a következő hivatalos értesitést: „Van szerencsém értesiteni, hogy a Vallásügyi Miniszter ur 67.579/1923. sz. rendelete és egyházi főhatóságom 544/1924. sz. rendelkezése szerint egyházunk templomában évenként a következő állami ünnepeken tartunk istentiszteletet: (Felsorolandók az 544/1924. sz. köriratomban megnevezett ünnepek). Az istentisztelet mindenkor délelőtt 10 órakor tartatik s kezdetét a szokásos harangozással adjuk tudtul a hiveknek.

Fogadja stb.

(Dátum) lelkész.

(Román szöveg) Am onoare a Vă aduce la cunoştinţa, cumcă în sensul ordinului No. 67.579/1923. al Ministerului Cultelor şi Artelor, precum în sensul circularului No. 544/1924. al autorităţii mele superioare bisericeşti, se ţin în biserica comunităţii noastre în fiecare an servicii divine în urmatoarele zile de sărbători naţionale: I. Sărbătorile naţionale când se oficizează Te Deum în toată ţara şi se suspendă serviciul: 1. Unirea Principatelor 24. Ianuarie (6 Februarie). 2. Ziua Eroilor (Inaltarea Domnului). 3. Proclamarea Independenţii 10/23 Maiu. II. Aniversările Familiei Regale la care se oficizeaza Te Deum în toată ţara fără suspendarea serviciului: 1. 22 Iulie (4 August) onomastica Majestăţii Sale Regelui. 2. 11/24 August, ziua naşterii Majestăţii Sale Regelui. 3. 3/16 Octomvrie, ziua naşterii M. S. R. Principele Mostenilor. 4. 16/29 Octomvrie, ziua naşterii M. S. Regina. Serviciul divin se ţine în fiecare caz la orele 10 a. m. şi începutul se comunică credincioşilor după uz cu sunetul clopotului.

Primiţi Vă rog, asigurarea stimei mele.

(Datum) preot.

Felekezeti iskoláink előljáróságait pedig felhivom, hogy a fennebbi ünnepeket tartsák nyilván s a tanárok (tanitók) a tanulókat vezessék templomba, illetőleg azokon az ünnepeken, melyek munkaszünettel ülendők meg, adjanak szünnapot, de templomba mind a tanárok (tanitók), mind a növendékek kötelesek elmenni. Kolozsvárt, 1924. április 14-én. *Ferencz József* unitárius püspök.

XXXIII. Sz. 1711/1923. Körirat tanitó afiaihoz. E. K. Tanács nevelésügyi bizottság javaslatára Pál Elek székelykereszturi röm. kath. tanitó urnak A magyar nyelv és helyesirás gyakorlókönyve c. müvét tanitó afiainak segédkönyvül való használat céljából figyelembe ajánlja. *Ferencz József* unitárius püspök.

XXXIV. Sz. 1368/1924. Körirat tanitó afiahoz. Figyelmükbe ajánlom az augusztusi román nyelvü tanitói vizsgák könnyebb letehetése végett Gyerkes Mihály áll. ig. tanitó és Buna Anna ref. tanitónő „Román vizsgák könyve" cimü müvét, mely a román nyelv és irodalom, földrajz, történelem, alkotmánytan anyagát kérdések és feleletek alakjában román és magyar nyelven röviden feldolgozva adja és a „Tanitók Lapja" kiadóhivatalának kiadásában jelenik meg Székelyudvarhelyen 50 leu árral. Az öt rész külön is kapható 12—12 leuért; az első rész már megjelent, a többi nyomtatás alatt van. Kolozsvárt, 1924. ápr. 23. *Ferencz József* unitárius püspök.

XXXV. Ad. 1077—1924. Körirat lelkész afiaihoz. Az Unitárius Közlöny áprilisi számában XXV. sz. alatt megjelent köriratom kiegészitéséül közlöm, hogy az uj Énekeskönyv mellett a régit nem lehet használni. Kérem ezt a megrendeléseknél figyelembe venni s ahol szükséges, a pótmegrendeléseket megtenni. A pótjelentések és egyes egyházközségektől a késedelmes jelentések május hó 15-ig mulhatatlanul beküldendők. Kolozsvár, 1924. április hó 23-án. *Ferencz József* unitárius püspök.

XXXVI. Sz. 275/1924. U. P. Pályázati hirdetés lelkészi állásra. Ujszékelyi egyházközségünkben üresség ben levő lelkészi állásra ezennel pályázatot hirdetek. Javadalom: 1. 120—135 kalangya buza; 2. 300 véka csős tengeri; 3. kl. 2700—2900 L fakepeváltság; 4. 7 hold tagositott birtok haszonélvezete; 5. 3 szoba, konyha, kamara, mellékhelyiségekből álló természetbeni lakás. Pályázók kérvényeiket kellően felszerelve folyó évi május 20-ig adják be Katona Ferenc esperes urnak Firtosmartonos. Kolozsvárt, 1924. ápr. hó 25-én. *Ferencz József* unitárius püspök.

Főszerkesztő: Dr. BOROS GYÖRGY | **Szerkesztő: PAP DOMOKOS**

Előfizetési ár: Egész évre 30 L. Magyarországra 36 L. Egyes szám ára 4 L. Akik a 30 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitódij 100 L. Minden pénz **Gálfi Lőrinc** egyleti pénztároshoz küldendő.

LEÁNYAINKNAK, ASSZONYAINKNAK LEGSZEBB AJÁNDÉK

SZIVEMET HOZZÁD EMELEM..

NŐI IMÁDSÁGOS KÖNYV. o IRTA: DR. BOROS GYÖRGY.

KAPHATÓ: LAPUNK KIADÓHIVATALÁBAN KOLOZSVÁRT.

Nyomatott „Korvin"-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca)17 sz.

XXXIV. évf. Cluj-Kolozsvár, 1924. Julius 7. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Unitárius püspöki vizsgálat az „Udvarfelyi Unitárius Egyházkör"-ben.

Amint már lapunkban hirül adtuk, folyó hó 12-én indult püspöki vizsgálat megtartására dr. Boros György püspökhelyettes Halmágyi János nyárádgálfalvi lelkész kiséretében. 12-én délután 2 órakor érkezett a vizsgálószék a homoród-kőhalmi állomásra, hol dr. Máthé István egyh. köri felügyelő gondnok fogadta.

Székelyzsombor.

Innen Székelyzsomborra érkezve, itt az egyházkör nagyszámu küldöttsége várta az esperes és egyházköri felügyelő gondnokok élén. Pál Ferenc esperes üdvözölte az egyházkör nevében, az ottani polg. község és az evangélikus egyházközség nevében pedig Rozsondai József magyar evangélikus lelkész, ki amaz ügyes hasonlattal köszöntötte, hogy e község határában nemcsak a Homoród völgye nyilik meg, hanem az igazi magyaros sziv és érzés is kezdődik s végig húzódik fel e völgy székely falvain. Itt a kezdetnél szeretettel és tisztelettel köszönti a főtisztelendő püspökhelyettes urat. A székelyzsombori leány egyházközség nevében Benczédi Pál beszolgáló lelkész üdvözölte. Püspökhelyettes ur meghatva e helyen nem várt kedves fogadtatástól, örömmel jelzi, hogy ő érzi nemcsak a völgyi virágok illatát, hanem a szivek kiáradó melegségét is, de biztositja a megjelenteket, hogy ő is a vallás szeretetét hozta szivében s azt szétosztja Isten áldásával együtt.

Okländ.

Innen továbbmenve valóságos diadalut volt a püspöki vizsgálat utja, amennyiben az oklándi és homoródujfalvi ifjuság lovasbandériummal a zsombori határszélig elébe ment s Benedek Áron rövid üdvözlete után kisérte Homoródujfalun keresztül Oklándig. Itt a felállitott diszkapunál a polg. község nevében Bekő Mihály k. főbiró, az egyházközség nevében Máthé Mózes kurátor üdvözölték a püspökh. urat, ki válaszában kiemeli, hogy jóleső örömmel látja maga körül az életerős, boldog, mosolygó, napbarnitott székely arcokról az ősi székely

Borbély Gyula ur

~~Reghinul-Săsesc~~

faji erő állandóságát, az ősi vallásos sziv dobogását, melyekből ő erőt és ihletettséget merit az előtte álló nagy és jelentős munkája végzésére. Örömmel köszönti e gyülekezetet és a polgári községet.

Innen az egész ünnepi közönség templomba vonult, hol püspökh. könyörgő és hálaadó imában kérte Isten segedelmét. Ezután a papi házhoz szállt meg a püspöki vizsgálószék, s még az nap este megkezdte a kebli tanács jelenlétében hivatalos munkáját. 13-án délelőtt 11 órakor a zsufolásig megtelt templomban ünnepi istentisztelet volt, a melyen Ürmösi József lelkész imádkozott, Halmágyi János lelkész prédikált és püspökh. ur lelkes buzditó beszédben hivta fel a hivek figyelmét egyházunk jeleni sulyos helyzetére, melynek hatása alatt áldozatkészség szép jelei nyilatkoztak meg. Püspökhelyettes ur megelégedésének és ama reményének ad kifejezést, hogy az egyházias buzgóság és áldozatkészség növekedni fog.

Homoródujfalu. *Junius 14-én* reggel Homoródujfaluba indult a püspöki vizsgálószék, hol a diszkapunál Albert Lajos k. biró a község nevében mondott szeretetteljes székely szivből jövő köszöntést. A templom előtt összegyült hivek sokasága nevében id. Benedek András (nagy) egyházközségi presbiter üdvözölte a püspökhelyettes urat ugy is mint régi kereszturi tanulótársát. Megható volt az ősz iskolatárs ama Simeoni óhajtása, mellyel a püspökhelyettes ur megérkezését várta, s hálát ad Istennek, hogy ezt megérhette. Püspökhelyettes ur szivesen fogadja e meleg baráti köszöntést, jól esik neki e magas helyen épült Sionból hálás köszönetet mondani a szives fogadtatásért.

A templomban imádkozott Pál Ferenc esperes, egyházi beszédet mondott Ürmösi József Luk. 5/5 alapján, püspökhelyettes ur üdvözölte a szószékből a gyülekezetet.

A közgyülés megkezdése előtt a presbiterium nevében Benczédi Pál lelkész, az ifjuság nevében Siketes Sándor, a nőegylet nevében Benedek Sándorné Kovács Eszter üdvözölték a püspökhelyettes urat, ki örvend az itt megnyilvánuló uj sziv és uj lélek dobogásának. A közgyülés az egyh. szeretetadomány beinditásával indult be, mely püspökhelyettes, esperes buzditására csodálatos szép eredménnyel végződött, mely a példaadásképpen is igen biztató hatással járt.

Vargyas. A közgyülési és kebli tanácsi ügyek letárgyalása után, másnap 15-én reggel $^1/_2$7 órakor indult a püspöki vizsgálószék Vargyasra. A szépen zöldágazott utcákon leányok kisérete mellett érkezett a Vargyas folyó hidján felállitott diszkapuig, hol Felcser Lukács körjegyző fogadta. A papi ház udvarán Bodor Ferenc kurátor és Kisgyörgy Sándor esperes köszöntötték. Püspökhelyettes ur kifejezést ad azon örvendetes érzésének, mely őt olyan vonzalommal hivta ez egyházközségbe a régi emlékek és barátságok kapcsán, de az itt eddig tapasztalt igaz vallásosság is. Reméli, hogy ez utóbbi most sem szünt meg, az előbbiek képviseletében pedig itt látja a helybeli lelkész barátját és Br. Dániel Lajost, mint régi osztálytársát.

10 órakor kezdődött a templomozás. A szépen feldiszitett tágas templom zsufolásig meg volt telve vallásos hallgatóval. Halmágyi

János áhitatos imája után Ürmösi József köri jegyző prédikált I. Ján. 2 v. alapján az Isten és a világ szerelme közti különbségről. Az előbbinek felébresztésére buzdit az anyagi világ szerelméért elvakultan lelkesedő világban. Püspökhelyettes ur szószékből II. kor III/3. köv. alapján arról beszél, hogy az unitárius léleknek a törvény betüin tul kell nézni, emelkedni, mert az igazán unitárius lélek nem lehet a betü szolgája, mert azt a felvilágosodott lélek kell megelevenitse.

A kebli tanács és helybeli egyesületek nevében Kisgyörgy Sándor tb. esperes üdvözölte.

A közgyülés beinditása után az egyházi adósegély (szeretetadomány) volt a legfőbb tárgy. Ez ügy azonban az egyházközségben a közelebbi időben harang és orgonára történt adományozások miatt nagyon nehezen ment, s csak mintegy 8000 leu összegü megajánlás történt. A lelkesszivü Bodor Ferenc kurátor azonban biztositotta a püspöki vizsgálószéket, hogy ő kezességet vállal arról, hogy Vargyas teljesiteni fogja kötelességét. Ezen megnyugtató igéret hatása alatt végezte be a püspöki vizsgálószék ottani nyilvános munkáját a hivatalos ügyek mellett.

Karácsonyfalva.

Junius 16-án reggel $^1/_2$7 órakor indult el a püspöki vizsgálószék Bodor Ferenc kurátor, Székely Ferenc és Németh András hitrokon testvéreink kisérete mellett Karácsonyfalva községbe, hol a község határánál lovas bandérium, a község szélén fuvós zenekar várta, melyeknek kisérete mellett érkezett a falu közepén felállitott diszkapuhoz, hol Mátyás Albert k. biró, a háznál pedig Bálint Ödön fogadták. A templomban Pál Ferenc esperes imádkozott, Báró József városfalvi lelkész predikált az Ur szavának meghallásáról a 62-ik zsoltár 12. verse alapján, püspökhelyettes ur is a Zsoltárból vett alapján mondotta el főpásztori üdvözletét.

A templomi üdvözletek során Bálint Ödön a kebli tanács, Bálint Ödönné tiszt. asszony a Nőegylet, Deák István az ifjuság nevében üdvözölték. Meglepő és hatásos volt Timár Sándor r. kath. pap szivélyes és barátságos köszöntése, mert lelkesitő szavaival az egyházak közös ügyének igen hasznos szolgálatot tett.

A templomi közgyülés meglepő szép eredménnyel áldozott az egyházi adósegély előteremtésére, mely dicsőségére válik az egyházközség vallásos buzgóságának. A hivatalos ügyek tárgyalása után délután 3 órakor társasebéd volt. A történeti fennmaradás okáért feljegyezzük, hogy délután 5 órakor oly óriási felhőszakadás vonult végig a két Homoród völgyén, mely erejével, vizáradásával, menydörgés robajjával gyarlóságára, gyengeségére figyelmeztette az embert.

Az eső és árviz megakadályozta püspöki vizsgálószéket a szükséges és kivánatos látogatások megtételében.

Homoródalmás.

17-én reggelre az egész éjjel zuhogó eső megszünt ugyan, de a hegyekről lezudult kő és iszapáradat nehézzé tette a püspöki vizsgálószék utját Homoródalmás felé, hova reggel $^1/_2$9 órakor indultak el. A rossz ut ellenére is a szépen felvirágozott 30 tagu lovasbandérium a falu határáig elébe jött, s Vajda Károly fiatal h. tanitó

köszöntötte a főpásztor helyettes urat. A falu végén felállitott diszkapunál a községi fuvós zenekar hangjai üdvözölték és a nagyszámban megjelent ünneplő közönség nevében pedig Barra Sándor k. jegyző üdvözölte püspökhelyettes urat. Az egyházközség szép, diszes temploma előtt Dénes Mózes kurátor köszöntése után az egész gyülekezet templomba vonult, hol Ürmösi József lelkész imádsága után Halmágyi János prédikált. Püspökhelyettes ur Ján. III/1—3. v. a lelki ujjászületés szükségességéről beszélt.

A templomi üdvözletek során a kebli tanács nevében Ajtai János lelkész, a 20 éve fennálló D. F. Nőegylet nevében Ajtai Jánosné oly kedves, közvetlen hangu érzésekben tolmácsolta üdvözletét püspökhelyettes urhoz, mint a nőegyletek apostolához, őrangyalához, hogy szavai könnyeket csaltak a szemekbe. Az ifjuság hálaját Vajda Antal énekvezér-tanitó fejezte ki. Püspökhelyettes ur meghatva e sok szép, szivből jövő köszönettől, különösen jól esik lelkének a nők és ifjuság meleg köszöntése, mert ő élete munkássága egy nagy részét a nők és ifjuság munkájának megszervezésére áldozta, s jól esik látnia, hogy a tűz, melyet ő meggyujtott ég.

Az egyházi adósegély megajánlásánál a templomi közgyülésen nem nagy adakozási hajlandóságot mutattak a hivek, de a társasközebéden megjelent 60 egyházi tagot annyira sikerült meggyőzni, hogy azok a kirótt összeg $^1/_3$-át megajánlták, s Gotthárd Pál afia lelkes, megértő felszólalása után, ő benne és a presbiterium tagjaiban olyan apostolokat hagytunk hátra, kik előteremtik a hiányzó összeget is. A gyülekezetben semmi zavaró körülmény nem akadályozta a püspöki vizsgálószék munkáját.

Homoród-szentmárton.

18-án reggel $^1/_2$ 9 órakor indult tovább a püspöki vizsgálószék Homoródszentmártonba. A „Meszes“ oldal leejtőjén 3 km. távolságra 22 tagu szép virágbokrétás, deli ifju lovaslegény élén Vas István egyházfi fogadta püspökhelyettes urat, kiknek kiséretében érkezett a község piacára, hol Gáspár Albert körjegyző a község nevében, Zoltán Sándor az egyházközség nevében üdvözölték, kifejezést adtak ama vágyuk és reményük óhajtásának, hogy a püspökhelyettes ur nemcsak a külső áldást hozta magával, hanem ez elanyagiasodott világban az erkölcsi ujjászületés áldását is. A nagyszámu gyülekezet kiséretében — a papi háznál való megszállás után — a templomba vonult a püspöki vizsgálószék, hol Halmágyi János imádkozott, Benczédi Pál homoródujfalvi lelkész prédikált I. Kor. 19. r. 10—15. v. alapján Ilyésnek az Ur dicsőségéért való küzdelmét összehasonlitja a mi unitárius prófétáink küzdelmével az egy igaz Isten dicsőségéért. Püspökhelyettes ur I. Tim. II/1—2. igék alapján az istenfélelem és tisztességgel való járás utjait mutatta meg. A templomi üdvözletek során Zoltán Sándor, a kebli tanács nevében Bedő Albert, a ref. egyházközség nevében Molnár Mózes ref. lelkész, a községi képviselőtestület nevében Gáspár Albert üdvözöl ék püspökhelyettes urat, ki az üdvözletekre adott együttes válaszában egy uj világ felépitésének szükségességét hangoztatja, melynek most kell megvetni az alapját.

A közgyülés nagy többsége elég szép megértést tanusitott az egyházi adósegély megajánlásánál, voltak ugyan vészmadarak itt is, de az áldott lelkü vallásos asszonyok segitségünkre siettek. Az első ki nemes adományát felajánlta Dombi Kálmánné Máté Rebi volt. Ezen vallásos lelkü asszony testvére néhai Máthé Dénes, ki a székelykereszturi gimnáziumban azon alapitványi földek jövedelméből tanult, melyeket most elvettek, kedves emlékü testvére emlékére 500 leu hozzá járulással segiti egyházunkat. Ifj. Szász Istvánné, Beke Jánosné és Pál Lajosné lesz a mi unitárius ügyünk apostola.

Innen a körülfekvő falvakban a püspöki vizsgálószék munkája igen meg volt nehezitve a *vészmadarak* munkája által. Rémhireket vittek a püspöki vizsgálószék munkájáról; e gyáva, fösvény lelkek a maguk gyávaságához, fukarságához sereget gyüjtöttek. Ez nem is volt nehéz. Ám azért voltak megértő férfiaink és nőink, kik a főpásztori látogatás hatása alatt örvendtek, hogy nem engedték elámittatni magukat hamis apostoloktól.

Örvendetesen tapasztaltuk ezt Homoródkeményfalva, még inkább Abásfalva községekben, pedig ez a két község 600.000-nél több terhet visel a jegyzői lak épitésével.

Homoródkeményfalva.

19-én érkezett Homoródkeményfalvára, a község elején felállitott diszkapunál Gergely Lajos k. biró fogadta, a papi háznál Kelemen Sándor lelkész üdvözölte a püspöki vizsgálószéket. A kicsiny gyülekezet tagjai elég szép számmal jelentek meg. Pál Ferenc esperes imádkozott és Báró József városfalvi lelkész a Luk. 17/10. v. alapján az áldozatkész emberi szivből jövő munkájáról tartott unitárius szellemü beszédet. Püspökhelyettes ur Máté 25/29 v. alapján a lelki-kincsek növekedéséről, gyarapitásáról beszélt. A kebli tanács üdvözletét Kelemen Sándor lelkész, a nőegyletét Kelemen Sándorné tiszt. asszony, az ifjuság üdvözletét Dombi Mózes tanitó tolmácsolták.

Az egyházi adó megajánlásánál kurátor azon kérését adja elő, hogy tekintettel a népre nehezedő sulyos rovatal viselésére, arra kéri püspöki vizsgálószéket, hogy folyó évre engedtessék el a kirótt összeg beszolgáltatása. Püspökhelyettes ur belátja ugyan a helyzet sulyos voltát, de nem szeretne ugy eltávozni, hogy a lelkek megnyilatkozását ne lássa, ezért arra kéri, hogy a jó szivek folyó évre is ajánljanak meg tehetségük szerinti összeget. Ezen felhivásra legalább a szivből jövő adakozók jószándékukról bizonyságot tettek.

Abásfalva.

20-án Abásfalva községben a főuton felállitott diszkapunál Kádár Gyula körjegyző, a papi ház előtt Kádár Lajos lelkész fogadta. Itt kevés számu templomi gyülekezetnek hirdette az igét Zoltán Sándor homoródszentmártoni lelkész, mivel a' nép vásárba és közmunkára volt és az otthon maradtak egy része pedig félrevezetés miatt nem mert templomba jönni. De amint a püspökhelyettes ur kifejezte: nem voltunk kevesen, mert nagy és erős lelkek voltak jelen, kik nemcsak megértették a főtiszt. püspökhelyettes ur küldetése célját, nemcsak áldozatokat hozták meg, hanem igéretet tettek, hogy a távolmaradottakat is felvilágositják.

Zoltán Sándor I. Kron. 29/1—10. v. alapján a kényszeritésnélküli adományozásokról beszélt. Püspökhelyettes ur a Zsolt. 61/1—4. v. alapigékben az Urnak nevét mint erős tornyot emelte fel a hivek szivében.

Kénos. *21-én* Kénos községbe érkezett a püspöki vizsgálószék. A külső fogadtatás elég szép volt, a falu végén és papi ház előtti diszkapunál Gáspár Albert körjegyző és Sándor Gergely lelkész üdvözölték. A különben jó templomlátogató nép itteni félrevezetéséről itt is üres padok beszéltek és a mi sajnos, a megjelentek áldozatkész megajánlásai is kevés arányuak voltak. A gyülekezetben Kádár Lajos imádkozott, Ürmösi József prédikált Luk. 15,17—18. alapján. Püspökhelyettes ur pedig a tudománynélkül élő nép veszedelméről beszélt.

A püspöki vizsgálószéknek elindulásakor Sándor Áron gondnok igéretet tett, hogy az egyházközség jó hirnevére nem engednek árnyat vetni.

Székelyudvarhely. *22-én* reggel ½8 órakor a kénosi lelkészi lakás udvarára 3 diszesen felvirágozott kocsival Németh Albert, Szentkirályi Kálmán, Halmágyi Samu egyházi tanácsosok, Fekete Béni egyházközségi gondnok és Fekete Dénes afia jöttek a püspökhelyettes ur elébe. A diszes menetet *Székelyudvarhely* város végén Negruţiu Emil polgármester fogadta és püspökhelyettes urat üdvözölte; a lelkészi lakás kapuja előtt Bölöni Vilmos lelkész fogadta. Az unitárius hivek és az érdeklődő nagyszámu templomi gyülekezetben Ürmösi József imádkozott, Halmágyi János prédikált a Ján. 4/5—10. v. alapján. Püspökhelyettes I. Móz. 38—9. igék alapján a vallásos ember keresését, Isten gyermekének megtalálását fejtegette.

A kebli tanács nevében Papp László mondott igen hatalmas üdvözletet, a D. F. Nők-Szövetsége üdvözletét Bakóczyné Kilyéni Erzsébet tolmácsolta.

Délben a püspökhelyettes ur a papi háznál fogadta a különböző felekezetek küldöttségeit, akik mind a legmegértőbb és legrokonszenvesebb hangon köszöntötték püspökhelyettes urat s általa osz, tiszteletben álló püspökünket.

A közgyülés az adósegélyt már előzőleg tárgyalta, s a gyülekezet tagjaira kirótta. Egy pár kegyes felajánlás ezenfelül is történt.

Délben *nagyszabásu közös ebéd* volt, délután a tisztelgő látogatások visszaadása történt meg, este 6 órakor a Nők Szövetsége tartott vallásos estélyt a templomban, melyen püspökhelyettes ur szabadelőadást tartott: „Egység a hitéletben“ cimen.

A hiveinkre, s általában a város megértő közönségére jóleső hatásu volt a püspökhelyettes ur látogatása.

Tudósitásunk beérkezésekor még 9 egyházközség meglátogatása volt hátra. Ezekről a jövő számunkban.

I. j.

Egy rossz szó elég, hogy a legjobb gondolatot is megzavarja. Mint az utközepén heverő kő a gyorsan robanó szekeret ijjesztően megrázza, mint a tübegyétől véredbe jutott bacillus egész testedet megmérgezi.

Páll István bucsubeszéde Botár István sirja mellett.

Megboldogult kartársunk, kedves barátunk!

Elkisértünk rögös földi pályafutásod utolsó pontjáig, melyen tul már nem követhetünk s el kell egymástól válnunk. Itt a sir szájánál még egy pár bucsuszót óhajtunk veled váltani.

Mi, akik majdnem 4 évtizedes küzdelmes pályafutásodnak hosszabb-rövidebb ideig tanui és részesei voltunk; mi akik együtt küzdöttünk veled nehéz munkában s együtt élveztük némelykor munkánk csekély örömét. A végbucsu pillanatában mivel adózhassunk neked!? Megsérteném szerény, de nemes önérzeted, ha 4 évtizedes szakadatlanul nehéz pályafutásod alatt, becsületes és önzetlen kötelesség teljesitésed után még külön érdemeket is sorolnék fel. A testet és lelket ölő nehéz munkának ugy a végrehajtásában, mint az igazgatásában 4 évtizeden át részt venni többet jelent, többet mond mindennél.

Ennek a küzdelmes pályának megfutásáért mit nyertél jutalmul? Azt, amit életedben te magad is minden jutalomnál legtöbbre értékeltél: a nyugodt lelkiismeretet, mert ezen a földön nem élvezhetted hosszu fáradságod gyümölcsét, mert a sors téged váratlanul, idő előtt örök nyugalomba helyezett.

Ürt hagytál magad után kedves kartársunk és barátunk! Ürt a hivatalodban és a mi szivünkben. Tájékozatlanul tekintünk egymásra s nem találunk arra, ki betöltené az ürt.

Letesszük elismerésünk koszoruját, mint hálánk adóját koporsódra, amiért puritán jellemeddel és becsületességeddel példát mutattál nekünk, amiért mindig vidám kedélyeddel oly sok örömet szereztél nekünk, mellyel elfeledtetted sokszor életünk gondjait s megkönnyitetted pályánk nehéz terheit viselni.

A szerető barátok és kollégák ezen rövid bucsuszava után kedves Pista bátyám hadd tolmácsoljam még egy pár bucsuszavát a jó öreg Székelykőnek, melynek aljából először pillantottad meg a tetején feltünő aranyos napsugarat s a mi kedves szülőföldünknek, melynek tiszta, hamisitatlan levegőjét először lehelted magadba.

Mindkettőnek a képe kisért téged egész életeden át, bárhová vetett a sors s mindkettő sajátjának vallott téged mindig. Most is szomoruan tekintenek koporsódra s fáj nekik, hogy nem pihenhetsz ölükben, de azt üzenik, hogy a távolban is legyen pihenésed csendes, nyugodt.

Isten veled. Isten velünk!

LEÁNYAINKNAK, ASSZONYAINKNAK LEGSZEBB AJÁNDÉK
SZIVEMET HOZZÁD EMELEM..
NŐI IMÁDSÁGOS KÖNYV. o IRTA: DR. BOROS GYÖRGY.
KAPHATÓ: LAPUNK KIADÓHIVATALÁBAN KOLOZSVÁRT.

NŐK VILÁGA.

Egyleti munkásság.

A székelykereszturi egyházközségben megalakult az unitárius Nőkszövetsége s Pap Mózesné lelkes elnöknője vezetése mellett már is igen jótékony hatást ért el unitárius asszonyaink érdeklődésének felkeltésében s az egymás iránti szeretet és bizalom megteremtésében. F. évi junius hó 1-én Bálint Domokosné, Lőrinczy Gézáné és Nagy Lajosné rendezésével kedves müsoros délutánt tartott a főgimn. zenetermében, mely alkalommal imát mondott Pálfi Árpád segédlelkész; a nőkszövetsége céljait ismertette dr. Szolga Ferenc, énekelt Farkas Ida Ujvári Elvira zongora kiséretével, szavalt Mester Miklós, monológot adott elő Sófalvi Irénke. Pap Mózesné elnöknő meleg szavakkal és kedves virágcsokrokkal köszönte meg a szereplők fáradtságát. Igen népes és tanulságos összejövetel volt. Mindenki óhajtja, hogy minél gyakrabban legyen hasonló találkozás.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

A pünkösti istentiszteletek a kolozsvári unitárius templomban a hivek nagy számának részvételével folytak le. Első napján ünnepi beszédet mondott dr. Csiki Gábor, urvacsorai ágendát Csifó Salamon. Másodnapján dr. Varga Béla tartott ünnepi beszédet.

L. Cornish ur az amerikai unitárius társulat titkára, A. Hurn leicesteri lelkésszel együtt a naponkban érkeztek meg körünke, hogy tanulmányozzák egyházunk ügyeit. Ez alkalomból jun. 29-én kolozsvári templomunkban szépszámu közönség előtt A. Hurn lelkész ur tartott egyházi beszédet. Majd a püspök ur üdvözölte a távolból ide jött hitrokonokat s ez alkalommal is ragyogtatta magas korát megcáfoló szónoki erejét, mely az egész gyülekezetet elragadta. Az üdvözletre Cornish ur válaszolt a testvéri szeretet őszinte, meleg hangján. A vegyes kar közénekében mindannyian gyönyörködtünk. Vendégeink még az nap délután elindultak vidéki körutjukra. Sikert kivánunk a keresztény testvéri szeretettől áthatott nagy és nemes munkájukhoz.

Társadalmi szolgálatra való egyesülés. Angol unitárius testvéreink zászlóvivői mindenben a szeretet és jóság gyakorlati megvalósulásának. Ujabban a társadalmi bajok megszüntetésére szervezetet alakitottak az unitárius szabad keresztények és rokongondolkozásu egyházak körében. Alapelvei a következők: A társadalmi munkának vallásos szellemtől való ihletése és a vallásos szellemnek

a társadalom szolgálatába való állitása. Módszere: 1. A modern civilizáció társadalmi kérdéseinek vallásos szempontból való gondos tanulmányozása. 2. A társadalmi kérdésnek nevelés utján való ismertetése különösen az unitáriusok, szabad keresztények és rokon egyházak kebelében. 3. Arra való törekvés, hogy kifejlődjék ezekben az egyházakban a társadalmi felelősségnek határozott tudatossága. 4. Együttmüködés más egyesületekkel, melyek társadalmi problemákkal foglalkoznak.

Botár István. Ujra egy értékes tagja hunyt el egyházunknak Botár István vasuti felügyelő személyében. Lehet, nem sokan ismerték őt, mert a zajtalan, csendes munkának volt embere, aki került minden feltünést, de akik ismerték, azok őt becsülték és szerették. Ott született, hol a nap kétszer jő fel egy napon — a kies Torockón; onnan hozta magával mély vallásos érzetét, erős unitáriusságát és a kitartó munkálkodás erejét. Tanulmányait a tordai régi ötosztályu gimnáziumban, később a kolozsvári főiskolában folytatta. Szorgalmas, törekvő ifju volt; tanulótársai szerették és ő szerette azokat. A papi pályától az akkori mostoha viszonyok tartották vissza. 1884-ben a gyakorlati pályára — a vasuthoz — lépett. S attól az időtől kezdve annak szentelte élete munkálkodásának legjavát. Szerény, de hiv volt mindenekben, a becsületesség mintaképe. Egyházához törhetetlenül ragaszkodott s ennek ügyei iránt buzgón érdeklődött és munkálkodott. Papi családból nősült s a munkától megmaradt idejét bálványozásig szeretett családjának szentelte. Pár év előtt megrendült egészsége s azóta a halálkórt hordta magában, mig május 30-án csendesen elhunyt. Temetése junius 1-én nagy részvét mellett történt Kolozsváron. (Az emlékbeszédet közöljük.) — *Csifó Salamon.*

Osztálytársak találkozója. Az 1904. évben végzett osztálytársak f. év junius hó 15-én tartották huszéves találkozójukat. A szép számmal egybegyült társaság tekintélyes összegü alapitványt tett a kolozsvári kollégiumnál, amelynek kamata évenkint egy pap, tanár vagy tanitó családból származó ifju segélyezésére forditandó. Az intéző-bizottság ez uton is fölkéri azokat, akik e találkozón meg nem jelenhettek, hogy az alapitvány növelésére szánt adományaikat juttassák el Hutter Lajos banktisztviselő kezeihez (Cluj Közhasznu Takarékpénztár Calea Victoriei 3). A találkozó alkalmával az intézet igazgatóját dr. Abrudbányay Ede, a mélt. és főtiszt. püspök urat pedig dr. Varga Béla üdvözölte. Az összejövetel a legjobb hangulatban folyt le s öt év mulva meg fog ismétlődni.

Évzáró ünnepélyek kolozsvári intézeteinkben. A főgimnáziumban 25-én volt az évzárás, mely alkalommal Vári Albert hittaná r mondott imát, Gál Kelemen igazgató részletes és kimeritő jelentése után kiosztattak az évvégi jutalmak. Ezzel a tanév befejeződött, csak a IV. és VIII. osztályu tanulók abszolváló vizsgája van hátra, e hó 10-ig azonban ezek is lejárnak. — A theologia akadé-

mián 26-án volt az évzáró ünnepély, mely alkalommal dr. Varga Béla theol. tanár mondott imát. Csifó S. dekán beszámolója és a pályadijak kiosztása után a püspök ur szólt a theol. ifjusághoz. Ugyanaz nap voltak a lelkészi alapvizsgák, melyen öt theologusunk képesittetett. Mindkét ünnepély külföldi hitrokonaink részvételével folyt le.

„Magyardécse" a keresztény hitélet történetében fekete foltot jelent. Szégyent, gyalázatot, szomoruságot és irtózatos keserüséget. Itt történt meg, hogy a konfirmáló református ifjak urvacsora osztását egy család tagjai megakadályozták, a szent edényeket az asztalról leverték, összetörték, a papot sulyosan bántalmazták s az egész istentiszteletet szégyenbe fullasztották, azért mert gyermekeiknek a pap nem adott urvacsorát, minthogy nem mentek el a konfirmálásra, sem az előkészületre, sem a kikérdezésre. Jaj a szentségtörőnek, jaj a botránkozást okozónak. Saját maga ellen mondott ítéletet!

Brok Ferenc székelyderzsi atia május hó 21-én 59 éves korában elhunyt. Szorgalmas, munkás, egyházát szerető jó unitárius és buzgó, vallásos ember volt. Munkásságának gyümölcseiből, vallásos buzgóságának és egyháza iránti szeretetének jeléül mult évben 10.000 (Tizezer) leus alapitványt tett alsó és felső iskolába járó tanulók részére. Részvéttel osztozunk az özvegy gyászában. Nyugodjék csendesen!

Amerikai magyar unitárius egyházközség levele a dombói unitárius egyházközséghez. *Kedves Testvérek!* Meleghangu, kedves levelüket, melyet egyházunkhoz intéztek, megkaptuk. Nem találunk szavakat, azon érzéseink kifejezésére, mely érzés levelük olvasásakor szállt reánk. Könnyeink hullottak, szivünk nemes érzelemmel szállt meg. Gondolatunk visszaszállt azon időpontra, mikor önöktől bucsucsókkal bucsuzva Istenhozzádot kellett mondani. Utrakelni a nagyvilág sötét utjain, mint a vándor madárnak uj hazát keresni. Gyermekkori emlékeinket felejthetetlenül magunkkal hordozzuk, szivünkbe vannak azok vésve. Dombó kis községben, annak magastornyu templomában Isten házába, ott érezzük magunkat e pillanatban. Szemünk előtt van szeretett lelkipásztorunk, amint hitünkről vallást teszünk. Ezzel a hittel távoztunk, ez tart össze minket is. Kedves Testvéreink! Lélekben szólunk hozzátok. Érzelmeinket irántatok kifejezni nem tudjuk. A költőnek szavait érezzük: most, hogy távol vagyunk tőletek, most szeretünk igazán. Levelükből azt vesszük ki, hogy az élet ott sem rossz. Legyenek is jól. Mi ugy érezzük magunkat, mint az a fa, melyet nagykorában tesznek más földbe át. Kedves Testvéreink! Hogy irántatok való szeretetünknek külső jelét is adjuk, tudomásotokra hozzuk, hogy mi ápr. 12—26-ig gyüjtést rendeztünk. Leveletekből az tünik ki, hogy harmadik harangot akartok beszerezni. Mi ennek a harangnak javára gyüjtöttünk 26.000 leut, azaz 133 dollárt, mely összeg be is van folyva. Mihelyt a harangszámlát megkapjuk, a pénzt azonnal küldjük. Mellékelve

küldjük az adakozók névsorát az összeggel együtt. Istennek szent áldását kérve egyházunk részére, annak minden egyes tagjára, az összes dombói lakosokra, maradunk szeretettel: *Szász István* lev. titkár, *Kocsis György* gondnok, *Miklós Mihály* pénztárnok, *Hunyadi János* ellenőr, *Nagy Mihály, Székely György, Hegyi Imre, Kocsis János* presbiterek. *Adakozók nevei:* Szász István 5 dollár, Kocsis György 5, Hunyadi János 2, ifj. Székely György 3, Kocsis János 2·50, Miklós Mihály 5, Nagy Mihály és neje Miklós Anna 5, Molnár Mihály és neje Székely Anna 5, Székely András 5, Bordi János és neje Bényi Julia 5, Sala Ernő 2, Bordi György 5, Béres János és neje Szabó Anna 5, Tamás József és neje Makkai Róza 5, Finta István 2, Bényi Mária 1, Bényi Anna 1, Nagy Sándor 5, Tatár György 5, Kőmives István 2, ifj. Kerekes János 5, Nagy Ferenc 1, Nagy János 2, Kocsis Márton 5, Kocsis János 5, Hatos János 0·50, Buki György 0·50, Nagy József 2, Vajda József 0·50, Kis János 1, Rabinsky Mihály és neje Kocsis Kató 2, The Akron Rye bread es 1, Kocsis István 1, Nagy András 1, Csengeri Zsiga 1, Magyari István 1 dollár, Finta József és családja kézi munkájából befolyt 12·50 dollár, Nagy Mihály és neje Miklós Anna kézi munkájából befolyt 12·50 dollár. Összesen 133 dollár. *Kedves Testvéreink!* Meglepetéssel, határtalan örömmel vettük levelüket, sietünk kedves lapunk az „Unitárius Közlöny" utján nyugtázni a szives adományokat. A pünkösti ünnepeken közgyülést tartunk, melyen megválasztjuk azt a bizottságot, mely a harang ügyében eljár. A feliratot reám bizták, én pedig ugy gondolom, hogy nem lehet más, mint ez: „Az akroni unitárius egyházközség ajéndéka a dombói unitárius egyházközségnek". Addig is, mig közgyülésünkből a köszönő levél elmenne, szives adományukért fogadják hálás köszönetemet. Arról a kedves versről, mit irtak, s tea estélyükön elszavaltak, közelebbről szó lesz. — Szeretettel: *Ütő Lajos* lelkész.

Unitárius ifjak kézszoritása. *A székelykereszturi unitárius főgimnázium* „Orbán Balázs Önképzőköre" tagozataként id. Lőrinczi István vallástanár vezetése mellett megalakult az Unitárius Tanulóifjak Vallásos Egyesülete, amely az ifjuság öntevékeny részvétele folytán valláserkölcsi nevelésüket óhajtja sikeresebbé tenni, amellett az unitárius vallásos felfogás és a mult mélyebb megismerése utján öntudatos unitáriusokká levésüket célozza. Összeköttetést keres a vidéken levő Dávid Ferenc Ifjusági Egyletekkel, hogy egymást megismerve és becsülve, lelki kapcsolatot teremtsen a tanulóifjak és a vidéki fiatalság közt. Az ifjuság ilyen látogatásai alkalmával felkeresi egyházunk és iskoláink elhunyt dicsőemlékü alapitványozóink sirját, s kegyeletes érzéssel koszoruzza meg azokat. Az első ilyen találkozás *Szentábrahámon* volt folyó év május hó 11-én. A szentábrahámi unitárius közönség és a D. F. Ifjusági Egylet meleg szeretettel fogadta a főgimnázium ifjuságának 20 tagból álló lelkes csapatát, melyet Nagy Lajos, Szentmártoni Kálmán és dr. Szolga Ferenc tanárok vezettek. Az egész gyülekezet részt vett a délutáni istentiszteleten, mely

alkalommal Török Mihály VII. o. t. tartott egyházi beszédet. Templomozás után a községházán folytatódott az ünnepség. Simén Dániel VIII. o. t., a vallásos egylet ifjusági elnöke lendületes üdvözlő beszéddel nyitotta meg a műsort, mire a szentábrahámi ifjuság nevében Mátéfi József válaszolt szivből jövő szavakkal. — Szavalt Kovács Dezső VIII. o. t., aktuális tárgyu novelláját olvasta fel Fülöp József VIII. o. t. mindkettő szép sikerrel. Dr. Szolga Ferenc tanár megemlékezett a szentábrahámi egyházközségnek a multban tanusitott nagy áldozatkészségéről, amivel segitette a főgimnázium felépitését, s kéri a hiveket, hogy az anyagi segitség után most lelki segitséget nyujtsanak s járassák gyermekeiket a felépült szép és tágas iskolába. Az ifjuság éneke után Máté Lajos lelkész meleg köszönetet mondott a tanároknak és ifjuságnak a felemelő műsorért. Azután gazdag uzsonnával vendégelték meg az ifjakat és vezetőket, vidám beszélgetéssel töltvén el a délutánt. — Folyó évi május hó 25-én *Kissolymost* látogatta meg a főgimnáziumi ifjuság Gálfalvi Sámuel igazgató, id. Lőrinczi István, Nagy Lajos, Boros Jenő, Kendi István tanárok vezetése mellett. — A kissolymosi ifjak lelkészükkel és tanitójukkal élükön a falun kivül Augusztinovich Pál és Augusztinovich Sámuel sirjánál összegyülekezve várták az érkezőket. Gálfalvi Sámuel igazgató kegyeletes szavakban emlékezett meg egyházunk s a székelykereszturi főgimnázium nagy alapitványozóiról és sirjukon az ifjuság virágkoszoruját helyezte el. Azután Zsakó Gyula tanitó emlékezett meg az egyházközség boldogemlékü alapitványozóiról, s a kissolymosi unitárius ifjuság nevében megkoszoruzta sirját. Innen gyönyörködtető tarkasággal szép rendben vonult be a gyülekezet, elől a tanulók, utánuk kedves székely népviseletben a solymosi ifjak a délutáni istentiszteletre. A kissolymosi unitárius közönség apraja és nagyja zsufolásig megtöltötte szép templomuk padsorait és karzatait. — Simén Dániel VIII. o. t. ifjui lelkesedéssel hirdette Isten igéit a hiveknek. — Istentisztelet után Gálfalvi Sámuel meleg szavakkal üdvözölte a gyülekezetet, s megnyitotta a diszgyülést. A főgimnázium ifjusága nevében Mátéfi András VIII. o. t. mondott lelkes üdvözletet a solymosi ifjuságnak, akik részéről Danka János válaszolt egyszerü, de szivből fakadó szavakkal. Török Mihály VII. o. t. és Imreh Lázár VII. o. t. szavalataikkal, Kovács Dezső VIII. o. t. pedig Fülöp József VIII. o. t. egy sikerült novellájának felolvasásával gyönyörködtették a közönséget, s fakasztottak könnyeket sokak szemében. Énekelt az ifjusági dalárda és Zsakó Gyula tanitó szólóban. Az ifjuság felemelő szereplése után id. Lőrinczi István esperes-vallástanár a meghatottság és szeretet hangján hirdette a solymosi hiveknek, hogy ápolják az ősi viseletet és jó erkölcsöket, de emellett ne feledjék a tanulás és tanitás nagy értékeit; egyben hálás köszönetet mondott az egyházközségnek az érdeklődésben megnyilvánuló meleg szeretetért és szives fogadtatásért. Lőrinczi Domokos helyi lelkész köszönetet mond a felemelő pillanatokért a vendégeknek, s óhajtja, hogy az elhintett magvak termékeny talajra találjanak a hivek szivében. — Ünnepség

után az ifjak barátságos társalgás és beszélgetés utján ismerkedtek egymással. Azután ugy a tanulók, mint a velök levő tanárok Lőrinczi Domokos lelkész, Zsakó Gyula tanitó és Kiss József lelkes egyházközségi tag és kedves nejeik vendégszeretete folytán pompás uzsonnában részesedtek, s jó hangulatban emlékezetes délutánt töltöttek. Junius 1-én a *kadácsi* egyházközségben rendezett felemelő ünnepélyt az ifjusági egylet. Itt a lelkes hangulatot az is emelte, hogy a résztvevő ifjak egyrésze a Nyikómentéről való volt. Az indulás reggel történt egy kis kirándulással egybekötve a Réztető aljára. Gálfalvi Sámuel igazgató, id. Lőrinczi István és Nagy Lajos tanárok vezették a tanulókat. Egy élvezetes séta után a „Lapias" nevü erdő alatt volt a pihenés, ahol dr. Elekes Dénes iskola felügyelő-gondnok kedves meglepetést szerzett a kiránduló diákoknak, derekasan megvendégelte őket. Innen ebéd után az ifjuság szép rendben vonult át Siménfalván és Kiskadácson, ahol a főgimnázium egykori igazgató-tanárának, dicsőemlékü Simén Domokosnak sirját koszoruzta meg. Ezután Kis- és Nagykadács ifjuságával együtt felvonultak Nagykadácsba délutáni istentiszteletre. Mátéffy András VIII. o. t. tartott egyházi beszédet. Gálfalvi Sámuel igazgató ur meleg üdvözlő szavakkal megnyitja a diszgyülést, Simén Dániel VIII. o. a tanulók nevében üdvözli a kadácsi D. F. Ifjusági Egyletet, mire Vári Ferenc válaszol a helybeli ifjuság részéről. Igen hatásosan szavalnak: Kovács Dezső VIII. o. és Imreh Lázár VII. o. tanulók. Fülöp József VIII. o. tanuló felolvasást tart hasonló sikerrel. Az ünnepélyen az ifjuság négyszólamu dalárdája énekelt Kovács Dezső VIII. o. vezetésével. A müsort id. Lőrinczi István vallástanár zárta be, buzditva a szíveket és hirdetve nekik a müvelődést és tanulás jelentőségét. Marossy Márton helybeli lelkész költői szavakban ad kifejezést az ifjuság ezen fénytárasztó kedves szerepléséért, s megköszöni megjelenésüket. Azután a kadácsi ifjuság gazdagon megvendégelte szivesen látott vendégeit, különösen Nemes Lajos járt elől ezen fáradozásban. — Emlékezetes nap volt mindkét ifjuság részére. A folyó iskolai évben még Martonosra lesz hasonló kirándulás.

A b. körispataki egyházközségben is nyilvánulni kezdettek az ujulás jelei hosszu évtizedek után. Mikor csaknem teljesen elfogyott kevés tőkepénze és az amerikai szeretetadomány is a rendes évi kiadásokra a pénz értéktelenedése folytán, akkor saját erején, közmunkával fogott hozzá, hogy kiadásaira fedezetet szerezzen s romladozó épületeit jó karba hozza. Már a mult évben több apróbb mulhatatlanul szükséges javitást végzett a papi telken, uj utcai nagy kaput, uj kutkorlátot stb. készitettek a hivek közmunkával s főleg favágással igyekeztek pénzt szerezni a kiadásokra. — A papi telken levő cseréppel fedett istálló és csür fedélzete már régen omlófélben volt, nagyobb és alapos javitást kivánt sürgősen, hogy nagyobb romlásnak, kárnak, esetleg más veszedelemnek is eleje legyen véve. A kántori telek egész keritését, ha nem is teljesen uj anyagból, de egészen ujra kellett csinálni. E munkálatokhoz csaknem minden igá-

val biró egyháztag kétszer fuvarozott faanyagot; ugy ezek, mint az igával nem birók, mintegy 28 egyháztag egyenként a tavasz folyamán 6 kézi napszámot tettek, ehhez számitva még a favágást is, csak a tavasz folyamán végzett munkatételek értéke 10.000 leut teszen ki. Kiváló elismerés illeti a többek közt e munkálatok körül kifejtett tevékenységéért ifj. Kapusi Péter egyházfiut. Az anyagi munka mellett a lelkiekben is dolgozott. A világháboruban elesett hősök emléktáblájának felállitását Biró Pál lelkész inditványára tervbe vette. A Dávid Ferenc egyletet szervezte, melynek ünnepélyes megalakuló gyülését nagyobb programm keretében a hősök emléktáblájának leleplezése alkalmára tervezi. Legyen áldandó a nemes buzgóság, kisérje továbbra is siker, Istennek áldása!

Az amerikai testvérek adománya. Columbusban élő unitáriusok a dombói harmadik harang beszerzésére gyüjtést indítottak. A gyüjtés eredménye 83 dollár. Adakoztak: Molnár János 5, Molnár András 5·50, Székely András 2, Hunyadi János 1, Medve Imre 1, Lukács Zsigmond 5, Lukács János 5, Miklós György 5, Kőmives János 1. Péterfi Lajos 1, Joál Sándor 1, Simon Sándor 1·50, Lukács Ferenc 1, Miklós István 1, Szántó Sándor 1, Márkos András 5, Lukács József 1, Rád Leca 2, Kesvey András 1, Miklós Márton 1, özv. Lukács Samuné 1, Pál János 5, Tóth József 1, Tóth Sándor 1, Szabó Bálint 3, Flora Vaszi 0·50, Pál István 2, Füleki András 2, Miklós Márton 3, Balog András 1, Bényi Mihály 1, Szántó József 1, Tóth András 0·50, Székely Pál 0·50, Bojtár Márton 0·50, Simon János 0·50, Bényi Miklós 0·50, Kálmán József 1, Molnár György 1, Finta Márton 2·50, Lukács Árpád 2. Tamás Istvánné 5, Pál József 2·50, Pál János 2.50 dollár. Összes gyüjtés eredménye 221 dollár.

Adományok a brassói unitárius templomépités céljaira. (3-ik közlemény.) Tana Sámuel 196. sz. gyüjtőivén Sepsiszentgyörgy 460, Dr. Várady Aurél 204. sz. gyüjtőivén Kolozsvár 20, Vári Albert 215. sz. gyüjtőivén Kolozsvár 3550, Mátyás József 320. sz. gyüjtőivén 100, Első Erdélyi Általános Biztositó Társaság Brassó 360. sz. gyüjtőivén 500, Székely Szövőgyár és Házi-Ipari Vállalat Sepsiszentgyörgy 556. sz. gyüjtőivén 100, Nagy Dénesné Kraszna 51, Dr. Kiss Jenő Nagyszentmiklós 500, Szinte Ferenc 29. sz. gy.-ivén III. 210·50, Pap Sámuelné 101. sz. gyüjtőivén 304, Gocsman Béláné 117. sz. gyüjtőivén 260, Máthé Györgyné 120. sz. gyüjtőivén 42, Kádár József 162. sz. gyüjtőivén Dés 210, Toók Áron 194. sz. gyüjtőivén 495, Nagyváradi Agrár Takarékpénztár 423. sz. gyüjtőivén 200, Szászrégeni Takarékpénztár és Hitelintézet R.-t. 441. sz. gyüjtőivén 100, Hungária Cipőgyár R.-t. 442. sz. gyüjtőivén Nagyvárad 100, Udvarhelymegyei Takarékpénztár R.-t. 447. sz. gyüjtőivén Székelyudvarhely 200, Schwartz Mendel utóda 484. sz. gyüjtőivén Szászrégen 100, Farkas Mendel fiai 490. sz. gyüjtőivén Szászrégen 300, Suru Sándor 302. sz. gyüjtőivén 100, Általános Magyar Hitelbank 305. sz. gyüjtőivén 500, Transylvania Faipar R.-t. közp. 330. sz. gyüjtőivén 500, Fremm Márton és fiai 349. sz. gyüjtőivén 500,

Kocsis András 356. sz. gyüjtőivén 500, Teutsch Gyula 364. sz. gyüjtőivén 364. sz. gyüjtőivén 100, Papole-Barátcsi Faipar 371. sz. gyüjtőivén Barátos 100, Banca Marmorosch Blanc 383. sz. gyüjtőivén Barátos 100, Grünfeld Vilmos és Társa 385. sz. gyüjtőivén 500, Zernesti papirgyár 394. sz. gyüjtőivén Zernest 500, Tellmann V. és Társa 542. sz. gyüjtőivén 300, Ernst és Róth faterm. 549. sz. gyüjtőivén 200, Erdélyi Szénbánya R.-t. 550. sz. gyüjtőivén Ferencbánya 120, Erdélyi Kereskedelmi és Hitelbank R.-t. 416. sz. gyüjtőivén Marosvásárhely 200, Gagyi Dénes 4. sz. gyüjtőivén 120, Végh Andrásné 52. sz. gyüjtőivén 700, Szász Jánosné és Keresztes Jánosné 83. sz. gy. ivén 211, vargyasi egyházközség 518. sz. gyüjtőivén 1285, Ilyés István Ujtusnád 100, Unitárius Koll. igazg. Kolozsvár 200, Gábor Józsefné 33. sz. gyüjtőivén Derestye 200, Pál Sámuelné 35. sz. gyüjtőivén Hosszufalu 385, Minerva Irod. és Nyomdai Műintézet 448. sz. gyüjtőivén Kolozsvár 500, szentábrahámi egyházközség 298. sz. gyüjtőivén 400, Szegedy József hagyatékából Prázsmár 3100, Gábor Ferencné 79. sz. gyüjtőivén 300, jobbágyfalvi egyházközség 79. sz. gyüjtőivén 37, Dr. Tóth György 197. sz. gyüjtőivén 100, Agrár Takarékpénztár R.-t. gyüjtőivén Csikszereda 1100, Simó István 16. sz. gyüjtőivén 305, Kádár Mihályné 76. sz. gyüjtőivén 1300, Szász evang. egyház 535. sz. gyüjtőivén 2000, Szőke Mihályné 67. sz. gyüjtőévén 1171, Benedek Jánosné 66. sz. gyüjtőivén 1240, Barta Antal 384. sz. gyüjtőivén 100, kénosi egyházközség 512. sz. gyüjtőivén 500 leu. Összesen 26.876·50 leu; az I.—II. közlemény összege 20.485·25; összesen 48.361·75 leu. — *Kovács Lajos,* lelkész. (Folytatjuk.)

Pályázat. Dr. K. Nagy Árpád köri felügyelő gondnok ur 2000 leus pályázatot hirdet a következő tételre: „Az unitárius lelkész hivatásos teendői a szószéki szolgálatot kivéve." Pályamunkák idegen kézzel irva, jeligés levél kiséretében 1924 dec. 31-ig 4 nyomtatott ivnél nem nagyobb terjedelemben az E. K. T.-hoz küldendők, hol a Missziói Bizottság gondoskodik megbirálásukról s a jutalomra teljesen érdemes mü kinyomatásáról.

Köszönő nyilatkozat. Összesen 56 és ebből kövendi egyházközségünkben töltött 26 évi egyházi szolgálatom után végleges nyugalomba vonulásom és Székelyderzsbe költözésem alkalmából nem mulaszthatom el, hogy ki ne fejezzem hálás köszönetemet első sorban a kövendi egyházközségnek és tiszteletreméltó vezetőségének azon szives jóindulatáért, hogy életem végéig havi 300 leu kegydijat és havi 100 leu lakáspénzt szavazott meg, valamint, hogy közfuvarral Tordáig és 1400 leu költséggel az erkedi állomásig elköltöztetett. — Ugyszintén hálás köszönetet mondok a kövendi Tanka-család tagjainak, kik eljövetelemkor 6 véka buzát, 5 kgr. sajtot, Ádámossy Gábor lelkész urnak, ki 2 véka buzát, a Dézsi-család tagjainak, kik 2 véka buzát, id. Gál Sándornénak, ki 2 véka törökbuzát, a Sárdi-család tagjainak, kik egy véka buzát, Balogh Dénes tanitó urnak, ki 1000 leut, Péterfi Gyula torockói tanitó urnak, ki 50 leut ajánl-

dékoztak és a derzsi afiaknak, kik az erkedi állomásról hazaszállítottak. Jóságukkal életem alkonyát felderitették. Istennek szent áldása legyen kegyes jóltevőimen! Székelyders, 1924 junius hó 10. — *Kiss* Jakab, ny. énekvezér tanitó.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába a f. évi febr. 20-tól márc. 17-ig tagsági és előfizetői dijat fizettek *1923-ra:* Erőss Sándor, Kun János, Türkössy Sámuel, Dr. Gspan Károly, Ajtai János, Özv. Borsos Imréné, Geréb Margitb, Tóth Zoltán Kolozsvár; Pap László Székelyudvarhely; Özv. Török Bertalanné Érkörös; Unitárius főgimnázium Könyvtára Székelykeresztur; Simó József, Kilyén József, Molnár Antal, Tövissy József, Balla Tamás, Krisán Mózes Petrozsény; Mózes Mihályné, Domokos Sándorné, Szombatfalvi Károlyné, Simó Józsefné, Ács József, Nagy Gézáné, Szombatfalvi Józsefné Bözödújfalú; Csiki József, Pap György, Szabó Ferenc Dicsőszentmárton; Török Sándor, Domokos József, Jakab Vilmos, Török Árpádné, Tellmann Béla, Esztergályos Jozsef, Barta Sándor, Kovács Károly Brassó.

Alapitói dijban fizettek: Dr. Morvay Istvánné Kovászna 100 L.; Barla Dezső Marosludas 100 L. (II részlet); Kereszturköri Dávid Ferenc Egylet 1000 L. A vak fiu részére ajándékozott Tóbis Simonné Marosújvár 30 L.-t. Kolozsvár, 1924. március 17-én. *Gálfi Lőrinc* pénztárnok.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába a f. évi március 18-tól május 16-ig előfizetői és tagsági dijat fizettek: *Az 1923 évre*: Alföldi Andrásné Kolozsvár, Pálfi E. Zsigmond Várfalva, Biró Pál Bözödkőrispatak, László Gyuláné Kolozsvár; Varga András Bita, Izsák Vilmos, Török Sándor Brassó; Nagy Béla, Matos Sándorné, Tóth Józsefné, Biró Izsák, Konc Lajos, Simén András, K. Kénosy István, Varga Sándor, Demeter Mózes, Orend Jánosné, Kelemen Jenő, Radó Józsefné, Máté Mihályné, Lakó István, Benkő János, Márkos Andrásné, Sófalvi András, Nagy József, Rózsa Jánosné, Dénes Mózes, Ehrenverth Ignácné, Kiss Gábor, Katona Endre, Dr. György Zsigmond, György Árpád, Dr. Teleki Jenőné, Hügel Jánosné Segesvár; Özv. Csongvay Lajosné Marosvásárhely; Botár Simon gondnok, Vernes Ferenc (Simonfia), Vernes István kereskedő, Ifj. Kelemen Ferenc, Pál Simon pénztárnok, Hercze István, Lázár Miklós, idős. Zsakó István, Bartók Simon, Szilágyi József kalapos, Székely János, piaczi, Botár János (Simonfia), Simándi András, Czupor István ács, Bálint Józsefné, Simándi Andor, Vernes János, kovács, Rácz Ferenc, Tobis András, Válandor István, Barta András, Lakatos Miklós, Kriza Jenő, Király József, Pál József, Székely János ács, Torockó; Komjátszegi Lajos Kolozsvár; Pap Sándor, Pap András, Pap Dénes, Pap Áron, Pap Gyula, Pap Beniaminné, Izsák Domokos, László Sándor, László Ferenc, Ifj. Vasas István, Tirtos Lajos, Bencédi Mózes, Bencédi János, Gyarmati Dénes, Ifj. Pap Mózes Bencéd; Özv. Tóth Péterné Vargyas; *Az 1924 évre*: Ifj. Udvari György, Kozma Endre, Varga Andor, Ifj. Táncos János, Unitárius Egyházközség, Székely Tihamér Magyarsáros; Keresztély Lajos, Agh Ferenc, Pálffy Márton, Dézsi János, László Gyuláné, Pál Mátyásné, Ürmössi Jenő, Alföldi Andrásné, Ferenc József püspök (60 L.) Kolozsvár; Elekes Béla, Séra Károly, Jánosi József, Kádár Kálmán, Benke Elek Siménfalva; Kiss Dénes, Gazdag Miklós, D. F. Ifjusági Egylet Bölön; Árkosi András, Balázsi Jenő, Koronka Dénes, Koronka Ferenc Vulkán; Simonfi Balázs Segesvár; Dr. Borsai Áron Bánffihunyad; Pálffy Gizella, Pálffy E. Zsigmond Várfalva; Özv. Lengyel Sámuelné Székelykeresztur; Biró Pál Bözödkőrispatak; Bányai Béla Marosvásárhely; Nagy Lajos Székelykeresztur; Hadházy Jenő Balázsfalva; Gelei Vilmos Egeres. (Folytatjuk).

Főszerkesztő: Dr. BOROS GYÖRGY | **Szerkesztő: PAP DOMOKOS**

Előfizetési ár: Egész évre 30 L. Magyarországra 36 L. Egyes szám ára 4 L. Akik a 30 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitódij 100 L. Minden pénz **Gálfi Lőrinc** egyleti pénztároshoz küldendő.

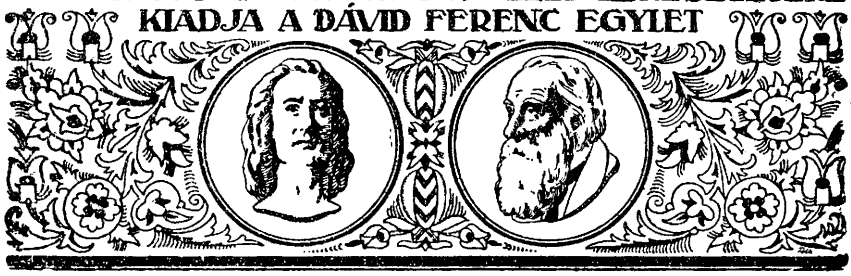
Nyomatott „Korvin"-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca)17 sz.

XXXIV. évf. Cluj-Kolozsvár, 1924. Augusztus 8. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Erdélyi testvéreinkhez!

Irta: *Perczelné Kozma Flóra.*

Az ind bölcsészetből eredő különböző misztikus irányzatok fanatikusan hisznek nemcsak a tulvilági lelkek visszajárásában, hanem az *élő emberek* lelkének egymással való közlekedésében, kölcsönös látogatásában anélkül, hogy a testek elhagynák rendes otthonukat.

Ugyszintén *Cicero* Kr. e. élő római bölcs csoda dolgokat mesél munkáiban az emberi lelkek misztikus megjelenéséről s éppen ezért a theosofisták nem győznek ő reá hivatkozni.

Mi, felvilágosodott keresztények ilyen értelemben nem hiszünk a lelkek járásában. Mi sokkal többre becsüljük, nagyobbra tartjuk az Isten képére formált emberi lelket és a vele kapcsolatban levő vallási fogalmat, semhogy ilyen szeszélyes és természetellenes módon megnyilatkozó csodában hihetnénk. De igenis, annál inkább hiszünk a lelkek vonzódáson és közös érzelmeken alapuló *természetes*, de láthatatlan közlekedésében, együtt szenvedésében, melyről éppen mi, unitáriusok győződhetünk meg leginkább.

Ha behunyjuk a szemünket, szinte látni véljük azt a misztikus lélekvándorlást, amint jönnek és mennek, hozzák és viszik a lelkek gondolatainkat, érzelmeinket, sóhajainkat, melyek abban az egy közös vágyban összpontosulnak: Urunk Istenünk óvd meg és erősitsd meg a mi unitárius egyházunkat, vallásunkat, ősz püspökünket és ezeken keresztül a mi földi és mennyei országunkat!

Kedves erdélyi Asszonytestvéreim! Bármilyen régen láttuk is egymást, sőt sokakkal még egyáltalában nem is találkoztunk, de az az egy bizonyos, hogy a lelkekjárása és kapcsolata folytán együtt érzünk, együtt sirunk vagy örvendezünk, ha ugyan az Úr Istennek tetszik néha-néha egy-egy örömsugárral is bevilágitani szomoru szivünkbe! Ki tudja, mikor minden látszólagos ok nélkül egyszer csak könny szökik a szemünkbe, vagy csodálatosképen megkönny

Vári Albert tanár ur

Loco

Str. Al. Vlăhuță 6

a lelkünk, vajjon nem egy távollevő rokonlélek könnycseppje vagy mosolya inspirálja-e szivünket?!

De bármennyire érezzük és megbecsüljük is ezt a láthatatlan érintkezést, azért mégis csak jól esik — ha máskép nem lehet — legalább irásban közlekedni egymással. S éppen ezért beszámolok röviden a mi budapesti asszonytáborunk munkaképességéről, bár én — sajnos — falun élve csak messziről figyelem e müködést.

Tudvalevőleg megalakult már több mint egy éve nálunk is az unitárius nők nagyobb szabásu és munkakörü szövetsége, s igy minden praktikus munkát, jótékonykodást, szegényügy lebonyolitását, a gyüjtések egy részét, valamint a felolvasó ülések és estélyek rendezését a Szövetség tagjai végzik fáradhatatlan buzgalommal és lelkesedéssel.

Bár bámulatra méltóan agilis az egész tábor, ezért mégis ki kell emelni *Buzogány Anna* elnök müködését, ki különösen Angliával való összeköttetésénél és az angol nyelvben való tökéletes jártasságánál fogva pótolhatatlan szolgálatokat tesz ügyünknek. Valamint ki kell emelnünk *özv. Fábry Edéné* főtitkárt, aki önfeláldozó és önzetlen keresztény munkájával fáradhatatlan és mindig eredményes tevékenységével nagy lépésekkel viszi előre a Szövetség munkáját. Hány beteg, hány szerencsétlenül járt szegény ember vagy gyermek nyeri vissza egészségét és munkabirását az ő fáradozásainál fogva, amelyben buzgó segitő társakat talál — az elnökön kivül — Józan Miklósné, Sámi Lászlóné, Deák Ferencné, Rádujné, Péterfy Sándorné, Deák Farkasné, Héderváry Hugóné és Schelné vagy a mindig buzgó Polgár Margitka, dr. Deák Margit, Sámi és Péterfy nővérek s még egy sereg derék munkatárs személyében.

Érdekes azt is tudni, hogy a budapesti Dávid Ferenc Egylet kapcsán — mely annakidején szivvel és lélekkel hozzá járult ahoz, hogy a Magyar Protestáns Nők Országos Szövetsége megalakulhasson s abba az unitárius nők is bevétessenek — Szövetségünk együtt dolgozik és tárgyal a másik két testvér egyház asszonyaival. Igazán elmondhatjuk, hogy Budapesten tulajdonképen az asszonyok teremtették meg tömörülésük által a protestáns egységet!

Dávid Ferenc Egyletünk felolvasó üléseit érdekessé tette magyar egyházunk régi barátja és jóttevője: *Drummond* főtisztelendő ur többszöri látogatása és mindig értékes felszólalása, *Foot* főtisztelendő ur az Amerikai Unitárius Társulat titkárának érdekes szereplése, valamint *Józan Miklós* és *Csiki Gábor* nagyértékü előadásai, ugyszintén *Biró Lajos* segédlelkész költői magaslaton álló imádsága. Az emlitett lelkész urak asszonyi törekvésünket is állandóan segitségükkel és tanácsaikkal támogatják, amiért a leghálásabb köszönettel tartozunk mindegyikének.

Csodálatosképen soha határozottabban és feltünőbben nem érezzük erdélyi testvéreinkkel való felbonthatatlan egységünket s kapcsolatunkat, sőt a lélekben való együttlétet, mint mikor mind együtt vagyunk, együtt imádkozunk s közös missiónkról tanácskozunk, vagy

vezetőink lelkesitő előadásait hallgatjuk! Azt reméljük tehát, hogy ha mi távollevő budapestiek — sajnos — nem is mehetünk — vagy legalább is nem annyian, ahányan szeretnénk — Kolozsvárra, a Dávid Ferenc Egylet 40 éves jubileumára, *erdélyi testvéreink hozzánk hasonlóan meg fogják érezni ottlétünket, lélekben való látogatásunkat s szivünknek az ő szivükkel való egyesülését.*

Különben is a közös szereteten és lelkesedésen kivül van még az unitárius tábornak egy hatalmas és hathatós összetartó ereje: Krisztus keresztjének közös és együttes hordozása!

„Valaki engemet akar követni, tagadja meg magát, vegye fel az ő keresztjét és ugy kövessen engemet."

Az unitárizmust mindig ez a kereszthordozás, ez a nyugodtan és türelemmel viselt kálváriajárás tette naggyá és fenségessé s talán ennek köszönhette mindenkori emelkedett, imádságos hangulatát, mely egy Martineaut, Channinget vagy Ferencz Józsefet adott a kereszténységnek! Ma is ez a megkétszerezödött *közös szenvedés* a mi legerősebb és legjellegzetesebb kapcsolatunk; legyen és maradjon tehát az ebből fakadó, szünetet nem ismerő, *közös imádkozásunk és munkálkodásunk* továbbra is legfőbb erősségünk, vigasztalásunk és legszentebb fegyverünk!

Ezekkel a gondolatokkal köszöntöm a Dávid Ferenc Egylet minden tagját és indulok utnak lélekben közös nagy ünnepnapunkra: *a negyvenedik évfordulóra!*

Baracska.

Unitárius püspöki vizsgálat az „Udvarhelyi Unitárius egyh.-kör"-ben.

(Folytatás)

Székelymuzsna.

Junius 23-án d. e. ½ *11-kor* érkezett Székelyudvarhelyről a ppv.-szék *székelymuzsnai* egyh.-községbe, ahol Kovács Lajos brassói lelkész is csatlakozott ide. Leverőleg hatott a ppv.-szék tagjaira az a pusztulás, amit az árviz és jégeső okozott, melynek 10 emberi élet is áldozatul esett. A falu végén ifj. Mester István gondnok és Fülöp Domokos énekv.-tanitó fogadták. A templom előtt Péter Sándor lelkész üdvözölte a megpróbáltatott kis gyülekezet nevében. A templomot megtöltő gyülekezetben Kovács Lajos brassói lelkész imát, Balázs András székelyderzsi lelkész egyh. beszédet tartott. Pph. ur pedig Ézs. 40/12 alapján szólt vigasztalást a sujtott népnek. Az egyetemes adósegélyt ifj. Mester István gondnok pph. urral tett kézfogással igérte meg. Ebben bizva távozott a ppvsz. Az ügyek letárgyalása után

Székelyderzs.

24-én reggel ½ *9-kor* a *székelyderzsi* unitárius egyh.-községbe. Az egyh.-község nevében a diszkapunál Egyed János kurátor, a templom előtt Balázs András lelkész üdvözölték a pph. urat. A hivek seregével megtelt szép templomban Kovács Lajos brassói lelkész imádkozott, Ürmössi József hom.-sztpáli lelkész Jakab I. 22—24 v.

igék alapján prédikált. Pph. ur I. Tim. 1 r. 18/19 v. alapján az ősi hitnek megőrzéséről, megtartásának szükségességéről beszélt s főpásztori üdvözlettel köszöntötte a népes gyülekezetet.

A kebli tanács üdvözletét Balázs András lelkész, az ifjuságét Biás Ilona fiatal leány ügyes beszédben tolmácsolta.

Az adósegély megajánlásában is eredményről számolhatunk be, mert az adakozáshoz hozzá nem szokott gyülekezeti tagok *megértve* az egyház súlyos helyzetét, megkezdették az adakozást. Balázs András lelkész ottani derék munkája és lelkes kebli tanácsának biztatása számunkra kezesség, hogy az egész befoly.

Az egyh.-községet súlyosan érintette az agrárreform kisajátitása, mely még a törvény által biztositott mennyiséget sem hagyta meg. Egyebekben az egyh.-község ügyei példás rendben vannak.

Városfalva. *25-én d. e 10 órakor* érkezett a ppvszék. a *városfalvi* egyh.-községbe. A falu határában lovas legények, zászlós leányok serege kisérte a falu közepén felállitott diszkapuig az érdeklődő sokaság csatlakozásával. Sajnos, hogy ez az érdeklődő sokaság nagyobb része — a roszakaratu hirektől félrevezetve — kevés számuvá apadt a templomban. De ez a megjelent gyülekezet erősnek, áldozatkésznek mutatkozott, ami nagy megnyugvás volt a ppvszéknek. Megmentették az egyh.-község jó hirnevét.

A templomban Halmágyi János imádkozott, Benczédi Pál h.-ujfalvi lelkész Aggues I./4 alapján prédikált, pph. ur pedig Máté VI./13. 14. v. alapján tartott üdvözlő beszédet.

A gyülekezet vallás-erkölcsi élete megnyugtató, anyagi helyzete kedvező.

Az egyh.-község asszonyainak üdvözletét Báró Józsefné tiszt.-asszony, az ifjuságét Bartalis Márton énekv.-tanitó tolmácsolták igen kedves és közvetlen szavakkal.

A lelkes ünneplés nemcsak a megérkezésnél nyilatkozott meg, hanem az induláskor is. Diszes lovas és zászlós sereg kisérte

Homoród-jánosfalva *26-án reggel 9 órakor* a *hom.-jánosfalvi* egyh.-községbe. Az innen szembejövő lovasok kiséretével érkezett meg $^1/_2$ 10 órakor a község végén felállitott diszkapuhoz, hol a zászlós leányok és az ünnepi diszbe öltözött sokaság nevében Darkó Pál köszöntötte.

A zsufolásig megtelt, szépen feldiszitett ősi templomban Ürmösi József imádkozott, Halmágyi János prédikált. Pph. ur I. Kor. VII./23. 24. alapján tartott üdvözlő beszédet.

A kebli tanács nevében Sigmond József lelkész köszöntötte, a D. F. nőegylet üdvözlő szavait Sigmond Józsefné tiszt.-asszony nőegyleti elnök jól átgondolt és szépen előadott beszédben meghatóan tolmácsolta.

Itt előre megajánlták a segélyt és az ujabb buzditó szavakra egy néhányan ajánlataikat felemelték. Az egyh.-község anyagi és erkölcsi ügyei rendben vannak.

Homoród-szentpéteri *27-én reggel 9 órakor* indult tovább *hom.-szentpéteri* egyh.-községbe, a hom.-jánosfalvi határszélig eleibe jött lovaslegények ki-

séretében, a falu végén felállitott diszkapuhoz, hol a községi biró és egyik gondnok fogadták, a templom előtt Bedő Miklós lelkész üdvözölte.

Itt a bátorlelkü, vallásos érzésü jó unitáriusok kevesen, de nagy szivvel voltak jelen s igy megvigasztalódott és megelégedetten nyugodott meg ppvszék az eredményen. Ahol pedig az ügyet megértő apostolokat találunk és hagyunk hátra, hisszük, hogy az elvetett mag gyümölcsöt hoz.

A templomban Hálmágyi János imádkozott, Sigmond József hom.-jánosfalvi lelkész prédikált a Filip. II./14. 16. alapján a zugolódás és versengés nélküli cselekedetekről. Pph. ur Jer. IV./3 és Gal. VI./8 alapján uj ugar szántásának szükségességéről és a léleknek vetéséről beszélt.

Recsenyéd. *28-án délelőtt* $^1/_2$ *10 órakor* érkezett ppvszék *Recsenyédre.* A lovas kiséret a hom.-szentpáli határ széléig jött s vezetése alatt érkezett meg a felállitott diszkapuhoz, hol Gál József lelkész fogadta az egyházközség és a polg. község nevében. A templomi gyülekezet nem volt nagy, de a buzditó beszédek hatása alatt a pünkösti lélek lelkesedésével tették a megajánlásokat férfiak és nők egyaránt. Az istentiszteleten Ürmösi József lelkész imádsága után Bedő Miklós hom.-sztpéteri lelkész a Rom. 12/11 v. alapján tartott igen tartalmas és az egyházáért buzgón szolgálni tudó jóltevőkről szóló beszédet. Pph. ur I. Ján. III./17. 18. alapján mondott üdvözlő beszédében a jó cselekedetből jövő isteni szolgálat áldásait mutatta meg.

Az egyh.-község kebli tanácsa nevében Máthé István kebli-tanácsos mondott igen ügyes szivből jövő üdvözletet. A nemrég alakult D. F. nőegylet nevében Gál Józsefné tiszt.-asszony, az ifjuság nevében Gál Irénke k. a. mondottak szives köszöntést pph. urnak, mint a női vallásos munka értékelőjének.

Az egyh.-község valláserkölcsi és anyagi helyzete elég megnyugtató képet mutat.

Lokod. *29-én délelőtt* $^1/_2$*10-kor* érkezett a ppvszék a *lokodi* egyh.-községbe. A lovas kiséret itt is messzire eleibe jött s kiséretében érkezett a kicsiny, de lelkesedésben nagy községbe. Itt ünnepi szivek fogadták a ppvszéket külső és belső megnyilvánulásban. Templom- és harangfelszentelési ünnepet tartott e kicsiny egyházközség. Gáspár Albert körjegyző a polg. község, Vári Domokos lelkész az egyh.-község nevében köszöntötték a ppvszéket. Miután a templom- és harangszentelési ünnep délutánra volt kitüzve, a ppvszék délelőtt folyamán — imával kezdve — a templomban megkezdte a közgyülést, amelyen a kicsiny lokodi egyházközség lélekben, tettben és áldozatkészségben példásan nagynak bizonyult. Az adósegélyre történt megajánlások olyan egymásutánban történtek, hogy arra példát seholsem láttunk.

A délutáni templom- és harangszentelési ünnepen a nagy Homoród vidéke képviselve volt. A felszentelési beszédet pph. ur mondotta, gyönyörü fejtegetésben mutatta ki a templom jeleni hivatását

és e hivatás betöltésére hivta fel a gyülekezet tagjait. A templomépités történetét Vári Domokos lelkész ismertette, kiemelve ifj. Sándor Gergely désfalvi lelkész és Balázs Mózes lelkes kurátor érdemeit a templomépités körül teljesitett, fáradságot nem ismerő, kitartó munkájokért. A gyülekezet óhajtására ifj. Sándor Gergely volt lelkészük jött el, hogy az urasztalánál hálaadó magasztalásban emelje fel a sziveket Istenhez. Szépen megirt és közvetlen előadásu ágendájával az egész hallgatóság figyelmét lekötötte.

Vári Domokos lelkész ek a „Harangok"-hoz c. költeményét harmonium kisérettel szavalta Buzogány Elek énekv. Este társasvacsora és szinielőadás volt.

Gyepes. *30-án Gyepesbe* vezetett a ppvszék utja. Gyepesi egyh.-községünk csak évtizeddel ezelőtt egyike volt a legjobb vallásoslelkü népnek. Ma ... mintha az anyagiasság, az értetlenség begyepesitette volna a lelkekben az Istenhez vezető utakat. A község nevében Pál Mihály énekv.-tanitó fogadta a ppvszéket a falu végén felállitott diszkapunál, a papi háznál Bálint Albert lelkész. A templomban Vári Domokos imádkozott, Bálint Ödön karácsonyfalvi lelkész prédikált Rom. I. 17 v. alapján a különböző népek, egyes családok és egyes egyének életét, szokásait magyarázta meg hitükből. Pph. ur a Rom. 14. 7 - 8. alapján az Isten nélküli élet hátrányait és az Istennel való élet áldásait mutatta fel.

A kebli tanács üdvözletét Bálint Albert lelkész tolmácsolta azon találó prófétai szavakkal, hogy vajha a ppvszék munkája uj életet hozna a holt tetemekbe.

Ebéd a lelkész házánál volt, hol pph. ur hangulatos köszöntőben üdvözölte az uj házaspárt Bálint Albert lelkészt és nejét, buzditván őket a misszió munkai felvételére is, melynek bő tere van ott.

Homoród-szentpál. *Julius 1-én* Gyepesből jövé Homoródszentmárton piacán szép sorba állitott katonás lovasbandérium élén Geréd Lőrinc volt tüzér törzsőrmester köszöntötte pph. urat, kijelentve, hogy fogadására és kiséretére jöttek eleibe *Hom.-Szentpálról*. Innen kezdve diadalut volt a ppv.-szék utja a körut utolsó helyéig, mert Recsenyéd felső végén a homoród-sztpáli szép székelyviseletbe öltözött egyenruhás zászlós leányok kisérték a falu végén felállitott impozáns nagy diszkapuig, hol a falu örvendező ünnepi ruhás népe várta és Zolya József aljegyző lelkes beszéddel fogadta. Pph. ur meghatva ugy érzi, mintha mindaz a melegség és szeretet, melyben a körutjában részesült, most ide összpontosult volna; köszöni a szép és szeretetteljes ünneplést, amely ez egyházközség jó nevéhez méltó. Innen harangzugás és a lelkes ünneplő közönség kiséretében vonult a nyirfaágakkal szépen feldiszitett templomtérre, hol Pálffy Ákos énekv. ig.-tanitó üdvözölte pph. urat, mint a székelyföld szülöttjét a székelység nevében. Pph. ur megköszönve az üdvözletet bizalommal tekint e nép jövőjére, mert ha van itt-ott sok lehangoló jelenség, van sok ki nem veszett, el nem pusztult ősi szép jellemvonás, melynek megőrzésére és fenntartására buzditja a közönséget.

Rövid pihenés után megkezdődött a templomozás. A szép, nagy világos templom nem telt meg egészen, mert a férfiak részén itt is akadtak félrevezetett kisbitüek, de azért szépszámu gyülekezet volt. A ppvszék gyönyörködött Pálify Ákos szép orgonajátékában, az általa betanitott mindkét nemü ifjuság szóló-, duett- és karénekeiben, az orgona kellemes, finom hangjában.

A templomban Sigmond József lelkész imádkozott, Halmágyi János lelkész prédikált, püspökhelyettes ur az I. Thess. I. 17. 21. v. alapján a mi küzdelmes egyházi helyzetünkre tekintve jóleső érzéssel állapitja meg, hogy van nekünk sok oly gyülekezetünk, melyek az apostol szavai szerint „a mi dicsekedésünk és örömünk", ezek közzé sorolja az egyházközség vallásos népét is s buzditja őket a hitben erősségre, a vallásban kitartásra.

A ppvszék örvendetesen vette tudomásul Ürmösi József lelkész jelentéséből, hogy az adósegély — a kebli tanács lelkes és megértő munkája folytán — be van fizetve az egyház központi pénztárába, valamint azt is, hogy a folyó évi járulékot is összegyüjtik.

A templomi üdvözletek során Sándor Balázs kurátor a kebli tanács nevében köszöntötte pph. urat, ki válaszában örömmel hallotta gondnok üdvözletéből, hogy ők tudatában vannak azon fontos ténynek, hogy a papjuknak segitő munkatársai kell legyenek. Erre kéri is őket.

A nőegylet nevében Ürmösi Józsefné elnöknő üdvözölte pph. urat, jóleső örömmel köszöntvén őt, mint a női sziv imádkozó érzésének ápolóját, az asszonyi munka értékelőjét. Pph. ur lekötelezve érzi magát, midőn a vezér ily nagy számu asszonysereg nevében olyan kedves elismeréssel szól s boldognak érzi magát, hogy olyan helyről jön ez az elismerés, hol a nőegylet olyan munkában példaadó multra tekinthet vissza, mint a tiszt. asszony vezetése alatti nőegylet.

A legény-ifjuság üdvözletét Péter Dénes ifju, a leánysereg üdvözletét Szabó Juliánna tolmácsolták kedves és ügyesen előadott beszédekben. Pph. ur az ifjuságnak itteni kedves magatartását igaz meghatottsággal fogadja s emlékében őrizni fogja.

Délután 2 órakor közebéd volt, amelyre a főzést a kebli tanácsosok feleségei, a sztpáli szójárás szerint *„a prezsbiter asszonyok"* dijtalanul végezték a papné vezetése alatt azért, hogy az egyházközséget a nagyobb kiadástól megmentsék. E nemes tett dicséretükre válik.

Az angol es amerikai vendégek Homoródszentpálon.

A közebéd végeztével d. u. 6—7 óra között ismét lázas ünnepi készülődés volt a lelkes hangulatban levő egyházközségben. Az adott jelre összegyülekezett a lovasbandérium és a zászlós leányok serege s kivonultak az oklándi hegy aljáig az angol és amerikai vendégek fogadtatására. Az autó futását meglassitva a lovas és zászlós leányok kisérete mellett érkezett be a Homoród folyó hidjánál várakozó sokaság közé. *L. Cornish* az amerikai U. T. titkára, *A. Hurn*

leicesteri lelkész kedves vendégekkel s az őket kisérő Dr. Kiss Elek, Csiky Gábor és Mikó Lőrinc afiaival. Az egyházkör nevében Pál Ferenc esperes fogadta, kinek üdvözletét dr. Boros Gy. pph. ur tolmácsolta. A. Hurn lelkész az üdvözletre adott válaszában a nem várt és soha ilyen fogadtatást nem látott érzése feletti meglepetésében ugy érzi, mintha nem is őt, hanem a spanyol királyt fogadnák. Este az Ürmösi József lelkész házánál volt egyszerü barátságos vacsora.

Julius 2-án volt a püspöki vizsgálat záróértekezlete Hom.-szentpálon s igy amerikai és angol vendégeinknek alkalma volt találkozni minden lelkésszel, kik fel is használták a kedves alkalmat.

A záróértekezleten pph. ur örömének ad kifejezést, hogy utja nem csak kellemes, de minden jó reményre feljogositó volt. Ugy látja, hogy az udvarhelyi egyházkör erösödik és még fejlődni fog s innen a többi egyházkörök is lenditést nyerhetnek. Népünknek nagyobb, teljesebb egyházi müvelést kell nyerniök, hogy ne legyenek tájékozatlanok az egyházi élet egyetlen kérdésében sem.

Az iskolák államositásával az a kettős vezetés, melyben lelkész és tanitó afiai részesitették népünket, részben meggyöngült s ezt lelkészeknek kell fokozottabb munkával pótolniok.

A papok és hivek közötti viszony általában jó s az egyházi adó kérdése is általában kielégitő eredményt mutat.

Értekezleten hangoztatott a konfirmáció fontossága s Ürmösi J. és pph. ur álláspontja, hogy a konfirmációra való előkészitésnél az öntudatos unitárius nevelés gondolata kell elfoglaljon mindenkit.

A hivek fegyelmezése tekintetében értekezlet kifejezi, hogy az egyházközségekben oly közszellem teremtendő, mely erkölcsi erejével egymaga is fegyelmezni tud és megtudja büntetni az egyház vitális érdekei ellen vétőket.

Esperes a hősi halottaknak a halotti anyakönyvbe bevezetését javasolta és az értekezlet magáévá teszi.

Pph. ur köszönetet mond mindazoknak, kik szivességgel, közreműködésükkel segitségére voltak, különösen Pál F. esperesnek, Ürmösi J. k.-jegyző és Halmágyi János afiainak, kik egész utjában végigkisérték s résztvettek az egyházépitő munkában, továbbá azoknak, kik fogatjukat és kocsijokat bocsátották rendelkezésére mint Esperes, Vass Albert, dr. Szöllősi Ödön, Fekete Béni, Szakács Péter, Ugron Ákos.

Esperes köszönetet mond pph. urnak azért az egyházépitő munkáért, melyet csodálatos szivós kitatartással végzett az udvarhelyi egyházkörben. Kitartást kiván tovább is az egyházépitő nagy munkához.

Délelőtt 11 órakor ünnepélyes istentisztelet volt, melyen L. Cornish amerikai főtitkár imádkozott, A. Hurn leicesteri lelkész pedig a hazájabeli unitárius egyházak helyzetéről mondott el sok érdekes dolgot s kifejezte, hogy mennyire jól esik nekik tudniok s milyen biztató hatással van reájok az a tudat, hogy itt Erdélyben egy gazdag, csaknem 400 éves történelmi multtal rendelkező ősi unitárius egyház él. Ő mindig vágyott ide hitrokonai látására s most ez a

szives hittestvéri szeretettel való fogadtatás kitörülhetetlen emléket vésett lelkébe, melyet otthon is egyéb tapasztalataival együtt el fog mondani.

Ürmösi József lelkész maga és egyházközsége nevében megköszönte a szolgálatot és lelki élvezetet s kéri, hogy ezt az irántunk megnyilvánuló kedves testvéri szeretetet necsak megtartsák, hanem fokozott érdeklődő szeretettel kisérjék a magyar unitáriusok minden küzdelmes munkáját. Arról legyenek meggyőződve, hogy bármily sötét és borus egyházunk és iskoláink felett a láthatár, mi el nem csüggedünk, kétségbe nem esünk, hisz előttünk ragyog Dávid Ferenc vallásalapitónk bátor, megalkuvást nem ismerő szelleme. Mi ebben az országban, mint népkisebbség lojalisan teljesitjük kötelességeinket, de azért fajunkhoz is hüek akarunk maradni s ha el is tiltották templomainkban hymnusunk éneklését, azért lelkünkben mindennap elimádkozzuk; „Isten áldd meg a magyart!" Legyenek tovább is velünk hittestvéri rokonszenvvel és érzéssel.

A beszédet dr. Boros György pph. ur tolmácsolta. Az angol hymnus éneklésével — melyet Pálffy Ákos énekvezér tanitott be az ifjuságnak — bevégződött az istentisztelet.

Az egyházkör tagjai rövid rendkivüli gyülést tartottak, melyen A. Hurn leicesteri lelkészt az udvarhelyi egyházkör tb. esperesévé választották, mit a megválasztott hálás köszönettel fogadott.

Délben ismét jóhangulatu barátságos közebéd volt, melyet szivességből ismét a *presbiter asszonyok* készitettek el s amelyen számos felköszöntőben ünnepelték a kedves vendégeket.

Ily szép és ékes megkoronázással végződött a püspöki vizsgálat, mely 150.000 leu segély megajánlását eredményezte és a helyzetünk való megértése, belátása után még több befizetést és a régi jóhirü unitárius összetartást kell hogy eredményezze.

Isten áldása legyen az elhintett magvakon. *if.*

Az unitárius vallásról.

— Felelet egy magyar uri nőnek Hollandiából jött levelére. —

Asszonyom, kivánságát óhajtom teljesiteni s elmondom röviden, hogy az unitárius vallás hogyan old meg némely kérdést ma. Mindenekelőtt kijelentem, hogy én elutasitok minden olyan egyházi és dogmai felfogást, amely azért volt formulázva, hogy akadályul szolgáljon az embernek egyéni fölfogása fejlesztésében és az Isten utjai megismerésében. Arról vagyok meggyőződve, hogy minden emberi törvénnyel ellenkezik és ellenkezik ugy az isteni, mint az emberi lélek lényegével is, az a gondolat, hogy az Isten ellentétben áll az emberrel, sőt hogy ellenségek. Az csupán gyermeki képzelődés, vagy ami annál is rosszabb, önkényes elgondolás, hogy Isten a világot a mások bünéért büntetné. Azt hiszem elmult már az ideje annak a hitnek, hogy az Ádám és Éva vétke miatt büntetne Isten. Ilyent józan

eszü férfi vagy nő nem táplálhat. Tudom, hogy milliók türik, sőt valószinüleg alá is irják az ember teljes jótehetetlenségéről és az eredendő bünrol, valamint a bünesetről szóló tanokat, s azehez hasonlókat, melyek mind a lélek börtönei. Mi unitáriusok tiltakoztunk ez ellen, mint maga Jézus is tiltakozott. Kell-e valakinek más és határozottabb bizonyiték Jézus fölfogása mellett, azoknál a szavaknál amelyeket a bünös asszonyhoz intézett: állj föl és többé ne vétkezzél. Vajjon Ádám büne örökös volt-e, tehát büntetése is örökös kell-e hogy legyen. Ámde Jézus megbocsátott amaz asszonynak és azt tanitja a legszebb imában „bocsásd meg a mi bűneinket, miképpen mi is megbocsátunk azoknak, akik vétettek ellenünk."

A mi evangeliumunk ugy tanitja, hogy az ember Istennek legtökéletesebb teremtménye, hasonló hozzá lélekben s idővel igazságban is olyan fog lenni. Az ember szörnyü vétkeket követ el embertársai, fivérei és nővérei ellen, de nem követhet el bünt Isten ellen, mert Isten tökéletesebb, hogy sem bánthatná őt az emberi cselekedet vagy az emberi gyarlóság. Az ember Isten gyermeke, mivel őt Isten megajándékozta a maga tökéletes lelkéből olyan lélekkel, amely tökéletességre van elhíva, nem pedig lesülyedésre és végleges megsemmisülésre.

Az ember ugy van teremtve, hogy boldog és békés életet éljen e földön, de ő mindenekelőtt testből áll s ugy gondolja, hogy az ő teste kell hogy büszkesége legyen s következőleg arra törekszik, hogy testét mindinkább tetszővé tegye s abban szorgalmaskodik, hogy az legyen kielégitve, legyen megmentve a kemény munkától és az arc verejtékétől. Megvallom, hogy a bűneset históriájából előttem mindig annak a gondolatnak volt igazi értelme és értéke, hogy az embernek vagyis a férfinak kötelessége dolgozni, az asszonynak legszentebb feladata, hogy gyermekei legyenek. Az ember történelme a földön ezzel kezdődik. Feltéve, hogy Ádám és Éva volt az ember történetében az első pár, feltéve továbbá, hogy ők a paradicsomban voltak és onnan kiüzettek, kell-e ennél képtelenebb gondolat és nagyobb vétség az isteni tökéletes intézkedés ellen. Ha az Istennek önmagát meg kell javitania, ha egyik cselekedetét helytelenitné s a másikat helyeselné, akkor, valljuk meg őszintén, a mi fogalmunk szerint Isten nem tökéletes Isten, hanem mint az ember, gyarlóságokkal terhelt. Az ilyen felfogás ellen minden vallásosan érző és müvelt lélek tiltakozik.

Mi ma már tisztában vagyunk azzal, hogy az élet mozgás, hogy a mozgás teremt meleget és állit elő uj energiákat. Ebből az következik, hogy minél többet mozog az ember, annál többet dolgozik, annál több tehetsége ébred föl. Add meg neki a kellő szabadságot, hogy gondolkozzék és dolgozzék a maga módja szerint ezen a földön, bizonnyal el fog jutni a legnagyobb és legjobb példányképhez: a tökéletes emberhez. Vezetője lesz először a maga társaságának, azután százaknak, meg ezreknek. Az ilyen vezetők az isteni igazság kijelentői is. Kijelentés volt kezdetben, volt azután és lesz

fog mindvégig. Az embernek mindig alkalma volt választani kijelentők, próféták és messiások között és ő kiválasztott egyet a föld keleti részében, másikat más helyen és igy tovább. Mi keresztények Jézus Krisztust választottuk vezérünkké s egyben megváltónkká. Ez a két munka együtt halad. A jó és igaz vezér az ő követőit a cél felé vezeti, mind a jelen, mind a jövő utján. Ő nemcsak sima és széles utakon vezérel, hanem, sőt inkább, tövises és göröngyös utakon. Ezért igéri Isten országát azoknak, akik őt követik, már itt e földön azt mondván, hogy az Isten országa tibennetek van. Ott van az a tiszta szivben, mert: a tiszta szivüek meglátják Istent és ugy látják őt, mint Jézus látta és érezte, hogy egyek vele.

Mi Jézust Isten legtökéletesebb ajándékának tekintjük az emberiség javára. A születésével kapcsolatba hozott mithológiai eszmékkel, ugyszintén a haláláva vonatkozókkal is, mi ugy foglalkozunk, mint bármely más hitköltészet tárgyával, de azt hisszük, hogy ezek nélkül Jézus élete és munkássága mérhetetlenebbül becsesebb és sokkal valódibb, igazabb. Aki fél-Isten és fél-ember, egyik sem valóban. Mi Isten lelkét oly nagy mértékben ismerjük föl benne, amilyen nagy mértékben soha még emberben nem volt. Mi meghajlunk lelki nagysága előtt, abban gyönyörködünk, mert tőle és általa reméljük, hogy Istent megismerhetjük és szerethetjük. Mi tudjuk, hogy ha Jézus tanitványai leszünk és ha megismerjük az ő lelke szándékait, akkor megértjük Isten akaratát is, és aszerint fogunk élni. (Folytatjuk).

Uj lelkészek.

Beköszöntött Ujszékely uj lelkésze Máthé Sándor. Hivei minden előzékenységgel, virágdisszel fogadták, a vasutállomástól a faluba kisérték. Beköszöntője julius 27-én volt. Nemcsak a község lakossága, hanem a vidékről is számosan voltak jelen az igen szép ünnepségen. Az ifju lelkész beköszöntője köztetszést nyert. Katona Ferenc esperes iktatta be lelkes beszéddel. A jóhangulat a közebéden érte el tetőfokát.

Bözödkörispatakra a főtisztelendő püspök ur kinevezte Pálffy Ákos lelkészjelöltet, aki a mult évben a székelykereszturi főgimnáziumban teljesitett felügyelői szolgálatot.

Székelykereszturra erős választási harcban Ütő Lajos dombói lelkész kapott többséget Benczédi Pál h.-ujfalvi lelkész nagyszámu szavazatával szemben. Reméljük, sikerülni fog az ifju, jeles lelkésznek eloszlatni a földult kedélyek nyugtalanságát.

LEÁNYAINKNAK, ASSZONYAINKNAK LEGSZEBB AJÁNDÉK

SZIVEMET HOZZÁD EMELEM..

NŐI IMÁDSÁGOS KÖNYV. o IRTA: DR. BOROS GYÖRGY.

KAPHATÓ: LAPUNK KIADÓHIVATALÁBAN KOLOZSVÁRT.

NŐK VILÁGA.

A firtosmartonosi Unitárius Nőegylet, a már szorgossá vált nyári munkák mellett is, vasárnap délutánjait még mindig szép érdeklődés mellett tartotta meg. Május 28-án, jun. 15-én és 29-én és ezzel bezártuk első félévi programmos összejöveteleink nyári ciklusát, hogy ősszel ujjult erővel, friss kedvvel vegyük fel ujból a hasznos és kellemes időtöltés megszakadt fonalát. Hálát adunk Istennek, hogy gyenge női erőnket a nagyon is számottevő munka áldásával gyarapitá, mert nemcsak szó és beszéd hangzott el, hanem szemmelláthatő eredmény is igazolja, hogy az időnket hasznosan és kellemesen töltöttük el. Mindhárom alkalommal a megnyitó ima után egyházi ének-felolvasás és szavalatok váltották fel egymást. Kitüntek felolvasásaikkal özv. Vas Ferencné: Kozma Flóra életéből és az evangeliumi szegény asszony korsójának felolvasásával, Keli Albertné és Gálfi Józsefné. A szavalók közül idősb. András Jánosné, Vas Jánosné, Kuti Eszter, Vas Ida és Gálfi Irén. Szépek voltak az énekszámok: Sebestyén Jánosné, Domokos Ferencné szóló, a fiatal lányok kara együttes népdalai stb. *A referens.*

Üdvözlet az Unitárius Nőkszövetségének Amerikából, a Nők Szövetsége 34-ik évi gyüléséről. Az inditványt az elnök Warnerné terjesztette elő és egyhangulag, lelkes tapssal fogadták el.

Kozma Ferencné néhai Kozma Ferenc isk. f. ü. gondnokunk, a jeles pedagogus neje elhunyt Kolozsvárt hosszas betegség után. Életében a humanus jótékonyságban vezető szerepet vitt Kolozsvár társadalmában. Nem volt olyan mozgalom, amelyben ő részes ne lett volna. Sok árva és elhagyott élvezte jótékonysága áldásait. Temetése nagy részvét mellett történt. Két leánya és négy fia gyászolja.

Elhunyt. Özv. Gegesi Sámuelné Binecz Ilka Tordán julius 13-án 75 éves korában. Nemes szivü, szép gondolkozásu nő volt. Nemes József ny. alezredes édesanyját gyászolja a sokaktól tisztelt jó nőben.

Egyleti munkásság.

Jubiláris közgyülésünk lesz októberben. A Dávid Ferenc Egylet 1884. augusztusában alakult meg s a következő évben már egyházfőhatóságilag megerősitett alapszabállyal munkálkodik Kolozsvárt és mindenik unitárius egyházközségben. Főcélja a vallás ápolása, az erkölcs nemesitése volt egyháztársadalmi uton. Politikával soha sem foglalkozott, ellenben a társadalom rétegeit érintkezésbe hozta és szerephez juttatta gyülésein felekezeti és faji különbség nél-

kül. Az októberi Főtanácson nagyszabásu ünnepélye lesz, melynek kiemelkedő pontja Dávid Ferenc korának bemutatása szini előadásban. A darabot lapunk szerkesztője: Pap (Gyallay) Domokos irja és az előadásban szinészek is közre fognak müködni.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Az erdélyi kisebbségek védelme nekünk önvédelem, erős, izzó és idegre járó, mert életünk és haladásunk, hitünk és kulturánk van kockára téve. Immár sokszor tapasztaltuk, hogy ez nemcsak a mi ügyünk, hanem a müvelt világé. Hatvan millió protestáns szövetkezett Angliában és Amerikában, hogy megvédjék egyházaink ősi jogait. Ezt ugy akarják elérni, hogy a párisi békeszerződések végrehajtását követelik és ellenőrizik. Ezért küldötték Erdélybe a Szövetség képviselőit dr. Cornish vezetése alatt. Amerikából itt volt dr. Cornish és Angliából dr. Hurn. Két hétig tartott tanulmányutjuk s az eredményről beszámoltak Bukarestben a kormánynak.

Nagy kitüntetések Amerikában. Az amerikai Unitárius Társulat készül fennállása 100 éves ünnepére. Ezt megelőzőleg már nagy lépést tettek. A Társulat szabályát oda módositották, hogy lehessen örökös tiszteleti tagokat is választani. Hatot választottak. Ezek: Dr. Eliot W. Károly a Harvard Egyetem nyug. rektora, kiről lapunkban már szóltunk. Dr. Peabody Ferenc a Harvard Egyetem nyug. tanára, kitünő iró és Amerikában nagy tekintély. Taft H. Vilmos az Egyesült-Államok volt elnöke, aki unitárius hitének diszt és fényt kölcsönzött, mint elnök. Most elnöke a kisebbségek védelmére alakult amerikai nagy bizottságnak és az amerikai legfelsőbb biróságnak. Dr. Carpenter Estlin J. az oxfordi Manchester College volt igazgatója, számos egyetem tiszteleti tudora. Nekünk kitünő jó barátunk, aki 1910-ben a nagy jubileumon meglátogatott volt. Ránk is kiterjedt a figyelmök és ősz püspökünket Ferencz Józsefet megtisztelték, mint aki már 69 éve szolgálja az unitárizmus szent ügyét, 47 éve püspök és most „köztiszteletben álló vezére a küzködő egyházaknak, akit az unitáriusok a világ minden részéből elhalmoznak a szeretet megnyilvánulásaival". Hatodik helyen egy nőt ért a nagy kitüntetés: Suyler Lee Lujza kisasszonyt, aki az Egyesült-Államok társadalmi jótékonysági munkájában vezető szerepet visz. Ily cimen megnyerte a Roosvelt érmet s jelenleg is alelnöke a New-York állam jótékony intézetének.

A püspök konfirmált. Kolozsvárt julius 27-én Ferencz József püspök ur a püspöki háznál konfirmálta unokáját Sámi Magdát, ki két és fél évig volt Londonban és a tavasszal jött haza. A nagyapa készitette elő. Ő ajándékozta meg a „Szivemet hozzád emelem" szép példányával, a D. F. reformációi emlékével. A püspök ur tartott beszédet a családi körben, amely sok könnyet csalt a szemekbe.

Harangszentelés Csekefalván. Szép ünnepségen avatta fel a csekefalvi unitárius egyházközség f. évi junius hó 22-én ujonnan

beszerzett harangját. Résztvett a község egész lakossága felekezeti különbség nélkül, a szomszéd községekből is igen szép számmal. A templomban a helybeli lelkész imája után Katona Ferenc esperes tartotta szivekhez szóló ünnepi beszédét. A harang beszerzésének történetét, az adakozók nevét és adományát a helybeli lelkész Sófalvi D. ismertette, a templom előtt Török Albert köszöntötte az esperest és a megjelent vendégeket. A harang árának $^2/_3$ részét az az Amerikába kivándorolt magyar testvérek fedezték, amennyiben gyüjtésből 92 dollárt küldöttek. „Nem fajult el még a székely vér...“

Erdélyi unitáriusok Amerikában. Az „Unitárius Közlöny“ sok érdekes cikket közölt már Amerikába vándorolt erdélyi testvéreinkről. Bodoczi lelkésznek fő munkatársa Des Földes Dániel a magyar unitáriusok szervezését kezébe vette és minden bizonnyal célhoz is fogja juttatni. Az Amerikai Unitárius Társulat Világszövetségének Földes a clevelandi elnöke. Jelen volt az Am. Unit. Társulat jelen évi közgyülésén és ott következőleg szólt: Ohio és Michigan vidékén nagyszámu család él, akik mind attól a Dávid Ferenctől származtak, aki 1568-ban az unitárius mozgalmat megindította volt. Már is alakultak gyülekezetek: Akron, Canton, Cleveland és Allience városokban. Most folyik a szerveződés Columbus, Toledo és Detroit városokban. Dr. Cornish ur fog lelkészt választani Erdélyben, aki a munkát az Am. Unit. Társulat segitségével fogja folytatni.

Külföldi akademitáink. Ma már négyről szólhatunk. Balázs Ferenc Oxfordból szépen beszámolt olvasóinknak. Ő mint tanuló és mint sportember jól ki tudja használni angliai idejét. Máthé Zsigmond Manchesterben az Unitárius Teológián lezárta az első évet. Mindig szorgalmas ifju volt. Itt is megállja helyét és szép jövőt biztosit magának. Szentiványi Sándor Amerikába a Harvard egyetemre fog menni az őszön. Az ottani teológiai fakultáson ő lesz első rendes hallgató. Tehetségét itthon több irányban megmutatta. Jó reménységgel bocsátjuk el. Negyedik helyen Lőrinczi Lászlót emlitjük. Ő Clevelendba (Amerika) megy, hogy a Bodoczi kezdette missziót folytassa. Erőteljes munkára termett ifju s ha sikerülnie fog evangeliumunk hirdetése, neves ember lesz belőle. Szeretettel gondolunk egyházunk jövendő apostolaira és kivánunk nekik sikert.

Esperesi jubileum lesz a küküllői egyházkörben. Gvidó Béla dicsőszentmártoni lelkész immár 30 éve szolgál mint esperes, körültekintéssel, eréllyel és megértéssel. Augusztus 10-én egyházköre és barátai megünneplik ezt a ritka szép alkalmat, melyre lapunk is a legmelegebb szivélyes üdvözletét küldi egyik legrégibb dolgozótársának és barátjának.

Nem kapott konfirmációi emléket. Két unoka leánytestvér konfirmált az idén két különböző eklézsiában. Keservesen sirni kezd az egyik, midőn meglátja a másik kezében a D. F. E. konfirmációi emlékkönyvét, mert ő nem kapott. Nálunk nem adtak senkinek. Csak ugy lehetett megvigasztalni, hogy ő neki is adott a másik papja. Most már boldog, mert neki is van kis emlékkönyve.

Barabás Vilmos benczédi tanitó hosszas, sulyos szenvedés után elhunyt szülőfalujában Árkoson, hová utolsó pihenőre vágyott. Az erős férfit megtörte a sok gyötrő fájdalom. A kitünő énekvezér-tanitóra sokáig fognak hálásan emlékezni a derzsi hivek, kiknek a válságos esztendőkben tiz esztendeig volt lelki vezérök, prédikátorok és támaszuk. Nemcsak a betegség, de a mai viszonyok is ellene szegődtek a kiváló férfiunak, kinek igazi ápolója és hüséges élettársa, pap leány felesége volt vigasza és segitő társa. Nyugodjék csendesen az anyai földben. *vb.*

Kereszturi főgimnáziumunk inspektori látogatásban részesült május hónapban, ami azzal végződött, hogy Regmann N. inspektor ur teljes megelégedését nyilvánitotta.

A **Teol. Akadémián** szép sikerrel vizsgáztak és lelkészi szolgálatra följogositást nyertek: Barabás Miklós, Benczédi Domokos, Benczédi Ferenc, Lőrinci László és Szentiványi Sándor lelkészjelöltek.

Kántori minősitést nyertek Kolozsvárt: Lőrinczi László lelkészjelölt, Benczédi Márton, Ferencz Károly tanitók.

A nagyváradi képezdében tanuló unitárius ifjunak a miniszter megengedte, hogy magánháznál részesüljön vallásoktatásban.

A főtanácsi tagságra már megszerzett jogot az uj választási törvény nem semmisiti meg. Ezt az elvi határozatot hozta az E. K. Tanács.

A lupényi unitáriusok uj papjok Lőrinczi Géza iránti szeretetöket azzal mutatták meg, hogy fizetését szép összeggel javitották.

Petrozsényi hiveink lelkes papjok Weress Béla vezetése alatt immár a jelen évben megkezdik templomuk épitését. Jó sikert kivánunk a munkához.

Szász-nádason nehány lelkes unitárius család leányegyházzá alakult Sebe Ferenc lelkész buzditására és a pipei egyházhoz kiván csatlakozni. Üdvözöljük.

Épitkezések vannak folyamatban Vargyason (orgona és harang), M.-Zsákodon (istáló, csür), Ar.-Rákoson (papi házbővités), Csegezben (templom).

Az Amerikai Unitárius Társulatot a 99-ik évi közgyülésén ujra szervezték. Először is beleolvadt a Nemzeti Conferencia és „ujra született" a társulat.

Ezer mérföld hosszu kerités készül Amerika és Mexikó között, hogy a két országot elválassza. 2—2 mérföldnyi távolságra ki lesz irva, hogy a keritésen áthágni vagy alatta átbujni büntetés terhe alatt tilos. Ez lesz a világ leghosszabb keritése.

Magyarországi unitárius testvéreink sulyos helyzetükben országos gyüjtéssel próbálnak segitni. Megértjük és méltányoljuk sulyos helyzetüket.

Pályázati hirdetés. Kuti Károly szentgericei birtokos, egyházi tanácsos afia nagylelkü adományából következő pályázatot hirdetem:

Egyházi beszéd irandó, melynek tárgya: „Az áldozatkészség szerepe és fontossága az unitárius megujhodásban.“ Alapige tetszésszerinti. A pályamunka idegen kézzel irva, jeligés levéllel ellátva 1924 évi október hó 1-ig a szerkesztőséghez küldendő (Dărjiu, u. p. Archita). Pályadij 500 ötszáz leu, mely az őszi egyetemes lelkészköri gyülés alkalmával fog kiadatni a teljesen megfelelő dolgozatnak. A pályadijnyertes dolgozat közlését a szerkesztőség fenntartja magának. Dărjiu-Székelyderzs 1924 julius 25. *Balázs András,* az Unitárius Szószék szerkesztője.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába a f. évi március 18-tól május 16-ig előfizetői és tagsági dijat fizettek: *Az 1924 évre*: Tana Sámuel, Barabás Mihály, Bedőházy Gábor, Czámpa Gusztávné, Imre Albert, Ince Béla, Kökösi Kálmán, Korodi Ferenc, Köntés Ferenc, Novák Jánosné, Id. Szabó Mózes, Simon András, Tégiás Albert, Took Balázs, Vida Géza, Özv. Ütő Benjáminné, Ütő Áron, Uroni Mihály, Zoltán Sándor, Csiki István, József Kálmán, Unitárius Egyházközség Sepsiszentgyörgy; Unitárius Egyházközség Kilyén; Deák Jenőné Telek; Varga András Bita; Gál Jenő Torda; Májai Domokos Jobbagyfalva; Gergely Istvánné Barót; Nagy Béla, Matos Sándorné, Simén András, K. Kénossy István, Varga Sándor, Orend Jánosné, Kelemen Jenő, Radó Józsefné, Máté Mihályné, Lakó István, Benkő János, Márkos Andrásné, Sófalvi András, Nagy József, Rózsa Jánosné, Dénes Mózes, Lőrinci János, Ehrenverth Ignácné, Veress Áron, Kiss Gábor, Katona Endre, Dr. György Zsigmond, Mátéfi József Segesvár; Kendi István Székelykeresztur; Bartalis Dénesné Medesér; Hidi András Kolozsvár, Péter József Nagyenyed; Özv. Csongvay Lajosné Marosvásárhely; Imre Simon, Tarján Pál, Kiss Albert, Ács Lajos, Vass József, Gyergyai Mózes, Zsigmond József, Albert Márton, Fodor Zsigmond, Nagy József, Berei György, Berei Pál, Imre József Petrozsény; Szinte Sándor Desfalva; Székely János piaci, Simándi András, Simon Gyula, Tóbis András, Botár Simon piaci, Kelemen Ferenc Torockó; Boros György Recsenyéd; Komjátszegi Lajos Kolozsvár; D. F. Ifjusági Egylet, Unitárius Egyházközség Székelyderzs; Sándor Gergely, Sándor Mózes, Bálint Balázs, Unitárius Egyházközség Kénos; Mérész Józsefné, Bocz Sándor, Kiss János Fogaras; Gyöngyösi Károly, Imre István Veşleni rampa; Friedmann Adolf Kolozsvár; Pap Dániel, D. F. Ifjusági Egylet Csehétfalva; Podhoiszki Sándor Kolozsvár; Unitárius Főgimnázium Önképzőköre Székelykeresztur; Osvát Domokos, Osvát Mózes, Osvát Áron, Ifj. Pap Ferenc, Ifj. Nagy Lajos, Miklós Ernő, Mircse Dénes, András Albert, Özv. Miklós Györgyné Kobátfalva; Péter Elek, Pap Mózes, Ifj. Tarcsafalvi Zsigmond, Ifj. Pap Sándor, Varga Mózes, Kovács Dániel Székelyszentmihály; Pap Zsigmondné, Fogyasztási Szövetkezet, Török Lajos Énlaka; Özv. Péter Józsefné Nagyenyed; Benovits Jenőné Kézdivásárhely; Bartalis Erzsébet Székelyudvarhely; Dr. Létay Dezső, Ambrus Gergely, Demény Andor, Vass Pál Kolozsvár; György Gyula Ikland; Özv. Botárné Borbély Anna Torockó. *1922-re fizettek*: Pálffy E. Zsigmond Várfalva; Bedő Sándor Sepsiszentgyörgy; *1925 re* Özv. Péter Józsefné Nagyenyed.

Alapitói dijban fizettek: A Székelyderzsi D. F. Ifjusági egylet 200 L.-t, Demény Andor Kolozsvár 100 L.-t. Az egylet céljaira adományoztak: Az Erdélyi Leszámitoló Bank 3000 L.-t, A Szabédi Nők Szövetsége 150 L.-t, A Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank 200 L.-t, Kolozsvár, 1924. május 16-án. *Gálfi Lőrinc pénztárnok.*

Főszerkesztő: Dr. BOROS GYÖRGY | **Szerkesztő: PAP DOMOKOS.**

Előfizetési ár: Egész évre 30 L. Magyarországra 36 L. Egyes szám ára 4 L. Akik a 30 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitódij 100 L. Minden pénz **Gálfi Lőrinc** egyleti pénztároshoz küldendő.

Nyomatott „Korvin“-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca)17 sz.

Gecsemánénkba és ott imádkozzunk Istenhez és ott igyekezzünk magunknak megbocsátást nyerni. Isten megbocsát nekünk, felemel minket és bele helyez a helyes útba, hogy együtt haladjunk az Ő fiával, mint mi is fiai és leányai. Ez előttem sokkal többet jelent annál, amit a papok és pásztorok igérnek jövőre a föltámadott testi Krisztus sebeiből. Én tudom, nekem tudnom kell, hogy a test föltámadása éppen annyira helytelen és téves fölfogás, mint Jézusnak csodás születése.

Isten soha semmit sem cselekszik az ő tökéletes törvényei ellen. Ha Isten megváltoztatná az akaratát, melyet megvalósitott minden teremtett lényben ezen a földön, vagy millió többi csillagon, akkor egész világa egyszerre összeomlana.

Ezzel eljutottam az unitárius hit főpontjához: Isten egységéhez.

Igen, mi azt prédikáljuk és azt tanitjuk, hogy Isten egy, mert mi nem tudunk elképzelni két vagy több teremtőt és világkormányzót. Mihelyt erre gondolunk s ezt lehetségesnek tartjuk, akkor az élet és a világ rendje azonnal felbomlik. Politeizmust régen is tanitottak, most is tanitnak. Ha ez valakinek tetszik azzal nem vitatkozunk, mert ebben az esetben a földnek minden egyes része külön Isten kezébe jut, kinek vagy van neve vagy nincsen. Ez végeredményében azt is jelentheti, hogy minden csak Isten azzal a különbséggel, hogy egyik része a levegőben másik a föld különböző részein, a vizekben, vagy valamely élő, illetőleg élettelen lényben végzi munkáját. Ha valakinek abban telik kedve, hogy az energiának, vagy az erőnek a megnyilvánulását személyes vagy személytelen lénynek tulajdonitsa, az ellen tenni nem lehet, de ő végül is arra ébred föl, hogy szemében minden istenné változott, fehát a politeizmus helyett panteizmus lett a vallása.

Engemet teljesen kielégit az a gondolat, hogy mindent egy tökéletes Isten végez az ő erejével, hatalmával, illetőleg akaratával. Ha én a magam vagy a más ember lelki tehetségét figyelem, azt tapasztalom, hogy az ember fel tud fogni ezer meg ezer világot, olyanokat, melyeket látok és nem látok. Az ember teremt, az ember átalakit egyes gondolatokat, az ember él magának, másoknak, munkálkodik, mert a nélkül nem élet az élet. Vajjon nem ezerszerte inkább igy van-e ez Istennnel, aki tökéletes lélek.

Nekem nagy gyönyörüségem telik a testvériség eszméjében, mert azt hiszem, hogy Istennek minden ember egyenlően gyermeke, faj vagy szinbeli megkülönböztetés nélkül. Azt hiszem, hogy nekem mindenki fivérem vagy nővérem. Ezekből kifolyólag én azt tanitom az apostol szavai szerint: ti a fiuság lelkét kaptátok, ez a lélek bizonyságot tesz a mi lelkünkkel együtt, hogy Isten gyermekei vagyunk.

Ha mindenki arra igyekeznék, hogy megszerezzen magának bizonyos részt az isteni tökéletességből, napról-napra tapasztalnók, hogy istenországa közeledik a földön és rendre, lassan, de biztosan megszünne az emberek között a gyülölet és a rosszakarat. Én merem hinni, hogy mi megvalósitnók a társadalmi egyenlőség eszméjét és

ezen az uton közelebb jutnánk a fegyverviselés eltörléséhez és a háboru megszüntetéséhez.

Szives engedelmével elmondok néhány szót a bibliáról, a zsidók és a keresztények szentkönyvéről. Mi unitáriusok szeretjük és használjuk a Bibliát. Tanitjuk az iskoláinkban, olvassuk a magánházaknál és abból vesszük alapigénket a szószékben. Vallásunk hosszu történelme azt bizonyitja, hogy a mi őseink hitnézeteik védelmezése alkalmával nagy súlyt helyeztek az ó-testamentumra, mint a mely Isten egységét tanitja. Volt olyan időszak, amikor az ujtestamentumot becsülték többre az Ónál, mert ez foglalta magában azoknak az igéreteknek a beteljesedését, melyeket Isten az atyáknak és a prófétáknak tett. Az unitáriusok hittek az inspirációban és tanitották, hogy a biblia Isten szava, de mindig tiltakoztak a betüszerinti inspirátio ellen. Hirdették, hogy az Isten csalhatatlan, de azt is hozzá tették, hogy azok, akik Isten szavait irásba foglalták, ha akár látomás, akár hallás utján származtak is azok, lelkökben még sem voltak csalhatatlanok, sőt tévedtek, amint hogy minden ember ki van téve tévedésnek.

Ebből önként következett az a gyakorlat, hogy a bibliának mindenik részét meg kellett birálnunk és irodalmi terméknek kellett tekintenünk. Mi fölhasználjuk a legjobb tanitómesterek, bölcsészek ismeretét és tudását. Mi összehasonlitjuk a biblia különböző részét egymással, de más népek bibliájával is s nem lep meg, hogy ugyanazokat a kifejezéseket és gongolatokat találjuk más népeknél is, melyeket a héberek az Ótestamentumba fölvettek. Ez szerintünk nem válik hátrányára sőt inkább előnyére a bibliának, mert azt mutatja, hogy a régiek is szivesen tanultak a szomszéd népek tudósaitól és bölcseitől.

Jézus élő szóval tanitott. Az ő szavait a hallgatók tovább vitték, tovább adták, tehát természetesnek találjuk, hogy azok a szavak, de a gondolatok is uj alakot nyertek ahozképest ahogy az illető gondolkozott. Mi látjuk, hogy az evangeliumok irói, mint maga Pál apostol is, egészen szabadon vettek át és alkalmaztak egyes kifejejezéseket, sőt maga Jézus is ugyanazt cselekedte. A görögök bölcsészetét egyik-másik ismerte és fölhasználta, miből mi azt a következtetést vonjuk le, hogy az emberek mindig segitségére voltak egymásnak az eszmék termelésében és fejlesztésében.

Azt is meg kell jegyeznem, hogy a bigott gondolkozásu tanitók és prédikátorok, akik inkább ragaszkodtak a szavakhoz, mint a lélek sugallatához, az emberek gondolkozását gyakran száz esztendőkkel visszaszoritották. Ebből származtak azok az elkeseredett vitatkozások és ellentétek, melyek a legjobb embereket sok esetben áldozatul kivánták, életüktől fosztották meg.

Minket nem nyugtat meg, sőt sokszor elkeseritett az a szomoru tapasztalat, hogy mikor egyik vagy másik állam kormányzói megfujták a harci trombitát és csatába szólitották a népet, hogy egymást öldököljék, ugyanakkor az urházába vonultak és Istenhez imádkoztak, hogy megsegitse őket. Miben különböztek ezek azoktól a farizeusoktól,

akiket Jézus megdorgált, midőn az utcák szögletén mellöket verve imádkoztak, hogy az emberek lássák, az ők cselekedeteik ellenkeztek mind az isteni, mind az emberi törvényekkel.

Becses kérdésére még csak annyit emlitek meg, hogy mi igyekszünk liberálisok lenni e szó igaz értelmében. Tárt karral fogadjuk mindazokat, akik hozzánk közelednek és ugy bánunk velük, mint fivéreinkkel és nővéreinkkel. Erdélyben törvényes eljárást kell betartania, aki egyházunkba be akar lépni. Angliában és Amerikában és másutt is szivesen fogadják azokat, akik őszinte elhatározással unitáriussá akarnak lenni, ha ez iránt nyilatkoznak.

Fogadja asszonyom őszinte és mély tiszteletemet. Köszönöm, hogy kegyes volt értékes is szép levelével megtisztelni, de mélyen sajnálom, hogy válaszom a postai rendetlen közlekedés miatt majdnem félév multával jut kezéhez. **Dr. Boros György.**

Dr. Wendtének üdvözlet.

Születése 80-ik ünnepére küldötte dr. Boros György.

Kedves dr. Wendte,

„Az élet való, az élet komoly“ s boldogok, kiket a jó Szerencse megsegitett, hogy fölemelkedhessenek a Sinai legmagasabb csucsára, hogy onnan vissza tekintsenek egy hosszu utra, amely utánuk fénylik. Én Önt ezek közé a szerencsések közé sorozom, mert 25 év alatt, mióta élvezem kedves barátságát, Ön szünetlenül készitette a fényes utat a jó lelkek százainak, akik különben az Ön vezetése nélkül a puszta vadonban maradtak volna. Élénken emlékszem a 12-ök nagyszerü gyülésére, melyen azt az inditványt tárgyaltuk, hogy a maroknyi unitáriusok vegyék kezökbe a müvelt világ pacificatióját a huszadik száz evangeliuma alapján. Ön kedves dr. Wendte akkor bátor kézzel megragadta a vallásszabadság fehér lobogóját és országról országra járt a Pál buzgóságával és a János édes szeretetével. Az eredmény csodálatos volt. Láttuk miként fogtak testvéri kezet a világ legjobb fiai és leányai a genfi martir emlékoszlopa felett s miként bocsátották meg a fiak az atyák vétkét. Nemzedékek fogják emlegetni azt a gyönyörü istentiszteletet, amelyet a Calvin templomában élveztünk végig. De az Ön gyöngéd lelke csak akkor nyugodott meg teljesen, a mikor részt vehetett azon a megható ünnepségen, a melyen Déva várában, a Dávid Ferenc börtönében a világ szabadelvü vallásos hivői emléktáblát állitottak föl s végül midőn Luklaviceben néma hódolatát kifejezhette a Socinus siremléke fölött.

Ön megérintette pálcájával a XIX-ik száz szikláját s én nem tudom vajjon melyik volt termékenyitőbb: az a viz-e, amely a testileg szomjazókat megenyhitette, vagy az az egyetemes szellem, a melyet Ön a XIX-ik száz száraz materialismusa porából vagy az élettelen dogmatizmus hinárjából élő vizzé szökelleni segitett.

Ha végig legeltetem szememet a szent dallamok könyvén, melyet Ön a hű imádkozók kezébe adott, ismét azt kell mondanom, boldog és áldott Ön, akit Isten a népek közé a maga szolgájául választott. Tartsa meg Isten az ő égi kincsei birtokában, hogy ezután is élhessen embertársai és barátai tiszteletében, akik közé szives engedelmével én is sorozni óhajtom magamat születése 80-ik évfordulója alkalmából.

Dr. Wendte válasza.

A fennebbi sorokat kiegészíti dr. Wendtenek dr. Boros Gy.-höz intézett levele, mely igy szól: Ön kedves dr. Boros legelső és legkedvesebb magyar barátaim közé tartozik, ki a Nemzetközi Congressusban munkatársam volt s a melynek megalapitásában segédkezett, sőt azt gondolom az első inditvány (the first suggestion) egy ilyen Társulat szervezésére, Öntől jött s Ön azóta is mindig hűséggel támogatta. Ezért különös öröm volt nekem, kedves barátom, hogy 80-ik születésnapom ünnepére szives üdvözletét elküldötte. Szép nap volt. Mintegy 200 levél és távirat érkezett és tett boldoggá. Most irom a köszönő leveleket.

Kedves hazája és egyháza iránti érdeklődésem ma is lankadatlan. Vajha ismét boldog és virágzó lenne! Minket boldoggá tesz, hogy szenvedő egyházaikat segithetjük. A mi oklandi egyházközségünk testvére Székely-Derzs, hozzá csak most küldöttem el testvéri levelünket.

Sok irányban vagyok elfoglalva most is. Prédikálok, alkalmilag felolvasok, széleskörü levelezést folytatok. Készitem emlékiratomat, melyben Erdélynek is lényeges részt juttatok.

Ha erőm és egészségem megengedi, a jövő évi Unitárius nagy ünnepélyeken s a londoni, kölni és bostoni unitárius száz éves ünnepségeken részt kivánok venni.

Bármiként lesz is a jövő, én Önnek mindig szerető barátja maradok.

Isten Önnel és mindazokkal, akik rossz helyett jók, ellenség helyett barátok óhajtanak lenni.

Dr. Wendte Charles.

Dr. Carpentert ünnepeljük.

1910. évi Dávid Ferenc ünnepünk a férfiak és nők választott kiválóságait összehozta volt Angliából és Amerikából. Ugy érezzük, hogy azóta mai napig velünk vannak, ránk gondolnak és hűséges testvéreink. Dr. Carpenter az ő szép termetével (arcképét lásd Unitárius Közlöny 1910. évi folyamában), tudományt mutató magas homlokával, vezéralak volt köztük. De őt az tette igen-igen érdekessé, hogy tizenkét magyar tanitványa rajongta körül: Péterfi Dénes, dr. Boros György, Gál Miklós, Varga Dénes, Csiló Salamon, Gálfi Lőrinc, Józan Miklós, Lőfi Ödön, Raffay Károly, dr. György János, Győrfi István, a kikhez később csatlakozott dr. Kiss Elek.

Nagyon kevés tanárt áld meg a gondviselés annyi szeretetreméltó tulajdonsággal és keveset szeretnek oly osztatlanul a tanitványok.

Dr. Carpenter októberben 80 éves lesz. Ezt a jó barátok és a volt tanitványok megünneplik személyesen is, irásban is. Az üdvözlő levelet a magyar tanitványoknak is megküldötték aláirásra. Az *Unitárius Közlöny* olvasóinak bemutatjuk lehető hü forditásban. Van ebben a levélben sok tanulság, mert van benne szeretet, tisztelés, becsülés és hódolat.

Kedves dr. Carpenter,

A Manchester College volt hallgatói élni kivánnak születése 80-ik szerencsés fordulója alkalmával, hogy ők is kifejezhessék tiszteletüket és szeretetüket.

A tanuló-társak bizalmas körében ön az idősebb testvér, aki a miénket jóval megelőzőleg járta le tanulói éveit, de most midőn születése napján körülvesszük, a nagyra becsült tanitó és a barát, a hitbeli atya áll előttünk, neki hozzuk hálás hódolatunkat, boldog érzéstől eltelve, hogy magunkénak mondhattuk és mondhatjuk.

Hosszu évek során, melyek számos sikerben bővölkedtek, eljutott a legfőbb tisztre, igazgató (Principal) lett a nagynevü elődök: Tayler, Martineau, Drummond sorozatában s végül elnök. Ugyanakkor büszkeség érzetével szemléltük, hogy hazai és külföldi egyetemek jöttek kifejezni kitüntető elismerésüket és megtisztelték a megillető tudori diplomákkal.

Collegiumi éveink emléke nekünk rendkivül becses, de nem kevésbbé azok, melyekben Önt mesterünknek tisztelhettük. Emlékeink láncsora 1875-ben kezdődik, Londonból Oxfordba vezet s Önt mindenütt a szünetlenül fokozódó és érdemeit növelő munkában látjuk a College-ban és a szószékeken. Ön a modern tudományokban, de különösen az összehasonlító vallás és a kereszténység eredete földeritésében messze kiható eredményeket ért el a tudományos világban, személyes vonzalma pedig állandóan mélyült és erősödött. Ez alatt a hosszu idő alatt az Ön hatása következtében állandóan gyarapodtak a mi ifjukori emlékeink, fokozódtak aspirációink, érlelődtek a tudományosság és a jellemtisztaság iránti eszményeink, de kiválóképen szaporodtak azok a drága kincsek, melyeket az Ön fel nem becsülhető barátsága szerzett számunkra.

Ezeket a sorokat Önhez és Carpenterné asszonyhoz is intézzük, mert élénken él emlékezetünkben az a határtalan szivesség, baráti rokonszenv, mellyel házuk ajtaját mindig nyitva tartották előttünk. Azok mellett az értékes emlékajándékok mellett, melyekkel mérték fölött elhalmoztak, kiválóképen a Borrodale-ben töltött aranynapok élvezetére gondolunk hálás szivvel. Az ilyen örökké tartó emlékeket azok közé a jótétemények közé sorozzuk, melyek a minden jók adójától származnak. Midőn életének ezeket, a drágagyöngyöt érő, emlékeit elgondoljuk, boldognak érezzük magunkat, hogy Önök a legdrágábbak, személy szerint közöttünk vannak és nekünk kinálko-

zik az a szerencse, hogy tiszteletünk és szeretetünk határtalan nagyságáról szemtől-szembe biztosithatjuk. Bizonyosak vagyunk arról is, hogy a jövendő években sem szándékozik visszavonulni, hanem folytatja a megkezdett tudományos termelő munkát a megszokott kitartó energiával, élénk érdeklődése minden magasrendü ügy iránt — hisszük — megmarad s az is kétségtelen előttünk, hogy csodálatos mértékü, elbájoló, önfeláldozó készsége barátai iránt csak a régi lesz ezután is.

A jövendő titkos fátyola mögé nem kivánunk betekinteni, mert elég nekünk tudnunk, hogy a szeretet örökre megmarad. E szépséges és boldog ünnepi alkalommal szivünkhez ne közeledjen kételkedés, hanem oda tekintünk az esti szürkület glóriás fénykörébe és amaz örök békének a világába, melyet a tökéletes kegyelmü Atya föltár gyermekei előtt. Először Öntől tanultuk, önnek köszönjük a nagy költő Browning hiterősitő szavait: „A legjava ezután következik. A Te lelked és Isten teljesek a bizonyosságban."

Fogadja kedves dr. Carpenter őszinte és szeretetteljes tiszteletünket.

(Következnek az aláirások.)

Gvidó Béla esperes jubileuma.

Egyházköri közgyülés és esperesi jubileum Dsztmártonban.

A küküllői unitárius egyházkör aug. 10-én tartotta egyházköri közgyülését Dsztmártonban. A közgyülést istentisztelet előzte meg, midőn imát Gvidó Béla esperes és egyházi beszédet Sándor Gergely désfalvi lelkész tartott. A zsufolásig megtelt templom gyönyörü ünnepségnek volt szinhelye. Ott volt Dicsőszentmártonnak előkelősége és köznépe, az egyházkör egyházközségeinek, az E. K. Tanácsnak, a kolozsdobokai egyházkörnek, a dsztmártoni egyházak és egyesületek képviselői. Az istentisztelet végeztével Nagy Béla egyházköri jegyző üdvözölte Gvidó Béla esperest, ki 30 éve esperese a küküllői egyházkörnek. Az egyházkör az esperes arcképével ellátott, a köri papok, tanitók és egyházi tanácsosok által aláirt szép, diszkötésü képes bibliával lepte meg ünnepelt esperesét. Dr. Boros György, a püspök ur és az E. K. Tanács, Hadházy Sándor a kolozsdobokai kör, a dsztmártoni gör. keleti esperes, a ref. esperes egyházkerületeik nevében, Hegyi Károly a ref. egyházközség, a zsidó rabbi az izr. hitközség, Kovács István a lelkészi kar, Miklós János a tanitói kar, dr. Szántó Pálné a nőegylet, Moskariu ipartestületi elnök az ipartestület, dr. Pálffy Ferenc a Dávid Ferenc egylet, Molnár Katica az ifjuság, Miklós Sándor az egyházközségek, Kovács István a marosszentbenedeki egyházközség, Molnár József a dsztmártoni unitárius egyházközség és végül ifj. Gvidó Béla a család nevében üdvözölték. Üdvözlő iratot küldött a Főtisztelendő püspök ur, az E. K. Tanács, az összes esperesek, a kolozsvári gimnázium, a theologia igazgatósága és az ünnepelt tisztelőinek egész sora.

Az üdvözletekre az ünnepelt megható szavakban válaszolt és köszönte a megemlékezést. A templomi ünnepélyen közremüködött a dicsőszentmártoni és a dombói dalárda s nagyban emelte a szép ünnepélyt. Templomozás után megalakult a közgyülés, hol br. Petrichevich Horváth Arthur köri felügyelő-gondnok közgyülési megnyitójában lelkes szavakban emlékezett meg a jubiláns esperesről.

D. u. 2 órakor Gvidó Béla esperes tiszteletére 120 teritékü bankett volt, hol ismételten ünnepeltük derék esperesünket a pohárköszöntők sorozatában.

Szép nap, lélekemelő ünnepély volt, mit valóban kiérdemelt Gvidó Béla 30 évi esperesi kiváló müködésével.

E helyen is üdvözöljük s kivánjuk, hogy még sokáig vezessen igazi esperesi talentumával.

Segesvárt, 1924. aug. 20. *Nagy Béla.*

NŐK VILÁGA.

Szép gondolat a segesvári Nők Szövetségében

— Nagy Béláné titkár felolvasása. —

Ezelőtt két héttel egy délutáni munkámba elmerülve kopogtatás zajára eszméltem fel. Egy rég nem látott hivünk, Benkőné látogatott meg. Kérdésemre, hogy miért nem volt mostanában templomban, elmondta, hogy nehéz családi körülményei lefoglalták annyira, hogy még szivének leghőbb vágyát, a templom látogatását sem teljesithette.

Most azonban egy gondolat vezette hozzám, hogy eszméjének megvalósitására kikérje véleményemet. Ugyanis ő azt szeretné, hogy a segesvári unitárius asszonyok vegyenek ki részes müvelésre pár hold földet, melyet mi asszonyok müvelünk meg s az abból befolyó jövedelmet templomépitési alapra adjuk.

Az eszme megszületett!

Egy asszonytársunk nemes, minden szépért, jóért lelkesülni tudó szivéből pattant ki a szikra, mely — azt remélem — lángra lobbantja tetterőnket és a mindnyájunk szivében lappangó szent érzéseket munkára serkenti.

Az idők jele ez! Mikor legkevesebb a remény jövőnkhöz, akkor gyul fel egy egy láng egyeseknek elméjében, mely buzdit, lelkesit, tettre késztet.

Asszonyok közt, asszonyokhoz szólok. Mindnyájunk lelkében él a nemes, a szépnek érzése, azonban hogy nem tudunk ezeknek kellő mértékben érvényt szerezni, az is az idők jele, mert sokszor fájdalmasan érezzük, hogy anyagi küzdelmeink a létért lefoglalják időnket, feldulják gondolatainkat. De van egy-egy pillanatunk, mikor megszabadul gondolatunk a jelen nyomasztó helyzet bilincseiből

ilyenkor eszünkbe villan egy magasztos, egy ideális eszme s ha ilyenkor hallgatunk lelkünk sugallatára, erősbödik, hatalmasodik, életre kel bennünk a lelki erő, mely felkelti bennünk tetterőnket és célunk, eszményünk megvalósitására törekszik.

Érzitek-e magatokban sokszor, amit én érzek? Hogy nekünk nem elég a mai kor nehéz küzdelmeibe, a mindennapi, a létért folytatott nehéz gondba belemerülni, valami űz, hajt bennünket, hogy nemesebb, maradandóbb dolgot vigyünk végre. S én ugy gondolom, hogy ezt az érzést éppen a mai kor keserves helyzete váltja ki belőlünk. Családi otthonunkban, az emberek társaságában, szórakozásaink közben fel-feljajdul szivünk nehéz terhétől sujtva s vágyik valahová, hol szabadon megnyilatkozhatik. S ez a hely mi lenne más, mint a templom, hová „az emberek szoktak menni, gondjaik közt vigasztalást nyerni". Ezt a helyet keressük mi segesvári unitárius asszonyok s erre irányul mai összejövetelünk főcélja: Templomalapunknak megerősitése és ujragyüjtése, hogy rövid időn belül énekelhessük szent falai közt: „Te benned biztunk eleitől fogva". Nézzünk végig a történelmen, mikor legnagyobb volt az elcsüggedés, az elernyedés, akkor támadtak hőslelkü asszonyaink, a Zrinyi Ilonák, Lóránffy Zsuzsánnák, Brunnsvik Terézek, Teleki Arankák, akik a szépért, jóért, az ideálért lelkesülni, de tenni is tudtak. Mert nem elég az eszme, azt meg is kell valósitani. A mai aggasztó helyzet, egyházunk, vallásunk, gyermekeink jövője, arra serkentenek, arra buzditanak, hogy ne éljünk az ábrándok világában, legyünk mi a cselekvés, a tett asszonyai, akik ne csak lelkesülni, tervezni, de Isten segitségével cselekedni is tudjunk. Ezen szavaimat értem kiváltképen a mai összejövetelünkre. Lelkesülésünk ne legyen csak üres szalmaláng, mely elenyészik mihelyt a kapun kiléptünk. Ne legyen pusztában elhangzó kiáltás, mely visszhangra nem talál, hanem szivünk, lelkünk régi szunnyadó vágya ébredjen öntudatra, mely munkára serkent és tettre kényszerit, kitartó, buzgó, határt nem ismerő erős asszonyi munkára.

Vegyünk példát azokról az asszonyokról, akik nagy családdal özvegyen maradtak, ugy-e milly makacs kitartással harcolják meg az életet, hogy családjuk el ne vesszen! Gondoljuk magunkat, egyházunkat egy ily támasz nélkül maradt családnak, tegyük magunkévá a dolgot és cselekedjék minden egyes unitárius asszony ugy, mintha egyedül kellene szegény egyházunkat, vallásunkat, iskolánkat megmenteni az elenyészéstől.

Mert őszintén szólva, hiszen magunk között vagyunk, ez az utolsó terminus. Maholnap kicsuszik a talaj a lábunk alól, akkor a késő bánat nem segit rajtunk, összeomlik kicsiny egyházunk, megsemmisül eklézsiánk. Tegye mindenki a szivére a kezét és mondjunk együttesen egy szent fogadást: „Nem hagyjuk!"

Ébredjünk fel sulyos lethargiánkból és fogjunk Isten segitségével munkához.

Tervünk megvalósitására két főeszme merült fel: Az egyik

gondolat Benkő Jánosnétól eredt, egyike azon lelkes asszonyoknak, aki a legnagyobb családi gondokkal küzd, hogy szépszámu gyermekeit szépen nevelje a jövőnek s e nehéz küzdelmek között is talál időt arra, hogy foglalkozzék egyházunk, vallásunk sorsáról. Tervét ő fogja egyszerü, keresetlen szavakkal előadni.

A másik az én szerény eszmém: Minden asszony, leány járuljon hozzá anyagi erejéhez képest célunk megvalósitásához, vagy kézimunkát készitsen mindenki, amihez ért. Persze, nemes versenyre hivom fel a müvész érzékü, finomlelkü asszonyainkat, leányainkat. A ki nem ért kézimunkához, az ne szégyelje bevallani és kézimunka helyett rakja össze filléreit és ajánlja fel amennyit adhat, mi aztán anyagot veszünk belőle és hozzáértő leányainkkal megkészittetjük. Május 10-én tartandó estélyünkön ki fogjuk sorsolni a kézi munkákat és a begyült pénzből szeretném az első pár ezer téglát megvenni, hogy mentől hamarább felépülhessen a mi templomunk. Az estély igen szépen sikerült. (*Szerk.*)

Segesvár, 1924. február 17.

Egyleti munkásság.

Dávid Ferenc egyleti gyülés Városfalván. Városfalván augusztus hó 10-én igen szépen sikerült Dávid Ferenc egyleti gyülés volt rendes istentisztelettel a városfalvi zsufolásig megtelt szép templomban. Bartalis Márton vezette az éneket, s az Ifjusági Egylet Dalköre szép tanujelét adta a dalárda sikeres munkásságának. Imát és egyházi beszédet Vári Domokos mondott, aki kiváló szónoki tehetségéről tett tanubizonyságot. Ürmösi József elnök tartalmas megnyitóval vezeti be a gyülést. Csáka Irma székelyleány szavalja Ürmösi Károlyné „Dévavár rabja" cimü költeményét. A szavalatot nagy elismerés és taps követte. Ezután egy müvésziesen előadott quartett következett, melyet Székely Ferenc, Felcser Lukács, Putnoki és Kiss Károly adtak elő. Ürmösi Károlyné pedig egy szép, hangulatos költeményét olvasta fel nagy hatással. Mezei Vilma okl. tanitónő elszavalja Tihanyi Géza „Maradj fiam" cimü költeményét, igazi nagy hatással. Felolvasást Halmágyi Samu polgári iskolai igazgató, a kiváló iró tartott igen érdekes alkalmi kérdésekről: a tanuló ifjuságnak szünidei foglalkozásával a mezőgazdasági téren és a gazdaközönség szellemi foglalkozásával. Az érdekes és értékes felolvasás hasznos utmutatója a Dávid Ferenc egyletben dolgozni szeretőknek. Székely Ferenc és Kiss Károly duettje mélyen meghatotta a lelkeket. Csepreghi Ferenc városfalvi székely ifju szavalta Ady Endre „Rákóczy vén harangja" cimü költeményét dicséretre méltó sikerrel. Ujból a quertett részesitette a hallgatóságot lelki gyönyörüségben. Simén Domokos papnövendék Reményik és Áprily néhány költeményét szavalta igazi hatással. Ajtay Jánosné alelnöknő zárta be a gyülést, igen ügyes beszédben köszönetet mondott a kiváló program szereplőinek. — Az ünnepies rész után az egylet hivatalos ügyei tárgyaltattak, amikor

is több megszivlelendő megjegyzés hangzott el az egyleti élet feladatainak teljesitése szempontjából. A tisztikart ujból megválasztották. A lemondott Báró József pénztárnok helyett Bálint Albert lett a pénztárnok. Az egylet ez alkalommal is hálás köszönetét fejezi ki Kisgyörgy Sándor vargyasi tb. esperes és dr. Máthé István felügyelő gondnok 100—100 leu adományaiért.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Fazakas Lajos esperes, ez a csupa lélek, csupa tüz ember, addig járta öt egyházközsége templomait és iskoláit és egész körét, mignem egészsége megcsappant. Saját kérésére felmentette az E. K. T. az esperesi munka alól, de a lelkészit továbbra is vállalja. Halmágyi János köri jegyzőt bizta meg a Tanács az esperesi teendőkkel.

Dr. Gelei József megválik kolozsvári főiskolánktól. A szegedi egyetem megválasztotta ny. rendes tanárának. Dr. Gelei tudományos készültségével, jeles előadótehetségével és nagy munkabirásával méltó utóda lesz a hires dr. Apáthy Istvánnak. Főgimnáziumunk egyik diszét, ifjuságunk humánus jó tanárát veszíti el, de a magyar tudományosság kiváló erőt nyer benne. Bucsuiratában igen meghatóan és hálásan bucsuzik az E. K. Tanácstól. Isten éltesse és vezesse diadalról-diadalra!

30 éve, hogy Sepsziszentgyörgy anya-egyház lett. Október 14-én, 1894-ben, köszöntött be József Lajos, mint uj lelkész. A beköszöntővel megnyerte a város intelligenciáját s azóta mostanig megis tartotta maga iránt a tiszteletet, vallásunk iránt a becsülést. Ennek bizonysága volt, hogy a város templomhelyet ajánlott fel. Az egyházközség a város központján szerzett magának értékes házastelket. Bár a lelkész sokat küzdött, fáradott, templom ma sincsen, de 30 évi kitartó munka mégis megérdemli, hogy tiszteletünket fejezzük ki a szorgalmas és munkás lelkipásztor iránt. Kivánjuk, hogy Isten áldja és jutalmazza meg szép parochiával és kedves imaházzal.

A kismező bucsuzik a diákoktól. Teljes 300 esztendeig volt a diákság szőlőtermő és nyulfogó helye. A diákság maga müvelte, őrizte, élvezte. Ujabb időben játékhely volt, de most, miután belterületbe esik s mert épülethelyeknek igen alkalmas, áruba kell bocsátani. A diákság kiszorul messzi helyekre, hogy sportját folytathassa. Nem voltunk előrelátók!

A kolozsvári templom kopott fala rövid idő alatt meg fog ujulni, szépülni. — A *petrozsényi* templom épitése megkezdődött; a *kolozsvári* egyházközség egy pár földjét parcellázta; az *abrudbányai* templomot és házat javitás alá vették; *Bethlenszentmiklós* és *Szőkefalva* a templomot megujitja; a *hadi harangok* árát az egyházközségek vegyék fel az egyház közpénztárából.

A Kolozsdobokai Lelkészkör Kiss Sándor kolozsi lelkész elnöklete alatt a folyó évben három felolvasó gyülést tartott. Március 20-án Dr. Varga Béla teol. akad. tanár olvasott fel a Filozófia Ujabb Irányairól. Előadásnak különös érdekességet adott az a körülmény, hogy az előadó saját nem régen megjelent művét ismertette s utalt azokra a kapcsolatokra, amelyek gondolkodását belekapcsolják a filozófiai irodalmat napjainkban foglalkoztató nagy eszmekörökbe. A mű cime; A logikai érték problémája és kialakulásának története. Kiadta a Magyar Tudományos Akadémia. Szerzőnek ez a könyve logikus folytatása régebbi filozófiai munkásságának s egy világnézet konturjait mutatja, mely a modern platonizmus gondolatkörében mozog, de egészen sajátos és eredeti módon kapcsolódik bele ebbe a hatalmasan fejlődő szellemi áramlatba. Április hó 3-án Dr. Csiki Gábor tartott előadást „Unitárius Diasporák Magyarországon" cimen Dr. Csiki az elmult tél egy részét Magyarországon töltötte s ott az Erdélyből repatriált unitáriusokból alakult filiakat Debrecenben, Szolnokon, Miskolcon, Gyulán meglátogatta s azokban istentiszteletet tartott. Közvetlenül számolt be tanulságos és eredményes körutjáról, mely valódi szükséget pótolt s mit az Amerikai Unitárius Társulat tett anyagilag lehetővé. Junius 19-én Kiss Sándor kolozsi lelkész tartott felolvasást „A gyülekezet és a keresztény missio" cimen. Kiss lelkész először a keresztény evangelium hivatásáról általában s folytatólag az unitárius keresztény vallás hivatásáról szólott. Az unitárius egyház terjedésének irányául a népek elhelyezkedési irányát jelöli meg, akik ma ipari és kereskedelmi központokba tódulnak, mert ott jutnak keresethez. Itthon el kell őket kisérni ezekre a helyekre, de az ország határain tul is el kell kisérni őket. A teológiai akadémiának olyan keresztény apostolokat kell nevelni, akik az igét ott és akkor hirdetik, ahol és amikor szükséges. E gyülések értékesek és élvezetesek voltak. *kr.*

Ünnep Nagyajtán. A nagyajtai unitárius egyházközség templomát a f. évben megujitotta, kivül-belül ujra festette, a toronyra uj gombot tétetett s elvitt régi hires „nagy harang"-ja helyébe egy 550 kgos uj harangot öntetett. Nagyajtai hiveink hagyományos hitbuzgósággal áldoztak most is arra a célra, hogy megujitott templomban imádkozhassanak s két harang figyelmeztesse az Ur házába menetelre. Közel 90.000 leut adtak össze, bizonyságot téve nemcsak arról, hogy hitükért és egyházukért mindenre képesek, hanem arról is, hogy őseik példaadása nem halt ki szivükből, sőt tettekre heviti. Midőn Dr. Cornish amerikai lelkész Hurn angol lelkésszel közelebbről ujból meglátogatta az egyházközséget, mindjárt ésvrevette a megujhodást s külön is kifejezte örömét, melyet a két év előtti és a mostani kép közötti változás gyakorolt reá. A torony régi gombját a vihar tépte le. Egy régi irás volt benne, melyet 120 év előtt készitettek, melyből megtudjuk, hogy 1804-ben földrengés következtében a torony leomlott s a templomnak a torony felőli boltozatát betörte. Fel van jegyezve családok névsora. Örömünnep volt

jun. 1-én, midőn Biró István kálnoki lelkész a megujitott templomot és uj harangot az alkalomhoz egészen méltó imával és egyházi beszéddel felszentelte s a főtiszt. Püspök ur táviratilag áldását küldötte. Taar Géza helybeli lelkész az áldozatkészségről számolt be és konfirmált. Az egyházközség vezetői és tagjai azzal a tudattal ünnepeltek, hogy ők bugzóságukkal ismét sokaknak adtak szép példát. *kl.*

A bölöni unitárius hivek harangot öntenek. Az unitárius egyházközségek egymás után versenyre kelnek, hogy a világháboru alatt elvett harangok helyett ujakat öntessenek. Ujabban Bölön községből kaptunk hirt arról, hogy a harangra gyüjtés indult meg és szép eredménnyel folyt. Az áldozatkész hivek már 20.000 Leut ajándékoztak erre a célra. A Tóth-családban az öreg szülők kevés vagyonkával rendelkeznek és a gyermekeiknek a háboru szenvedéseiből a rosszabb rész jutott, sőt a család egyik tagja 4000 Leu összeget áldozott arra a munkára, amely az unitárius egyetemes egyháznak épen olyan szépen szóló harangja, mint a bölöni hivek akarnak készittetni. Ujabban ilyen körülmények között a közügyekben lelkes Németh Áron presbiter afia felkérésére és az ő utján 100 Leu azaz egyszáz leu összeget küldünk a nemes célra. A szegény asszony olajos korsójából egy csepnyi áldozat. De hisszük, hogy a nagy vagyonu hivek között akadnak, akik követni fogják a szentirás eme tanitását: „Van aki bőven adakozik s annál inkább gazdagodik.“ Bölön, 1924. VIII. 20. *id. Tóth György.*

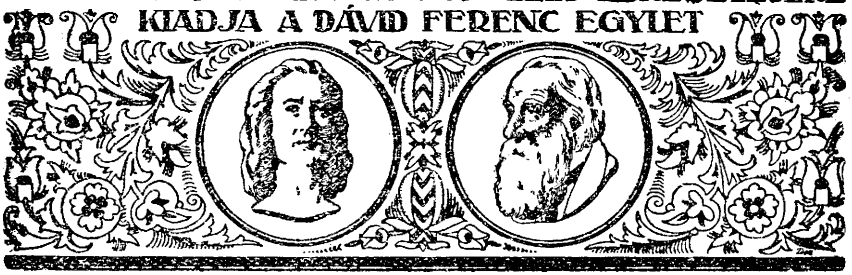
Esküvő. Szép családi ünnep volt augusztus 12-én Balázs András székelyderzsi lelkész házánál. Leánya Juliska és Ádám Dániel állami tanitó kötöttek házassági frigyet. Az esküvőn az örömszülőkön kivül a rokonok és barátok nagy száma voltak jelen. A polgári szertartást a községi jegyző, az egyházit Gálfi Lőrinc teológiai tanár végezte.

Nyilvános köszönet. A kolozsvári unitárius kollégium igazgatósága az 1923/24-ik év elején is az intézet barátai, volt növendékei között szegénysorsu növendékeink konviktusi segélyezése céljából gyüjtési akciót inditott, melynek eredményéről a nyilvánosság előtt a következőkben számolok el: Ebédet vagy ebéd—vacsorát adtak egy-egy tanulónknak: Komjátszegi Lajos, Kovács Kálmán, Simó Pál, Hadházy Sándor, Bodnár Béla, Bereczky Vilmos, Guzner Miklós, Demény Andor, Nagy József, Nagy Miklós, Pferschy József, Kindli Sigbert urak; Bognár és Szántó 2500, dr. Fekete Sándor 2250, Csifó Salamon 750, dr. Csiki Gábor 750, dr. Barabási Albert 200, Derzsi Dezső és Dénes 400, Móric Márton 500, Zagyva István 600, Közhasznu Takarékpénztár 1500, Fekete Pál 1000, Szilágyi Arthur 1500, Székely Sándor 1125, Kun Sándor 300, dr. Kiss Elek 750, Nemes József 500, özv. Botár Istvánné 100, Deák Miklós 100, K.-Nagy Árpád 1200, Károly Sándor 500, György Pál 300, br. P. Horváth Kálmán, Szent-Iványi Gábor 500, szabédi Nők Szövetsége 1762, br. Daniel Ferenc 2250, Szász- és magyarrégeni unitáriusok

XXXIV. évf. Cluj-Kolozsvár, 1924. Október 9. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

A Dávid Ferenc-Egylet mustármagja.

Sokan érdeklődnek az iránt, hogy ki hintette el legelőbb azt a mustármagot, melyből felnövekedett az a terebélyes fa, amelynek fennállása nagynevü első püspökünk, Dávid Ferenc nevéhez füződik s amelynek kedves árnya alatt oly sokan találnak leiki megnyugvást és vallásos pihenést?!

Egy meleg szivü vallásos, fenkölt lelkületü asszonyunk ilyen irányu kérdésére s egyenes felhivására, készséggel szolgálok emlékeimből az alábbi felvilágositással, tekintettel a D. F. Egylet jubiláris esztendejére:

Kénos-udvarhelyi ifju papkoromban történt, hogy egy alkalommal udvarhelyi kir. ügyész, lelkes unitárius hivem és szeretett pártfogóm, Szőcs Márton ur vendégszerető asztalánál a tőle megszokott vallásos kérdésekre terelődött a beszélgetés, miközben egyszer igy szólt: Szentatyám, egy gondolat rég foglalkoztat engemet, hogy mi unitáriusok a lutheránusok Gusztáv Adolf alapitványának nagy horderejü mintájára miért nem csinálunk egy Dávid Ferenc alapot, a melynek megalapitásához lélekszám után csak egy-egy krajcár évi adót kellene a hivekre kiróni?! Én természetesen nagy lelkesedéssel tettem magaméva ezt a mély vallásosságra mutató gondolatot s megbeszéltük az előzetes lépéseket, hogy miként juttassuk előbb az egyházkör tudomására s ennek segitségével és pártfogásával egyházi felsőbbségünk elfogadására? Szőcs Márton ur lelkemre kötötte, hogy az egyházkörben inditsak minél szélesebb körben mozgalmat az eszme megvalósitása érdekében s én készséggel álltam ennek szolgálatába s leghamarabb a közelgő papiszék gyülésén bontottam ki a zászlót, hol az öreg és ifju papok egyaránt lelkesen fogadták az eszmét és feliratot készitettünk az E. K. Tanácshoz, ajánlva melegen az eszme elfogadását és megvalósitását, de a Konsistoriumnál nem talált visszhangra ez a szép gondolat, talán a krajcáros adózás miatt.

Dr. Csiki Gábor ur
Loco
Colegiul Unitar

De a mustármag el volt már vetve Szőcs Márton ur által a nemesebb szivek földjébe s csirájában nem lehetett elfojtani és ha nem is eredetileg tervezett alakjában, de Dávid Ferenc nevéhez füzötten egyleti élet inditására szolgált alapot. Boros György akkori ifju lelkes tanárunk szive dobbant össze legmelegebben a Szőcs Márton ur szivével s legielkesebb védője és leggondosabb első kertésze lett a kikelt mustármagnak. Megalakult hát a D. F.-Egylet Gyöngyösi István vargyasi esperes ur korelnöksége alatt s előbb csak támolygó lépésekkel indulhatott a jövendőség utjára, de a gondos kertész nagynevü Brassai Sámuel ur elnökségével biztositotta a Dávid Ferenc-Egylet határozottabb lépésekkel való utrainditását 1884-ben.

Nem sok idő multán megvalósult a D. F. pénzalapgyüjtés is közszeretetben élő püspökünk, Ferencz József lelkes és lelkesitő közbenjárásával.

Legyen áldott a mustármag elvetőjének emléke és legyenek áldva az eszme megvalósitói!!

Vargyas, 1924. augusztus 25. **Kisgyörgyi Sándor,**
lelkész.

Unitáriusok!

Szeretnék oda állani mellétek, mikor az ekeszarvát fogjátok és nézitek miképen omlik szét a jól mivelt anyaföld röge! Szeretném ellesni elmétek gondolatait. Szivesen elmondanám, imádságba foglalva, amit ettől a néma földtől vártok: áldja meg az Isten minden porszemét, hogy táplálja gazdagon azt a kicsiny csirát, melyet a buzaszem keble rejteget. De ez nem volna minden. Tovább vinném a gondolatot azt mondván: testvérem tudod-e, hiszed-e, hogy ennél jobban és könnyebben is lehetne szántani! Hiszed-e, hogy ha most 6—7 szemet terem amit földedbe vetsz, majd akkor, mikor jobban fogod ismerni a tökéletesitett ekét, mikor jobban ki tudod választani az igazán jó vetőmagvat, a mikor rájösz, hogy földed három annyi takarmányt teremhetne, ha okszerüleg trágyáznád és mivelnéd, a mikor minden kis helyre a legnemesebb faju gyümölcsfát ülteted — akkor édes székely testvérem tudnád azt is, hogy csak szorgalmas *tanulással* lehet könnyitni az élet terhét, gondját. Akkor mindennapi imádságodba foglalnád: Atyám tartsd meg és virágoztassad a mi iskoláinkat! Akkor gondod lenne rá, hogy fiad és leányod ha tiz éves elmult, elmenjen valamelyik középiskolába! Engedj neki 2 évet, ha lehet négyet, de szerezd meg számára azt az örömet és boldogságot, hogy tanulhasson. Az iskola kinyitja lelki szemét, föltárja előtte azokat a rejtett talentumokat, melyek teremni fognak *számodra* nem hétszer, hanem 50-szer, ezerszer annyit.

Unitáriusok ha ti olyan jó emberek volnátok, a milyenek lehetnétek, mindenik faluból kiválasztanátok legalább egy nagyon ügyes és eszes fiut s ha szülői és rokonai nem tudják tovább tanittatni, vállalnátok ti, az egész falu. Csak 300-an vagytok, jó, de ebből fele

megtudna hozni 30—30 forintot azért, aki majd büszkesége lesz az egésznek.

Hej unitáriusok, ha mi jobban, ha mi igazán, őszintén szeretnők egymást, bizony nem maradnának üresen iskoláink!

Képek az egyház életéből.

Mindig voltak és örökké lesznek az egyház életében is olyanok, akik rideg magatartásukkal és meggondolatlan szavaikkal sokat rontanak s keveset vagy ép semmit sem használnak. De hála a jó Istennek, összehasonlithatatlanul nagyobb azoknak a száma, akik jó érzéssel és példátadó tettekkel járnak mások előtt s tán életüknél is jobban szeretik vallásukat és egyházukat.

A csipkebokor ma is kigyúl. Isten ma is szól övéiért és szent ügyéért egyesek lelkén keresztül.

Nem szólunk most arról, hogy a sok uj harang ébresztő szava mily hathatósan beszél az emberi lélek mély vallásosságáról. De reámutatunk nehány hirtelen szemünkbe ötlő tényre, melyek azokról beszélnek, kiknek egész gondolkozásuk össze van forrva egyházunk jövőjével.

1. *Nagyajtán* több mint egy évtized előtt Fürész János harangozó lett. Akkor még kitartó szorgalmánál alig volt egyebe. Közelebbről családi érdeke más országba hivta. Mielőtt elment, 4000 leut ajánlott fel az uj harangra s egyéb egyházi célra. A lelkész nem akarta elfogadni, mert az áldozatot nagynak találta. A harangozó azonban még a kaputól is visszatért és kijelentette, hogy lelkiismerete sohasem lenne nyugodt, ha elhatározását végre nem hajthatná, mert érzi, hogy amije van, azt az egyház szolgálatában szerezte s ezért hálás akar lenni.

Ime a vallásos lélek őszinte megnyilatkozása az egyházát szerető egyszerü emberben!

Ez a lélek abban az egyházközségben nyilatkozott meg, melynek hivei buzgó belső emberek és immár egyházi tanácsossá választott gondnoka vezetésével az utóbbi évek nagy követelményei között iskolát teremtettek s amellett a megfélemlités idején is kitartottak; nagyobbrészt önkéntes áldozatból az iskola céljára egy ma már több mint 300,000 leu értékü házas telket vásároltak; az egyetemes egyházi adót mintaszerüleg beszolgáltatják; önkéntes adakozásból uj harangot öntetnek és nagy költséggel templomot renoválnak stb. — Nem csoda, ha ilyen egyházközségnek a harangozó is becsületére válik.

2. *Árkoson* az egyházközség az utóbbi pár év alatt több tekintetben bizonyságot tett egészséges egyházias szelleméről és magasabb célokra néző gondolkozásáról. Többek között diszes énekvezéri lakást épitett s a felekezeti iskola céljára mintegy 200,000 leu értékben telket vásárolt, illetve helyiséget alakitott át. Mindezt részint önkéntes adakozásból, részint közmunkával végzett tettekből. S midőn a nép, szinte szokatlan erőfeszitéssel hoz áldozatot az egyházért és iskolá-

ért: megható módon honorálja belső emberei önzetlen munkáját: a nők egyik reggelre értékes takaróval teritik be a lelkész asztalát, majd az ujévet azzal teszik még ünnepélyesebbé, hogy meglepetésszerüleg, beszéd kiséretében, a lelkésznek két pár igen szép függönyt s a legények az énekvezérnek egy nagyértékü ezüst tárgyat adnak át az Ur házában. — Igy fizet a romlatlan gondolkozás és fenkölt lélek a maga egyszerüségében az odaadó munkáért.

3. *Sepsikőröspatakon* az öreg gondnok (id Költő József), bizonyára többekkel, sokat töpreng afelett, hogy a hivek nagyobb megterhelése nélkül miként lehetne az egyetemes egyházi adót összehozni. Nekik ősi felekezeti iskolájuk van s tudják, hogy mit jelent a felekezeti iskola ma s mit jelent, ha veszélyben az anyaszentegyház. A mult évben az egyházközség céljaira és szükségei fedezésére közmunkával vágott ölfákat 10 km.-nyi távolságra ingyen beszállitották a városba s az otthoni és városi árkülönbözetből kitelt az egyetemes egyházi adó. De fa nincs minden évben. Azt gondolja a jó öreg gondnok, hogy ő is ad, a másik is ad, a tizedik és huszadik is ad egy-egy bárányt, kicsapják a legelőre. A gyapjáért valaki kiteleli. S rendre a bárányok biztositják az egyetemes adót. — Igy dolgozik a józan ész s igy ég az igazi szeretet az egyházért.

4. Az egyházi lapokból olvassuk, hogy *Kiti Károly* szentgericei jobbmódu székely fia, kit a mult évben választott tagjai közé az egyházi főtanács s aki az egyházközségnek is tevékeny gondnoka, 500 lejt tüzött ki egyházi beszédpályázatra. Az áldozatkészség szerepét és fontosságát keresi és akarja szolgálni ezáltal is, mert tudja, hogy ez az egyetlen fenntartója egyházunknak. Bizonyára Isten szól az ilyen emberben, ki nagy családja s egyéb gondjai mellett az egyházra is gondol és nemesen egyszerü lelke nagy aggodalmaiból az áldozatkészség sugarai törnek elő, melyek az igehirdetőket akarják gondolkozóba ejteni és tettre buzditani. — Igy kapcsolódik bele a gondolkozó unitárius ember a szószék hatalmas világába.

5. A maroskör nem rég választott f. ü. gondnoka, kaáli *Nagy Árpád,* még uj ember az egyházi életben. De már nyitott szemmel nézi a dolgokat. Tudja, hogy a szószék milyen nagy erő a nép vallás-erkölcsi életében. De azt is látja és érzi, hogy ma már csak a szószéken kivüli fáradhatatlan belsőemberi munkával lehet igazán hatalom a szószék. E célból 2000 leu pályadijat tüz ki s várja a komoly munkát az egyház jobb jövőjéért. Igy tesz bizonyságot egy régi történelmi név ismét arról, hogy az igazán vallásos és egyházias lélek meglátja és felismeri az egyházi élet legnagyobb szükségét s azért önként hoz áldozatot.

6. Az unitárius teologiai irodalom régóta hallgat. Mint a sötétségben ülő nép a világosságot, ugy várjuk az unitárius gondolkozással megirt műveket. Mert ez ad sulyt és jelentőséget egész világnézetünknek. *Dr. Kiss Elek* csak két év óta működik a teologiai akadémián. A szaktárgyaiba való teljes belemerülés s tárgyainak önálló feldolgozása nagy munkát és sok energiát igényel. Ennek

dacára önálló kötettel ajándékozta meg az unitárizmust. Olyan kötettel, mely alapja lehet egy nagyszabásu tervnek, kiinduló pontja a tudományos unitárizmusnak. Amilyen szivből köszöntjük a munkás szerzőt és kiváló művét, ép oly nagy reménységgel várjuk szorgalma további gyümölcseit. Ime az unitárizmus szellemi ujjászületésének a kezdete az unitárizmusért élő ember lelki világában!

Olyan hirtelenében összekapott képek ezek az élő egyház életéből a harangozótól a teol. tanárig, több változatban, melyek azt bizonyitják, hogy az unitárizmusért, gondolkozásban és tettekben, sokan élnek.

Mi nem tehettük, hogy ezt az életet a fenti esetekben meg ne lássuk és másokkal is ne láttassuk.

Kovács Lajos.

Az uj unitárius énekes könyv.

Átlapoztuk e könyvnek nyomdából csak most kikerült iveit s első benyomásunk az, hogy énekügyünk terén talán száz esztendő óta ez az első merész és jelentős lépés. Elismerés és vallásközönségünk nagy hálája illeti Pálfi Márton tanárt, akinek volt bátorsága s aki érzett magában tehetseget e könyv megszerkesztésére. Érzem, hogy ez a „megszerkesztés“ kifejezés itt nem megfelelő. Pálfi Márton nemcsak szerkesztője, hanem valósággal apja e könyvnek. Nem csak hogy a legtöbb darabnak ő a szerzője és fordítója, hanem a más szerzőktől átvett darabokon is, kezdve Bogátin és Szkaricza Mátén le egészen Ürmösi Károlynéig, majdnem mindenütt meglátszik az ő tapintatos keze simitása.

A könyv első látásra is praktikusnak igérkezik. Egy kötetben vannak a templomi és halotti énekek. A régi könyv leghasználtabb és legismertebb darabjai át vannak véve, de csak olyan terjedelemben, amennyi egy rendes istentiszteletre szükséges. Ezt az eljárást csak helyeselheti mindenki, aki ismeri népünk konzervátiv természetét. A régi könyv szinte minden sora, ugy szólva, közkincsévé vált a templomban énekelni szerető falusi hitfeleinknek s őket az éneklés lehetőségétől egy csapásra megfosztani nagy tapintatlanság lett volna. De éppen e szempontból talán nem ártott volna a régi énekek átirásánál egy kicsit még nagyobb körültekintés. Itt van mindjárt az én kedves zsoltárom: „A Sionnak hegyén...“ Itt a második szakasz végső sorait igy irja át P. M.:

„Oh boldog a te választottad
Kinek helyet te adsz,
Ajtód kinek te megnyitottad
S akit te befogadsz.“

Isten tudja, én e sorok olvasásánál ugy éreztem magam, mintha valami régi, kedves kincsemtől fosztottak volna meg. Ime Szenci Molnár Albert biblikus szinü, a régiség zománcával ékeskedő, szép sorai:

„Boldog, akit te elválasztál
Fogadván házadba,
Hogy előtted nagy buzgósággal
Járjon tornácodban."

E sorok annyira a lelkemhez vannak nőve, hogy valósággal fáj megválnom tőlük.

Azonban ez nem akar kritika lenni. Azt majd elvégzik hivatottabb tollak. Kivált a könyv zenei részét illetőleg, mert ahoz egyáltalán nem értek. Én e nehány sorban csak vallásközönségünk figyelmét akartam fölhivni e nagy munkára s azt kivánom, hogy a Pálfi tanár lelkes buzgóságának bár századrésze legyen meg kántorainkban, mert rájuk az uj könyv megkedveltetése, az uj darabok megtanitása körül óriási feladatok várnak. **Márkos Albert.**

NŐK VILÁGA.

Amerikai levelek.

Mindig különös örömet szerez az embernek, ha a tengeren tulról hoz levelet a posta. Az amerikai unitárius asszonyok leveleinek valóban örvendünk, mert egytől-egyig, igaz melegséggel megirva, őszinte rokonszenvről tanuskodnak, különösen a St. Johnné asszony tollából származók. Ő kétszer is járt Erdélyben s igy talán ő az, kit a legtöbb baráti kötelék is füz ide. Ő különben teljesen az Alliance-work-nak szenteli munkásságát. Egyik utolsó levelében leirja egy heti programját. Napról-napra, néha még kétszer is egy nap, összejövetelek, megbeszélések, gyülések, közben sajtó alá rendezi a különböző jelentéseket, stb. csak ilyen munkával tudja a központ, melynek ő egyik leglelkesebb tagja, összetartani a különböző, óriási távolságokra fekvő tagozatokat. St. Johnné azt is közli, hogy utóbbi években valahányszor csak alkalma volt szóhoz jutni, mindig pártfogást és segitséget kért ugy a Channing House-ban tanuló erdélyi leány, mint a budapesti unitárius tanulók számára.

Egy másik levelében kizárólag a családjáról ir. Mióta férjét elvesztette, öreg édes anyjával él együtt Bostonban. A tavalyi nyarat az innen délnyugatra fekvő Doverben töltötték, abban a házban, ahova az anyja férjhezment és ahol ő is született. Leirja, hogy milyen szép napjaik voltak, — egyszer például részt vett az anyja is a doveri nőszövetség ülésén, mely éppen egy egész napi varró összejövetel volt, hogy előkészülhessenek egy jótékonysági vásárra. 26 asszony gyült össze ugy, hogy mindenki hozott magával valami ennivalót. Midőn lunch-höz ültek, kérték az asszonyok az édes anyját, kit megválasztottak tiszteletbeli elnöküknek, hogy beszéljen nekik a régi időkről, — és a 85 éves matrona, minden készülés nélkül

hosszasan beszélt arról az időről, amidőn ő szervezte ott a nők szövetségét és hogy azóta milyen szépen fejlődött.

Az utolsó Amerikából jött levél irója Mrs. F. C. Brooks, akire talán sokan fognak itt emlékezni, mert 1910-ben ő is itt járt; akkor még Miss Cobb volt. Két kis fia van, s ugy látszik, ő nem vesz különösen tevékeny részt az egyleti életben, de mindig meleg érdeklődéssel kérdezősködik itteni ismerősei felől.

Kauntzné Engel Ella.

Egy híres asszony.

Voltak és vannak bátor asszonyok, akik nem félnek a vihartól, sőt magok élesztenek harcot és háborut. Ne azokra gondoljunk, akik a világpolitikában szerepelnek s akik elég nagy számmal vannak, hanem maradjunk szerényebb, de mégis magasztosabb körben. Ezuttal egy távolabbi nőre hivjuk föl a figyelmet. A neve Besant Anna. Októberben lesz 77 éves és arról nevezetes, hogy anglikán pap felesége. A papné lelkével sehogy sem fértek össze az Angliában uralkodó egyház dogmái. Könyvbe foglalta gondolatait s természetes, hogy a könyv nagy port vert föl egész Angliában. Gladstone, a hires miniszterelnök és iró is belevegyült a vitába, melyet az asszony könyve felidézett. Gladstone az ortodox felfogást védte Besantnéval szemben. Dr. Vance Smith unitárius tanár az asszony védelmére kelt s kifejezte milyen sajnos, hogy egy ilyen jeles elme előtt ismeretlen az unitárius hitfölfogás, mert akkor n m kellett volna a világgal szemben harcolnia a gondolatszabadságért. A Dr. Smith cikke nem került az asszonyság szeme elébe, ellenben egy hasonlóan bizonytalan lelkiállapotban levő ur, Sir Eliot György admirális elolvasta és azonnal az unitárius irodalom forrásához folyamodott Londonba. A következmény a lett, hogy Sir Eliot attól kezdve egész életében unitárius volt. Besant asszony más irányban haladt, theosophus lett, vagyis olyan elmélet hive, amely az isteni titoknak elmélyedés, elmerengés utján birtokába juttatja. Besantné az elméletét előadásokban, nyilvános gyüléseken óriási lelkesedéssel hirdette. Hatalmas szónok lett belőle; igen sokat irt és számos hivet szerzett magának, akik most születése 77-ik fordulója alkalmából nagy ünnepségben részesitik, mint a theosophia apostolnőjét.

LEÁNYAINKNAK, ASSZONYAINKNAK LEGSZEBB AJÁNDÉK

SZIVEMET HOZZÁD EMELEM..

NŐI IMÁDSÁGOS KÖNYV. o IRTA: DR. BOROS GYÖRGY.

KAPHATÓ: LAPUNK KIADÓHIVATALÁBAN KOLOZSVÁRT.

Amerikában.*

Julius legvégén New-Yorkból kilátogatok az egyik bányász-faluba. Néhány lustálkodó néger a végeken, de ember egyébként nemigen van sehol. Később az egyik ház ereszében felfedeztem egy vénasszonyt, ki egy sirdogáló gyermeket rázott. Mégismerkedtünk s hát ő felvidéki magyar asszony, ki itt ment férjhez, urát a bánya elölte s most az unokáját rázza — még mindig magyarul, mert angol tudománya az egyik markában jól elférne. Később a házas fia is hazakerül, annak a felesége is megjön valahonnan tekergésből. Ezeket már nem érdeklem, mintha csak füst-karika volnék. S Magyarország felesleges szó nekik s istenfizessével kell kérni, hogy magyarul valamit kinyögjenek. — Sokáig nem is tudtam gyönyörködni bennük s kérésemre másik magyar családhoz igazitottak.

Amint a kapun belépek, virágos kerten keresztül megyek a házig. Itt három férfiu beszélget. Nehány lépésről egy kurta mondást elfogok:

— Lerekedt meleg van, halijátok-é?

Odaérek s az ujjamat nekiszegzem a szólónak:

— Maga székely, ne tagadja. — Erre egy asszony a hálós ajtón belől jóizüen kacag:

— Rajtacsipték ugy-é?

Ugylátszik, hogy az egész Olthévviz kitelepedett, mert ezek is odavalók. A házigazda Maro i nevet örökölt. Tizenöt esztendeje bányássza a szenet, felesége és két legénykéje teszi széppé háztáját.

Kedvem támadt kinézni belőlük, hogy milyen családi életet élnek? Hogy ilyen mélyre is béhullott-é Amerika? — Beszédbe hozom a két legénykét s elmondja az apjuk, hogy 7—13 éves koráig otthon volt a nagyobbik s csupán azért küldte haza, nehogy elfelejtsen magyarnak lenni. Egy szegény székely szájából, kinek csak orvosság gyanánt adtak kicsikorában valami kevesecske tudományt, meghatóan jól esik ezt hallani. Istenem be más ez az ember, mint az a felvidéki magyar, kinek nehány év mulva már csak álmában jön vissza a magyarsága! Hát nagyjában mégis épek a székely gyökerek s be jó hinni, hogy nem veszünk ki, hanem inkább tiszta erőnkkel bekapcsolódunk a világba: ugy mint ez az egyszerü cseppember, ki már két nyelvet tud egészen jól. — Vágyódtam tudni, hogy vajjon miképpen gondolkozik ez az ember. Kérdéseimre lehajtotta a fejét s szomoruan hallgatott. Helyette az apja mondja el, hogy amikor visszajött, esztendeig is mingyárt-mingyárt sirt s mondotta:

— Menjünk haza édes apám, otthon jobbak az emberek s itt kicsi borju sincs, nyulacska sincs, sem szép virágos rétek, csak füst, setét bányák s szomoru szenes emberek.

Magamhoz hivom s vigasztalom a gyermeket:

— Ne busulj fiam, jövő nyárra hazamegyünk, madarászunk,

---

*Részlet az „*Ellenzék*" vasárnapi (214) számából. Jó lesz elolvasni.

forrásvizet iszunk s megferedünk az Oltban s olyan szépek leszünk, hogy a tündérek felszednek a kötényükbe. Hazajösz-é?

Itt az apjára néz, ki igéretével megjutalmazza:

— Hazaviszlek fiam, haza.

Az egyik öreg, kinek lábát eltörte a bánya s ki még itt is hazaimódon siriti a cigarettát, beleszól:

— Csak annyi pénzem legyen mert, én is veled megyek.

Közben az asszony jó pánkót sütött s vacsorájából megtudtuk, hogy az erdélyi izlést innen is hazaviszi. S hasonlóképen a modorát, szavajárását s bánatot-üző kacagását.

Bucsuzáskor, milyen igazán láttam, hogy *székelységünk főereje asszonyaink, kik minden földön s örökké igazi székelyek maradnak:* a legbüszkébb uriasszonyaink éppen ugy, mint a háromszéki rónán arató leány. S ha ők ránkkacagnak, eszünkbejut, hogy mi, férfiak, a nagyvilágban be sokat elhullattunk!

De eszünkbejut s ebből megszületik a szépség. S hogy ez a szépség megmaradjon, székely lányaink arra is gondot vetnek, mert ha máskép nem megy, akkor kicsi ruhájuk szegibe belekötik.

Tamási Áron.

Biró Pál

bözölkörispataki lelkész 1924 junius 10-én délután 6 órakor 46 éves korában csendesen elhunyt.

Gyászolja felesége s négy elárvult kicsi gyermeke.

Álljunk meg itt és ne engedjük, hogy a halál csontos keze rárakja sirjára egészen a feledés hervadt gyepszőnyegét. Hiszen itt emberről van szó, ki igazán ember volt. Nem nagy pózoló, kinek neve átnyilallik bércen és völgyön s utána romlás, üresség marad. Ugy jött mindig közénk, hogy még azok is, kik sohasem látták — nézték: ez az ember milyen ismerős és egyszerüen eredeti: milyen igazat mond és nagyszerüen életigazság amit beszél.

A csodálatos emberi akaratérték sajátossá tette énjét. Minden ember ráismert, habár pillanatra látta és hallotta is. A természet igaz gyermeke volt, mert ott tartotta szemét és kezét a természetes élet megnyilvánulásain s azt szürte át lelkén. Beszéde mindig életfilozofia volt.

Ez az ember az idők vasfogától elpusztitott, elszegényedett, kicsiny egyházközség (Magyarszentbenedek) földjének termőképességet adott. Temploma kezei között szépen ujjá épült. Akaratereje megszerezte a terjedelmes papi telket és kényelmesen lakhatóvá épittette. Teremtő ereje fákkal, virágokkal, uj élettel töltötte meg a hajlék körletét és belsejét. És igy támadt napról-napra kicsiny egyházközségeiben élet, erős, szép, hatalmas élet. Ebből az életre kelt életből alkotódott énjének sajátos vonása, mely nevének magadta karakterét, hogy ő Biró Pál és senki más. Irásai ez énnek tanuvallomásai.

Nem sokan ismerik. „Egyháztársadalom“ cimü lap, melynek

egykor szerkesztője volt és amely csöndesen elhunyt ő előtte — hozta annak idején lapjain munkáit. Értekezések mind, hol komoly, hol vidám hangulatot keltő fölirással. Ime: *„Lássunk és cselekedjünk!“* — „mert legtöbb ember életprogrammja röviden ez: lehető kevés munka, könnyü és kényelmes életmód, lenni az emberek között valaminek anélkül, hogy arra tényleg rászolgálna. Ez elvből származnak a cselekedetek.“

„A szabadságról“: megszokott szólásformákat könnyü leadni; de nem gondolják meg, hogy tüz a rosszul nevelt gyermek kezében, mig Isten törvényei szerint nevelt ember kezében éltet adó és teremtő melegség. Ezen öntudatos irányitást a vallás emberei kellene betöltsék, irja a *„Kereszténység jelenlegi helyzeté“*-ben — „ha nem volna a vallásos ember elsősorban támadó vagy védekező felekezet tagja és csak másodlagosan keresztény. A szabadság még száz éves sincs a legtöbb keresztény államban. A tudomány azonban már régebb kivivta szabadságát s a felekezeti harcokban lekötött vallás csaknem a régi állapotban maradva: csoda e, ha ma a természeti és más ismeretekben előrehaladt embert a régi formai vallás ki nem elégiti? Itt a magyarázata annak, hogy miért mondják sokan: a keresztény vallás lejárta korát.“

„A vallás és társadalom“ cimü értekezésében pedig azt irja, hogy a keresztény „vallás olyan kell legyen, mint az erős akarat, mely áthatja az egész embert s ily módon az akaratnak megfelelőleg sorakoznak a cselekedetek, alakul ki az élet.“ Amit multról, jelenről és jövőről irásos szava beszél, az igaz, mert a mi hitünkben él meggyőző ereje. Ez volt mint lelkipásztornak is értéke. Az erkölcs mezején, mint lelkész és a vallásos élet egész területén ezért volt egyik legjobb munkás. Nem nagy pózoló, de a valláserkölcsi élet megteremtője.

Csodálatos az a nehány nap, melyben az élet és halál vivta tusáját fölötte, kétségét mégis letörülte az előtörő remény.

Szeretteinek arcáról lesugárzó hit, hogy egy ilyen igaz, édes apa nem halhat meg. A körülötte zsongó élet, melyet ő teremtett mind-mind odaállott ágya mellé és beszélt hozzá a reménység nyelvén: nem halsz meg, mert te alkottál minket erős akarattal; nem halhatsz meg, mert munkáidról tanuskodunk mi élők és mi nem engedünk — hisz életünk örök, mint a természeté....

Igy beszélt és zsongott az élet körülötte s talán észre sem vette, midőn bezárta örökre szemét és két nagy fényes könnycsepp jelent meg alattuk. — Mi most tusakodó szivvel kérdezzük: vajjon a boldogság könnycseppjei azok?

Még itt állunk a halál kérlelhetetlen keze előtt — még kérdezünk Biró Pál, hogy megtudjuk tőled a valót, az igazságot.

Hiába, nem jön már semmi igaz beszéd. Csak a néma csönd mond valóságot. S mi nézzük ott a szempillák alatt azt a két fényes könnycseppet — nézzük elborult szemekkel, mint egy emberi küzdelem bérét. Mig ezt tesszük, a halál csontos keze fölirja csendesen: „Béke poraira.“

Bözöd, 1924. *Szász Dénes.*

Vallásos ünnepély Aranyosszéken.

Az aranyosszéki teológusok és diákok egy kis köre Pataki András várfalvi lelkész vezetése mellett az aranyosszéki egyházközségeinkben vasárnap délutánonként vallásos ünnepélyeket rendeztek s fáradtságot nem ismerve gyalog járták be az egyházközségeinket. A cél az volt, hogy a vallásos életet elevenebbé tegyék, a népet megismerjék, a nép megismerje leendő vezetőit s végül, hogy a teológusok segitő-alapja javára adományokat gyüjtsenek. És e célt sikerült elérni. Öröm volt nézni a hivekkel telt templomokat, amint áhitattal hallgatták a szép ének- és zeneszámokat, szavalatokat, felolvasásokat és előadásokat s hogy megteltek a szivek még megnyiltak a zsebek is és az anyagiak is szépen gyültek. Az ünnepségeket Várfalván kezdették aug. 17-én, 24-én Alsófelsőszentmihályon, 31-én Torockószentgyörgyön és Torockón, szept. 7-én Mészkőn és Sinfalván, 14-én Kövenden és Bágyonban, 28-án Aranyosrákoson tartottak igen gazdag müsoru és szépen sikerült ünnepségeket. A teológusok segitő-alapjára összegyült Várfalván 1000, Szentmihályfalván 300, Torockószentgyörgyön 710, Torockón 1031·50, Mészkőn 1310·50, Sinfalván 651·50, Kövenden 1535·75, Bágyonban 800, Aranyosrákoson 336·50. Összesen 7875·25. Legnagyobb elismerés illeti Bodnár Váléria és Simonffy Margit kisasszonyokat, Pusztai Pál, Tóth Béla és Kis Ödön éretlségizett növendékeket, kik ének- és zeneszámokkal szerepeltek, valamint Dr. Gál Kelemen koll. ig., Dr. Kiss Elek és Dr. Varga Béla teol. tanár, Pap Domokos gimn. tanár, Kovács Imre bágyoni lelkész urakat. Elismerés illeti Árkosi Tamás sinfalvi lelkészt, ki mindenhol jelen volt s felolvasásaival és előadásaival a sikert biztositotta. Pataki András várfalvi lelkészt, ki az egésznek mozgatója és irányitója s minden alkalommal szavalattal és orgona kisérettel szereplője volt. Dicséret illeti Kővári J., Pethő István és Nagy Domokos teológusokat, kik fáradhatatlanul dolgoztak s imáikkal és szavalataikkal emelték a lelkeket Istenhez. Külön köszönet Ekárt Ferenc el. isk. igazgató, valamint Csegezi Ferenc atyánkfiainak, kik egy-egy ingyen fuvart adtak Torockóra.

Várfalvi.

Egyleti munkásság.

☞ **Összes fiókegyleteink** s a tagozatok szíveskedjenek *október hó 20-ig* értesiteni dr. Varga Béla D. F. E. főtitkárt a f. egylet alakulása évéről, a tagok számáról, a tisztikarról és a választmányról, hogy a 40 évi ünnep alkalmából készülő *emléklapban* megörökithessük.

Emléklapot fog kiadni a D. F. E. 40 éves fennállása ünnepe alkalmából, Az *Emléklapot* a megrendelőknek, *kik a pénzt előre beküldik* 10 Leuért fogjuk adni.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

A főtisztelendő püspök ur szeptember 20—21-én meglátogatta tordai egyházunkat Kovács Kálmán titkár kiséretében. Az állami és egyházi hatóságok nagy tisztességgel halmozták el az ősz főpásztort. A hivek szeretete most is a régi hévvel nyilatkozott meg.

Morison S. Robert neve ezelőtt 50—60 esztendővel nagyon jól hangzott a kolozsvári, tordai és torockói unitáriusok között, mert Kovács János akkori fiatal tanárral meglátogatta volt őket 1873-ban. Morison éppen mint Kovács telve voltak ifjui lelkesedéssel és feltüzelték unitárius hiveinket is. A tolmács már régen elhunyt, de Morison jó egészségnek örvend és figyelemmel kiséri a világ folyását mint 80 éves ember. A nyáron ünnepelte születése nyolcvanadik fordulóját. Barátai és tisztelői között a püspök ur és dr. Boros is részt vettek. Az utóbbinak irt válaszában irja: Azok közül a barátaim közül, akiket akkor megismertem, tudtommal csak Ferenc püspök él, ámbár hiszem, hogy mások is. A dr. Cornish könyvében több ismert nevet találtam, akik valószinüleg fiai vagy unokái egykori ismerőseimnek. Azt hiszem, hogy dr. Boros akkor — 1873-ban — Londonban tanult (tévedés, mert még Kolozsvárt volt). De az önnel való ismeretségem kezdete igen kedves emiékü.

Nagy Gyula rajztanár egy évi szabadságot kért és kapott az E. K. Tanácstól. Megérdemli, mert 40. évi szolgálat megőröli a legjobb szervezetet is. A Tanács olyan tüntető szivességgel kezelte ügyét, a hogy megérdemelte az, aki a rajzot, festészetet és szépirást olyan sikerrel tanitotta. Merész Gyula, Tóth István, Csiki István és még egész sereg müvész, tanár és más szakember került ki a keze alól, Nemcsak tanitni, hanem megkedveltetni is tudta a szépmüvészet alapszabályait mind gyakorlatban, mind elméletben. Nagy Gyula mint festő is néhány jeles művet készitett. Egyike Kovácsi Antal tanár kitünő arcképe a tanácsteremben. Humoros verses köszöntőivel sokaknak szerzett vig órákat, mig kedves felesége halála el nem vette kedvét.

Miss Tagart 88 éves lesz a jövő hónapban. Angol és külföldi tisztelői és barátai megünneplik a ritka szép eseményt. Mi erdélyiek nagy szeretettel és hálás érzéssel hódolunk meg kedves hangzásu neve előtt. Ő volt az első külföldi nő, aki minket meglátogatott már 1858-ban édes atyjával együtt, aki utközben meghalt. Miss Tagart igen sokszor volt már nálunk. Lapunk közölte szép képét Miss Hill és Ierson társaságában. Utoljára 1910-ben látogatott meg, de annál többször Angliában tanuló fiaink és leányaink őt. A jubileumra régi jó barátja a püspök ur és számos tisztelő (35) aláirásával üdvözletet küldöttünk.

A Főtanács gyülése november 9-én lesz. A mezei munkaszüneten kivül különösen az interkonfessionális viszonyból következett a novemberi idő választása.

Változások a lelkészi és tanitói karban: Kriza Ilona Nyárádgálfalvára, Ravába Gál Irén, Firtos-Martonosba Bajka Róza tanitónak, Dombóra Miklós Jánosné Tóth Mária, Fekete Józsi lelkész Nagysolymosból Iszlóba ment

Torockón önálló énekvezér fog lenni, s erre a tisztségre a népes szép gyülekezet Péterffy Gyula tanitót nyerte meg, aki az unitárius iskola megszüntével megvált a tanitóságtól.

Kolozsvárt a tanulók ujból fölveszik a kézimunka tanulást, minek vezetésére az intézet megnyerte Dézsy János műasztalos mestert. *Kereszturon* a kézimunka tanulása a mult évben is szép sikerrel folyt.

Kissolymosban a harctéren elesett hősök emlékét megörökitették és szép ünnepség keretében leleplezték.

Beiktató ünnepély lesz a Theologjai Akadémián okt. 11-én. Dr. Varga Béla fogja elfoglalni tanszékét, melyre a mult évi Főtanács választotta meg.

Adakozás szegény tanulók részére. A mult iskolai évben szegény tanulók fölsegélyezésére még a következők adakoztak kolozsvári fögimnáziumunknál: Mihály Domokos 1000, Nagyiklódi Tischler Mór 1000, Károlyi Sándor 500, Lusztig Jenő 100, Stiaszny Nándor 50 leut.

Nyilt levél a főszerkesztőhöz. *Nagytiszteletü Főszerkesztő Úr!* Valakinek eszébe jutott, hogy a sepsiszentgyörgyi unitárius egyházközség 30 éves multjáról s ezzel kapcsolatosan rólam az „Unitárius Közlöny" f. évi 9-ik számában említést tegyen. Nehogy bárki is az én öhajtásomat, akaratomat, sugalmazásomat lássa ebben, kijelentem, hogy eszembe sem jut 30 éves lelkészkedésemet jubilálni. Ez ellen az én szerénységem is tiltakozik. Több idő és igazi érdemek szükségesek ahoz, hogy bárkit is jubilálni lehessen. Ez a meggyőződésem. Sepsiszentgyörgy, 1924. szept. 16. Kiváló tisztelettel: *József Lajos* unitárius lelkész. — A szerénységnek kedves hangja a József lelkész ur „Nyilt levele". Kivánságára készséggel kiadjuk, s hozzá tesszük, hogy a 9-ik számban közölt nehány sor visszapillantáshoz József barátomnak csak annyi köze van, hogy ő tényleg most 30 éve foglalta el és szervezte a sepsiszentgyörgyi lelkészi állást a kis társsal Killyénnel együtt. A szerkesztőnek szabad, sőt kötelessége tájékozott lenni. — *B. Gy.*

Elhunytak. Id. Albert Lőrinc ny. állami tanitó Bölönben elhunyt szept. 4-én 83 éves korában. Érdemes szép életét jövő számunkban fogjuk ismertetni és arcképét bemutatni. Lappéldányok megrendelhetők darabonként 4 leuért. — özv. Benedek Jánosné Siménfalvi Zsuzsa 87 éves korában Nagyajtán. Fiai Benedek Gyula és a Ferenczy család gyászolja a nagytiszteletben élt matrona elhunytát.

Bibliai miniszteriumot hoz ajánlatba, hihetőleg nemcsak a maga országának, hanem minden másnak egy angol pap, aki vagy azt akarja bizonyitani, hogy jól ismeri a bibliát, vagy csak hogy nem tudja mit tegyen az idejével. Miniszterelnöknek Szent Istvánt a

martir apostolt jelöli, a belügyhöz Rachelt, aki igaz nő minden tekintetben, Josué lenne a hadügyminiszter, mert ugylátszik, hogy ezek a szent emberek sem tudnak ellenni háboru nélkül. Ádámnak a földmivelési tárcát szánta, aki a paradicsomból kikerülve megtanulta ezt a nemes mesterséget, a pénzügyhöz Máté evangélistát, a vámszedőt találja alkalmasnak, Timotheusnak fenntartja a közoktatásügyi tárcát, mert hiszi, hogy sok üdvös reformot vezetne be a nyelvkérdésben, Sámsont is bevonja, mert reméli, hogy a visszaélésekben rendet tudna teremteni. Hogy milyen furcsán intézné a világ sorsát végül azzal bizonyitja be, hogy a siketek társasága élére miniszternek a Bálám szamarát szemelte ki. Ezért ugyan nem érdemes tanulni a bibliát.

Elszámolás. F. évi május 10-én Segesváron a Nők Szövetsége által rendezett estélyen a templom-alapra felülfizettek: Mircea szenator 2000 leut, dr. Ivánovitiu ügyvéd 420 leut, Kovács József postamester, dr. Farkas Mózes, Katona Ferenc, Murvai Samu 300—300 leut, Ferencz József püspök, Kelemen Jenő, dr. Gábos István, Csifó Salamon, dr. Boros György, br. Daniel Lajos, Fülöp Mózes, Széll Géza, özv. dr. Árkossy Gyuláné, Gvidó Béla, Letz János, dr. Zsakó Andor, Cseh Zoltán és Szabó Mihály 200—200 leut. László Károly, Pap Mózes, Józsa Pál, Szentmártoni Kálmánné, Gálfalvi Sámuel, dr. Fazakas Miklós, dr. Elekes Domokos, dr. Boros Györgyné, dr. Gyárfás Elemér, Lőrinczi István, Mircea kórházi gondnok, Teutsch Bapt, br. P. Horváth Kálmán, Kisgyörgy Sándor, id. Dániel Lajos br., Karres Frédi, Kovács Margit, Szathmáry István, Szathmáry Gyula, dr. Felszeghy Sándor, Pataky Sándor, özv. Pataky Lászlóné, Orbán József, br. P. Horváth Árthur, dr. Zimmerman ügyvéd, Martos Sándor, Kozma Béla, dr. Lukácsi József, Péter Sándor, Laczkovits Albert, Dénes János, dr. Mendel Jenő, Éhrenwerth Ignác, Petkó Valér, Dénes Mózesné 100—100 leut, dr. Isekutz Viktor 250 leut, Tana Sámuel 132 leut, dr. Zsakó István 90 leut, Vitéz Mihály, Muntean lelkész, Dobordán Károly 60—60 leut, Ütő Lajos, Bartók Endre, Székely Tihamér, Mátyus Gergely, Sófalvi András, Kiss Gábor 50—50 leut, Csiki Albert, dr. Mikó Lőrinc 60—60 leut, dr. Obert Gyula, Veress Áron 40—40 leut, Rózsa János 30 leut, Nagy Lajos, Simén András, Petho Samu 20—20 leut, Bálint Dániel 100 leut, Pech Dezső 20 leut, Miku Vazul 10 leut, Vinter Béla 1 leut. A kegyes adakozók e helyen is fogadják a rendezőbizottság hálás köszönetét. — *A rendezőség.*

Adományok a brassói unitárius templomépités céljaira. (IV. közlemény.) Brassói Népbank adománya 2500, Sükösd Farkas Sepsiszentkirály adománya 50, Nőegylettől 1923. évi majális jövedelme 12.000, Bende Ödön adománya 45, marosvásárhelyi egyházközség 257. sz. gyüjtőivén 949, olthévizi egyházközség 522. sz. gyüjtivén 909, Agrár Tkpt R.-t. 436. sz. gyüjtőivén Kézdivásárhely 200, Gross Lajos 351. sz. gyüjtőivén 200, Lőrinc Jánosné 80. sz. gyüjtőivén 400, Zoltán Józsefné 81. sz. gyüjtőivén 400, Bálint János

9. sz. gyüjtőivén 630, Vidor és Trsa 589. sz. gyüjtőivén 350, özv. Péter Károlyné 20, Lukács János 26. sz. gyüjtőivén Vidombák 475, Ördög Vilmosné 64. sz. gyüjtőivén 288, kökösi egyházközség 528. sz. gyüjtőivén 880, Gyarmathy Lajos 149. sz. gyüjtőivén Ujszékely 401, hom.-almási egyházközségből 763, hom.-jánosfalvi egyházközség 506. sz. gyüjtőivén 600, Közhasznu Tkptár Kolozsvár 500, kabátfalvi egyházközség 296. sz. gyüjtőivén István Sámuel brassói presbiter közbejöttével 432, István Sámuelné 97. sz. gyüjtőivén 1006, Halmágyi János lelkész Ny.-gálfalva 100, kálnoki egyházközség 527. sz. gy.-ivén 256. Both Miklós adománya 200, dr. Gergely József adománya 200, Pesti Magyar Kereskedelmi Bank fiókja 304. sz. gyüjtőivén 500 leu. I., II., III. közlemény összege 120.201·75 leu. Összesen 145.905·75 leu. — *Kovács Lajos,* unitárius lelkész.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába *julius 18-tól szeptember 18-ig* tagsági és előfizetői dijat fizettek *1923-ra*: Halmágyi Lajos Hosszufalu; Br. Kemény Gizella Marosvécs és Gábor Ferenc Brassó; *1924-re:* Halmágyi Lajos Hosszufalu; Somkereki Elek Szék; Kosztin János Lupény; Br. Kemény Gizella Marosvécs; Gergey Sándor Brassó; Pál Ferenc, Pál Ferencné, Vass Albert, Vass Alberiné, Agyagázi Sándorné, Bekő Mihály, Unitárius Egyházközség, Máthé Mózes, Egyed Albert, Kiss György Okland; Máthé István Recsenyéd; Palatka Domokos Balázsfalva; Nagy Dénesné Marosvásárhely; Unitárius Egyházközség, David F. Egylet, Nagy Dénes Alsójára; Unitárius Egyházközseg, Máté Sándor Ujszékely; Kozma Miklós, David F. Ifjusági Egylet Okland; Nagy Vilmos, David Albertné Kolozsvár; Gergely János Hosszufalu; Karácsony Ferenc, Ilkei Elek, Unitárius Egyházközség Brassó; Gyöngyösi Gábor Sinfalva és Özvegy Nagy Mozesné Székelykeresztur.

Alapitói dijban fizetett az Alsójárai David F. Egylet 100 Leut; az egylet céljaira ajándékozott Kovác Lajos Brassó 30 L. Ambrus Gergely Kolozsvár 25 L. és Gyöngyösi Gábor Sinfalva 10 L. t.

Kolozsvár 1924. szept. 18.

Gálfi Lőrinc
pénztárnok.

Hivatalos közlemények.

XLII. Emlékeztető az Unitárius Közlönyben meg nem jelent szeptemberi köriratokról. 1982—1924: iskolaszékekhez Bilinszky Lajos magyar nyelvkönyvének a 4. elemi osztályba bevezetése iránt. Iskolaszékekhez és lelkész afiaihoz: 2535—1924 iskolai beiratkozás, beiskolázás, állásban nem levő tanitók és tanitónők és uj tanerők bejelentése tárgyában.

Lelkész afiaihoz: 2118—1924 unitárius leánynövendékek más felekezeti magyar iskolákba felvételének engedélyezéséről 2546—1924 egyetemes egyházi adó tárgyában. Ad. 216—1924 gyülekezeti helyekről. 2265—1924 főtanácsi diszes köszönőirat szövegének kijavitásáról. 2546—1924 kongrua nyugták beküldéséről. 2591—1924 népesedési, iskolai és kisajátitási adatokról.

Mindenik lelkész afia köteles a 2564 sz. alatt kért nyugtákat azonnal beküldeni, továbbá a 2591 sz. alatt kért adatokat is; végül okt. 15-ig köteles jelentést tenni az egyházi adó tárgyában 2564 és a gyülekezeti hely tárgyában 216 sz. alatt közölt kérdésekre.

Mivel az egyházi adó-és a kongrua nyugták tárgyában kelt köriratok tévesen ugyanazon szám alatt bocsátattak ki, az egyházi adónál 2546/a, a kongruanyugtáknál pedig 2546/b számra kérjük hivatkozni.

---

40 ÉVES JUBILEUM.

A DÁVID FERENCZ-EGYLET

ALAKULÁSÁNAK ÉS FENNÁLLÁSÁNAK 40 ÉVÉT FOGJA ÜNNEPELNI 1924. NOVEMBER 8-ÁN D. U. 4 ÓRAKOR AZ UNITÁRIUS KOLLÉGIUM DISZTERMÉBEN TARTANDÓ

DÍSZKÖZGYŰLÉSÉN.

1. Karének.
2. Ima. Kisgyörgy Sándor.
3. Megnyitó. Báró Petrichevich Horváth Kálmán elnök.
4. Visszaemlékezés 40 év egyleti életére. Dr. Boros György ügyvezető-alelnök.
5. Üdvözletek.
6. A D. F. E. jövő feladatai. Dr. Varga Béla főjegyzőkár.
7. Karének.
8. Bezáró beszéd. Ferencz József püspök, tiszteleti elnök.

Este 8 órakor műsoros-estély a tornacsarnokban.

Főszerkesztő: Dr. BOROS GYÖRGY | Szerkesztő: PAP DOMOKOS.

Előfizetési ár: Egész évre 30 L. Magyarországra 36 L. Egyes szám ára 4 L. Akik a 30 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitódij 100 L. Minden pénz Gálfi Lőrinc egyleti pénztároshoz küldendő.

Nyomatott „Corvin"-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca)17 sz.

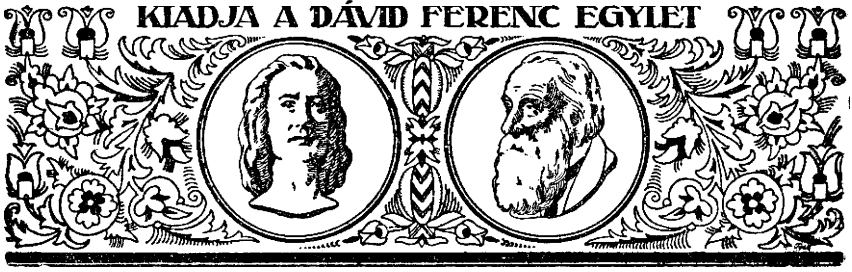
7071

XXXIV. évf. Cluj-Kolozsvár, 1924. November 11. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Szózat az unitáriusokhoz.

Tisztelendő lelkész ur!
Nagyrabecsült tagtársaink!

Ünnepre készülünk!

110 unitárius lelkész szivéhez és lelkéhez akarunk hozza férkőzni. Be akarjuk bizonyitani ebben a soha sem álmodott nehéz és bánatos világban, hogy az unitáriusok egyetértők, egységesek, egy célra törekesznek és a munkában mindenki részt kiván venni és részt is vesz.

Örömünnepre készülünk. A Dávid Ferenc-Egylet 40 éves fennállása örömünnepére. 40 éve dolgozunk és fáradozunk abban, hogy Dávid Ferencünk dicső neve alatt fölébresszük népünkben az unitárius öntudatot. Brassótól Budapestig sok száz és ezer unitárius dolgozott a Dávid Ferencz-Egylet lobogója alatt. A világhirü tudós Brassai mellett a falusi kis leány ugyanazt végezte, a mit a lelkipásztor és a tudós: a felvilágositást, az együttérzés fokozását, a tudás bővitését, az egyéni és a közerkölcs javitását, a hit tisztitását és a vallásosság mélyitését.

Büszke önérzettel tekinthetünk vissza a hosszu negyven esztendő sok kisérletére, több sikerére, a városban épp ugy mint a falun, más vallásu testvéreink körében kivivott elismerésre.

Megelégedéssel látjuk, hogy ma már kevés olyan egyházközségünk van, melyben ne volna szervezve D. F. Egylet vagy Nőkszövetsége vagy ifjusági kör.

Irodalmi kiadványaink is oly szép számuak, hogy pénzerőnk nagyságát messze felülmulják.

Van okunk az örvendezésre, de örömünkre a diadal koszoruját szeretnők föltenni azzal a hősies elhatározással, a melyet lelkészeinktől várunk, hogy *mindenik lelkészünk örökös alapitója (500 L.) lesz a Dávid Ferencz-Egyletnek és azt a diszgyülésre november 8-ra be is jelenti.* November 8-ika némely historikusunk szerint a

Vári Albert tanár ur

Loco

Str. Al. Vlăhuță 6

Dávid Ferenc halála napja volt Déva vár börtönében. 1924. nov. 8-ika legyen ma élő unitárius lelkészeink föltámadása, kézfogása, szövetkezése a Dávid Ferenc népe vallásának, hitének, boldogságának a mai kor viszonyai között tovább mivelésére. Nagy, országra, de bizonnyal messzi országokra is elhallszó hősi cselekedet lesz, hiszen már is többen vannak, akik meghozták alapitványáldozatukat.

Ezt bizalommal kérjük és várjuk. Igy szeretnők mindenik lelkésztestvérünket a jubileum alkalmából a D. F. E. védnökévé avatni.

De többet is kérünk. Világositsák föl papnéinkat, tanitóinkat, gondnokainkat, a presbytereket, nőinket és az ifjakat e nagy alkalom jelentőségéről. Mindenki magának hoz áldozatot, mert a D. F. E. mindenkiért van és tesz. Biztositunk mindenkit, hogy nemes és szép áldozata gyümölcsözni fog maga, gyermekei és a jövendőség számára nem tizszer, hanem ötvenszer sőt százszor annyit.

Föl a lobogót és sorakozzék alája minden jó és buzgó unitárius. Az alapitvány egy év alatt több részletben is kifizethető. Az alapitók névsorát Emléklapban fogjuk közölni, ugyszintén azokat a jelentéseket, emléksorokat, gondolatokat is, melyeket nemcsak a köri és egyházközségi fiókegyletektől, hanem egyesektől is várunk és kérünk október hó folyamán.

Fogadja lelkész aa. és mindenki, aki ezt a szózatot látja vagy hallja, bizalomteljes üdvözletünket.

Ferencz József diszelnök, *Perczel Ferencné* diszelnök, *Báró Petrichevich Horváth Kálmán* elnök, *Ferencz Józsefné* alelnök, *dr. Boros György* ügyvezető-alelnök, *dr. Varga Béla* főtitkár, *Pap Domokos* az „Unitárius Közlöny" szerkesztője, *dr. Boros Györgyné* a Nőkszövetsége ügyvezető elnöke, *Ürmösi Károlyné* Nők Szöv. főtitkára, *Patakfalvi Zsigmond* titkár, *Csegezy Mihály* aranyostordaköri elnök, *Pap Mózes* kereszturköri elnök, *Ürmösi József* udvarhelyköri elnök, *dr. Péterffy Albert* marosköri elnök, *dr. Pálffy Ferenc* küküllőköri elnök, *dr. Ütő Áron* háromszékköri elnök, *Kelemen István* felsőfehérköri elnök.

Unitárius kötelességek.

Dávid Ferenc halála napja — november 15.-e — alkalmából.

Dávid Ferenc, amikor kinyilatkoztatta uj hittételeit s ezáltal megalapitotta az unitárius vallást Erdélyben, kötelességet teljesitett. Kötelességet önmagával, lelkiismeretével szemben, annak megnyugtatásáért, fajának fejlődéséért, szabadabb jövőjéért.

Dávid Ferenc azóta nem születhetett több, nem születhet a jövőben sem, de a kötelességek napról-napra szaporodnak, időről-időre uj kivánságokat szül a folyton változó idő s nekünk, unitáriusoknak, ha tovább akarunk haladni, fejlődni az élet utján, a kötelességek teljesitésében *mindenikünknek egy uj Dávid Ferencnek kell lennünk!*

Az ember kötelességei az erkölcsi és irott törvények szerint más és más fajtájuak. Lelki és anyagi rendeltetésüek. Száz és ezer kötelességünk van családunkkal, embertársainkkal, a társadalommal, egyházunkkal, hazánkkal szemben, Isten iránt — de mindeniknek alapja a lelki megnyugvás, hogy a kötelesség teljesitése által hasznos munkát végeztünk fajtánkért, kedves cselekedetet a Jövő itélőszéke előtt. Minden kötelességünknek kiinduló pontja tehát az önmagunk iránti kötelesség, végső célja pedig: harmoniában lenni minden természeti erővel, minden életkörülmények között, azaz a lelki nyugalom elérése.

Unitárius testvérem Dávid Ferenc hitében, ha tehát kötelességet teljesitesz, azt önmagadért teszed, ha elmulasztod: büntetést rovsz lelked nyugalmára, napjaid derüjére, éjszakai pihenésedre. Kötelessége pedig mindannyiunknak egyaránt sok van, annak teljesitésében erősnek, állhatatosnak, céltudatosnak, a természet és Isten erejében hivőnek a Jövő igazságában bizónak kell lennünk, mint Dávid Ferenc volt.

Legyünk tehát méltók az ő nagy emlékéhez, akarjunk hasonlatosak lenni lelkünk ébrentartásával az ő nemes nagy lelkéhez. Gondoljatok kötelességeitekre Dávid Ferenc utódai, hogy templomainkat, őseink hitét, hagyományait Isten és önmagunk előtt is tisztán, épen hagyhassuk fiainkra, utódainkra!

Aki a legnagyobb unitárius ember, Dávid Ferenc hite szerint teljesiti kötelességét, ha mi, egyszerü föld- és kézmüves, külső emberek is részt veszünk az egyház, templom épitőmunkájában, akkor lelkünk nyugalma biztositva lesz minden sorspróbáltatásos időkben s családunkkal, hazánkkal, Istennel és a társadalommal szemben teljesitetjük kötelességeinket.

Minden unitárius legyen tehát egy uj Dávid Ferenc!

S. Nagy László.

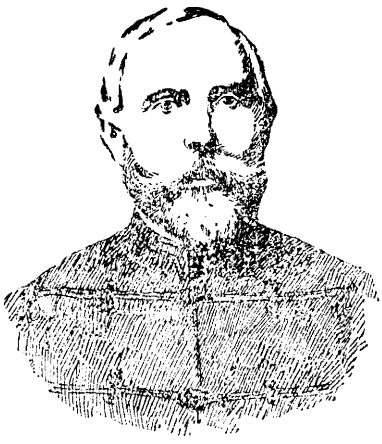
Id. Albert Lőrinc.

1841—1924.

A legutolsó „iskolamester" 1924 szeptember hó 4-én elhunyt Bölönben. Abból a gárdából való volt, melynek lelkébe az egyház szeretetét az abszolut korszakban Kriza János, Berde Áron, Ferencz József, Mikó Lőrinc, Brassai Sámuel, Székely Mózes, Buzogány Áron, Kovácsi Antal, Nagy Lajos, Sárdi József oltották bele. Született 1841 október 13 án Árkoson, hol atyja, Albert Áron iskolamester volt. Édes anyja, bölöni Mikó Zsuzsánna, abból a Mikó-családból, mely az elmult száz évben oly sok jeles egyházi embert nevelt. Apja 1843-ban bölöni iskolamester lett s Lőrinc fia is itt nőtt fel Dénes, Anna és Zsuzsika testvéreivel. 10 éves korában a székelykereszturi gimnáziumba vitték, ahol 4 évig tanult: innen Brassóba, a szász iskolába német szóra, 1 év mulva a kolozsvári főiskolába, végül theologus lett. A theologia II. évéről Kriza püspök 1862-ben

Árkosra nevezte ki iskolamesternek, ahol 7 évig müködött. 1863-ban nőül vette bölöni Nagy József közs. jegyző Róza nevü leányát, kivel 37 évig élt boldog házas életet. Mindkét részről tetemes vagyonhoz jutva, anyagi gondokkal nem kellett küzdenie, a melyhez még az árkosi és a bölöni szép kepe is járult. E házasságából született 12 gyermek, kik közül ma már csak dr. Albert Áron, dr. Albert Lőrinc és özv. Tana Jánosné, szül. Albert Rozália élnek.

Árkosi müködése alatt Kiss Mihály esperessel és Bedő Dániel jeles egyházi taggal együtt megalakitották a „krajcáros egyesületet", mely szerint minden ifju legény és leány 4 évig minden vasárnap 1—1 krajcárt adott a pénztárba, amely összeg 1870-ben már 1200 forintra emelkedett. Ez a kezdeményezés adott impulzust a házas emberek között is egy magtár létesitésére 1867-ben, mely az árkosi egyházközség közvagyoni alapját megvetette.

1869-ben megválasztották édes apja helyébe bölöni iskolamesternek, ahol 1875-ig egyedül tanitott évenként mintegy 200 gyermeket, a nyomoruságos kántori lakásban; az ismétlő iskola a harangozó lakásában volt. 1876-ban felépült az uj diszes iskolai épület, a melybe már Vitális Domokos és Tamási István tanitótársaival lépett. Mint tanitó az 1910. évig müködött, amikor nyugdijaztatott, a kántorságot pedig az 1920. évig vitte s ekkor lépett, saját szavai szerint: „teljes nyugalomba". Első neje 1900-ban elhalván, 1903-ban ujra nősült özv. Bakó Sándorné, szül. Tana Zsuzsánnával, kivel mindvégig teljesen egyetértő házaséletet élt.

Családi hagyományainál és összeköttetéseinél fogva erős unitárius érzelmü ember volt s ezt legnagyobb részben nagybátyja, Mikó Lőrinc nevelésének köszönhette. A legnagyobb büszkeséggel emlegette, hogy Bölönnek százhusz éven keresztül az ő családja adott tanitómestert. Iskolai tanitásaiba mindig beleszövögette az anyaszentegyházzal szemben lerovandó kötelességeinket s alig volt nap, a mikor az 50-es évek erős küzdelmeiről s még erősebb unitárius embereiről a legnagyobb elragadtatás hangján ne szónokolt volna a növendékek előtt. E szónoklatokon akkor bámultunk s jelentőségüket — csak ma értjük.... Tevékenységének igen nagy része volt abban, hogy gyengébb anyagi tehetségü szülők is a kolozsvári főiskolába küldötték gyermekeiket, kik közül ugy a tudományos, mint a hivatalnoki és ipari pályákon többen szép sikert értek el.

Az iskolába a legnagyobb pontossággal járt, ahol soha egyetlen órát, a templomban pedig egyetlen vasárnapot nem mulasztott, pedig

48 évig tanitott és 58 évig volt kántor! Igaz, hogy életében soha sem volt beteg, amit egyszerü, mértékletes életének köszönhetett. Mint tanitó mindvégig megtartotta a régi tanitási módszert, különös előszeretettel alkalmazva a brassói szász iskolában szerzett személyes tapasztalatait. Az egyházi énekek és a hittan tanitására a legnagyobb gondot forditotta s nemcsak, hogy maga minden egyes éneket tudott, de az iskolás gyermekek is kötelezve voltak az *összes* templomi énekek megtanulására és a templomba való éneklésre. Hangja igen szép volt s érces zengésével nemcsak betöltötte a nagy templomot, hanem valóban vezette is a terjedelmes gyülekezet éneklését. Sajátságos tanitási módszerével és markáns egyéniségével annyira tudott hatni nagyszámu tanyitványai lelkére, hogy a vele időközben együtt müködő kilenc más tanitótársa emléke mellett ma is mindnyájan kiemelik a *„tiszteletes mesturamét"*. A „tiszteletes" cimet a keresztelésre és urvacsora osztásra való felhatalmazással együtt a tordai zsinaton nyerte.

Alig ismertünk embert, aki az elmult idők hagyományaihoz való ragaszkodásban oly szivós elszántsággal tartott volna ki, mint Albert Lőrinc. E hagyományokból élt lelke, azok töltötték el egész valóját s nemcsak az egyházi életben hirdette, hanem magánéletében is minden téren azoknak hódolt, sohasem törődve azzal, hogy körülötte mindenek megujultak. Hosszu életén keresztül a legteljesebb egyszerüségben élt. Lelke előtt mindig a mult példaképei lebegtek, melyeknek a jövőre kiható erejében megalkuvás nélkül hitt. Ez események követésében és megtartásában sohasem csalódott, mert azok az isteni gondviselésbe vetett hitét mindig egyensulyban tartották. Vészes időkben telt el gyermekkora és ifjusága — s a vész késő vénségében, élete alkonyán felujult. Egyszerre egy egészen megváltozott világgal találta szemben magát, mely teljesen uj igazságoknak hódolt; de ő ekkor sem tagadta meg magát s az ifjabb nemzedék nihilizmusával szemben büszkén hivatkozott az elmult időkre s az azokból magával áthozott szent hagyományokra. Az élet sorsa egykor iskolamesterré avatta, melynél több sohasem akart lenni; de ezt a hivatást aztán a mai nemzedék előtt elevenebben, hüségesebben nem is képviselte senki. Temetésén, mely óriási részvét mellett történt, mi, volt tanitványai, azzal a tudattal vettünk bucsut, hogy benne megszakadt a régi, tiszteletre méltó iskolamesterek sora. Halálát Albert Dénes és özv. Albert Zsuzsánna testvérei, három gyermeke, hét unokája, öt dédunokája és igen nagy rokonsága gyászolja.

Legyen emlékezete áldott! *Löfi Ödön.*

Minden bajunk kutforrása a tudatlanság. Mindenkinek adjatok meg minden alkalmat, hogy annyit tanuljon amennyit csak lehet.

Ugy állj mint a szilárd torony, amely soha sem hajtja meg fejét a zugva fuvó szelek előtt.

Torockó harangjai ujból megszólaltak.

A nagy, a Jókai harangja, amely csak ennyit mondott: Egy, egy, visszatért és társat hozott magával. Torockó népe együtt örvendezett a vasárnapi (okt. 26.) ünnepen a szomszédság sokaságával. Az énekkart tanitó vezeti. Csifó Salamon teológiai tanár tartja az egyházi beszédet nagy hatással, Ferencz József püspök főpásztori üdvözletét Kovács Kálmán titkár olvassa föl, mert ő is jogot tart Torockóhoz, nagyatyja Kriza püspök után. Németh István lelkész szépen méltatja a harangokért áldozókat, Lőrinczi Dénes esperes ékes szavakkal mond áldást, ifj. Székely János és Vernes Sára pompázó torockói diszben vallásos költeményeket szavaltak.

NŐK VILÁGA.

A D. F. E.-i unitárius Nőkszövetsége hitrokoni szeretettel értesiti összes vidéki unitárius nőinket, hogy folyó évi november hó 9-én (vasárnap) délután fél 5 órai kezdettel nőszövetségi értekezletet tart, melyre ismerkedés és barátságos megbeszélés céljából szivesen látja és elvárja vidéki nőtestvéreit. Gyülekezési hely a tanári szoba. A Nőkszövetsége nevében: *Dr. Boros Györgyné* ügyv. elnök, *Ürmösi Károlyné* főtitkár.

Kolozsvári tagtársaink szorgalmasan járják a várost és bekopogtatnak minden házhoz, ahol csak unitárius nő lakik. Érdekes és tanulságos ez a missziói munka. Legtöbb helyen igen szivesen fogadják őket, örvendenek, hogy fölkeresték, belépnek a Nőkszövetségébe. Vannak elhidegült hitrokonok is, mert a szegénység és szerénység távol tartotta őket az összejövetelektől. Mindenik igérte, hogy ezután buzgóbb lesz. Na csak rajta kedves nők, fáradságotok nem marad jutalom nélkül!

Megindult a készülődés a karácsonyfa ünnepélyre is Kolozsvárt.

15 imakönyvet kért a sinfalvi lelkész, mert ott mindenik nagy leány azt akarja, hogy neki legyen.

A firtosmartonosi Unitárius Nőkszövetsége 1923. december hó 27-én alakult meg, tehát a jövő hónapban lesz egy éve, hogy Isten segitségével és az ő áldásától kisérve folytatja müködését a falu szerény, de lelkesedésben példás asszonynépe. Kitartással és erős kézzel emelték magasra asszonyaink a szent cél szeretetet és munkát hirdető zászlaját. Megteremtője, vezetője és elnöknője az egyletnek Katona Ferencné esperesné, alelnöknői Gálfi Ferencné tanitóné és Káli Albertné jegyzőné, pénztárnok Simon Balázsné, titkár és referens Gáspár F.-né, tagja a falu minden számottevő idős és fiatal asszonya, leánya, kik kevés kivétellel minden összejövetel alkalmával a maguk tehetsége arányában résztvettek az együttmüködés és önképzés munkájában. Minden második vasárnap estéjén, illetve délutánján nyilvános és programmos előadása volt az egylet-

nek, számszerint 21, melyekről nagyobbrészt jelentés tétetett az Unitárius Közlönyben. Imával kezdődött minden előadás, mit az elnöknő mondott, utána egyházi ének, mit szavalatok, felolvasások és énekszámok követtek. Felolvasás volt 27, leginkább a bibliából és más vallásos könyvből; 173 költemény adatott elő jeles magyar iróktól. Záradékul minden alkalommal ima és egyházi ének. Anyagi siker, mit a nőegylet munkássága ez évben elért: jelentős számu, 23 előfizető az Unitárius Közlöny folyóiratra; a kereszturi D. F. E. jótékonycélu gyüjtésére 700 leu; a templom megcsonkitott orgonájának uj mezbe öltöztetése, selyem és festett előlapok felállitására 1000 leu. Erkölcsi siker, hogy nőink az egyetértés és együttmüködés hasznát megismerték és megszerették, szivesen és örömmel áldoznak szellemi tehetségük szerint az önképzés oltárán, igy méltán remélhetik és várhatják, hogy mint önálló testület számottevő és elismert tényező a közmunka és példaadás terén: egy szava mint százé horderővel birjon az emberek előtt; együttes könyörgés legyen a Mindenek Urához, ki a gyöngék támasza és mindnyájunk édesatyja. Kitüzött célja a jövő évre a nőegyletnek Isten segitségével: 1. Iskoláink felsegélyezésére adományokat gyüjteni; 2. a harangalap javára eloadások és gyüjtések rendezése; 3. a templomkert tisztán és virágokkal ékesen tartása; 4. az urasztalának megfelelő virágokkal való diszitése; 5. szorgalmasan, lehetőleg testületileg látogassa az istentiszteleteket és jelenjen meg a temetéseken; 6. nagyszámu előfizetőt gyüjtsön az Unitárius Közlönyre. *A referens.*

Lelkes és lelkesitő levél. *Jó beköszöntő a 40 éves jubileumra.* Mélyen tisztelt Elnök ur! Tisztelettel bejelentem, hogy a székelykereszturi egyházközségünkben is megteremtettük az Unitárius Nőkszövetségét. Vezetésével engemet tiszteltek meg, alelnökök özv. Mátéfy Józsefné, Herczeg Ferencné, ifj. Fodor Józsefné és ifj. Patakfalvi Józsefné, titkárok dr. Szakáts Miklósné és dr. Fazakas Miklósné, pénztárnok özv. Bartók Endréné. Legbensőbb érzelmeinket, önzetlen szeretetünket visszük bele ezen nemes célu intézmény szolgálatába. Meg vagyok győződve, hogy a sok derék unitárius székely asszony is készséggel jő segitségünkre, igy buzgó vallásos érzelemmel, fáradhatatlan munkássággal elérhetjük nemes célunkat. Tudjuk, hogy minden kezdet nehéz, de annál kellemesebb lesz megérni buzgó munkánknak eredményét. Meg vagyok győződve, hogy a tisztikar többi tagjai is, akikkel vállvetve vettem a munkát kezembe, nem fog elhagyni, minden érzékenykedés nélkül fogja velem nemes ügyünket szolgálni. Igérem, hogy mindent elkövetünk mi is, hogy szövetségünk a többi szépen müködő nőkszövetségének méltó társa lehessen. Székelykeresztur. Mély tisztelettel *Pap Mózesné* elnöknő.

Kovács Sándorné néhai hitrokon életére vonatkozó adatokat kedves férje, Hadházy Sándor vál. tag közbenjárására, szives volt rendelkezésünkre bocsátani. A jövő év folyamán részletesen ismertetni fogjuk ennek a lelkes unitárius nőnek életét és buzgó egyleti munkásságát.

Az amerikai unitárius nők szövetsége a mult egyleti évben (szeptembertől augusztus végéig) 25.000 dollárral többet gyüjtött közcélra, mint a megelőző évben. Ezalatt a tagok száma ötszáz uj taggal szaporodott.

Baptista volt — unitárius apostol lett.

„A Krisztus jő, a Krisztus közel van, vége lesz a várakozásnak. A bibliában meg van irva. Olvasd el a Jelenések könyvét, s abban pontosan megtalálod a világvégének leirását. Az Uj-testamentumnak más helye is tanitja ugyanazt, hogy rövid idő alatt elkövetkezik a világ vége. Akkor a Krisztus megjelenik a felhőkben és megkezdi uj uralkodását. Az igaz hivőket magával ragadja az örök boldogság menyországába, a hitetlenek bejutnak az örökös szenvedések és gyötrelmek kinzó kamrájába, a pokolba."

Ezeket a furcsaságokat tanitották egy amerikai baptista pap fiának: Batchelor (olv. Becselör) Györgynek. Mig gyermekifju volt, féltve várta, hogy mikor lesz az a szörnyü nagy dolog. Ahogy nőtt, ugy bátorodott s ugy ábrándult ki. Végül lerázta lelkéről a nehéz láncokat, teológus lett és lassan-lassan annyira fölvilágosodott, hogy otthagyta a baptista egyházat: unitárius lett. Rájött, hogy eddig csak gyerekmesékkel tömték a fejét és mindent elakartak hitetni vele, ami csak babona és tudatlanság eredménye.

Az ifju Batchelor György megtérése ezelőtt majdnem száz esztendővel történt. Akkor még nagy sötétség boritotta a lelkeket Amerikában is. Ott azóta nagy változás történt. Az emberek megismerték az igaz Jézust. Megis látták, állandóan látták őt, de nem a fellegek között, hanem itt lenn a földön, valahol az emberit lélekben és igazságban imádják Istent. Hallják is Jézus szavát valahányszor az evangeliumi igék megszólalnak az Ur szolgája ajakán a templomban, vagy az iskolában.

A mai ember már ismeri a felhők származását, járását s nem bajlódik gyerekes mesékkel, hanem keresi és meg is találja az igazságot a tiszta hitben és a felvilágosult vallásban. A mai unitárius ember szereti a bibliát, megbecsüli annak gyönyörüséges isteni kijelentéseit, melyek az ő lelkében visszhangoznak, de nem lesz rabszolgája a betünek, mert józanésszel belátja, hogy a régiek sokat tévelyegtek, midőn az Isten titkait akarták megirni, vagy megfejteni. Istennek utai titokzatosak, végzései végére mehetetlenek. De amit az emberek Istenről mondanak, nem mindig az igazság, legfennebb az igazság keresése.

Azért mondotta Jézus: Vigyázzatok azokra, akik hozzátok jőnek juhoknak ruházatjokban, belől ragadozó farkasok. Azt mondja az irás: Jaj az ámitóknak és százszor jaj a hitetőknek. Kerüljétek és távoztassátok el magatoktól az álprófétákat. Vegyetek példát Batchelor Györgytől. Legyetek bátor és őszinte unitárius apostolok.

Uj templom épül Petrozsényben.

Isten nevében indult petrozsényi unitárius templom alap-építése már befejezést nyert. Pár évnek annyi veritékes küzdése, megpróbáltatása után az egyházközség vezetőségének fáradhatatlan agilitása 200.000 lei értékben megteremtette a templom alapját, amely méreteiben olyan tágas, hogy messzi jövő idők unitárius népességének igényét is hivatva lesz kielégiteni. Ki irhatná azt le, hogy mennyi önmegtagadással, lótás-futással, áldozattal gyült össze ez az alapjában véve tekintélyes összeg, amely azonban — sajnos — mégis csak az alapig juttatott el minket.

Az épitkezés a legnagyobb felügyelet, ellenőrzés mellett folyt le, ahol a lelkésznek kora reggeltől késő estig tartó lankadatlan munkája, buzgalma mellett a következő egyháztagok vették ki dicséretesen részüket az ellenőrzés munkájából:

Halmi János egyh. gondnok, Zsigmond József egyh. jegyző, Balla Tamás egyh. pénztárnok, Imre Simon, Székely Balázs, Krisán Mózes, Ács Lajos, Kerekes József, Zsigmond András, Kerekes István, Soós Mihály, Ercsey Sándor, Sófalvy János, Székely Ferenc, Szabó András, Érsek Lajos, Kilyén József, Tamási András, Gombos András. Nevezett egyháztagoknak s mindazoknak, kik buzgóságukkal, odaadásukkal segitségünkre voltak, hálás köszönetet mondunk.

Adakozásra felhivás!

Petrozsényben az Unitárizmus végvárán, Románia bányaiparának legmozgalmasabb földjén, a szüntelen folyó gyötrelmes munka klaszszikus hazájában, meleget, világosságot árasztó földi kincsek között — a lelki melegség és világosság halhatatlanságának szimbolumául — az Urnak 1924. esztendejében templomalapot vetettek az egy igaz Isten tiszteletére.

Minden templom kiáltó emlékoszlopa az áldozatkészségnek, az örök jót és nemeset terjesztő vallásos meggyőződésnek, menedéke az Istenben bizóknak, bűnbánatra emlékeztetője a kárhozatos lelkeknek. Valamikor csak nem is olyan régen a templom olyan volt, mint az édes szülői hajlék, ahová közös lelki örvendezésre, vigadásra gyültek össze Istennek engedelmes gyermekei, ahol a lelki lakoma dusan teritett asztala várta, hivta a megfáradtakat, megterheltetket, de az engedetlen, tékozló s megtért fiut is. Ki meri állitani, hogy a templom ma, a roskadásig megsokasodott életgondok között is nem ugyanazt a magasztos célt szolgálná, sőt fokozottabb mértékben?! Ki merné állitani, hogy a templom nem a vallásos-erkölcsi, kulturális és faji értékeinknek mentsvára ma inkább, mint valaha?! S amikor e hitben lassan bár, de biztosan épül, legnagyobb részben a bibliai szegényasszony filléreiből összehordott petrozsényi templomalap — emlékezzetek mindannyian Ti! Erdély kies földjén szerteszét élő unitárius testvéreim, akik közül sokaknak muskátlis ablaku kis házait, kertecskéit, szántóföldjeit Petrozsényben s általában a Zsilvölgyében átélt idők veritékes munkája, áldozatos megtagadása, Isten és élet

hite rakosgatta össze. Emlékezzetek Ti mindannyian, kiknek életsorsotok — sohase tudni mikor — hoz el ide uj élet kezdetet teremtő hittel, Erdélynek szükebb szegényesebb értelemben vett kincses Amerikájába. Emlékezzetek s ne vonjátok meg segitő filléreiteket!!

Áll már az alap, de messzi még a cél, Dávid Ferenc lángszelleme azonban serkent, buzditóan int, hogy halhatatlan lelke utolsó lángolásának szinhelyéhez legközelebb fekvő petrozsényi Unitárius egyházközség elérje végre oly rég sovárgott vágyát.

Petrozsény, 1924. szept. 16.

Weress Béla,
unitárius lelkész.

Gyallay Domokos könyve: Föld népe.

— Berlin, 1924. —

Büszke örömmel s jóleső megilletődéssel jelentjük be olvasóinknak, hogy a berlini Voggenreiter-cég a fenti cim alatt szerkesztőnknek egy uj novellás kötetét adta ki, válogatott bokrétát 14 virággal, főleg az *Ősi rögön* cimü kötet óta megjelentekből. Gyallay Domokost nekünk nem kell külön fölfedezni, hiszen azok a pompás zamatu históriák nagy részben itt pattantak ki a mi D. F. E.-i ünnepélyeinken, mi voltunk az első élvezői s most, hogy Berlint is megjárva kerülnek ujra vissza hozzánk, ugy vagyunk velük, mint a székely ember a diák fia eminenseivel: jól eső meleg s bizakodó reménység tölt el a diadal láttára fajunk és eszményeink sorsát illetőleg. A dicsekedés nem illenék hozzánk. Azt mondják el mások, tőlünk távolabb állók. Aminthogy el is mondják, megállapitván, hogy Gy. D. azok közül az irók közül való, kiknek a toll olyan, mint a lovagnak a kardja: nemes és szép emberi eszményeknek szolgálatába szegődött vele, az irodalmat a szenvedő magyarság ügyének tekinti s a ma divatos mindenáron való eredetieskedés és földigleszékelyeskedő izetlenkedések helyett az igaz művészet nemesen egyszerü eszközeivel csal könnyet a szembe, vagy derit jókedvre élettől duzzadó alakjaival s fordulatosan csattanó, talpraesett székely beszédjével. Hogy stilusában mennyi szin és elevenség van, arról külön tanulmányt lehetne irni. De a legmegnyugtatóbb kritikát Gy. D.-ról mégis Pap Domokos mondta ki, amikor a régi és ujabb termésből szerencsés kritikával és önismerettel maga választotta ki az igazi gyöngyszemeket (Megpróbáltatás, A szép szó, Ismerkedés a faluval, Rókák, stb.) s ezzel — amire rég biztatjuk — ugy látszik örökre eldobta végre magától a Kölönte sipját s a naivul hazug, modoros, mondvacsinált történeti romantika világából végre hazajött a Gárdonyi és Mikszáth nyomdokába, haza hozzánk, a székely faluba. A saját tehetségét becsüli meg Gy. D., ha továbbra is itthon marad. Ő is jól jár, nekünk is nagy szükségünk lesz rá, mert a hamis Krisztus-faragók örökös szimbolizmusa már sok fiatal lelket megpróbált és megmérgezett.

Pálffy Márton.

Levelek vidékről.

— Szent-Mihály vasárnap Homoródalmáson. —

Szent-Mihály vasárnapján Homoródalmáson voltam a templomban. Szép, megható ünnepélyben volt részem. Zsufolt padsorok, a kórusok telve fiatalsággal.

A lelkész — Ajtay János — megható, szivhez szóló beszédeket mondott.

Urvacsora vevéskor hatszor telt meg a templom tere. A kántor is osztotta, de olyan sokan voltak, hogy fél kettőig tartott a templomozás.

A templomból a papi házhoz mentem, hol a lelkészt már várta haza egy diszes keresztelő, melyen tiz koma és tiz komaasszony szerepelt.

Nyomban azután jöttek az egyházfiak s a lelkésszel megszámlálták a begyült pénzt. Délután 4 óra volt, mikor ebédhez ülhettünk.

El sem végezhettük, már szólt a harang a délutáni teplomozásra. Lelkészt a templomból hazaérkezve, már a gyülés tagjai várták.

(Meggyőződtem arról, hogy a homoródalmási lelkész minden elismerésre méltó terhes és gyönyörüséges missziót teljesit, amit hivei teljes mértékben megértenek és méltányolnak.) *Szemlélő.*

*

Ezt az értesitést annál nagyobb örömmel vesszük tudomásul, mert Homoródalmásról mostanában rossz hirek is szállingóztak felénk olyan tömeges áttérésekről, amelyek unitárius vallásunk elhagyását jelentik. Ujabban — bizalmas uton — arról is értesültünk, hogy ezek az áttérések nem önkéntes megnyilvánulások, hanem durva erőszak és ijesztés eredményei.

Hirek a nagy világból.

Az orosz miniszterelnök, Rykoff azzal dicsekszik, hogy a Szovjetköztársaság „megsemmisitette az orosz nemességet, a bankárokat és birtokosokat, kiirtotta a cári családot a cárral együtt.“ Ismerünk mi olyan ragadozót, amelyik ha bekerül a tyúkólba vagy a juhakolba, megöli az egész nyájat. Ugylátszik, hogy némely emberek közeli rokonságot tartanak a ragadozó állatokkal.

Finn rokonaink dicsekszenek, hogy az ő népük sokkal becsületesebb, mint a belga vagy az angol. Az angolok a vádat azzal cáfolják meg, hogy rámutatnak az utcán hagyott és el nem lopott biciklikre meg tejes kannákra, de már abban egyetértenek, hogy az ilyen könnyen mozgatható tárgyakra Belgiumban azonnal kezet tennének. Székely falvainkban régen elég volt, ha a seprüt az ajtónyiláshoz állitották. Senki sem nyitott be. Ott ma is biznak egymás becsületében.

A zsidók száma ujabb becslés szerint tizenöt és fél millió. Ennek nyolctizenketted, tehát kétharmad része, Európában, háromtizenketted része Amerikában lakik s csak a többi lakik őshazájok-

ban: Ázsiában. Palesztinában csak minden tizedik ember zsidó, ellenben Newyork városban másfél millió zsidó van, vagyis negyvennégyszer több, mint Jeruzsálemben. Varsó és Bécs messze hátul következnek Newyork után.

Afrikában 450-féle nyelvet beszélnek, de ezek közül csak 17 nyelven van nyomtatott könyv, legtöbb nyelven csak 4—5 könyv jelent meg. 270 nyelven egyetlen könyv sincs.

Egyleti munkásság.

Diszközgyülésünk iránt az érdeklődés igen meleg az összes unitáriusságban. *Az estély* müsora is kedves és vonzó. *Pálfy* Márton tanár bevezető felolvasása (conference) mindenkit meg fog lepni. *Pap* Domokosné éneke, *Ütő* Manci zongorajátéka és *Lakatos* Imre István hegedüje, a női énekkar éneke a müvészetkedvelők legnagyobb igényét is ki fogja elégiteni. Ezután tánc lesz. A diszgyülés d. u. 4 órakor, az estély pontosan 8 órakor kezdődik.

Kolozsvári hiveink érdeklődését felhivjuk arra, hogy a *D. F. E.* estély jövedelme (november 8 án estve) felerészben a *templom festésére* fog fordittatni.

Báró Petrichevich Horváth Kálmán főgondnok és a D. F. E. érdemes elnöke szerencsétlen elcsuszamlás következtében olyan ütést szenvedett, hogy már öt hete kórházban ápolják. Kedves neje állandóan mellette van. A beteg igen jó kedéllyel viselte a fájdalmat s már olykor fölkél ágyából. Reméljük és kivánjuk, hogy rövid idő alatt egészen jobban legyen.

Régebbi örökös alapitóink 500 L-val dr. Brassai Sámuel, özv. Benczur Gyuláné Budapest (930) L, özv. Csongvay Lajosné Marosvásárhely, Deák Miklós és neje Sz.-Szentmihály (550), dr. Boros György Kolozsvár, dr. Boros Györgyné Kolozsvár, Gálfi Lőrincné Kolozsvár, Jakab Gézáné emléke, Kereszturköri D. F. Egylet (1000), K. Nagy István emléke (450 K), Kahlfürst Imre Kolozsvár (1040), Marosi Gergelyné emléke, K. Nagy Árpád, Angol kollégiumok, dr. Szentiványi József Farnos, Unit. egyházközség Sz.-Szentmihály, Varga Márton Torda.

Példa okáért közöljük egy hivatalos jelentésből, miképen végzi Halmágyi János lelkész a hivei között szeptembertől kezdve egész éven át a belmissziói munkát: 1. Minden hó első vasárnapján (délután) az ifjusággal való foglalkozás a D. F. E. ifj. egyletben. 2. Minden hó harmadik vasárnap délutánján a felnőtt férfiakkal való foglalkozás a D. F. közmüvelődési egyletben. 3. Minden hó negyedik vasárnap délutánján a D. F. Nőegyletben a nők valláserkölcsi továbbképzése. 4. Minden hó második vasárnapja (délután) ünnepélyek, gyülések tartására s keblitanácsi értekezletre fenntartva.

Szózatunkra, melyet lapunk homlokán közlünk s melyet minden lelkésznek és az ők kezéből és ajakáról minden unitáriusnak megküldöttünk, már az első héten jött válasz: Ürmösi Károly espéres azonnal jelentkezett örökös alapitónak, Weress Béla petrozsényi lelkész „mert Dávid Ferenc Egyletünknek 40 éves jubileumi ünnepének minden igaz unitárius lelkében a legnagyobb örömünneppé kell magasztosulnia, mert 40 éves multja biztos záloga egy szebb, boldogabb s *hitben is erősebb* jövő öröm igéretének", a maga részéről és az egyházközség részéről bejelenti, hogy örökös alapitó (500 L) lesz. Balázs András derzsi, Ürmösi József hsztpáli lelkészek, Fazakas Lajos esperes-lelkész régi alapitványokat kiegészitik 500-ra. Wass Domokos tanár Kolozsvár, Gálfi Lőrinc teol. ak. tanár, Kisgyörgy Sándor és neje (1000).

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Uj emberek, uj erő. Az egyházköri és egyházközségi választások sok uj embert hoznak be az E. Főtanácsba. Előre is szivesen köszöntjük mindeniket s reméljük, hogy uj erőt hoznak magukkal: anyagit, szellemit és erkölcsit. Soha jobbkor!

Változások a lelkészi és tanitói karban. Lelkész lett Pál Tamás Küküllődombón, Benczédi Ferenc Nyárádszentlászlón; kántor Péterffy Gyula Torockón; tanitók Török Árpád Buzaházán, Kelemen Lajos Szentiványlaborfalván, Vén Ida Magyarszováton; segédlelkész Benczédi Domokos Tordán.

Haller Rezsőné emlékére hálás unokái Kauntz Józsefné Engel Ella, dr. Gyergyai Árpádné Engel Lili gyönyörü és értékes virágvázát ajándékoztak kolozsvári templomunk asztalára. A Nők Szövetsége ebbe fogja helyezni virágdiszét. A kegyes nő emléke legyen áldott!

Az unitárius buzgóságból fakadó áldozatkészségnek igen szép s követésre méltó példáját adta a kolozsvári unitárius egyházközségben *Ormai Kálmán* egyháztag. A templomnak téli hidegsége miatt sokszor és sokat aggodalmaskodó lelkészek és hivek örömére 2 nagyméretü fütőtestet ajánlott föl az egyházközségnek — teljesen saját költségén — ami 35—40 ezer lei értéket jelent. — Találjon kedvet e „jó kedvü" adomány az Ur előtt s buzditson hasonlóra másokat is ma, a nagy szükségek eme siralmas idején. *(—i—y.)*

Az unitárius teológusok Kidében, az unitárizmus végvárán ölelkeztek az ottani unitárius lelkekkel. F. évi okt. hó 18-án szépen sikerült estélyt rendeztek. Dr. Kiss Elek teol. dékán nyitotta meg, lelkes szavakban fejtve ki megjelenésük célját. A teológusok közül Biró Izsák, Ekárt Andor, Kővári Jakab, Lőrinczy Géza, Lukács Sándor, Major Sándor, Pethő István, Török Elek és Pusztai Pál tették szereplésükkel feledhetetlenné az estét. A müsort Fülöp Mózes helybeli ősz lelkipásztor megható szavai fejezték be, amely után

megkezdődött a viradatig tartó jó hangulatu bál, melynek előkészitéséért az érdem Biró Árpádot illeti. Az ifjak Biró Elekné és Fülöp Mózesné tiszteletes asszony gazdagon teritett asztalát élvezték. Vasárnap imát Kádár Lajos, lelket felemelő, lendületes beszédet Benedek János tartott.

2-ik istentisztelet Régenben október 19-én tartatott, ezuttal is Farkas Albertné Boros Irén házánál. Az istentiszteletet dr. Varga Béla teol. tanár tartotta. Beszédével nagyon meghatotta hallgatóit, kiknek énekvezérök ezuttal is Farkas Albertné volt. Lám elég egy buzgó lelkü unitárius nő s megkezdődik az elfeledettnek hitt hivek vallásos élete és azzal együtt boldogsága is. Hány ilyen alkalom szalad el elszórt unitárius hiveinktől, mert egyik sem vállalja a vezető szerepet!

Vallásos délután. A kolozsvári unitárius egyházközség f. hó 4-én délután 5 órakor igen szépen sikerült vallásos délutánt rendezett, a melyen *dr. Siklóssy László* budapesti iró érdekes és tanulságos szabad előadást tartott az *amerikai egyházi életről.* Igen érdekes fejtegetésben igyekezett feltüntetni egyfelől lélektani okait annak, hogy miért vallásosabb általában az amerikai s másfelől pedig a vallásosság külső megnyilvánulásaiban meglevő — s az európaitól elütő — amerikai sajátosságokat. Ott a kaszinói és klubéletet is nagyobbára a templomi és vallásos összejövetelek pótolják. A vallásos délutánon a dalárda az uj énekes könyvből nehány éneket Ütő Lajos énekvezér vezetése alatt bemutatott. Az erkölcsi sikeren kivül elég szép anyagi eredményt is jelentett a kolozsvári templomjavitás céljaira. Köszönet érette előadónak és az érdeklődő közönségnek egyaránt. *(—i—y,)*

Dr. Varga Béla teológiai akadémiai tanár székfoglalóját október 12-én tartotta meg a kollégium disztermében előkelő és szép gyülekezet előtt. Jelen volt a ref. teológla tanári kara, ami igen jó hatást tett. A megnyitó beszédet püspökünk tartotta s örvendezett, hogy immár az ötödik teol. tanárt iktathatja be, mert reméli, hogy ezzel egyházunk kulturális jövője olyan erőhöz jutott, amely az épités munkájában fáradhatatlan lesz. Dr. Varga Béla a hit és a tudomány viszonyát rajzolta meg alapos tanulmány, mély átgondoltság és éles logikai fejtegetés meggyőző erejével. A közönség igen jó benyomás alapján megelégedéssel állapitotta meg, hogy az intézet és az egyház is dr. Varga Bélában igen komoly értéket nyert. Az E. K. Tanács képviselői voltak Kelemen Lajos és dr. Várady Aurél, aki üdvözölte. Üdvözletet mondott a kolozsvári főgimn. nevében dr. Gál Kelemen, a székelykereszturi kör nevében Marosi Márton lelkész, a kolozsvári egyház és a kör nevében Ürmösi Károly, aranyostordáért Lőrinczi Dénes esperes, jelen volt dr. Balogh György, Maroskörért Keresztesi Dénes. A többi körök irásban nyilatkoztak. Imát mondott Csifó Salamon, énekelt a teológiai dalkör Ütő Lajos vezetésével. Estve a közös vacsorán igen élénk eszmecsere folyt.

Dr. Csiki Gábor egy időre Budapestre ment, hogy ott az angol és amerikai testvérek megbizásából a diák-otthon ügyét rendezze. Értesültünk, hogy ez a külföldi testvéreknek nagy megnyugvására szolgált.

Az egyházak békeszövetsége Romániában immár két gyülést tartott. Egyiket a mult év októberében Bukarestben Román Miron metropolita elnöklete alatt a palotájában. Ezen az unitárius egyház részéről jelen volt dr. Boros György egyházi főjegyző, kit megválasztottak az erdélyi bizottság elnökének. A második gyülés f. évi szept. 22—23 napjain volt Sinajában. Mindkettőnek dr. Ramsay volt előadója s az utóbbin jelen volt dr. Dickinson és Atkinson urak. Románia részéről dr. Ispir áll. titkárnak jutott főszerep. Mindkét értekezlet azzal foglalkozott, hogy a népkisebbségek sorsán miképen lehet javitani s általában hogy lehet a vallás alapján előmozditni a békét.

Erdélyi gyermekek képes-verses könyve. *Tóth* István, a jeles grafikus és festőművész, kollégiumunk volt tanitványa és jelenben tanára és *P. Jánossy* Béla iró a karácsonyi könyvpiacra egy ép oly mulattató, mint hasznos képes-verses könyvet irtak *„Körbe körénk gyerekek"* cimmel 6—12 éves fiuk és leányok számára. A diszes kiállitásu könyv, mely november végén a Minerva kiadásában jelenik meg, 80 leuért megrendelhető a Minervánál. A magyar családok figyelmét felhivjuk e képes-verses könyvre, mely e nemben a könyvpiac szenzációjának igérkezik. A szerzők neve biztositék rá, hogy a magyar gyermekek karácsonyi ajándéka teljes lesz, ha ezt a könyvet olvashatják. A törekvő két erdélyi magyar művész és iró ifjusági könyvét érdemesnek találjuk a legmelegebb pártolásra.

Elhunytak. *Sárosi Józsefné* Gál Anna, ravai lelkészünk neje, a jó papné, élete 56-ik évében; *Nagy Gábor* ny. körjegyző, segesvári lelkészünk, Nagy Béla testvére, élete 36-ik évében.

Adományok a brassói unitárius templomépités céljaira. (V. folytatás.) Budai Mihály 120, Benedek János 1000, Felsőrákosi egyházközség gyüjtése 829, Muzsnai egyházközség gyüjtése 258, Limén Endre Radnóth 125, Kissolymosi egyházközség gyüjtése 780, Győrfi Ferencné gyüjtése 315, Mádai Pál 100, Erdővidéki takarékpénztár Barót 500, Vadadi egyházközség 100, Nagy Zsigmond Názna 200, Bálint János gyüjtése 250, Városfalvi egyházközség gyüjtése 300, Bencze Dénes gyüjtése Ilyefalva 80, Fiátfalvi egyházközség gyüjtése Gagyi Dénes utján 949, Ferenczy József Vajdahunyad 100, Hmsztpéteri egyházközség gyüjtése 200, Hmsztmártoni egyházközség gyüjtése 118, Filipanits István Szolga Mihály halála alkalmából 100, Szolga Mihály gyermekei 100, Székelyderzsi egyházközség gyüjtése 500, Homoródujfalvi egyházközség gyüjtése 300, Tamás Ignác p. ü. szemlész gyüjtése Parajdon 1200, Szücs Jánosné Nagyvárad 20, Farkas Ferenc 100, Kerekes Dávid 675, Brassói Népbank 2000, Asztalos Ferenc Felsőrákos 200, összesen 11,519. I—IV. közlemény összege 145,907, végösszeg 157.426 leu. A brassói

unitárius egyházközség nevében a szives adakozóknak, illetve gyüjtőknek hálás köszönetet mond Kovács Lajos lelkész. — *Helyreigazitás.* Lapunk mult számában a brassói unitárius templomépitésre adakozók névsorában nyomdahiba történt, amennyiben Sükösd Farkas sepsiszentkirályi gondnok afia nem 50, hanem 500 leut adott, mit ezennel helyesbitünk.

Munkát vagy segélyt keresők minden hónap első csütörtökjén délután 3—4 óráig forduljanak a D. F. E. unitárius Nőkszövetségéhez az unitárius kollegiumban.

Értesités. *„Az akaratszabadság problémája"* cimü mü, a mely a kérdést történelmi fejlődésében vizsgálja s tárgyalásában filozófiai, szociologiai, teológiai és pedagogiai szempontokat tart szem előit, kapható a szerzőnél: *Fejes Áron,* nagyenyedi kollégiumi rektor-professzornál. A mü ára füzve 30 lei, diszesen kötve 40 lei.

Hivatalos közlemények.

XLIII. Sz.: 585—1924. U. P. Pályázati hirdetmény kántori állásra. Tordai unitárius egyházközségünkben a kántori állásra ezennel pályázatot hirdetek. Javadalom: 1. Készpénzfizetés havi 2000 leu, egy évre 24.000 leu. 2. Nyolc hold tagositott kaszáló egy évre 8000 L. 3. A „Hegyen" 318 □-öl szántó egy évre 4000 L. 4. A „Postaréten" 173 □-öl szántó egy évre 600 L. 5. Malomvámgabona 54 véka (vegyes) egy évre 3780 L. 6. Lakás. (Ezidő szerint csak egy szoba, konyha.) Ha az elrekvirált lakás visszaszerezhető lesz, az egész. Pályázónak tanitói oklevéllel kell birnia. Pályázók kellően felszerelt kérvényeiket folyó évi november hó 15-ig adják be Lőrinczy Dénes esperes urnak Torda. Kolozsvár, 1924. október hó 14. *Ferencz József* unitárius püspök.

XLIV. Emlékeztető az Unitárius Közlönyben meg nem jelent októberi köriratokról: 2971—1924. Körirat iskolaszékekhez az állami elemi iskolai törvény hatályáról, román nyelvü órákról és tananyagról s az órarendekről. 2953—1924. Körirat iskolaszékekhez Kiss József: Utmutatás Románia földrajzának tanitására cimü müvéről. 2918—1924. Körirat főgimn. igazgatóságokhoz és iskolaszékekhez román helységnevü pecsét használásáról.

LEÁNYAINKNAK, ASSZONYAINKNAK LEGSZEBB AJÁNDÉK

SZIVEMET HOZZÁD EMELEM..

NŐI IMÁDSÁGOS KÖNYV. o IRTA: DR. BOROS GYÖRGY.

KAPHATÓ: LAPUNK KIADÓHIVATALÁBAN KOLOZSVÁRT.

Főszerkesztő: Dr. BOROS GYÖRGY | **Szerkesztő: PAP DOMOKOS.**

Előfizetési ár: Egész évre 30 L. Magyarországra 36 L. Egyes szám ára 4 L. Akik a 30 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitódij 100 L. Minden pénz **Gálfi Lőrinc** egyleti pénztároshoz küldendő.

Nyomatott „Corvin"-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca)17 sz.

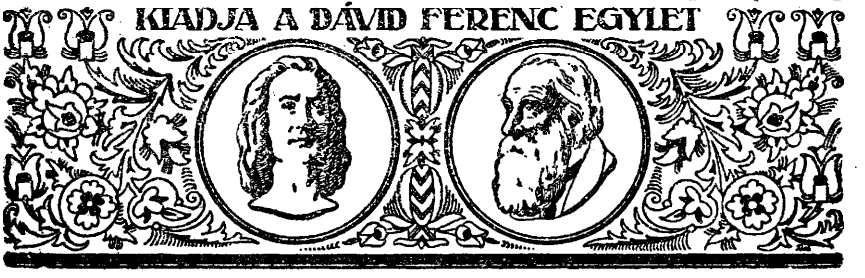
Ünnepi szám. Ára 10 Leu

XXXIV. évf. Cluj-Kolozsvár, 1924. December 12. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Jubiláris közgyülésünk.

Rövid tájékozás.

Nov. 8-án délután folyt le a D. F. Egylet fennállásának 40 éves jubileumi közgyülése. Szép volt és feledhetetlen ez a gyülés, mely külsőségeiben is gazdag műsorával egyaránt méltó volt az alkalomhoz s ékesen szóló bizonysága annak a ragaszkodásnak és lelkesedésnek, mellyel hiveink nagy száma az Egylet iránt viseltetik.

Délután 4 órára nagy közönség töltötte meg a kollégium disztermét, az a lelkes közönség, amelyet mi különösen vártunk ez alkalomra; vidéki és helybeli unitárius vezetőink és hiveink serege, mindannyian az Egylet buzgó munkatársai. Sajnálattal nélkülöztük azonban szeretett és nagybecsü elnökünket: Br. Petrichevich-Horváth Kálmán főgondnok urat, kit immár hónapok óta tartó betegsége meggátolt abban, hogy közöttünk lehessen s velünk együtt ünnepeljen. De ott volt lelkileg, elküldötte szivének meleg érzését s Egyletünk szeretetét meghatóan visszatükröző megnyitó beszédét, amelyet, miután Ferencz József püspök, mint diszelnök, az ülést megnyitotta, Kovács Kálmán püspöki titkár olvasott fel a jelenlevők zajos óvációja közben.

Dr. Boros György az Egylet ügyvezető alelnöke, aki a megalapitás óta fáradhatatlan vezető munkása Egyletünknek, plasztikus tömörséggel ismertette az Egylet 40 éves történetét, melyre méltán büszkék lehetünk. Az üdvözletek során a főhatóság nevében Dr. Váradi Aurél ügyvéd, a vidéki Fiókegyletek nevében Ürmösi József homoródszentpáli lelkész, a helybeli, illetve a vidéki Nőszövetségek nevében Ürmösi Károlyné és Özv. Pálfi Ferencné szóltak. Józan Miklós saját szerzeményü költeményét szavalta el, melyet a közönség frenetikus tapssal jutalmazott. S ezután megjelent az emelvényen

Bodor Ferenc vargyasi kurátor, aki az unitárius falusi nép nevében üdvözölte Egyletünket. Szavai mély hatást tettek s igaz és őszinte lelkesedést váltottak ki. Végül az Ifjusági Kör nevében Lőrinczi Géza, az Unitárius Irodalmi Társaság nevében Dr. Ferency Géza elnök szólott.

A főtitkár előadása az idő előrehaladottsága miatt elmaradt, lapunkban fogjuk közölni. A lelkes és meleg hangulatban a közönség köréből mintegy ötvenen jelentkeztek alapitóul 500—500 leuval, Sükösd Farkasné sz. Vaska Vilma 1000 leuval.

Az ülés ünnepi hangulatát nagyban fokozta Deák Miklós székelyszentmihályi lelkész magasszárnyalásu imája és az Unitárius Nők Énekkarának kétszeri éneke. Fogadják mindannyian hálás köszönetünket közremüködésükért.

A szép és lelkesedéstől izzó hangulatu gyülés $^1/_2$7 órakor ért véget. Mindnyájan lélekben megerősödve s Egyesületünk jövő nagy hivatásának tudatában távoztunk el onnan, aval a meggyőződéssel, hogy a Dávid Ferenc Egylet nemcsak a multban tette meg kötelességét, hanem a jövőben még fokozottabb mértékben fogja megtenni a magáét az unitárius egyház hiveinek társadalmi megszervezésében.

Szentmihályi.

Ima.

„Isten, egy igaz való, oszthatatlan Egység, kihez nincs több hasonló, imádandó felség, kit imád szent örömben s hirdet a mindenség!“ Hozzád jövünk, ki virrasztasz a halott föld felett és ébredésre hivod az alvó világot, hozzád, ki életet adtál mindennek: a piros életre csókolt virágnak, az égbe nyult cédrusnak, a néma kósziklának, a zengő dalu madárnak, a földnek, az égnek, az embernek.

Hozzád jövünk. Multunk dicsősége, jelenünk keserve, jövőnk reménysége te rólad beszélnek, rólad, kinek szeme milliók szivébe lát és atyai lelked milliókról gondoskodik, kinek igéd balzsam, szózatod vigasz a fájó lelkeken.

Tied a mi imádságunk, tied a mi fohászunk, mert te voltál mindig a mi reménységünk, erősségünk! Tőled vettük Uram, azt a szent megbizatást, hogy paloták boldog lakóinak és szalmás kunyhók nyomorult népének hirdessük a te Egységedet, a testvériség eszményi gyönyörét és az igazság diadalának szent reménységét.

Tied a mi imádságunk, tied a mi fohászunk, mert Dávidunk lelkében te gyujtottad fel Hóreb csipkebokrát. Az ő lelkében zendült szózatod: Nincs több Isten, csak egy! Oszthatatlan Egységednek e hitét te adtad neki ajándékul és a szózat hegyén: ott a kerek kövön, bübájos szavának édes varázsával hozzád: az egyetlen Egyhez ragadta népedet. Járt a nagy Mester nyomain és tusakodó, igazság kereső lelkében elhalványult a háromság képe. Látta, amint gyógyirt viszen a szenvedők sebére, hogy sir a más bánatán, hallotta, hogy az átokra is áldással felelt, hogy az ellenségnek is megbocsátott. Hallotta imádkozó ajakának édes zsolozsmáját az egyetlen Egyhez:

hozzád, édes jó Atyánkhoz és megmondotta: *„Nincs más jó, csak egyedül az Isten.* És, amint megismerte őt és általa téged, szent felhevüléssel nyomdokába lépett: Názáreti Jézus, én követlek téged!

És hallotta a Mester szavát: ki engemet követ, az halálba megyen! De hát Hóreb bokra lobogását ki, mi tudná eloltani? A szent tüz ég, lángol és ajakán szól az ige:

„Mit bánom, hadd tépje husomat az ostor,
Hadd legyek kergetett, félőrült apostol!
Butaság, gőg, önzés, verjen engem szembe,
Forgasson a gazság lángba, győtrelembe
S rettentő kinomért, mely vel mig hatott,
Atkozzam meg bőgve azt a pillanatot,
Melyben megváltottad az emberiséget:
Názáreti Jézus, én követlek téged!"

És követett téged nagy Mesterünk. Te, ártatlan véreddel megfestett keresztre, ő, a te apostolod, oda hurcoltatott bus Déva várába, hol a börtönajtó reá csapódott az örökös rabra. De, sem börtönének ijesztő sötéte, sem lánca csörgése, nem tudta elhallgattatni lelkének azt a hitvallomását, mit a Mestertől tanult, hogy te vagy az oszthatatlan Egység, kihez nincs több hasonló, imádandó felség. És ma oda száll el lelkünk, hol a halállal vivódva, fölemeli még egyszer megláncolt kezét és ir önmagának is, nekünk is szent vigasztalást: *„Az igazságot a pápák kardja, a kereszt, a halál képe, semmi hatalom sem fogja utjában feltartóztatni. Az én erőm nem a fegyveres kéz, nem a győzelmes jobb, nem az élesrefent kard, — az én erőm az Isten, az én lobogóm az Isten szelleme. Földi mindenemet, életemet eltudjátok venni. Kergetni tudtatok, kinozni tudtatok, börtönre vittetek, de Istenemet el nem vehetitek. Tüzbe dobhatjátok könyveimet, de enyém az Isten, az egyetlen Egy! A szellemet nem emészti a tüz, nem járja át a kard. Az enyém az Isten, az egyetlen Egy!"*

„Megdicsőült szellem, rólad emlékezünk,
A midőn ma neked ünnepet szentelünk!
A hitszabadságért életedet adtad
Az eszmény, igazság könnyezett miattad!"

Oh könnyeztünk mi is, mikor beteljesült: *„Megverem a pásztort és elszélednek a nyájnak juhai"*. Mint egykor Izrael — Bábel vize mellett — mennyit sirtunk „Isten! Minden nyelv minket káromolt, minden rágalom minket ért. Örömünnepünket sirva ünnepeltük, de hitünket: velünk van az Isten! — fel nem adtuk soha.

Ez tartott meg és ha most ott bolyong a lelkünk ismeretlen sirján a mi hitkörünknek, hangot hallunk édest, szivet fölemelőt: „Nincsen itt, feltámadott!" Hangot hallunk, édest, szivet fölemelőt: Velünk van az Isten! Halljuk és tovább megyünk örökös reménnyel.

Örökös reménnyel, hogy kisüt a napfény, az árnyék oszlad>z s hogy a jelen búja megédesüljön, adj a lankadt szivnek uj hitet, metszett szárnynak uj reményt, borus szemnek tiszta látást. Atyánk vagy. Megszeretett álmainkat váltod valóra! Atyánk vagy. Ne engedd,

hogy gyermekeid elveszett reményeket sirassanak! Hárfánk hurján énekünk neked szól ma Istenünk — érte. Hallelujah érte, kinek neve tul szállott szép béices hazánkon, tul az óceánon!... Ámen.

Deák Miklós.

Elnöki megnyitó beszéd a jubilári ünnepen.

Tisztelt hölgyeim és uraim!

A D. F. E. 40 éves megalakulását ünnepeljük. Nagy idő ezen 40 év, melyre vissza kell tekintenünk, ha a D. F. E. 40 évi fennállására gondolunk. Hogy lássuk mi volt és most mennyire vagyunk, önkénytelenül magunk elébe kell állitanunk azon tényeket, melyeket az végrehajtott; ki kell mutassuk munkásságának irányát, melyet célpontul maga elébe tüzött, mint a vallásosságnak elhivatott zászlóvivője. A D. F. E. létesülésekor azért alakult, hogy az unitárius eszmét és gondolatot terjessze és hogy különösen hivei között a vallásos, erkölcsös életnek hirdetője, támogatója legyen, hogy a mindig meglévő nyomoruságon, az embert ért lelki megpróbáltatásokon, amennyiben módjában áll segitsen. Hogy ezen maga elébe tüzött célból mit ért el: tekintsünk körül egész egyházi szervezetünkön, nézzünk bele minden egyházközségünk belső életébe, vizsgálnunk kell annak 40 év előtti multját és jelenét: azt fogjuk tapasztalni, egyházközségeink nagyrészében megalakultak a pap és neje vezetése alatt a D. F. E-nek fiók-egyletei, melyek külön házi életüket élve fenntartják az összeköttetést a kolozsvári D. F. Egylettel, együttesen kivánva a maguk elébe tüzött célt elérni. Mindenik a maga helyén egymagában természetesen kicsiny, de együttesen szép eredménnyel.

A D. F. E. eszméje Dr. Boros György főjegyző agyában fogamzott meg s létesitette azt. Elnökül megnyerte nagy tudósunkat dr. Brassai Sámuelt, aki 12 évig mint elnök vezette az egyletet, mely mint a vallásos és erkölcsös élet támogatója haladott kitüzött pályáján. Mi is lehet lélekfelemelőbb, mint egy ily nemes gondolatnak apja és zászlóvivője lenni. Brassai Sámuel halálával, kik utánna jöttünk Hajós János két évig és csekélységem azután mostanig, mindent megtettünk a mi módunkban volt, hogy ezen vállalt feladatot tovább vihessük és az egylet fejlődését biztositsuk, tagjaink és különösen buzgó hölgyeink nagybecsü támogatásával, kik leginkább tudnak lelkesedni egyletünk céljai iránt és azt fáradhatatlan munkásságukkal mindégmindenben előmozditják. Ide lelkesedés kell, ha ez nincsen meg, meg áll a gép, melynek nincs fütő ereje. Hogy a vallásosság és a nép erkölcsi élete mily nagy befolyással van egy nép fejlődésére, azt könnyen elgondolhatjuk.

Én ezuttal kivánok rámutatni a D. F. E. fő teendőire:

Legyen a D. F. E. *hivogató*. Hivja a maga körébe mindazokat, kiket valamely baj, szerencsétlenség nélkülözésbe sodort, vagy azokat, kik már eredetileg érezték a megélhetés nehéz voltát és segitsék őket, kihuzván életük megfeneklett járművét a kátyuból. Kicsiny áldozattal

némelykor nagy családi tragédiáknak lehetünk megelőzői; csak ne legyünk restek a keresésben és készek a segélynyujtásban. Keressük fel őket családi hajlékaikban, hogy mi magunk győződjünk meg állapotukról. Legyünk hozzájuk barátságosak, hogy ne átalják hozzánk segélyért fordulni. Elég szomoru azoknak, kik ha különben tisztességesek, hogy ide jutottak. Ne növeljük azt tapintatlan, szivtelen modorunkkal.

Legyen a D. F. E. *biztató.* Biztatója azoknak, kiket a csapások, megpróbáltatások megtörtek, felmutatván, hogy ez meg fog változni és hogy az elkeseredés még növelné a bajt. Mintha a már heggedni kezdő sebet durva kézzel feltörnők. Isten, ki reánk adja a nyomoruságot, szerencsétlenséget, idővel el is forditja tőlünk: csak legyünk türelemmel. Lám a jó Isten most engemet is meglátogatott, de azért nem zugolódok. Tudom azt, hogy vannak sokkal nyomorultabbak nálamnál és megfontolva eddig mennyi jóval, gyönyörüséggel halmozott el, kell most türni és szenvedni is megtanulnunk. Ez az élet.

Legyen a D. F. Egylet *hirdető.* Fennszóval *hirdetője* minden jónak és nemesnek. Hiva a népet, hirdetve az igét, mint Szent János hirdeté a jelenések könyvében Isten parancsolatait Krisztus által. Lelkészeink prédikáljanak, intvén Isten iránti tiszteletre és szeretetre, vallásosságra, mely által lelkünk lerázván a föld porát, felemelkedhetik Istenéhez. Kérő szóval és intelemmel fordulok, minden egyházközség papjához és papnéjához meg az egész presbiteriumhoz: vegyék figyelembe az áldáz komor idők jelét, járjanak buzgóságukkal, fáradtságot nem ismerő tevékenységükkel, mindmegannyi apostolai a jó ügynek elől. A szorgoskodókat megdi sérvén a bánomisékat korholván, buzditván, mert csak igy tudunk előre jutni dolgainkban és D. F. Egylet tagjainak örömet szerezni és ajkaikra a megelégedés mosolyát varázsolni. D. F. E. most élő tagjai előkészitői a D. F. Egylet jövő 40 éves jubileumának. Ezeket mondja önöknek tisztelt uraim és hölgyeim! szeretettel a csaknem 84 éves, elnyomorodott, de meg nem tört elnökük: ki mindenek dacára bizalommal van a jobb jövő iránt. Hölgyeim, uraim! Az ajtóban ott van a D. F. E. perselye s az adakozást magam részéről 100 L.-val megkezdtem. Kérem csatlakozzanak mindnyájan. A jó Isten áldása legyen a D. F. Egyleten.

Visszapillantás 40 esztendőre.

Irta: dr. Boros György ügyvezető alelnök.

Kis Erdélyünk ezer esztendő lepergése alatt ezerszer tett bizonyságot amellett, hogy földjében, levegőjében, virágillatában, népe ereiben, szivében, karjában őserő, dinamikus hatalom rejlik. Ha jön a rázkódás a mélységből, ha jön az izmok fölajzása a kivülről fenyegető ellenség láttára, mindig nagy és csodás erőt fejt ki önmagából.

Midőn az uj hitgondolat hulláma átszáguldott Európán, itt megállott és munkába fogott, uj gyökerekkel uj ágakat növelt, mindig tökéletesedőt.

Itt nem császári rendelet, hanem a megvilágosodott népélek cselekedett. A hitapostol — Dávid Ferenc — a kolozsvári templomból a királyi várba, majd az ország szine elébe vitte a gondolatot, mert itt a köznép is lá ni, hallani, tudni akart. Kell-e hatalmasabb bizonyiték Erdély népe kulturális hajlandósága mellett a XVI-ik szá-beli 8—12 napig tartott országgyülések, disputációk és vitatkozások historiai tényénél.

A XIX.-ik száz közepén a fölvilágosodást tudományosnak vélt bölcselmi alapon ismét a közönség szine elott látjuk hol Marosvásárhelyt, hol Kolozsvárt. Iránya hit és vallásellenes. Jelszó csak az anyag valódi, a hit csalódás, a vallás a papok találmánya.

Sok igazság rejlett az állitásban s a vádban is, mert az egyházak tartózkodók, maródiak, a nép pedig szeret tudni, akar felvilágosodni. Ismét Kolozsvárról kerül ki az az erő, mely a tudásjogát elismerve, a hit bizonyosságáról meggyőzi a sokaságot. A hitvédők élén áll a természet-tudós, matematikus Brassai Sámuel. Ő egyedül száll szembe a marosvásárhelyi és a kolozsvári tanárokkal és meggyőzően hirdeti: nemcsak az anyag halhatatlan.

Ugyanakkor egy másik erdélyi már Budapesten bontja ki a hit és egyházreform lobogóját Kovács Albert személyében. Egyidejüleg hatalmas munkát folytatnak a katholikus fiatal papok. A kijelentést a tudománnyal akarják összeegyeztetni. Ez már ismét a hivatalos egyházi felfogás, amely inkább elzárja, hogysem kitárná a hit utját a tudás világa felé, nemcsak egyesek, hanem az egész javára.

Ujabb tiz esztendő kellett s, ujból Kolozsvárt, kibomlott a hit és haladás, a becsületre és szorgalomra épitett munka lobogója. A Dávid Ferenc neve ékesitette és ismét a nép közé, a tágas gyülés-termekbe vitte a hit igazságát a testvériség jegyében.

A XVI-ik száz szellője átrepül 300 esztendő néhol termékeny, de legtöbbször zord, kopár és a haladást akadályozó hegyormain. Dávid Ferenc nevét lobogójára irja nehány hevülni tudó bátor dávidista unitárius. Föl nem becsülhető szerencséjök, hogy az egyesület élére megnyerik Magyarország ünnepelt nagy tudósát: Brassai Sámuelt. A Brassai név egyszerre eltüntette a kezdetlegesség hátrányait és megmentette az egyoldalu, szükkeretü, dogmatikus, magába mindig visszatérő küzködéstől. Brassai az egyletben tartott bölcselmi felolvasásaival olyan tekinté yt adott a D. F. E. felolvasó asztalának, hogy az egyetem tanárai, más egyházak papjai és neves irók, szivesen ültek melléje eredeti gondolatokkal bővelkedő felolvasásaikkal.

Brassai háta mögött állott a zenemüvészek társasága. A D. F. E. estélyeire készséggel elhozzák tudásuk legjavát. Nehány esztendő alatt arra ébredt Kolozsvár és Erdély közönsége, hogy a felekezeti korlátokról megfeledkezve, együtt, egymásért gondolkoznak, együtt épitik az erkölcs pilléreire a vallásegyenlőség és szabadgondolat tágas csarnokát.

A D. F. E. körében jól találta magát a protestáns, a katholikus, a zsidó.

A felekezetközi béke 40 év alatt fokozatosan érlelődött a mi szerény munkásságunk hatása alatt Erdélyben. Egyházköreink megszervezték a fiókegyleteket és ott is mint Kolozsvárt, mindenki szivesen vett részt. Nem is lehetett másképen. Ha már egyszer megízlelte valaki a testvériség és a szeretet édesen tápláló gyümölcsét, arra azután is mindig vágyni szokott.

Anélkül, hogy a kicsinyt a nagyokhoz akarnók hasonlitni, megem'itjük, hogy amit mi itt a ki; Erdélyben kezdeményeztünk, azt szintén egy unitárius lelkész merész fölhivására 1895-ben megvalósitották a chicagói világkiállitáson: összehozták a világ vallásai képviselőit. 1900-ban Bostonban a D. F. E. szerény titkára inditványára kimondották és meginditották a szabadelvü vallásos gondolkozók és hivők konferenciáit, melyekben a messzi kelet és nyugat férfiai és női ezerével fogtak kezet: Londonban, Amsterdamban, Genfben, Berlinben, Párisban, Bostonban, Budapesten és a Dávid dicsőségére Kolozsvárt. Dávid Ferenc neve ott tündökölt a legjelesebbek élén és most s ezután is az unitárius Teol. Akademia egyik termében fogja hirdetni, hogy egyek vagyunk hitben, szeretetben és munkában.

Midőn egyletünk tiz éves fennállására tekintettünk vissza, ezt irtuk: a D. F. E. azért alakult s most tiz év multán teljesen igazoltnak látjuk, alapeszméjét a vallásos és erkölcsi élet társadalmi uton való ébresztésének szükségességét. A saját viszonyaink szerint az eredménnyel is meglehetünk elégedve, miután még mindig a szervezkedés, a térfoglalás foglalkoztatott.

Nyilvános szereplése 1885-ben kezdődött felolvasások tartásával. Tiz év alatt százat tartottunk. Legyen szabad az unitárius nevek mellőzésével, csak a más egyházhoz tartozók közül emlitnünk nehányat: a r. katholikusok dr. Lázárné Kasztner Janka és dr. Lázár, dr. Condea Győző, dr. Haller Károly, dr. Farkas Lajos, Pollák Lajosné; reformátusok: Hegedüs István, Pallós Albert, dr. Felméry Lajos, dr. Lengyel Dánielné; evangelikusok: Grátz Mór, dr. Szlávik Mátyás; izraelita dr. Eisler Mátyás. 40 év alatt 400-nál jóval több felolvasást tartottunk, mert már nemcsak Erdélyben, hanem Budapesten is, mint társegylet, megalakult és nagyszabásu munkát folytatott s folytat ma is.

Az egylet fokozatosan terjeszti ki munkásságát. 1891-ben az ifjuságra gondol s meginditja a Fiatalság Barátját. A cimet Brassai egykori ifjusági lapjából ujitja föl. Nehány képes önálló füzet után az Unitárius Közlöny külön rovatjában ébresztgeti az ifjuságot.

1895-ben mozgalmat indit, hogy Unitárius Lelkészkör alakuljon körében mint szakosztály. A Lelkészkör önállóan szerveződött saját tudományos céljaira, de a lelkészek azután is zászlóvivői maradtak az egyletnek.

Ennél is többet tett. Szervezte a D. F. E. ifjusági körét Kolozs-

várt. A teológiai és egyetemi ifjak egy-egy csoportja igen szép és eredményes munkásságot fejtett ki. Az unitárius öntudat az ifjakban hatalmas hullámokat emelt és nagy elismerést vivott ki.

De az ifjuság munkássága nem lehetett sem egyöntetü, sem folytonos, mert mindig azon fordult meg, hogy az egyik vagy a másik csoportból vált-e ki olyan vezető, aki a sikert biztositani tudta. Akik akkor jeleskedtek mint ifjak, most vezetnek mint férfiak, ha el nem hunytak mint Pálfiy József, Czupor István és Költő Gábor, kinek tüzes nyelven szóló buzditása most is, ezután is csontokig és velőkig ható harsona: Legyen ifjusági körünk az a szent tüz, melynek lángjában megedződött tiszta érzéssel, egyakarattal és közös erővel lépjünk ki korunk küzdő terére, hol törhetetlen zászlónk fennen lobogtassuk.

A háboru elvitte ifjainkat. Elnémult a muzsák hajléka hosszu időre, de már harmadik éve ujra szervezve dolgoznak és lelkesednek részint a külföldiekkel való érintkezésért, részint és főképen vidéki ifjuságunk szervezéseért. Nálunk igen nagy akadály volt s az lesz ezután is, hogy falusi ifjuságunk csak elemi ismerettel és tudással rendelkezik. Minthogy főhatóságunk az utóbbi 3 év alatt igen nagy figyelmet forditott az ifjuságnak iskolán kivüli oktatására és azt a D. F. Egyletre bizta, reméljük, hogy egykor ezen a téren is szép eredményre mutathat rá.

A D. F. E. mindig büszkén fog hivatkozni arra, hogy a nőknek választmányában és munkatérein egyenlő jogot biztositott. Egyik legszerencsésebb lépése épp ez volt. Nőink mindenütt szives szószólói voltak nemes ügyünknek. 1910-ben megszerveztük a Nők Szövetségét, amely ugyanakkor bekapcsolódott a külföldi unitárius nők szövetségébe. Azóta sok kedves érintkezése volt a messzi távolban élő testvérekkel s az utóbbi években ujraszerveződvén, igen élénk, lelkes és hasznos munkát folytat Kolozsvárt és vidéki gyülekezeteink legtöbbjében. Hajlandó volnék azt mondani, hogy a D. F. E. társadalmi jelentőségét a nők munkássága növelte kivánt és igen becses tényezővé.

A falusi nők egybeszervezése papnéink s a tanitónők vezetése alatt, bármilyen irányban is kiván munkálkodni: életet, szép izlést, egészség ápolását, a templom benépesitését, a gazdasszonyi teendők javulását jelenti.

De továbbá jelenti: a szegénység mérsékelését, a beteg társak ápolását, az elhagyottak fölsegitését és az elhunytak tisztességének megadását.

Jól esik visszaidéznem első alelnökünk, Kriza Jánosné, Fanghné Gyujtó Izabella, Rafaj Irma, Kovács Sándorné tisztelt nevét, kik igazán hasznos és példás vezetők voltak.

A titkár 1903-ban ismételten kifejti, hogy a D. F. E. egyik főtörekvése éppen arra irányul, hogy fölébressze az öntudatot, fokozza a munkakedvet, ne engedjen tétlenségben senyvedni semmi

erőt. Kimegy a vidékre és ott hol külföldi tapasztalataival, hol más gondolatokkal irányit és mozgást idéz elő.

Jeles alelnökünk, Kozma Ferenc, az Udvarhelykörben ugyanerre serkenti a külömben is mindig lelkes tagokat: „Minő lelki öröm, ha müködésünk térein évről-évre egy lábnyomot felmutathatunk, hol a néma pusztulás helyét élet és virulás váltja fel! Ez az oktatás munkája!" Főpásztorunk sokszor ismételte: a D. F. E. olyan hasznos szolgálatokat tesz egyházunkban, hogy ha még nem alakitották volna meg, azonnal meg kellene alakitni.

Kétségtelen, hogy az élőszó varázsát semmi sem helyettesiti, de egyletünk a modern kor hatalmas fegyverét: a sajtót is igénybe vette, már 1887-ben megindította az „Unitárius Közlöny" havi lapot. A ki eszmekincset akart biztositani magának, megszerezte és ma is gyönyörüségét leli lapjaiban. 37 esztendőn át mindig szószólónk és trombitánk volt. Jöjjenek tanuskodni mellette azok, akik a távoli vidékeken a tüzhely mellett olvasgatták, meg azok, akik a lövészárokban lelki vigasztalást és fájó szivükre enyhületet olvastak ki lapjairól. De jöhetnek mások is s habár nem dicsekedhetünk azzal, hogy sok ezer lett volna az előfizetők évi száma, magyar egyházi lapjaink között bár szerényen, de pironkodás nélkül állott a helyén.

Irodalmi munkásságunk több más irányban is nyilvánult. Konfirmációi emlékünk sok ezer példányban forog kézen. Kiadványainknak egy része a müvelt közönség igényei szerint 22 füzetben és két terjedelmes kötetben; Brassaitól: Nézetek a vallás eszméjéről és többektől: az unitárius vallás Dávid Ferenc korában és azután. Ugyanakkor Dávid Ferenc emlékének hódoltunk Pap Domokos tollából Dávid Ferenc népies életrajzával.

Ha eszembe jut, hogy 1884-ben 10 forintot kértünk az egylet alapitóitól, azt mondhatnám, hogy tulságosan szerények voltunk, de még jogosabban mondhatom, hogy nagyon szegényeknek tartottuk magunkat s féltünk áldozatot kivánni hitünkért. Ma már minden gondolkozó ember beláthatja, hogy csak egy szilárd alap maradt számunkra a háboru romjai között: hitünk és az a bizodalmunk, hogy ha hitünknek fundamentumává tesszük a tiszta erkölcsöt, akkor bizton nézhetünk előre egy szebb jövő felé. Csak erkölcsi bátorság menthet meg az elernyedéstől.

A jövő sok és nagy próbára fogja tenni az unitáriusokat. Egyik próbatétel az lesz, hogy tudnak-e lelkesedni hitükért, tudnak-e áldozni érette időt, nyugalmat, lelki, testi erőt és pénzt. Minden áldozat kedves Isten előtt, de talán mégis legkedvesebb az lehet, amit a hit igazságáért, lelki boldogságunk és megnyugvásunk érdekében hozunk meg. Próbálta-e valaha közületek valaki az apostolok módjára elvándorolni oda, ahol a hitben ingadozókat meg kellett erősitni. Jártatok-e lelki betegek között és emlékeztek-e jó szavatok vigasztaló hatására?

Vajjon nem ez a láthatatlan lelki erő adott-e bátoritást a 84 éves Brassai Sámuelnek, hogy akkor álljon ifju társaságunk élére, amikor más pihenőre gondol és a nyugalmat keresi.

Akik visszaemlékeznek Hajós János elnökünkre, ki a mester helyébe lépett, most is látják maguk előtt az ő rajongó lelkesedését egyletünkért.

De kérem, jusson eszökbe annak a szivembernek a szereplése, aki most talán könnyezve gondol ide a Vöröskereszt-kórházból. Olvassák el elnöki beszédeit, de gondoljanak arra, hogy soha el nem mulasztotta volna 50 vagy 100 leuval gyarapitani perselyünket, mert amint 1903-ban mondotta (ugy is gyakorolta): ki kell lépnünk a cselekvés terére, mert „az önzetlenség, az áldozatkészség, a férfias bátorság és nőies lemondás példáit kell adni a megpróbáltatások idején: ez a mi vallásunk lényege".

A D. F. E. 40 év alatt gondolatot termelt, példát mutatott, a lelkesedés lángját lobogtatta. Élő és éltető eleme volt az unitárius egyháznak és a vallásnak s azt hiszem, bezáróul jogosan idézhetem egyik alelnökünk, a tordai esperes szavait: „Ennek az egyletnek neve, élete össze van forrva egyházunkkal. Ennek dicsősége, munkásságának eredménye az egyházé is. Vigyük bele ebbe lelkesedésünket, szivünket, lelkünket."

37 évig titkárjuk s azóta ügyvezető-alelnökük én, nemcsak nevemet, nemcsak munkásságomat, hanem szivemet is beletettem a D. F. E.-be s ez volt életem legnagyobb önzése, mert ebből fakadt életemnek legtöbb boldogsága, ez szerzett nekem ujra meg ujra ismétlődő örömet azokban a levelekben és másféle megnyilatkozásokban, amelyekből — ha panaszok, hibáztatások, ha jó tanácsok voltak — meggyőződtem, hogy embereink a Dávid Ferenc lobogóját tisztelik s az alatt dolgozni kivánnak vallásunk vigasztalásával az emberek javára s Isten dicsőségére.

Törhetetlen optimizmussal hiszem, hogy egyházunk kicsinyjenagyja csak jót kapott az egylettől. Azt is hiszem, hogy egyletünk népünk jövő kulturájának központi forrása lesz, honnan mindenki megelégittetve fog járni az élet utján.

Ünneplő gyülekezet, tekintsük az elmult 40 évet — ha ugy tetszik — pusztai vándorlásunk megtisztitó próbatételének. Érezzük meg, hogy most épp a Nebo, a próféták hegycsúcsán állva tekintünk be amaz igéret földjére, amelyben nem a puszták mannája, hanem Jerikó várának ostroma vár reánk. Elő a trombitát, zengje a harsonát, hadd ébredjenek föl az alvók is, hadd mozduljanak meg a halottak is, mert akkor a mi egy igaz Istenünk napja megáll és fényeskedni fog felettünk!

Akarjuk, hogy ugy legyen és ugy lesz!

A kolozsvári „Unitárius Nőkszövetsége"

nevében asszonyszivem hálás melegével üdvözlöm a 40 éves D. F. Egyletet.

Üdvözlöm, mint olyan egyháztársadalmi tényezőt, melynek fölvilágosult, haladó szelleme elsőnek emancipálta *a nőt* emberjogok gyakorlására akkor, midőn az addig lekicsinyelt női lélek kvalitá-

salt, mint nagyjelentőségü kultur-szociális értéket egyháztársadalmi téren komoly munkába állitotta.

Fogadja a mélyen tisztelt vezetőség hálánk és elismerésünk kifejezése mellett azon komoly igéretünket, hogy nagy és a jövőre mélyen kiható munkájában továbbra is segiteni fogunk azzal a kitartó igyekezettel és buzgalommal, melyet éppen a D. F. Egylet elvárhat tőlünk.

Lobogjon a lobogó! Lángoljanak föl a közönyös szivek!

Ürmösi Károlyné.

A vidéki D. F. Egyletek üdvözlete.

Méltóságos elnökség! Mélyen tisztelt Közgyülés! Azt tartják nagy általánosságban, hogy a szerető gyermeki érzelmek őszinték és igazak szoktak lenni. Ilyen őszinte gyermeki érzéssel állok itt én is az édes anyának, a Dávid Ferenc Egyletnek ünnepén, hogy a gyermekek — a vidéki D. F. Egyletek — nevében tolmácsoljam ünnepi érzéseinket.

Negyven esztendő határvonalánál állunk. Negyven esztendeje, hogy egy szerencsés gondolat folytán a Dávid Ferenc zászlója kibontatott és e zászló alá sorakozott az akkori öntudatos unitáriusság.

Negyven esztendő nemcsak fiakat és leányokat termel, hanem unokákat is. Atyáink, nagyszülőink voltak az elsők, kik az akkor kibontott egyleti zászló alá sorakoztak s mi, a fiak és leányok, ma gyermekeinknek beszélünk arról a küzdelemteljes áldott, jótékony munkásságról, melyet a D. F. Egylet derék, tiszteletre, becsülésre és mindnyájunk szeretetére méltó vezetői végeztek és végeznek.

Hajtsuk meg először is a hálás tisztelet és megemlékezés zászlóját az elhunyt vezető nagyok: Brassai bácsi, Hajós János és a többiek emléke előtt.

Visszajőve a ma élő vezetők munkásságához, azon őszinte vallomással folytatom üdvözletem, hogy én a D. F. Egylet munkáját, a hivatalos egyház munkája mellett, ugy tekintettem, mint a jó, hüséges élettárs, feleség gondos munkáját. Mig a férj végzi egyik felől a megélhetés és családfenntartással járó kötelességeket, addig a jó feleség nemcsak a szorosan vett háziteendőket végzi, hanem a női lélek áldott gondossága abban nyilvánul meg, hogy a fiak, leányok vallásos érzésben, istenfélelemben, erkölcsben nevekedjenek. Mig a hivatalos egyháznak a szervezkedés, épités, az egyház igazgatása képezhette főgondját, addig a D. F. Egylet gondoskodott arról, hogy az egyháztársadalmi életet az igaz vallásos buzgóság érzése hassa át itt benn és künn a vidéken, hogy az egyház gyermekei unitárius vallásos érzésben, tudatban nevekedjenek.

Más szavakkal mondva, a D. F. Egylet küzdelmes munkája volt az, amely a mi küzdelmes egyházi életszervezetünkbe a belmisszió életerejét igyekezett beoltani, átplántálni.

És itt e pontnál engedtessék meg nekem, hogy külön kiemelhessem alelnök-főtitkár ur tiszteletet érdemlő egyéniségét, mint aki

szivét adta e munkához s bámulatos, szivós kitartással, türelemmel mozgató ereje, éltető lelke volt mind e mai napig annak, amit *unitárius missziónak mondhatunk!* Sokan vannak, akik az unitárius misszióval nincsenek megelégedve. Ez érthető. Magam is vallom, hogy magunkkal való megelégedés káros. De engedje meg nekem e tiszteletreméltó gyülekezet, hogy azt mondhassam, hogyha az eredmény nem elégit is ki minden várakozást, mégis az a csodálatos, szivós, kitartó munka minden elismerést, minden köszönetet megérdemel e határponton. Én már 20 esztendővel ezelőtt mentem ki az életbe s egyesületeket, szövetkezeteket alapitottam, tapasztaltam, tudom mit tesz a lelkeknek ugarát feltörni s abból a közönyösség, fásultság, nembánomság gyomjait kitépni, e közben lekicsinylő, lemosolygó véleményekkel szembeszállni vagy ezeket az ügy érdekében eltürni! Mindez nehéz még ma is, nehéz volt 20 évvel — hát még 40 évvel ezelőtt! De azért a munka jóakaratu türelemmel haladt . . . és most reánk, az elődök fiaira és leányaira vár a továbbfolytatás: a szép és dicsőséges multnak továbbépitése.

Ha az eddigi munka minden várakozást nem elégitett ki, kérdem, kedves lelkésztársak, unitárius testvérek és nővérek, vajjon megtettünk-e mi magunk egyen-egyen azon a helyen, hová Isten őrállóul állitott minket, mindent, amit unitáriusságunk érdekében tennünk kellett? Vajjon az, ami az unitárius misszionak is kezdő ábécéje, az az *öntudatos unitáriusság* ki van-e érlelődve lelkünkben ugy, hogy ne csak mi magunk érezzük isteni szép elhivását, hanem éreztessük másokkal is. Vajjon át tudjuk-e érezni, hogy nem elég ebbe a vallásba beleszületni, hanem át kell éljük az ebben rejlő isteni értékeket.

Vajjon a változott idők megtanitottak-e vagy kezdenek-e megtanitani arra, hogy unitárius hitünkkel fajunknak, fajunkkal édes anyanyelvünknek legyünk apostolai, melyen a mi nagy Dávid Ferencünk is zengette: *„Az egy önmagától való igaz Isten"* dicsőségét. Én ugy érzem e pillanatban, mintha e körülöttünk levő unitárius nagy szellemek árnyai, lelkesitő szelleme megjelennének s arra figyelmeztetnének:

Ne csak veszélyben légy serény
A béke vészesebb,
Melyet vág álmos nénekén
Gyógyithatatlanb a seb.

Szép volt a mult, dicsőséges a munka. Legyenek áldottak istentől, kik e munkát végezték. S midőn mi gyermekek ez áldásért imádkozunk, kérjük a D. F. Egylet nagyérdemü vezetőségét, hogy gondos szeretetét terjessze ki továbbra is reánk, vidéken munkálkodó gyermekeire, hogy unitárius vallásos eszméinket tegyük öntudatossá ott, hol először vert gyökeret hitünk: *a nép szivében.*

Kezünkben a D. F. Egylet zászlójával, zászlónkon a „hitszabadság" szent jelszavával kiáltjuk: Éljen a D. F. Egylet! Éljen vezetősége sokáig!

Ürmösi József,
az udvarhelyköri D. F. fiókk. elnöke.

A Nőszövetségek nevében!

Tisztelt D. F. E. és Nőszövetség!

Egy hivó szózat hangzott el az unitáriusoktól lakott helyeken, ez melegitette fel a nőknek és a férfiaknak a lelkét; ez a hivó szózat gyüjtött minket ide össze, hogy megünnepeljük a halhatatlan vallásalapitónk, Dávid Ferenc nevére alapitott D. F. E. létesitésének negyven éves fordulóját. A szózat nem hangzott hiába, akik tehettük, eljöttünk a falukból és a városokból, hogy megemlékezzünk azokról, akik először tettek fogadalmat, hogy a jónak és a szépnek, az emberszeretetnek pártolói, igaz harcosai lesznek; eljöttünk, hogy számot adjunk magunknak saját müködésünkről is és hogy lássuk, gyönyörködjünk és erőt meritsünk negyven év munkájából és haladásából.

Ezelőtt negyven esztendővel alapitotta meg egy lelkes kis csapat a D. F. E.-t. Megalapitói kevesen voltak, szegények voltak, de lelkük erős volt és bíztak Istenben. Tudták, hogy a legszegényebb is szeretheti vallását, tisztelheti egyházát, tudták, hogy a kis, de lelkes sereg csodákat müvelhet erős kitartással, lankadatlan munkával. Megindultak, eleinte ingadozó lépésekkel, de később egyre erősödve. Sok nehézségen és akadályon gázoltak át, de végre is munkájuk nem maradt eredmény nélkül. Nem akartak kincset gyüjteni, pedig mégis azt gyüjtöttek, a legdrágább kincset, a szeretetet. Ebből adtak mindenkinek, aki belépett abba a nagy családba, melynek D. F. E. a neve. Ezt a kincset hagyták ránk szent örökségül, de hagytak még többet is; áldásos munkájuknak irodalmi, közmüvelődési és vagyoni téren is meg van az eredménye. A kis seregnek a száma egyre nőtt. Azt mondják, aki keres, az talál és a D. F. E. vezetői és tagjai kerestek és találtak embereket, akiket az élet sulyos gondjain kivül érdekel egyháza, iskolája, akik nemcsak a pénz zörgésére figyelnek, hanem tudnak lelkesülni ideális dolgokért is. A szépért és ideálisért való küzdésben első helyen állanak a nők, igy azok segédkezet nyujtottak a férfiaknak s a D. F. E. mellett mindenütt megalakult a Nők szövetsége, haladtak tovább, együttes erővel dolgozva.

Az egykor kicsi csapat ma már erős tábor. Az erőre és az egyetértésre nagy szükségünk is van, nagyobb, mint a kezdet nehézségeiben volt. Most senkitől sem várhatunk semmit, amit saját erőnkből megteremtünk, az a miénk, sőt arra is igen könnyen kezet tesznek. Ezért nagyon résen kell állanunk, hogy iskoláinkat s ezzel együtt egyházunkat fenn tudjuk tartani. A D. F. E. és N. Sz. a mai viszonyok nehézségei között is megállja a helyét. Buzdit, ahol arra van szükség és sok elfáradt embernek nyujt kellemes pihenést és szórakozást. Falukon is megalakultak és éppen ugy müködnek a D. F. Egyletek, mint városon, éppen ugy igyekeznek eleget tenni szent és szép kötelességüknek: beoltják a népbe, a legkisebb gyermekbe az unitárius vallás fenkölt, magasztos eszméit, megismertetik és megszeretteti k a vallást, semmit el nem mulasztva, amivel egy-

házunknak segitségére lehetnek, tudva, mekkora szüksége van most arra. Ezeknek a vidéki nőegyleteknek a nevében üdvözlöm a Dávid Ferenc Egyletet, alapitóit, a kolozsvári Nőszövetséget. Hoztam tőlük sok, sok jó kivánatot és köszönetet az eddigi buzditásokért és segédkezésekért. Kérjük az Istent, hogy a D. F. E. és a N. Sz. még sokáig, örökké folytassa munkáját és még számos negyven esztendőt ünnepeljen meg. Özv. Pálfy Ferencné.

Szabéd.

Fangh Erzsébet üdvözlete.

Mélyen tisztelt Közgyülés! A kolozsvári magyar Unitárius Nők Szövetségének hál s szivből jövő, meleg üdvözletét tolmácsolom a Dávid Ferenc-Egyletnek e mai közgyülésén, mely 40 év szorgalmas munkásságáról számol be, társadalmi, vallásos és missziói munkáról, melyben 1884. óta, tehát az Egylet megalapitásának első napjától kezdve a nők a férfiakkal együtt dolgoztak, együtt küzdöttek, néha talán félénken, bátortalanul, mert hiszen minálunk még oly szokatlan, vagy épen az első eset volt, hogy a nők is, mint egyenjogu felek részt vegyenek a férfiakkal együtt a választmányban, véleményüket hangoztassák a közgyüléseken, elnöki, titkári kötelességeket teljesitsenek. De a Dávid Ferenc Egylet bölcs vezetősége épen erre volt büszke, ebben is, mint sok más gyümölcshozó munkában, uttörőnek tekintette magát s mindig megkülönböztetett tisztelettel fogadta a mind nagyobb s nagyobb számu női választmányt, melyből, a fiatalabb, tevékenyebb generáció bevonásával idővel kialakult az Unitárius Nők Szövetsége. Azt hiszem, mindnyájan élénken emlékezünk vissza az 1910. év feledhetetlen ünnepségeire, midőn amerikai és angol hitrokonaink látogatása alkalmával a magyar Unitárius Nők Szövetsége tagja lett az Unitárius Nők Világszövetségének s mint ilyen ma is baráti összeköttetésben áll külföldi testvéreivel, tőlük nyerve bátoritást, lelkesedést, utmutatást munkája folytatására. A Dávid Ferenc Egylet égisze alatt dolgozik ma is s hálával tekint a neki életet adó édes anyára; de szeret önálló lenni, ismeri a mai kor vezéreszméit, ujabb s ujabb mesgyéken halad s a nőknek gyönyörü müködési tért hódit a társadalmi misszió jelszavát tüzve zászlójára. Azonban ne feledjük el, hogy mi még mindig a kezdet nehézségeivel küzdünk s abban a nagy táborban, melyet az Unitárius Nők Világszövetségének neveznek, csak elenyésző, kicsiny, jelentéktelen csoport vagyunk, melynek még sokat kell tanulnia, sok átalakuláson kell keresztülmennie, hogy helyét méltóan megállhassa. Főleg a fiatalabb munkaerőkre várnak nagy feladatok, azok kell megértsék a kor eszméit, jelszavait, tanulmányozzák külföldi testvéreink misszió munkáját, fogadják szivesen tanitásaikat, hogy aztán azokat a mi viszonyaink szerint átalakitva, itthon is gyümölcsözően alkalmazhassák. Én épen ebben látom áldásos hasznát a londoni Channing House nevü unitárius leánynevelő intézetben levő Sharpe-féle alapitványnak, melynek az alapitók szerint is az volt az intenciója, hogy

a magyar unitárius egyháznak erős hiveket neveljen, kik egyházi és társadalmi téren is minden uj és üdvös munkában zászlóvivők legyenek. És ezt meg is kell kivánnunk kint tanuló fiatal leányainktól.

Mi nem emancipált hölgyekről álmodozunk! Mintaképünk nem a nő-képviselők, ügyvédek, követségi attachée-k vagy nő miniszterek, ámbár ezek előtt is tisztelettel kell meghajolnunk; hanem, mivel a „boldogság a multon épül s az emlékezeten", tekintetünk visszaszáll Lorántffy Zsuzsannára, Károlyi Zsuzsannára, Bethlen Katára s annyi más erdélyi magyarasszonyra, kik talán ép oly nehéz, vagy még nehezebb viszonyok között éltek, mint mi most e bérces kis hazában s kik mégis halhatatlan nevet tudtak maguknak szerezni, mert megértették koruk kivánalmait: dolgoztak, elmélkedtek és imádkoztak s az áhitatnak egy egy csendes órája után letörölték gyöngéden a szenvedők könnyeit. Mi is ezt akarjuk tenni, erre oktatott bennünket évek hosszu során át a Dávid Ferenc Egylet. Tanitását nem feledtük el s ép ezért vagyunk hálával eltelve iránta ma, midőn fennállásának 40 éves évfordulóját ünnepli s ugy tekintünk fel hozzá, mint tanitómesterünkre.

Isten áldását kérjük további munkájára s egyben igérjük, hogy a kolozsvári Unitárius Nők Szövetsége segitő társa lesz áldásos, buzgó törekvéseiben.

Bodor Ferenc a székelyek nevében.

A 40 éves Dávid Ferenc Egyletet üdvözlöm én is: nagy tisztelettel, mélységes szeretettel. Üdvözlöm én a most tőlünk távollevő, az unitárius egyház testét, törzsét alkotó székely-magyar nép nevében, ki velük érzésben, gondolkozásban, lélekben és testben egy vagyok. Azoknak nevében szóljon az üdvözlet, kik leszármazottjai az 1500 éves, vészben, viharban, jó és balsorsban összeforrott ősöknek. Akik azóta mindig Istenbe vetett hittel lakják a szelid völgyeket, sziklás bérceket, akik fekete kenyeret termő, véres verejtékkel öntözött barázdáikat fel nem cserélnék széles e világnak semmilyen Kanaánjával.

Azoknak nevében szólok én s mondok üdvözletet, kik őseink nyomdokain hiven járva: negyedfélszázadot meghaladó ideje követői s tanult gyermekei által fennen hirdetői a hitünk szerint legtisztább és legfelemelőbb istenhitnek.

Kit illet üdvözletünk?

Az üdvözlet az unitáriusok egy szükebb körének: Dávid Ferenc Egyesületének szól. Egy társaságnak benn az egyházban, mely egy zászlót lobogtat előttünk, melyre e sokat jelentő szavak vannak felirva: Haladás, mivelődés! Egy társaságnak, melynek szándéka dolgozni az egészért, az összesség boldogságáért. Egy társaságnak, mely érzésben, gondolkozásban össze akarja forrasztani az összes unitáriusokat, hogy érezzük testvéri együvétartozóságunkat s közös céljainkért közös erővel küzdjünk.

Az unitárius székely-magyarok közönsége hálás azok iránt,

kik előtte a világosság fáklyáját hordozzák, kik a testvéri s családi boldogság melegét nem hagyják kialudni a szivekben, kik az élet küzdelmei, szenvedései, sanyargatásai között eljöttek s eljönnek ma is miközénk s azt mondták, azt mondják nekünk: ne féljetek! nem vagytok magatokra hagyatva, testvérek vagyunk s Isten gyermekei!

Tisztelet, elismerés, hála adassék mindenkitől, kinek az egyház sorsa szivén van ezen egyesületnek, mert a D. F. E. táplálja a gyökeret, gondozza a törzset, hogy hajtson, virágozzék és teremjen jó gyümölcsöt az egyház áldásfája.

S mi, akik egyszerü észszel, de szerető szivvel állunk egyházunk oldalán, arra kérjük a D. F. E. vezetőségét, kiket e szép ünnepnapon talán teljes számmal van szerencsém üdvözölni, köszönteni, hogy vezessenek tovább minket a negyven éve taposott uton, mindnyájunkat átölelve, emeljenek fel érzésben, gondolkozásban a Dávid Ferenc által kijelölt magaslatra.

Ujból mondom: *mindnyájunkat!*

Mindnyájunkat, hogy erősek legyünk, hogy ne maradjon el senki tőlünk, akik az ősi hitnek leszármazottjai vagyunk! Mindnyájunkat, hogy végül is ne legyen szükség D. F. E.-re, hogy mindnyájan egyformán lehessünk munkásai a magunk és mások boldogságának, Isten országa eljövetelének.

Hiszem, hogy a cél ez!

Hiszem, hogy ha erősen akarjuk, a célt elérjük. Mert ha a célt nem munkáljuk egyforma lelkesedéssel, hiábavaló a küzdelem.

Jó reménységgel üdvözlöm a jók társaságát, a D. F. E.-et, éljen sokáig s munkálkodjanak eredményesen a nagylelkü vezetők, Isten által segitve, szivemből kivánom!

Az ifjuság is részt vesz.

A D. F. E. kolozsvári ifjusági körének megbizásából üdvözlöm anyaegyesületünket, negyven éves fennállását ünneplő eme diszközgyülésén. S midőn ezt teszem, ama jóleső és megnyugtató érzésünknek is kifejezést kivánok adni, mely eltölt bennünket akkor, midőn látjuk, hogy a mi ifjusági körünk felett egy ily szép multra visszatekintő, oly sok lankadatlan munkaerőt magában egyesitő s Magyar Unitárius Egyházunk előmenetelét hiven szolgáló egyesület áll, multjával és munkásságával mintegy példányképül szolgálva ifjuságunknak. Jóleső és megnyugtató ennek a tudata azért, mert ugy látjuk, hogy amig szószékeink mellett a vallás bensőségessé tevését s a gyakorlati életbe való átvitelét oly erők munkálják, mint aminőket a D. F. E. egyesit magában, mindaddig egy Istent valló Unitárius Egyházunk haladni, gyarapodni és erősödni fog; amiért tehát a D. F. E. fennmaradását nemes céljának szolgálására, ifju lelkünk egész melegével kivánjuk.

Kivánjuk ezt különösen azért is, mert amennyire a D. F. E. történetét és egyházunk életében való szerepét megismerhettük, ugy találtuk, hogy ez egyesület életbe lépésével vett nagyobb lendületet

Utmutatás lelkes asszonyainknak.

1910-ben alakult nőszövetségünk kettős irányu munkásságot folytat. I. A fő munka a szövetség helyén a D. F. E. körében vagy azzal karöltve történik. II. Másik része levelezés utján a külföldi nőkszövetségével és az illető egyházközségből eltávozottakkal.

I. 1. Minden egyházközségben alakul unitárius nőkszövetsége vagy a meglevő D. F. E.-ben, vagy ha ilyen nincsen, önállóan.

2. A Nőkszövetsége a D. F. E. egyik szerve, hogy a maga sajátos eszközeivel a D. F. E. munkásságát melegebbé és bensőségesebbé tegye a hitélet és a jó cselekedetek körében.

3. Különösebb föladatai:

a) *Tudomást szerez* a körébe tartozó nők, főképpen a leányok, öregek, özvegyek, elhagyottak sorsáról;

b) a búban, betegségben vagy erkölcsileg veszedelemben levőket gondjába veszi, *gondoskodik* ápolásukról, gyógyitásukról és másnemü segélyezésükről. A felügyelet és a látogatás végzésére a tagoknak megbizást ad;

c) kiterjeszti figyelmét a templom látogatására és arra is, hogy a nők a templomi éneklésben, a templomnak virággal diszitésében és tisztántartásában részt vegyenek;

d) ünnepélyek, de különösen konfirmáció alkalmával nagy gondot fordit a templom földiszitésére és arra, hogy a konfirmáló gyermekeknek minél emlékezetesebb napja legyen (a szegény gyermekek felruházása, emléktárgyak osztása, árváknál a szülők helyettesitése);

e) az iskolaköteles gyermekeknek igen nagy része ruha hiánya miatt nem jár iskolába. A Nőkszövetsége a lelkész és tanitó utján szerzett értesülés alapján segitségre megy és gondoskodik ott, ahol szükségét látja, a fölruházásról, de minden esetben az iskolába való beiratásról;

f) halálesetek alkalmával a Nőkszövetsége azonnal megbizottat küld ki, hogy a gyászoló családnak segitségére legyen. Általában is a részvétet kifejezésre juttatja;

g) a Nőkszövetsége kiterjeszti figyelmét a szegénysorsu leányok kiházasitására;

h) gondoskodik arról, hogy a háztartás, konyhakertészet, a háziiparok gyakorlása minden családnál a kivánalomnak megfelelő legyen, a csinyt, a jólétet, egészséges táplálkozást és a vagyonosodást elősegitse. A konyhakertészet és háziipar köréből időszakos tanfolyamokat rendez;

i) Kézimunka-összejöveteleket rendez és az ujabb tudnivalókról a tagokat tájékozza.

II. *a*) A községből eltávozott leányokkal levelezés utján az összeköttetést fenntartja. A hozzájuk tartozók utján gondoskodik, hogy a leányok lapunkat, az Unitárius Közlönyt, imádságos könyveinket olvassák;

b) a Nőkszövetsége a helybeli lelkész utján értesiti az eltávozott leány vagy más nő tartózkodása helyéről az illető lelkészt, vagy ha ott unitárius lelkész nem volna, gondoskodik, hogy hitünkben megmaradjon és gyarapodjék. (Az angol és amerikai nőszövetségek ezen a téren fejtik ki a legáldásosabb müködést);

c) az egyházközségi Nőkszövetsége állandóan értesiti a központi Nőkszövetségét munkásságáról és terveiről s kötelességének ismeri, hogy a közelben levő hasonló Nőkszöv.-vel összeköttetést tartson fenn;

d) a központi Nőkszövetsége tanácsait és fölhivásait gondos figyelembe veszi s arra törekszik, hogy egyetértő munkásság folyjon mindenütt.

E célok megvalósitására a D. F. E. a maga kebelében szervezi az unitárius nők szövetségét. Rendes viszonyok között a D. F. E. választmány nő-alelnöke a Nőkszövetsége elnöke, alelnököt, titkárt vagy titkárokat a Nőkszövetsége a maga kebeléből választ. A választmány tagjait tetszés szerint kibővitheti. Kolozsvárt van ügyvezető-alelnök, két titkár, két külföldi levelező. Néhány egyházközségben a Nőkszövetsége önállóan szervezkedett, de mindig célszerübb a D. F. E. keretében szervezkedni.

Kérjük nőinket sziveskedjenek ezt az utasitást megőrizni.

Utmutatás lelkes asszonyainknak.

1910-ben alakult nőszövetségünk kettős irányu munkásságot folytat. I. A fő munka a szövetség helyén a D. F. E. körében vagy azzal karöltve történik. II. Másik része levelezés utján a külföldi nőkszövetségével és az illető egyházközségből eltávozottakkal.

I. 1. Minden egyházközségben alakul unitárius nőkszövetsége vagy a meglevő D. F. E.-ben, vagy ha ilyen nincsen, önállóan.

2. A Nőkszövetsége a D. F. E. egyik szerve, hogy a maga sajátos eszközeivel a D. F. E. munkásságát melegebbé és bensőségesebbé tegye a hitélet és a jó cselekedetek körében.

3. Különösebb föladatai:

a) *Tudomást szerez* a körébe tartozó nők, főképpen a leányok, öregek, özvegyek, elhagyottak sorsáról;

b) a búban, betegségben vagy erkölcsileg veszedelemben levőket gondjába veszi, *gondoskodik* ápolásukról, gyógyitásukról és másnemü segélyezésükről. A felügyelet és a látogatás végzésére a tagoknak megbizást ad;

c) kiterjeszti figyelmét a templom látogatására és arra is, hogy a nők a templomi éneklésben, a templomnak virággal diszitésében és tisztántartásában részt vegyenek;

d) ünnepélyek, de különösen konfirmáció alkalmával nagy gondot fordit a templom földiszitésére és arra, hogy a konfirmáló gyermekeknek minél emlékezetesebb napja legyen (a szegény gyermekek felruházása, emléktárgyak osztása, árváknál a szülők helyettesitése);

e) az iskolaköteles gyermekeknek igen nagy része ruha hiánya miatt nem jár iskolába. A Nőkszövetsége a lelkész és tanitó utján szerzett értesülés alapján segitségre megy és gondoskodik ott, ahol szükségét látja, a fölruházásról, de minden esetben az iskolába való beiratásról;

f) halálesetek alkalmával a Nőkszövetsége azonnal megbizottat küld ki, hogy a gyászoló családnak segitségére legyen. Általában is a részvétet kifejezésre juttatja;

g) a Nőkszövetsége kiterjeszti figyelmét a szegénysorsu leányok kiházasitására;

h) gondoskodik arról, hogy a háztartás, konyhakertészet, a háziiparok gyakorlása minden családnál a kivánalomnak megfelelő legyen, a csinyt, a jólétet, egészséges táplálkozást és a vagyonosodást elősegitse. A konyhakertészet és háziipar köréből időszakos tanfolyamokat rendez;

i) Kézimunka-összejöveteleket rendez és az ujabb tudnivalókról a tagokat tájékozza.

II. *a*) A községből eltávozott leányokkal levelezés utján az összeköttetést fenntartja. A hozzájuk tartozók utján gondoskodik, hogy a leányok lapunkat, az Unitárius Közlönyt, imádságos könyveinket olvassák;

b) a Nőkszövetsége a helybeli lelkész utján értesiti az eltávozott leány vagy más nő tartózkodása helyéről az illető lelkészt, vagy ha ott unitárius lelkész nem volna, gondoskodik, hogy hitünkben megmaradjon és gyarapodjék. (Az angol és amerikai nőszövetségek ezen a téren fejtik ki a legáldásosabb müködést);

c) az egyházközségi Nőkszövetsége állandóan értesiti a központi Nőkszövetségét munkásságáról és terveiről s kötelességének ismeri, hogy a közelben levő hasonló Nőkszöv.-vel összeköttetést tartson fenn;

d) a központi Nőkszövetsége tanácsait és fölhivásait gondos figyelembe veszi s arra törekszik, hogy egyetértő munkásság folyjon mindenütt.

E célok megvalósitására a D. F. E. a maga kebelében szervezi az unitárius nők szövetségét. Rendes viszonyok között a D. F. E. választmány nő-alelnöke a Nőkszövetsége elnöke, alelnököt, titkárt vagy titkárokat a Nőkszövetsége a maga kebeléből választ. A választmány tagjait tetszés szerint kibővitheti. Kolozsvárt van ügyvezető-alelnök, két titkár, két külföldi levelező. Néhány egyházközségben a Nőkszövetsége önállóan szervezkedett, de mindig célszerübb a D. F. E. keretében szervezkedni.

Kérjük nőinket sziveskedjenek ezt az utasitást megőrizni.

h) gondoskodik arról, hogy a háztartás, konyhakertészet, a háziiparok gyakorlása minden családnál a kivánalomnak megfelelő legyen, a csinyt, a jólétet, egészséges táplálkozást és a vagyonosodást elősegitse. A konyhakertészet és háziipar köréből időszakos tanfolyamokat rendez;

i) Kézimunka-összejöveteleket rendez és az ujabb tudnivalókról a tagokat tájékozza.

II. *a*) A községből eltávozott leányokkal levelezés utján az összeköttetést fenntartja. A hozzájuk tartozók utján gondoskodik, hogy a leányok lapunkat, az Unitárius Közlönyt, imádságos könyveinket olvassák;

b) a Nőkszövetsége a helybeli lelkész utján értesiti az eltávozott leány vagy más nő tartózkodása helyéről az illető lelkészt, vagy ha ott unitárius lelkész nem volna, gondoskodik, hogy hitünkben megmaradjon és gyarapodjék. (Az angol és amerikai nőszövetségek ezen a téren fejtik ki a legáldásosabb müködést);

c) az egyházközségi Nőkszövetsége állandóan értesiti a központi Nőkszövetségét munkásságáról és terveiről s kötelességének ismeri, hogy a közelben levő hasonló Nőkszöv.-vel összeköttetést tartson fenn;

d) a központi Nőkszövetsége tanácsait és fölhivásait gondos figyelembe veszi s arra törekszik, hogy egyetértő munkásság folyjon mindenütt.

E célok megvalósitására a D. F. E. a maga kebelében szervezi az unitárius nők szövetségét. Rendes viszonyok között a D. F. E. választmány nő-alelnöke a Nőkszövetsége elnöke, alelnököt, titkárt vagy titkárokat a Nőkszövetsége a maga kebeléből választ. A választmány tagjait tetszés szerint kibővitheti. Kolozsvárt van ügyvezető-alelnök, két titkár, két külföldi levelező. Néhány egyházközségben a Nőkszövetsége önállóan szervezkedett, de mindig célszerübb a D. F. E. keretében szervezkedni.

Kérjük nőinket sziveskedjenek ezt az utasitást megőrizni.

Utmutatás lelkes asszonyainknak.

1910-ben alakult nőszövetségünk kettős irányu munkásságot folytat. I. A fő munka a szövetség helyén a D. F. E. körében vagy azzal karöltve történik. II. Másik része levelezés utján a külföldi nőkszövetségével és az illető egyházközségből eltávozottakkal.

I. 1. Minden egyházközségben alakul unitárius nőkszövetsége vagy a meglevő D. F. E.-ben, vagy ha ilyen nincsen, önállóan.

2. A Nőkszövetsége a D. F. E. egyik szerve, hogy a maga sajátos eszközeivel a D. F. E. munkásságát melegebbé és bensőségesebbé tegye a hitélet és a jó cselekedetek körében.

3. Különösebb föladatai:

a) *Tudomást szerez* a körébe tartozó nők, főképpen a leányok, öregek, özvegyek, elhagyottak sorsáról;

b) a búban, betegségben vagy erkölcsileg veszedelemben levőket gondjába veszi, *gondoskodik* ápolásukról, gyógyitásukról és másnemü segélyezésükről. A felügyelet és a látogatás végzésére a tagoknak megbizást ad;

c) kiterjeszti figyelmét a templom látogatására és arra is, hogy a nők a templomi éneklésben, a templomnak virággal diszitésében és tisztántartásában részt vegyenek;

d) ünnepélyek, de különösen konfirmáció alkalmával nagy gondot fordit a templom földiszitésére és arra, hogy a konfirmáló gyermekeknek minél emlékezetesebb napja legyen (a szegény gyermekek felruházása, emléktárgyak osztása, árváknál a szülők helyettesitése);

e) az iskolaköteles gyermekeknek igen nagy része ruha hiánya miatt nem jár iskolába. A Nőkszövetsége a lelkész és tanitó utján szerzett értesülés alapján segitségre megy és gondoskodik ott, ahol szükségét látja, a fölruházásról, de minden esetben az iskolába való beiratásról;

f) halálesetek alkalmával a Nőkszövetsége azonnal megbizottat küld ki, hogy a gyászoló családnak segitségére legyen. Általában is a részvétet kifejezésre juttatja;

g) a Nőkszövetsége kiterjeszti figyelmét a szegénysorsu leányok kiházasitására;

h) gondoskodik arról, hogy a háztartás, konyhakertészet, a háziiparok gyakorlása minden családnál a kivánalomnak megfelelő legyen, a csinyt, a jólétet, egészséges táplálkozást és a vagyonosodást elősegitse. A konyhakertészet és háziipar köréből időszakos tanfolyamokat rendez;

i) Kézimunka-összejöveteleket rendez és az ujabb tudnivalókról a tagokat tájékozza.

II. *a*) A községből eltávozott leányokkal levelezés utján az összeköttetést fenntartja. A hozzájuk tartozók utján gondoskodik, hogy a leányok lapunkat, az Unitárius Közlönyt, imádságos könyveinket olvassák;

b) a Nőkszövetsége a helybeli lelkész utján értesiti az eltávozott leány vagy más nő tartózkodása helyéről az illető lelkészt, vagy ha ott unitárius lelkész nem volna, gondoskodik, hogy hitünkben megmaradjon és gyarapodjék. (Az angol és amerikai nőszövetségek ezen a téren fejtik ki a legáldásosabb müködést);

c) az egyházközségi Nőkszövetsége állandóan értesiti a központi Nőkszövetségét munkásságáról és terveiről s kötelességének ismeri, hogy a közelben levő hasonló Nőkszöv.-vel összeköttetést tartson fenn;

d) a központi Nőkszövetsége tanácsait és fölhivásait gondos figyelembe veszi s arra törekszik, hogy egyetértő munkásság folyjon mindenütt.

E célok megvalósitására a D. F. E. a maga kebelében szervezi az unitárius nők szövetségét. Rendes viszonyok között a D. F. E. választmány nő-alelnöke a Nőkszövetsége elnöke, alelnököt, titkárt vagy titkárokat a Nőkszövetsége a maga kebeléből választ. A választmány tagjait tetszés szerint kibővitheti. Kolozsvárt van ügyvezető-alelnök, két titkár, két külföldi levelező. Néhány egyházközségben a Nőkszövetsége önállóan szervezkedett, de mindig célszerübb a D. F. E. keretében szervezkedni.

Kérjük nőinket sziveskedjenek ezt az utasitást megőrizni.

Utmutatás lelkes asszonyainknak.

1910-ben alakult nőszövetségünk kettős irányu munkásságot folytat. I. A fő munka a szövetség helyén a D. F. E. körében vagy azzal karöltve történik. II. Másik része levelezés utján a külföldi nőkszövetségével és az illető egyházközségből eltávozottakkal.

I. 1. Minden egyházközségben alakul unitárius nőkszövetsége vagy a meglevő D. F. E.-ben, vagy ha ilyen nincsen, önállóan.

2. A Nőkszövetsége a D. F. E. egyik szerve, hogy a maga sajátos eszközeivel a D. F. E. munkásságát melegebbé és bensőségesebbé tegye a hitélet és a jó cselekedetek körében.

3. Különösebb föladatai:

a) *Tudomást szerez* a körébe tartozó nők, főképpen a leányok, öregek, özvegyek, elhagyottak sorsáról;

b) a búban, betegségben vagy erkölcsileg veszedelemben levőket gondjába veszi, *gondoskodik* ápolásukról, gyógyitásukról és másnemü segélyezésükről. A felügyelet és a látogatás végzésére a tagoknak megbizást ad;

c) kiterjeszti figyelmét a templom látogatására és arra is, hogy a nők a templomi éneklésben, a templomnak virággal diszitésében és tisztántartásában részt vegyenek;

d) ünnepélyek, de különösen konfirmáció alkalmával nagy gondot fordit a templom földiszitésére és arra, hogy a konfirmáló gyermekeknek minél emlékezetesebb napja legyen (a szegény gyermekek felruházása, emléktárgyak osztása, árváknál a szülők helyettesitése);

e) az iskolaköteles gyermekeknek igen nagy része ruha hiánya miatt nem jár iskolába. A Nőkszövetsége a lelkész és tanitó utján szerzett értesülés alapján segitségre megy és gondoskodik ott, ahol szükségét látja, a fölruházásról, de minden esetben az iskolába való beiratásról;

f) halálesetek alkalmával a Nőkszövetsége azonnal megbizottat küld ki, hogy a gyászoló családnak segitségére legyen. Általában is a részvétet kifejezésre juttatja;

g) a Nőkszövetsége kiterjeszti figyelmét a szegénysorsu leányok kiházasitására;

h) gondoskodik arról, hogy a háztartás, konyhakertészet, a háziiparok gyakorlása minden családnál a kivánalomnak megfelelő legyen, a csinyt, a jólétet, egészséges táplálkozást és a vagyonosodást elősegitse. A konyhakertészet és háziipar köréből időszakos tanfolyamokat rendez;

i) Kézimunka-összejöveteleket rendez és az ujabb tudnivalókról a tagokat tájékozza.

II. *a*) A községből eltávozott leányokkal levelezés utján az összeköttetést fenntartja. A hozzájuk tartozók utján gondoskodik, hogy a leányok lapunkat, az Unitárius Közlönyt, imádságos könyveinket olvassák;

b) a Nőkszövetsége a helybeli lelkész utján értesiti az eltávozott leány vagy más nő tartózkodása helyéről az illető lelkészt, vagy ha ott unitárius lelkész nem volna, gondoskodik, hogy hitünkben megmaradjon és gyarapodjék. (Az angol és amerikai nőszövetségek ezen a téren fejtik ki a legáldásosabb müködést);

c) az egyházközségi Nőkszövetsége állandóan értesiti a központi Nőkszövetségét munkásságáról és terveiről s kötelességének ismeri, hogy a közelben levő hasonló Nőkszöv.-vel összeköttetést tartson fenn;

d) a központi Nőkszövetsége tanácsait és fölhivásait gondos figyelembe veszi s arra törekszik, hogy egyetértő munkásság folyjon mindenütt.

E célok megvalósitására a D. F. E. a maga kebelében szervezi az unitárius nők szövetségét. Rendes viszonyok között a D. F. E. választmány nő-alelnöke a Nőkszövetsége elnöke, alelnököt, titkárt vagy titkárokat a Nőkszövetsége a maga kebeléből választ. A választmány tagjait tetszés szerint kibővitheti. Kolozsvárt van ügyvezető-alelnök, két titkár, két külföldi levelező. Néhány egyházközségben a Nőkszövetsége önállóan szervezkedett, de mindig célszerübb a D. F. E. keretében szervezkedni.

Kérjük nőinket sziveskedjenek ezt az utasitást megőrizni.

Utmutatás lelkes asszonyainknak.

1910-ben alakult nőszövetségünk kettős irányu munkásságot folytat. I. A fő munka a szövetség helyén a D. F. E. körében vagy azzal karöltve történik. II. Másik része levelezés utján a külföldi nőkszövetségével és az illető egyházközségből eltávozottakkal.

I. 1. Minden egyházközségben alakul unitárius nőkszövetsége vagy a meglevő D. F. E.-ben, vagy ha ilyen nincsen, önállóan.

2. A Nőkszövetsége a D. F. E. egyik szerve, hogy a maga sajátos eszközeivel a D. F. E. munkásságát melegebbé és bensőségesebbé tegye a hitélet és a jó cselekedetek körében.

3. Különösebb föladatai:

a) *Tudomást szerez* a körébe tartozó nők, főképpen a leányok, öregek, özvegyek, elhagyottak sorsáról;

b) a búban, betegségben vagy erkölcsileg veszedelemben levőket gondjába veszi, *gondoskodik* ápolásukról, gyógyitásukról és másnemü segélyezésükről. A felügyelet és a látogatás végzésére a tagoknak megbizást ad;

c) kiterjeszti figyelmét a templom látogatására és arra is, hogy a nők a templomi éneklésben, a templomnak virággal diszitésében és tisztántartásában részt vegyenek;

d) ünnepélyek, de különösen konfirmáció alkalmával nagy gondot fordit a templom földiszitésére és arra, hogy a konfirmáló gyermekeknek minél emlékezetesebb napja legyen (a szegény gyermekek felruházása, emléktárgyak osztása, árváknál a szülők helyettesitése);

e) az iskolaköteles gyermekeknek igen nagy része ruha hiánya miatt nem jár iskolába. A Nőkszövetsége a lelkész és tanitó utján szerzett értesülés alapján segitségre megy és gondoskodik ott, ahol szükségét látja, a fölruházásról, de minden esetben az iskolába való beiratásról;

f) halálesetek alkalmával a Nőkszövetsége azonnal megbizottat küld ki, hogy a gyászoló családnak segitségére legyen. Általában is a részvétet kifejezésre juttatja;

g) a Nőkszövetsége kiterjeszti figyelmét a szegénysorsu leányok kiházasitására;

h) gondoskodik arról, hogy a háztartás, konyhakertészet, a háziiparok gyakorlása minden családnál a kivánalomnak megfelelő legyen, a csinyt, a jólétet, egészséges táplálkozást és a vagyonosodást elősegitse. A konyhakertészet és háziipar köréből időszakos tanfolyamokat rendez;

i) Kézimunka-összejöveteleket rendez és az ujabb tudnivalókról a tagokat tájékozza.

II. *a*) A községből eltávozott leányokkal levelezés utján az összeköttetést fenntartja. A hozzájuk tartozók utján gondoskodik, hogy a leányok lapunkat, az Unitárius Közlönyt, imádságos könyveinket olvassák;

b) a Nőkszövetsége a helybeli lelkész utján értesiti az eltávozott leány vagy más nő tartózkodása helyéről az illető lelkészt, vagy ha ott unitárius lelkész nem volna, gondoskodik, hogy hitünkben megmaradjon és gyarapodjék. (Az angol és amerikai nőszövetségek ezen a téren fejtik ki a legáldásosabb müködést);

c) az egyházközségi Nőkszövetsége állandóan értesiti a központi Nőkszövetségét munkásságáról és terveiről s kötelességének ismeri, hogy a közelben levő hasonló Nőkszöv.-vel összeköttetést tartson fenn;

d) a központi Nőkszövetsége tanácsait és fölhivásait gondos figyelembe veszi s arra törekszik, hogy egyetértő munkásság folyjon mindenütt.

E célok megvalósitására a D. F. E. a maga kebelében szervezi az unitárius nők szövetségét. Rendes viszonyok között a D. F. E. választmány nő-alelnöke a Nőkszövetsége elnöke, alelnököt, titkárt vagy titkárokat a Nőkszövetsége a maga kebeléből választ. A választmány tagjait tetszés szerint kibővitheti. Kolozsvárt van ügyvezető-alelnök, két titkár, két külföldi levelező. Néhány egyházközségben a Nőkszövetsége önállóan szervezkedett, de mindig célszerübb a D. F. E. keretében szervezkedni.

Kérjük nőinket sziveskedjenek ezt az utasitást megőrizni.

Utmutatás lelkes asszonyainknak.

1910-ben alakult nőszövetségünk kettős irányu munkásságot folytat. I. A fő munka a szövetség helyén a D. F. E. körében vagy azzal karöltve történik. II. Másik része levelezés utján a külföldi nőkszövetségével és az illető egyházközségből eltávozottakkal.

I. 1. Minden egyházközségben alakul unitárius nőkszövetsége vagy a meglevő D. F. E.-ben, vagy ha ilyen nincsen, önállóan.

2. A Nőkszövetsége a D. F. E. egyik szerve, hogy a maga sajátos eszközeivel a D. F. E. munkásságát melegebbé és bensőségesebbé tegye a hitélet és a jó cselekedetek körében.

3. Különösebb föladatai:

a) *Tudomást szerez* a körébe tartozó nők, főképpen a leányok, öregek, özvegyek, elhagyottak sorsáról;

b) a búban, betegségben vagy erkölcsileg veszedelemben levőket gondjába veszi, *gondoskodik* ápolásukról, gyógyitásukról és másnemü segélyezésükről. A felügyelet és a látogatás végzésére a tagoknak megbizást ad;

c) kiterjeszti figyelmét a templom látogatására és arra is, hogy a nők a templomi éneklésben, a templomnak virággal diszitésében és tisztántartásában részt vegyenek;

d) ünnepélyek, de különösen konfirmáció alkalmával nagy gondot fordit a templom földiszitésére és arra, hogy a konfirmáló gyermekeknek minél emlékezetesebb napja legyen (a szegény gyermekek felruházása, emléktárgyak osztása, árváknál a szülők helyettesitése);

e) az iskolaköteles gyermekeknek igen nagy része ruha hiánya miatt nem jár iskolába. A Nőkszövetsége a lelkész és tanitó utján szerzett értesülés alapján segitségre megy és gondoskodik ott, ahol szükségét látja, a fölruházásról, de minden esetben az iskolába való beiratásról;

f) halálesetek alkalmával a Nőkszövetsége azonnal megbizottat küld ki, hogy a gyászoló családnak segitségére legyen. Általában is a részvétet kifejezésre juttatja;

g) a Nőkszövetsége kiterjeszti figyelmét a szegénysorsu leányok kiházasitására;

h) gondoskodik arról, hogy a háztartás, konyhakertészet, a háziiparok gyakorlása minden családnál a kivánalomnak megfelelő legyen, a csinyt, a jólétet, egészséges táplálkozást és a vagyonosodást elősegitse. A konyhakertészet és háziipar köréből időszakos tanfolyamokat rendez;

i) Kézimunka-összejöveteleket rendez és az ujabb tudnivalókról a tagokat tájékozza.

II. *a*) A községből eltávozott leányokkal levelezés utján az összeköttetést fenntartja. A hozzájuk tartozók utján gondoskodik, hogy a leányok lapunkat, az Unitárius Közlönyt, imádságos könyveinket olvassák;

b) a Nőkszövetsége a helybeli lelkész utján értesiti az eltávozott leány vagy más nő tartózkodása helyéről az illető lelkészt, vagy ha ott unitárius lelkész nem volna, gondoskodik, hogy hitünkben megmaradjon és gyarapodjék. (Az angol és amerikai nőszövetségek ezen a téren fejtik ki a legáldásosabb müködést);

c) az egyházközségi Nőkszövetsége állandóan értesiti a központi Nőkszövetségét munkásságáról és terveiről s kötelességének ismeri, hogy a közelben levő hasonló Nőkszöv.-vel összeköttetést tartson fenn;

d) a központi Nőkszövetsége tanácsait és fölhivásait gondos figyelembe veszi s arra törekszik, hogy egyetértő munkásság folyjon mindenütt.

E célok megvalósitására a D. F. E. a maga kebelében szervezi az unitárius nők szövetségét. Rendes viszonyok között a D. F. E. választmány nő-alelnöke a Nőkszövetsége elnöke, alelnököt, titkárt vagy titkárokat a Nőkszövetsége a maga kebeléből választ. A választmány tagjait tetszés szerint kibővitheti. Kolozsvárt van ügyvezető-alelnök, két titkár, két külföldi levelező. Néhány egyházközségben a Nőkszövetsége önállóan szervezkedett, de mindig célszerübb a D. F. E. keretében szervezkedni.

Kérjük nőinket sziveskedjenek ezt az utasitást megőrizni.

Utmutatás lelkes asszonyainknak.

1910-ben alakult nőszövetségünk kettős irányu munkásságot folytat. I. A fő munka a szövetség helyén a D. F. E. körében vagy azzal karöltve történik. II. Másik része levelezés utján a külföldi nőkszövetségével és az illető egyházközségből eltávozottakkal.

I. 1. Minden egyházközségben alakul unitárius nőkszövetsége vagy a meglevő D. F. E.-ben, vagy ha ilyen nincsen, önállóan.

2. A Nőkszövetsége a D. F. E. egyik szerve, hogy a maga sajátos eszközeivel a D. F. E. munkásságát melegebbé és bensőségesebbé tegye a hitélet és a jó cselekedetek körében.

3. Különösebb föladatai:

a) *Tudomást szerez* a körébe tartozó nők, főképpen a leányok, öregek, özvegyek, elhagyottak sorsáról;

b) a búban, betegségben vagy erkölcsileg veszedelemben levőket gondjába veszi, *gondoskodik* ápolásukról, gyógyitásukról és másnemü segélyezésükről. A felügyelet és a látogatás végzésére a tagoknak megbizást ad;

c) kiterjeszti figyelmét a templom látogatására és arra is, hogy a nők a templomi éneklésben, a templomnak virággal diszitésében és tisztántartásában részt vegyenek;

d) ünnepélyek, de különösen konfirmáció alkalmával nagy gondot fordit a templom földiszitésére és arra, hogy a konfirmáló gyermekeknek minél emlékezetesebb napja legyen (a szegény gyermekek felruházása, emléktárgyak osztása, árváknál a szülők helyettesitése);

e) az iskolaköteles gyermekeknek igen nagy része ruha hiánya miatt nem jár iskolába. A Nőkszövetsége a lelkész és tanitó utján szerzett értesülés alapján segitségre megy és gondoskodik ott, ahol szükségét látja, a fölruházásról, de minden esetben az iskolába való beiratásról;

f) halálesetek alkalmával a Nőkszövetsége azonnal megbizottat küld ki, hogy a gyászoló családnak segitségére legyen. Általában is a részvétet kifejezésre juttatja;

g) a Nőkszövetsége kiterjeszti figyelmét a szegénysorsu leányok kiházasitására;

h) gondoskodik arról, hogy a háztartás, konyhakertészet, a háziiparok gyakorlása minden családnál a kivánalomnak megfelelő legyen, a csinyt, a jólétet, egészséges táplálkozást és a vagyonosodást elősegitse. A konyhakertészet és háziipar köréből időszakos tanfolyamokat rendez;

i) Kézimunka-összejöveteleket rendez és az ujabb tudnivalókról a tagokat tájékozza.

II. *a*) A községből eltávozott leányokkal levelezés utján az összeköttetést fenntartja. A hozzájuk tartozók utján gondoskodik, hogy a leányok lapunkat, az Unitárius Közlönyt, imádságos könyveinket olvassák;

b) a Nőkszövetsége a helybeli lelkész utján értesiti az eltávozott leány vagy más nő tartózkodása helyéről az illető lelkészt, vagy ha ott unitárius lelkész nem volna, gondoskodik, hogy hitünkben megmaradjon és gyarapodjék. (Az angol és amerikai nőszövetségek ezen a téren fejtik ki a legáldásosabb müködést);

c) az egyházközségi Nőkszövetsége állandóan értesiti a központi Nőkszövetségét munkásságáról és terveiről s kötelességének ismeri, hogy a közelben levő hasonló Nőkszöv.-vel összeköttetést tartson fenn;

d) a központi Nőkszövetsége tanácsait és fölhivásait gondos figyelembe veszi s arra törekszik, hogy egyetértő munkásság folyjon mindenütt.

E célok megvalósitására a D. F. E. a maga kebelében szervezi az unitárius nők szövetségét. Rendes viszonyok között a D. F. E. választmány nő-alelnöke a Nőkszövetsége elnöke, alelnököt, titkárt vagy titkárokat a Nőkszövetsége a maga kebeléből választ. A választmány tagjait tetszés szerint kibővitheti. Kolozsvárt van ügyvezető-alelnök, két titkár, két külföldi levelező. Néhány egyházközségben a Nőkszövetsége önállóan szervezkedett, de mindig célszerübb a D. F. E. keretében szervezkedni.

Kérjük nőinket sziveskedjenek ezt az utasitást megőrizni.

Utmutatás lelkes asszonyainknak.

1910-ben alakult nőszövetségünk kettős irányu munkásságot folytat. I. A fő munka a szövetség helyén a D. F. E. körében vagy azzal karöltve történik. II. Másik része levelezés utján a külföldi nőkszövetségével és az illető egyházközségből eltávozottakkal.

I. 1. Minden egyházközségben alakul unitárius nőkszövetsége vagy a meglevő D. F. E.-ben, vagy ha ilyen nincsen, önállóan.

2. A Nőkszövetsége a D. F. E. egyik szerve, hogy a maga sajátos eszközeivel a D. F. E. munkásságát melegebbé és bensőségesebbé tegye a hitélet és a jó cselekedetek körében.

3. Különösebb föladatai:

a) *Tudomást szerez* a körébe tartozó nők, főképpen a leányok, öregek, özvegyek, elhagyottak sorsáról;

b) a búban, betegségben vagy erkölcsileg veszedelemben levőket gondjába veszi, *gondoskodik* ápolásukról, gyógyitásukról és másnemü segélyezésükről. A felügyelet és a látogatás végzésére a tagoknak megbizást ad;

c) kiterjeszti figyelmét a templom látogatására és arra is, hogy a nők a templomi éneklésben, a templomnak virággal diszitésében és tisztántartásában részt vegyenek;

d) ünnepélyek, de különösen konfirmáció alkalmával nagy gondot fordit a templom földiszitésére és arra, hogy a konfirmáló gyermekeknek minél emlékezetesebb napja legyen (a szegény gyermekek felruházása, emléktárgyak osztása, árváknál a szülők helyettesitése);

e) az iskolaköteles gyermekeknek igen nagy része ruha hiánya miatt nem jár iskolába. A Nőkszövetsége a lelkész és tanitó utján szerzett értesülés alapján segitségre megy és gondoskodik ott, ahol szükségét látja, a fölruházásról, de minden esetben az iskolába való beiratásról;

f) halálesetek alkalmával a Nőkszövetsége azonnal megbizottat küld ki, hogy a gyászoló családnak segitségére legyen. Általában is a részvétet kifejezésre juttatja;

g) a Nőkszövetsége kiterjeszti figyelmét a szegénysorsu leányok kiházasitására;

h) gondoskodik arról, hogy a háztartás, konyhakertészet, a háziiparok gyakorlása minden családnál a kivánalomnak megfelelő legyen, a csinyt, a jólétet, egészséges táplálkozást és a vagyonosodást elősegitse. A konyhakertészet és háziipar köréből időszakos tanfolyamokat rendez;

i) Kézimunka-összejöveteleket rendez és az ujabb tudnivalókról a tagokat tájékozza.

II. *a*) A községből eltávozott leányokkal levelezés utján az összeköttetést fenntartja. A hozzájuk tartozók utján gondoskodik, hogy a leányok lapunkat, az Unitárius Közlönyt, imádságos könyveinket olvassák;

b) a Nőkszövetsége a helybeli lelkész utján értesiti az eltávozott leány vagy más nő tartózkodása helyéről az illető lelkészt, vagy ha ott unitárius lelkész nem volna, gondoskodik, hogy hitünkben megmaradjon és gyarapodjék. (Az angol és amerikai nőszövetségek ezen a téren fejtik ki a legáldásosabb müködést);

c) az egyházközségi Nőkszövetsége állandóan értesiti a központi Nőkszövetségét munkásságáról és terveiről s kötelességének ismeri, hogy a közelben levő hasonló Nőkszöv.-vel összeköttetést tartson fenn;

d) a központi Nőkszövetsége tanácsait és fölhivásait gondos figyelembe veszi s arra törekszik, hogy egyetértő munkásság folyjon mindenütt.

E célok megvalósitására a D. F. E. a maga kebelében szervezi az unitárius nők szövetségét. Rendes viszonyok között a D. F. E. választmány nő-alelnöke a Nőkszövetsége elnöke, alelnököt, titkárt vagy titkárokat a Nőkszövetsége a maga kebeléből választ. A választmány tagjait tetszés szerint kibővitheti. Kolozsvárt van ügyvezető-alelnök, két titkár, két külföldi levelező. Néhány egyházközségben a Nőkszövetsége önállóan szervezkedett, de mindig célszerübb a D. F. E. keretében szervezkedni.

Kérjük nőinket szíveskedjenek ezt az utasitást megőrizni.

Utmutatás lelkes asszonyainknak.

1910-ben alakult nőszövetségünk kettős irányu munkásságot folytat. I. A fő munka a szövetség helyén a D. F. E. körében vagy azzal karöltve történik. II. Másik része levelezés utján a külföldi nőkszövetségével és az illető egyházközségből eltávozottakkal.

I. 1. Minden egyházközségben alakul unitárius nőkszövetsége vagy a meglevő D. F. E.-ben, vagy ha ilyen nincsen, önállóan.

2. A Nőkszövetsége a D. F. E. egyik szerve, hogy a maga sajátos eszközeivel a D. F. E. munkásságát melegebbé és bensőségesebbé tegye a hitélet és a jó cselekedetek körében.

3. Különösebb föladatai:

a) *Tudomást szerez* a körébe tartozó nők, főképpen a leányok, öregek, özvegyek, elhagyottak sorsáról;

b) a búban, betegségben vagy erkölcsileg veszedelemben levőket gondjába veszi, *gondoskodik* ápolásukról, gyógyitásukról és másnemü segélyezésükről. A felügyelet és a látogatás végzésére a tagoknak megbizást ad;

c) kiterjeszti figyelmét a templom látogatására és arra is, hogy a nők a templomi éneklésben, a templomnak virággal diszitésében és tisztántartásában részt vegyenek;

d) ünnepélyek, de különösen konfirmáció alkalmával nagy gondot fordit a templom földiszitésére és arra, hogy a konfirmáló gyermekeknek minél emlékezetesebb napja legyen (a szegény gyermekek felruházása, emléktárgyak osztása, árváknál a szülők helyettesitése);

e) az iskolaköteles gyermekeknek igen nagy része ruha hiánya miatt nem jár iskolába. A Nőkszövetsége a lelkész és tanitó utján szerzett értesülés alapján segitségre megy és gondoskodik ott, ahol szükségét látja, a fölruházásról, de minden esetben az iskolába való beiratásról;

f) halálesetek alkalmával a Nőkszövetsége azonnal megbizottat küld ki, hogy a gyászoló családnak segitségére legyen. Általában is a részvétet kifejezésre juttatja;

g) a Nőkszövetsége kiterjeszti figyelmét a szegénysorsu leányok kiházasitására;

h) gondoskodik arról, hogy a háztartás, konyhakertészet, a háziiparok gyakorlása minden családnál a kivánalomnak megfelelő legyen, a csinyt, a jólétet, egészséges táplálkozást és a vagyonosodást elősegitse. A konyhakertészet és háziipar köréből időszakos tanfolyamokat rendez;

i) Kézimunka-összejöveteleket rendez és az ujabb tudnivalókról a tagokat tájékozza.

II. *a*) A községből eltávozott leányokkal levelezés utján az összeköttetést fenntartja. A hozzájuk tartozók utján gondoskodik, hogy a leányok lapunkat, az Unitárius Közlönyt, imádságos könyveinket olvassák;

b) a Nőkszövetsége a helybeli lelkész utján értesiti az eltávozott leány vagy más nő tartózkodása helyéről az illető lelkészt, vagy ha ott unitárius lelkész nem volna, gondoskodik, hogy hitünkben megmaradjon és gyarapodjék. (Az angol és amerikai nőszövetségek ezen a téren fejtik ki a legáldásosabb müködést);

c) az egyházközségi Nőkszövetsége állandóan értesiti a központi Nőkszövetségét munkásságáról és terveiről s kötelességének ismeri, hogy a közelben levő hasonló Nőkszöv.-vel összeköttetést tartson fenn;

d) a központi Nőkszövetsége tanácsait és fölhivásait gondos figyelembe veszi s arra törekszik, hogy egyetértő munkásság folyjon mindenütt.

E célok megvalósitására a D. F. E. a maga kebelében szervezi az unitárius nők szövetségét. Rendes viszonyok között a D. F. E. választmány nő-alelnöke a Nőkszövetsége elnöke, alelnököt, titkárt vagy titkárokat a Nőkszövetsége a maga kebeléből választ. A választmány tagjait tetszés szerint kibővitheti. Kolozsvárt van ügyvezető-alelnök, két titkár, két külföldi levelező. Néhány egyházközségben a Nőkszövetsége önállóan szervezkedett, de mindig célszerübb a D. F. E. keretében szervezkedni.

Kérjük nőinket sziveskedjenek ezt az utasitást megőrizni.

Utmutatás lelkes asszonyainknak.

1910-ben alakult nőszövetségünk kettős irányu munkásságot folytat. I. A fő munka a szövetség helyén a D. F. E. körében vagy azzal karöltve történik. II. Másik része levelezés utján a külföldi nőkszövetségével és az illető egyházközségből eltávozottakkal.

I. 1. Minden egyházközségben alakul unitárius nőkszövetsége vagy a meglevő D. F. E.-ben, vagy ha ilyen nincsen, önállóan.

2. A Nőkszövetsége a D. F. E. egyik szerve, hogy a maga sajátos eszközeivel a D. F. E. munkásságát melegebbé és bensőségesebbé tegye a hitélet és a jó cselekedetek körében.

3. Különösebb föladatai:

a) *Tudomást szerez* a körébe tartozó nők, főképpen a leányok, öregek, özvegyek, elhagyottak sorsáról;

b) a búban, betegségben vagy erkölcsileg veszedelemben levőket gondjába veszi, *gondoskodik* ápolásukról, gyógyitásukról és másnemü segélyezésükről. A felügyelet és a látogatás végzésére a tagoknak megbizást ad;

c) kiterjeszti figyelmét a templom látogatására és arra is, hogy a nők a templomi éneklésben, a templomnak virággal diszitésében és tisztántartásában részt vegyenek;

d) ünnepélyek, de különösen konfirmáció alkalmával nagy gondot fordit a templom földiszitésére és arra, hogy a konfirmáló gyermekeknek minél emlékezetesebb napja legyen (a szegény gyermekek felruházása, emléktárgyak osztása, árváknál a szülők helyettesitése);

e) az iskolaköteles gyermekeknek igen nagy része ruha hiánya miatt nem jár iskolába. A Nőkszövetsége a lelkész és tanitó utján szerzett értesülés alapján segitségre megy és gondoskodik ott, ahol szükségét látja, a fölruházásról, de minden esetben az iskolába való beiratásról;

f) halálesetek alkalmával a Nőkszövetsége azonnal megbizottat küld ki, hogy a gyászoló családnak segitségére legyen. Általában is a részvétet kifejezésre juttatja;

g) a Nőkszövetsége kiterjeszti figyelmét a szegénysorsu leányok kiházasitására;

h) gondoskodik arról, hogy a háztartás, konyhakertészet, a háziiparok gyakorlása minden családnál a kivánalomnak megfelelő legyen, a csinyt, a jólétet, egészséges táplálkozást és a vagyonosodást elősegitse. A konyhakertészet és háziipar köréből időszakos tanfolyamokat rendez;

i) Kézimunka-összejöveteleket rendez és az ujabb tudnivalókról a tagokat tájékozza.

II. *a*) A községből eltávozott leányokkal levelezés utján az összeköttetést fenntartja. A hozzájuk tartozók utján gondoskodik, hogy a leányok lapunkat, az Unitárius Közlönyt, imádságos könyveinket olvassák;

b) a Nőkszövetsége a helybeli lelkész utján értesiti az eltávozott leány vagy más nő tartózkodása helyéről az illető lelkészt, vagy ha ott unitárius lelkész nem volna, gondoskodik, hogy hitünkben megmaradjon és gyarapodjék. (Az angol és amerikai nőszövetségek ezen a téren fejtik ki a legáldásosabb müködést);

c) az egyházközségi Nőkszövetsége állandóan értesiti a központi Nőkszövetségét munkásságáról és terveiről s kötelességének ismeri, hogy a közelben levő hasonló Nőkszöv.-vel összeköttetést tartson fenn;

d) a központi Nőkszövetsége tanácsait és fölhivásait gondos figyelembe veszi s arra törekszik, hogy egyetértő munkásság folyjon mindenütt.

E célok megvalósitására a D. F. E. a maga kebelében szervezi az unitárius nők szövetségét. Rendes viszonyok között a D. F. E. választmány nő-alelnöke a Nőkszövetsége elnöke, alelnököt, titkárt vagy titkárokat a Nőkszövetsége a maga kebeléből választ. A választmány tagjait tetszés szerint kibővitheti. Kolozsvárt van ügyvezető-alelnök, két titkár, két külföldi levelező. Néhány egyházközségben a Nőkszövetsége önállóan szervezkedett, de mindig célszerübb a D. F. E. keretében szervezkedni.

Kérjük nőinket sziveskedjenek ezt az utasitást megőrizni.

Utmutatás lelkes asszonyainknak.

1910-ben alakult nőszövetségünk kettős irányu munkásságot folytat. I. A fő munka a szövetség helyén a D. F. E. körében vagy azzal karöltve történik. II. Másik része levelezés utján a külföldi nőkszövetségével és az illető egyházközségből eltávozottakkal.

I. 1. Minden egyházközségben alakul unitárius nőkszövetsége vagy a meglevő D. F. E.-ben, vagy ha ilyen nincsen, önállóan.

2. A Nőkszövetsége a D. F. E. egyik szerve, hogy a maga sajátos eszközeivel a D. F. E. munkásságát melegebbé és bensőségesebbé tegye a hitélet és a jó cselekedetek körében.

3. Különösebb föladatai:

a) *Tudomást szerez* a körébe tartozó nők, főképpen a leányok, öregek, özvegyek, elhagyottak sorsáról;

b) a búban, betegségben vagy erkölcsileg veszedelemben levőket gondjába veszi, *gondoskodik* ápolásukról, gyógyitásukról és másnemü segélyezésükről. A felügyelet és a látogatás végzésére a tagoknak megbizást ad;

c) kiterjeszti figyelmét a templom látogatására és arra is, hogy a nők a templomi éneklésben, a templomnak virággal diszitésében és tisztántartásában részt vegyenek;

d) ünnepélyek, de különösen konfirmáció alkalmával nagy gondot fordit a templom földiszitésére és arra, hogy a konfirmáló gyermekeknek minél emlékezetesebb napja legyen (a szegény gyermekek felruházása, emléktárgyak osztása, árváknál a szülők helyettesitése);

e) az iskolaköteles gyermekeknek igen nagy része ruha hiánya miatt nem jár iskolába. A Nőkszövetsége a lelkész és tanitó utján szerzett értesülés alapján segitségre megy és gondoskodik ott, ahol szükségét látja, a fölruházásról, de minden esetben az iskolába való beiratásról;

f) halálesetek alkalmával a Nőkszövetsége azonnal megbizottat küld ki, hogy a gyászoló családnak segitségére legyen. Általában is a részvétet kifejezésre juttatja;

g) a Nőkszövetsége kiterjeszti figyelmét a szegénysorsu leányok kiházasitására;

h) gondoskodik arról, hogy a háztartás, konyhakertészet, a háziiparok gyakorlása minden családnál a kivánalomnak megfelelő legyen, a csinyt, a jólétet, egészséges táplálkozást és a vagyonosodást elősegitse. A konyhakertészet és háziipar köréből időszakos tanfolyamokat rendez;

i) Kézimunka-összejöveteleket rendez és az ujabb tudnivalókról a tagokat tájékozza.

II. *a*) A községből eltávozott leányokkal levelezés utján az összeköttetést fenntartja. A hozzájuk tartozók utján gondoskodik, hogy a leányok lapunkat, az Unitárius Közlönyt, imádságos könyveinket olvassák;

b) a Nőkszövetsége a helybeli lelkész utján értesiti az eltávozott leány vagy más nő tartózkodása helyéről az illető lelkészt, vagy ha ott unitárius lelkész nem volna, gondoskodik, hogy hitünkben megmaradjon és gyarapodjék. (Az angol és amerikai nőszövetségek ezen a téren fejtik ki a legáldásosabb müködést);

c) az egyházközségi Nőkszövetsége állandóan értesiti a központi Nőkszövetségét munkásságáról és terveiről s kötelességének ismeri, hogy a közelben levő hasonló Nőkszöv.-vel összeköttetést tartson fenn;

d) a központi Nőkszövetsége tanácsait és fölhivásait gondos figyelembe veszi s arra törekszik, hogy egyetértő munkásság folyjon mindenütt.

E célok megvalósitására a D. F. E. a maga kebelében szervezi az unitárius nők szövetségét. Rendes viszonyok között a D. F. E. választmány nő-alelnöke a Nőkszövetsége elnöke, alelnököt, titkárt vagy titkárokat a Nőkszövetsége a maga kebeléből választ. A választmány tagjait tetszés szerint kibővitheti. Kolozsvárt van ügyvezető-alelnök, két titkár, két külföldi levelező. Néhány egyházközségben a Nőkszövetsége önállóan szervezkedett, de mindig célszerübb a D. F. E. keretében szervezkedni.

Kérjük nőinket sziveskedjenek ezt az utasitást megőrizni.

Utmutatás lelkes asszonyainknak.

1910-ben alakult nőszövetségünk kettős irányu munkásságot folytat. I. A fő munka a szövetség helyén a D. F. E. körében vagy azzal karöltve történik. II. Másik része levelezés utján a külföldi nőkszövetségével és az illető egyházközségből eltávozottakkal.

I. 1. Minden egyházközségben alakul unitárius nőkszövetsége vagy a meglevő D. F. E.-ben, vagy ha ilyen nincsen, önállóan.

2. A Nőkszövetsége a D. F. E. egyik szerve, hogy a maga sajátos eszközeivel a D. F. E. munkásságát melegebbé és bensőségesebbé tegye a hitélet és a jó cselekedetek körében.

3. Különösebb föladatai:

a) *Tudomást szerez* a körébe tartozó nők, főképpen a leányok, öregek, özvegyek, elhagyottak sorsáról;

b) a búban, betegségben vagy erkölcsileg veszedelemben levőket gondjába veszi, *gondoskodik* ápolásukról, gyógyitásukról és másnemü segélyezésükről. A felügyelet és a látogatás végzésére a tagoknak megbizást ad;

c) kiterjeszti figyelmét a templom látogatására és arra is, hogy a nők a templomi éneklésben, a templomnak virággal diszitésében és tisztántartásában részt vegyenek;

d) ünnepélyek, de különösen konfirmáció alkalmával nagy gondot fordit a templom földiszitésére és arra, hogy a konfirmáló gyermekeknek minél emlékezetesebb napja legyen (a szegény gyermekek felruházása, emléktárgyak osztása, árváknál a szülők helyettesitése);

e) az iskolaköteles gyermekeknek igen nagy része ruha hiánya miatt nem jár iskolába. A Nőkszövetsége a lelkész és tanitó utján szerzett értesülés alapján segitségre megy és gondoskodik ott, ahol szükségét látja, a fölruházásról, de minden esetben az iskolába való beiratásról;

f) halálesetek alkalmával a Nőkszövetsége azonnal megbizottat küld ki, hogy a gyászoló családnak segitségére legyen. Általában is a részvétet kifejezésre juttatja;

g) a Nőkszövetsége kiterjeszti figyelmét a szegénysorsu leányok kiházasitására;

h) gondoskodik arról, hogy a háztartás, konyhakertészet, a háziiparok gyakorlása minden családnál a kivánalomnak megfelelő legyen, a csinyt, a jólétet, egészséges táplálkozást és a vagyonosodást elősegitse. A konyhakertészet és háziipar köréből időszakos tanfolyamokat rendez;

i) Kézimunka-összejöveteleket rendez és az ujabb tudnivalókról a tagokat tájékozza.

II. *a*) A községből eltávozott leányokkal levelezés utján az összeköttetést fenntartja. A hozzájuk tartozók utján gondoskodik, hogy a leányok lapunkat, az Unitárius Közlönyt, imádságos könyveinket olvassák;

b) a Nőkszövetsége a helybeli lelkész utján értesiti az eltávozott leány vagy más nő tartózkodása helyéről az illető lelkészt, vagy ha ott unitárius lelkész nem volna, gondoskodik, hogy hitünkben megmaradjon és gyarapodjék. (Az angol és amerikai nőszövetségek ezen a téren fejtik ki a legáldásosabb müködést);

c) az egyházközségi Nőkszövetsége állandóan értesiti a központi Nőkszövetségét munkásságáról és terveiről s kötelességének ismeri, hogy a közelben levő hasonló Nőkszöv.-vel összeköttetést tartson fenn;

d) a központi Nőkszövetsége tanácsait és fölhivásait gondos figyelembe veszi s arra törekszik, hogy egyetértő munkásság folyjon mindenütt.

E célok megvalósitására a D. F. E. a maga kebelében szervezi az unitárius nők szövetségét. Rendes viszonyok között a D. F. E. választmány nő-alelnöke a Nőkszövetsége elnöke, alelnököt, titkárt vagy titkárokat a Nőkszövetsége a maga kebeléből választ. A választmány tagjait tetszés szerint kibővitheti. Kolozsvárt van ügyvezető-alelnök, két titkár, két külföldi levelező. Néhány egyházközségben a Nőkszövetsége önállóan szervezkedett, de mindig célszerübb a D. F. E. keretében szervezkedni.

Kérjük nőinket sziveskedjenek ezt az utasitást megőrizni.

Utmutatás lelkes asszonyainknak.

1910-ben alakult nőszövetségünk kettős irányu munkásságot folytat. I. A fő munka a szövetség helyén a D. F. E. körében vagy azzal karöltve történik. II. Másik része levelezés utján a külföldi nőkszövetségével és az illető egyházközségből eltávozottakkal.

I. 1. Minden egyházközségben alakul unitárius nőkszövetsége vagy a meglevő D. F. E.-ben, vagy ha ilyen nincsen, önállóan.

2. A Nőkszövetsége a D. F. E. egyik szerve, hogy a maga sajátos eszközeivel a D. F. E. munkásságát melegebbé és bensőségesebbé tegye a hitélet és a jó cselekedetek körében.

3. Különösebb föladatai:

a) *Tudomást szerez* a körébe tartozó nők, főképpen a leányok, öregek, özvegyek, elhagyottak sorsáról;

b) a búban, betegségben vagy erkölcsileg veszedelemben levőket gondjába veszi, *gondoskodik* ápolásukról, gyógyitásukról és másnemü segélyezésükről. A felügyelet és a látogatás végzésére a tagoknak megbizást ad;

c) kiterjeszti figyelmét a templom látogatására és arra is, hogy a nők a templomi éneklésben, a templomnak virággal diszitésében és tisztántartásában részt vegyenek;

d) ünnepélyek, de különösen konfirmáció alkalmával nagy gondot fordit a templom földiszitésére és arra, hogy a konfirmáló gyermekeknek minél emlékezetesebb napja legyen (a szegény gyermekek felruházása, emléktárgyak osztása, árváknál a szülők helyettesitése);

e) az iskolaköteles gyermekeknek igen nagy része ruha hiánya miatt nem jár iskolába. A Nőkszövetsége a lelkész és tanitó utján szerzett értesülés alapján segitségre megy és gondoskodik ott, ahol szükségét látja, a fölruházásról, de minden esetben az iskolába való beiratásról;

f) halálesetek alkalmával a Nőkszövetsége azonnal megbizottat küld ki, hogy a gyászoló családnak segitségére legyen. Általában is a részvétet kifejezésre juttatja;

g) a Nőkszövetsége kiterjeszti figyelmét a szegénysorsu leányok kiházasitására;

h) gondoskodik arról, hogy a háztartás, konyhakertészet, a háziiparok gyakorlása minden családnál a kivánalomnak megfelelő legyen, a csinyt, a jólétet, egészséges táplálkozást és a vagyonosodást elősegitse. A konyhakertészet és háziipar köréből időszakos tanfolyamokat rendez;

i) Kézimunka-összejöveteleket rendez és az ujabb tudnivalókról a tagokat tájékozza.

II. *a*) A községből eltávozott leányokkal levelezés utján az összeköttetést fenntartja. A hozzájuk tartozók utján gondoskodik, hogy a leányok lapunkat, az Unitárius Közlönyt, imádságos könyveinket olvassák;

b) a Nőkszövetsége a helybeli lelkész utján értesiti az eltávozott leány vagy más nő tartózkodása helyéről az illető lelkészt, vagy ha ott unitárius lelkész nem volna, gondoskodik, hogy hitünkben megmaradjon és gyarapodjék. (Az angol és amerikai nőszövetségek ezen a téren fejtik ki a legáldásosabb müködést);

c) az egyházközségi Nőkszövetsége állandóan értesiti a központi Nőkszövetségét munkásságáról és terveiről s kötelességének ismeri, hogy a közelben levő hasonló Nőkszöv.-vel összeköttetést tartson fenn;

d) a központi Nőkszövetsége tanácsait és fölhivásait gondos figyelembe veszi s arra törekszik, hogy egyetértő munkásság folyjon mindenütt.

E célok megvalósitására a D. F. E. a maga kebelében szervezi az unitárius nők szövetségét. Rendes viszonyok között a D. F. E. választmány nő-alelnöke a Nőkszövetsége elnöke, alelnököt, titkárt vagy titkárokat a Nőkszövetsége a maga kebeléből választ. A választmány tagjait tetszés szerint kibővitheti. Kolozsvárt van ügyvezető-alelnök, két titkár, két külföldi levelező. Néhány egyházközségben a Nőkszövetsége önállóan szervezkedett, de mindig célszerübb a D. F. E. keretében szervezkedni.

Kérjük nőinket sziveskedjenek ezt az utasitást megőrizni.

Utmutatás lelkes asszonyainknak.

1910-ben alakult nőszövetségünk kettős irányu munkásságot folytat. I. A fő munka a szövetség helyén a D. F. E. körében vagy azzal karöltve történik. II. Másik része levelezés utján a külföldi nőkszövetségével és az illető egyházközségből eltávozottakkal.

I. 1. Minden egyházközségben alakul unitárius nőkszövetsége vagy a meglevő D. F. E.-ben, vagy ha ilyen nincsen, önállóan.

2. A Nőkszövetsége a D. F. E. egyik szerve, hogy a maga sajátos eszközeivel a D. F. E. munkásságát melegebbé és bensőségesebbé tegye a hitélet és a jó cselekedetek körében.

3. Különösebb föladatai:

a) *Tudomást szerez* a körébe tartozó nők, főképpen a leányok, öregek, özvegyek, elhagyottak sorsáról;

b) a búban, betegségben vagy erkölcsileg veszedelemben levőket gondjába veszi, *gondoskodik* ápolásukról, gyógyitásukról és másnemü segélyezésükről. A felügyelet és a látogatás végzésére a tagoknak megbizást ad;

c) kiterjeszti figyelmét a templom látogatására és arra is, hogy a nők a templomi éneklésben, a templomnak virággal diszitésében és tisztántartásában részt vegyenek;

d) ünnepélyek, de különösen konfirmáció alkalmával nagy gondot fordit a templom földiszitésére és arra, hogy a konfirmáló gyermekeknek minél emlékezetesebb napja legyen (a szegény gyermekek felruházása, emléktárgyak osztása, árváknál a szülők helyettesitése);

e) az iskolaköteles gyermekeknek igen nagy része ruha hiánya miatt nem jár iskolába. A Nőkszövetsége a lelkész és tanitó utján szerzett értesülés alapján segitségre megy és gondoskodik ott, ahol szükségét látja, a fölruházásról, de minden esetben az iskolába való beiratásról;

f) halálesetek alkalmával a Nőkszövetsége azonnal megbizottat küld ki, hogy a gyászoló családnak segitségére legyen. Általában is a részvétet kifejezésre juttatja;

g) a Nőkszövetsége kiterjeszti figyelmét a szegénysorsu leányok kiházasitására;

h) gondoskodik arról, hogy a háztartás, konyhakertészet, a háziiparok gyakorlása minden családnál a kivánalomnak megfelelő legyen, a csinyt, a jólétet, egészséges táplálkozást és a vagyonosodást elősegitse. A konyhakertészet és háziipar köréből időszakos tanfolyamokat rendez;

i) Kézimunka-összejöveteleket rendez és az ujabb tudnivalókról a tagokat tájékozza.

II. *a*) A községből eltávozott leányokkal levelezés utján az összeköttetést fenntartja. A hozzájuk tartozók utján gondoskodik, hogy a leányok lapunkat, az Unitárius Közlönyt, imádságos könyveinket olvassák;

b) a Nőkszövetsége a helybeli lelkész utján értesiti az eltávozott leány vagy más nő tartózkodása helyéről az illető lelkészt, vagy ha ott unitárius lelkész nem volna, gondoskodik, hogy hitünkben megmaradjon és gyarapodjék. (Az angol és amerikai nőszövetségek ezen a téren fejtik ki a legáldásosabb müködést);

c) az egyházközségi Nőkszövetsége állandóan értesiti a központi Nőkszövetségét munkásságáról és terveiről s kötelességének ismeri, hogy a közelben levő hasonló Nőkszöv.-vel összeköttetést tartson fenn;

d) a központi Nőkszövetsége tanácsait és fölhivásait gondos figyelembe veszi s arra törekszik, hogy egyetértő munkásság folyjon mindenütt.

E célok megvalósitására a D. F. E. a maga kebelében szervezi az unitárius nők szövetségét. Rendes viszonyok között a D. F. E. választmány nő-alelnöke a Nőkszövetsége elnöke, alelnököt, titkárt vagy titkárokat a Nőkszövetsége a maga kebeléből választ. A választmány tagjait tetszés szerint kibővitheti. Kolozsvárt van ügyvezető-alelnök, két titkár, két külföldi levelező. Néhány egyházközségben a Nőkszövetsége önállóan szervezkedett, de mindig célszerübb a D. F. E. keretében szervezkedni.

Kérjük nőinket szíveskedjenek ezt az utasitást megőrizni.

Utmutatás lelkes asszonyainknak.

1910-ben alakult nőszövetségünk kettős irányu munkásságot folytat. I. A fő munka a szövetség helyén a D. F. E. körében vagy azzal karöltve történik. II. Másik része levelezés utján a külföldi nőkszövetségével és az illető egyházközségből eltávozottakkal.

I. 1. Minden egyházközségben alakul unitárius nőkszövetsége vagy a meglevő D. F. E.-ben, vagy ha ilyen nincsen, önállóan.

2. A Nőkszövetsége a D. F. E. egyik szerve, hogy a maga sajátos eszközeivel a D. F. E. munkásságát melegebbé és bensőségesebbé tegye a hitélet és a jó cselekedetek körében.

3. Különösebb föladatai:

a) *Tudomást szerez* a körébe tartozó nők, főképpen a leányok, öregek, özvegyek, elhagyottak sorsáról;

b) a búban, betegségben vagy erkölcsileg veszedelemben levőket gondjába veszi, *gondoskodik* ápolásukról, gyógyitásukról és másnemü segélyezésükről. A felügyelet és a látogatás végzésére a tagoknak megbizást ad;

c) kiterjeszti figyelmét a templom látogatására és arra is, hogy a nők a templomi éneklésben, a templomnak virággal diszitésében és tisztántartásában részt vegyenek;

d) ünnepélyek, de különösen konfirmáció alkalmával nagy gondot fordit a templom földiszitésére és arra, hogy a konfirmáló gyermekeknek minél emlékezetesebb napja legyen (a szegény gyermekek felruházása, emléktárgyak osztása, árváknál a szülők helyettesitése);

e) az iskolaköteles gyermekeknek igen nagy része ruha hiánya miatt nem jár iskolába. A Nőkszövetsége a lelkész és tanitó utján szerzett értesülés alapján segitségre megy és gondoskodik ott, ahol szükségét látja, a fölruházásról, de minden esetben az iskolába való beiratásról;

f) halálesetek alkalmával a Nőkszövetsége azonnal megbizottat küld ki, hogy a gyászoló családnak segitségére legyen. Általában is a részvétet kifejezésre juttatja;

g) a Nőkszövetsége kiterjeszti figyelmét a szegénysorsu leányok kiházasitására;

egyházunkban az egyházi élet bensőségessé tevésére s az egyház tagjaiból hitükhöz hiven ragaszkodó, öntudatos unitárius egyéniségek nevelésére irányuló törekvés. Ennek a törekvésnek a megvalósitása s minél szélesebb körre való kiterjesztése hozta létre a D. F. E. keretében az „Ifjusági kör" megalakulását. Ezzel a ténnyel a középiskolát végzett, ipari, kereskedelmi, vagy más pályákra lépett ifjak, kik az egyház felügyelete és vallásos nevelése alól — ugyszólva — kiestek, ismét belevonattak abba a körbe, melyben valláserkölcsi nevelésüket, önképzésüket tovább folytathatják s megismerhetik azokat a kötelességeket, melyek a ma nehéz napjaiban, a Magyar Unitárius Egyház ifjuságának vállaira nehezednek. Ezen kötelességek megismerésére és azok teljesitésére irányuló erős elhatározással kezdette meg ifjusági körünk ez évi müködését. Érezzük, hogy napjaink sulyos kötelességeket rónak reánk unitárius ifjuságra is s mi eme kötelességeknek ifju szivünk egész melegével, lelkesedésével és erejével kivánunk megfelelni. Most tehát Ifjusági körünk üdvözletét mégegyszer megismételve kivánom, hogy anyaegyesületünk munkásságán, valamint a mi törekvéseinken legyen Isten áldása.

Lőrinczy Géza,
a D. F. E. Ifjusági körének elnöke.

Üdvözlet Debreczenből.

A Dávid Ferenc Egylet megalakulása 40 éves fordulójának megünneplésében kicsiny leányegyházunk is részt kiván venni. Sajnos, a viszonyok mostohasága nem engedi meg, hogy azon személyesen képviseltethessük magunkat. Ez uton küldjük tehát üdvözletünket és azon jó kivánatainkat, hogy ahhoz az ideális kulturmunkásséghoz, amelyet az egylet a valláserkölcsi oktatás, nevelés és az unitárius szellem megerősitése, fejlesztése terén eddig nehéz viszonyok közt kifejtett, adja meg a jóságos Isten jövőre is azt az erőt és kitartást, amely megtermi áldásos gyümölcseit. Egyben azon forró óhajunknak adunk kifejezést, hogy a legközelebbi jubiláris időpontban még fokozottabb, örvendetesebb ünneplésben vehessünk részt. Debrecen, 1924. évi november hó 2-án. Atyafiságos üdvözlettel *Lőfi Jenő* egyházi gondnok.

Üdvözlet Angliából

dr. Boros György kezéből.

Igen kedves barátom!

Milyen boldog lettem volna, ha lehetséges lett volna részt vennem a Dávid Ferenc-Egylet 40 éves jubileumán, melynek megalapitásában Ön olyan nagy szerepet vitt s amely annyi hasznos szolgálatot tett az unitárius egyházban Magyarországon. A nagy távolság miatt ilyesmire még gondolnom se lehet. Hogy vajjon még egyszer meglátogathatom-e az Önök országát, melynek sorsa engemet oly mélyen érdekelt, mióta megtanultam Öntől akadémiai éveinkben ez ország történelmét, az előttem majdnem teljesen lehetetlen, de

lélekben mindig Önökkel voltam nehéz és soknemü szenvedéseik között. Biztositathatom, hogy az én lelkem egész életemben egybe lesz kapcsolva hazám és az önök hazája sorsával.

Kérem fejezze ki a társulat előtt legmelegebb rokonszenvemet és legjobb kivánataimat.

Kérem fejezze ki és fogadja el legszivélyesebb üdvözletemet erdélyi barátaim és az unitáriusok iránt.

Értesitem, hogy a mult éjjel ünnepeltük Miss Tagart hasznos 88 évét, midőn egy szép köszönő iratot nyujtottak át neki, melyen 600 névnél több volt, közöttük sok erdélyi is.

Én üdvözöltem az ünnepeltet, én mondottam el, mióta van benső viszonyban Erdélylyel. Miss Tagart rendkivül meghatóan válaszolt és kifejezte, hogy egész életében Magyarország iránti s különösen az unitáriusok iránti szeretet irányitotta lépteit.

Scarborough. Street Kristof Jakab.

Igy szólt a Mester...

(1924. nov. 8.) A Dávid Ferenc-Egylet negyvenéves jubileumára.

1. „Az én nevembe' ketten avagy hárman
Ha egybegyültök, én is ott vagyok;
Fölöttetek — a néma éjszakában —
Az én keresztem újra fölragyog.
S amit az én nevembe' kértek:
Az én Atyám megadja néktek . . ."
— Igy szólt a Mester... hangja lágyan zengő;
Minden szava — egy boldogabb jövendő.

2. Igy szólt a Mester! — És a hü tanitvány
Nem ingadozik többé, mint a nád;
Ajkát rajongó, szent beszédre nyitván,
Teremt naponta új, meg új csodát.
Hiába zúg a vész, a tenger:
Azért az úr az igaz ember,
Aki ott jár-kel, rendületlen-bátran,
Habok fölött, a Mester nyomdokában.

3. Oh, ez a lélek járt, mint bujdosó rab
A vérfagyasztó cirkusz fövenyén;
És ez a lélek volt az áldozó pap
A földalatti sirok rejtekén.
És ez a drága házi-oltár,
Ez a szárnyaló, régi zsoltár...

Eleven fáklya Néro udvarában,
És zord keresztes harcok viharában.

4. Mint a futótűz, szertecsapkod lángja
A bús avarba' — csapkod szerteszét;
És meg sem áll nagy, hősi haragjába',
Mignem felölti újra ős mezét...
A régi köntöst — annak mását —
Az igazi Krisztus palástját,
Amely örökkön egy darabból állott...
S a hamvakon derit egy új világot.

5. Az új világban Isten és az ember
Egymást megérti: egy az ég s a föld;
És áradozza boldog érzelemmel,
Hogy régi vágya mind, de mind betölt.
— *„Ecce sacerdos magnus"*... hangzik,
S a lélekben is átviharzik
Egy glóriás név, neve Dávidunknak,
Mi diadalmas, szép apostolunknak.

6. Jött... És nyomán jövendő századoknak
Barázdáiba hullt a drága szem;
Arany vetési sarjadó magoknak
Ott szunnyadának lelke mélyiben.
„Jött — látott — győzött..." mint a Krisztus,
A koronája — tamariskus,
És Golgothája — magas Déva vára...
Áll és figyel: virrad-e valahára!?

7. Ti voltatok a siratói, hárman,
Ti: Hit, Remény és örök Szeretet;
De biztatok a nagy feltámadásban,
Amely Husvétra elkövetkezett.
E hit világol sziklasirján:
Lángbetüit az égre szórván...
S agg Simeonnak ifju Messiása,
Im, itt a Gyermek: annak égi mása.

8. Egy emberöltő volt a gondozója:
Gazdag-szegény, kicsiny s nagy egyaránt.
Egész világon leng a lobogója,
Mert üdvöt ád és „igaz tudományt".
— Világtalannak szemefénye,
A haldoklónak hiv reménye,
Maradj velünk! — És hordj bár szörnyü gondot:
El ne felejtsd, amit a Mester mondott.

* * *

9. „Az én nevembe' ketten avagy hárman
Ha egybegyültök, én is ott vagyok;
Fölöttetek a néma éjszakában —
Az én keresztem újra fölragyog.
S amit az én nevembe' kértek:
Az én Atyám megadja néktek..."
— Imigy a Mester... hangja már esengő;
Minden szava — egy szebb, egy boldogabb jövendő.

Józan Miklós.

Az UIT. üdvözlete.

Az UIT. is értesült arról, hogy testvére a D. F. Egylet 40 éves jubiláris közgyülését tartja s most, midőn a családi legbensőbb üdvözlések végéhez értünk, a testvér, az UIT is jelentkezik. Negyven év — a munkamezőt tekintve — egy életkor a fizikai személyre vonatkozólag. De az erkölcsi testületek szempontjából is legalább egy mértföldjelző. Bár a céltudatos munkamező terén nincs megállás, mégis a mértföldjelzőnél szokásos egy pillanatig megpihenni. Ha e tünő pillanatnak fele a már megtett utra tekint is vissza, a másik fél már a kitüzött cél, a még hátralevő feladatokat kutatja. A D. F. E. célja közös az UIT-éval. Mindketten az önérzetes és öntudatos unitárizmust kivánják megteremteni. A közös cél vállvetett munkát kíván s mi e cél elérésére hangoztatjuk és mindenkoron hangoztattuk testvéries együttmunkálási készségünket. Az UIT. szivesen üdvözli a mértföldjelzőnél a D. F. E.-tet, s további céltudatos munkájához egy Istenünk segedelmét és áldását kivánja.

Ima a D. F. Egylet 40 éves jubileumára.

Egyedül való igaz Isten, az Urjézus által mennyei Atyánk! Szent imádással vesszük ajkainkra nevedet e szentemlékü napon, midőn nagynevü vallásalapitónk nevéhez füződő egyesületi életünk 40 éves pályafutásának örömnapján ünnepszentelésre egybegyülhes-

sünk, hogy szivünk összedobbanó hálaérzetével s lelkünk tégedmagasztaló ömlengésével mondjuk el énekünk szavát: *Dicsőitünk és tisztelünk örök Isten tégedet! Halld meg lelkünk imádását és szivünk hálaadását, mellyel áldjuk nevedet!*

Egyesületi étetünk e határkövénél visszaszáll lelkünk az emlékezés szárnyain századok történetére, hitünk alapitásának kezdetére s ott is mindenütt látva és tapasztalva végtelen jóságodat és gondviselésedet, érezve soha el nem fogyó szeretetedet, leborulunk előtted oh mindenütt jelenvaló Lélek, hogy áldozzunk neked szeretet Istenének, minden valóságok bölcs alkotójának és minden emberek édesatyjának! Hiszen te oh nagy Isten, mikor az embert lelkiéletre is elhivtad, gondoskodtál a tudás és hit vágyaiban a lelki eledel megszerzésének eszközeiről is, aztán gondoskodtál, hogy profétáid a népek lelkivezérei legyenek és végre elküldötted a te szent fiadat a népek lelki tanitójának és az igaz békesség fejedelmének, aki szeretettel jelentette ki önmagáról: *Én vagyok az ut és élet!*

Es oh édes Atyánk! az üdvözitő szózat keresztény hitet támasztott és a népek sokan követték tanitásait s édesatyai voltodban testvériségre hivatva jobb jövendő felé áhitozónak nem is sejtve, hogy az emberi gyarlóság túlbuzgalma helyet keres a kereszténységben az emberimádás kultuszának is, aminek folytán századok során egyenetlenség támadott a hitigazságok keresői között, melynek következése lett a reformáció. Te adtál jó Atyánk akkor is lelkes védőket, hithü bajnokokat és küzdelemre kész apostolokat, hogy a reformáció nagy küzdelmében a jézusi hit tisztaságának őrei legyenek s az igaz tudomány fegyverével a keresztény tanok megoltalmazásáért hiven küzdjenek és a jézusi szeretet terjesztésében buzgó lélekkel apostolkodjanak.

Örökjóságu szent Atyánk! Gondviselésedből nekünk is volt egy ilyen hitvédő apostolunk, nekünk is volt vallásalapitó bajnokunk, akinek neve alatt egyesülve most örömünnepet szentelünk. Mivel fizessünk neked azon végtelen szeretetedért, hogy őtet nekünk adtad volt s általa elhivtál minket a te örökegységednek imádására, a lelkiismeret szabadságának hirdetésére s az emberjézus hamisitatlan tanainak követésére?! Szivünk oltárán ég az áldozat tüze, lelkünk hálája élesztgeti azt és mi leborulva magasztalunk egy örök Isten tégedet!

Engedd jó Istenünk, hogy imádásunk közben emlékezzünk a hitujitásnak szelid lelkü, tántorithatatlan bajnokára, aki határt nemismerő lelkesedésével, óriási küzdelmi bátorságával s a tisztaht világosságáért rajongó alapos hitvitáival olyan irányba terelte a reformáció nagy mozgalmait, hogy ma, ha sok szenvedés és üldöztetés árán is bátran vallhatjuk és valljak még sok ezeren velünk, hogy: *Nincsen több Isten, hanem csak egy! az ő szentfia az emberjézus pedig a mi tanitómesterünk!*

Légy áldott jó Atyánk, hogy hitünk nagy apostolát küzdelmes pályafutásán diadalomra segitetted volt, ha élete árán is s benne és

általa nekünk is példát mutattál hitünk védelmére, a szent és igaz élet gyakorlására, a melynek folyományaként az utána következő századok mindig szülték a szentpélda utain járó hithü bajnokokat, áldozó erényekben gazdag lelkeket, akik minden áldozatra kész nemes lelkesedéssel nyujtottak védokart üldözött sorsunk hullámverései között s rajongó szeretettel ápolták az összetartás erős oltalmát, hogy szentörökségül nyert hitünk fennmaradjon s megtartassék a jövendőség számára.

Gondviselésed őrködött oh szent Atyánk százados küzdelmeink felett s időről-időre te adtál mindig bölcs vezéreket, a hitben erős lelkeket, akik nagynevü hitalapitónk eszméje mellett hiven kitartottak s az ő erős kezéből kiütött lobogót hordozták tovább s bátor lélekkel vezérelték a megmaradt kicsiny sereget a fejlődés, haladás utján tovább tovább.

Mi is e kicsiny seregből valók vagyunk jó Atyánk! Mi vettük át azt a szent örökséget reményeivel és küzdelmeivel együtt s midőn 40 évi egyleti munkásságunkra visszatekintve örömünnepet szentelünk, szent segedelmedért köszönő hálát rebegnek ajkaink, valamint azt is neked köszönjük, hogy ez időben is adtál és küldöttél lelkes vezéreket, önzetlen szeretettel munkálkodó férfiakat és nőket, kik Istent imádva s embert szeretve közös egyetértéssel és jóakarattal vették magokra a nehéz munkaterhet, amely a dicső elődök nagy örökségében rájok hagyatott.

Elhunyt jó vezéreink sirhalmára a hálás elismerés koszoruját tesszük le s életben levő és lelkes munkában most is lankadatlan buzgósággal fáradozó vezéreink nemes munkájára továbbra is kérjük áldó és segitő kegyelmedet jó Atyánk! Egyletünk minden rendü tagjaira kérjük gondviselésedet s az összetartó szeretet jóra serkentő lelkesedésével töltsd be a sziveket s biztassad lelkeinket egy jobb jövendő reményeivel! Áldd meg jó Atyánk ünnepszentelésünket lelki örömmel és segits minket arra, hogy hitalapitónk szelleme legyen vezérünk vallásos életünk utaiban és cselekedeteiben, hogy a tőle nyert szent örökséget őrizzük drága kincs gyanánt, amely buzditson és lelkesitsen honfi erényekre és szent vallásunk iránti hiv szeretetre! Áldd meg jó Istenünk az egész kereszténységet s benne a mi anyaszentegyházunkat is és az egymás között élő testvérfelekezetek életére terjeszd ki szerető és áldó gondviselésedet s add rájok a te szent békességedet! Tarts meg mindnyájunkat abban a szent hitben, hogy: *Te voltál és te vagy erős Isten és te megmaradsz minden időben.* Amen.

Kajyörjy Sándor.

Felhivom kedves kartársaimat, kik előreláthatólag a küldött *naptárokat mind* értékesiteni nem tudják, minél hamarábo, de december 15-ig föltétlenül a *fölös mennyiséget* hozzám küldjék vissza, hogy azon egyházközségekbe küldhessem, amelyekben még értékesiteni tudják. Örvendetes dolog, hogy több egyházközség naptárt kér és vár s jelenleg nekem egyetlen egy van 3000-ből. Ujévben naptárt nem fogadunk vissza! *Bíró József* szerkesztő.

NŐK VILÁGA.

Értekezletet tartottak

kolozsvári és vidéki nőtestvéreink. Kedves volt, szép és értékes. Első ölelkezése volt a kolozsváriaknak a vidékről bejött munkásokkal.

Az értekezletet dr. Boros Györgyné következő lelkes és lelkesítő üdvözlettel nyitotta meg:

Tisztelt hölgyeim, kedves testvéreim!

Rendkivül boldoggá tesz, hogy ily szép számmal gyültünk össze. A mai szomoru világban kétszeresen felemelő és bátoritó érzés, ha látjuk és tudjuk, hogy mindnyájan eggyek vagyunk lélekben, összetartásban és szeretetben. És pedig nemcsak ezen országrészben, melyet kénytelenek vagyunk a hazánknak nevezni, hanem messze tengereken túl is rokonérzéssel és szeretettel gondolnak reánk. A jubiláló D. F. E.-nek egyik legnagyobb és legszebb eredménye, hogy módot és alkalmat nyujtott a Nők szöv.-nek a megalakulására. Most már Isten segedelmével a legtöbb városban és faluban, hol unitáriusok vannak, megalakult a Nők szövetsége. Hogy munkánk eredményes is legyen, az teljesen magunktól függ. Igyekezzünk szeretett, sokat szenvedő unitáriusságunknak valláserkölcsi szempontból mindenben segitségére lenni. Szegényeinket, betegeinket és azokat, kiknek bármiféle támogatásra szükségük van, vegyük mégjobban pártfogásunkba. Ne engedjünk magunk közt felmerülni semmi rossz érzést, kicsinyességet, hanem mindig a kitüzött magasztos cél lebegjen előttünk: imádott vallásunknak minden téren való megbecsülése és terjedése, egyházunknak megtartása és felvirágzása. Ujból is üdvözlöm összegyült unitárius testvéreinket. És felkérem a lőtitkárt, hogy kissé ismertesse a kolozsvári Nők szöv.-nek ez évi munkásságát. Azután remélem lesz egy kis eszmecserénk. Különösen szeretném hallani vidéki testvéreinknek észrevételeit vagy inditványait.

Üdvözlet Homoródalmásról.

Mélyen Tisztelt Közgyülés!

Ez ünnepé yes alkalommal lélekben a vidéki Nőegyletek is jelen vannak s azoknak egyszerü tagjai e negyven éves jubileummal is igazolva látják azon meggyőződésüket, hogy az igaz, önzetlen munkának eredménye el nem maradhat.

Ha visszagondolunk a 40 év előtti kezdetre a lelkes kezdeményezőkre és a megértő munkatársakra, látjuk, hogy szeretett egyházunkért s vallásunkért lelkesedtek, de nem gondolták akkor — óh, hogy is gondolhatták volna — hogy 40 év elteltével olyan nagy szüksége lesz egyházunknak egy igazi összekötő kapocsra központ és vidék között, mint amilyen most a D. F. Egylet.

Legyenek áldottak a kezdeményezők, legyenek áldottak a jelenlegi vezetők és álljon az Egyesület az idők viszontagságai között mind jobban megszilárdult alapokon, mert, míg az áll, addig mindig lesznek magyar unitáriusok mindenfelé.

A homoródalmási „Nőegylet" nevében:

H.-almás, 1924. nov. 2-án.

Ajtay Jánosné
elnök.

Barráné Gvörffy Polixénia
jegyző-titkár.

Péterfyné T. Irén
alelnök.

Meghivó. A kolozsvári „Unitárius Nőkszövetsége" f. évi december 2, 1925 január 6, február 3, március 3 és április 7. napjain délután 5 órai kezdettel házias jellegü „Kötőkét" rendez az unitárius kollégium zeneteremében (II. emelet). A szövetség szivesen lát minden unitárius asszonyt és leányt kézimunkával: szórakoztató és komoly irányu müsorról gondoskodunk. Célunk a szeretet, összetartás ápolá a által a közjónak munkálása. Más vallásu vendégeket is szivesen látunk. — Egyben értesitjük az igen tisztelt Cimet, hogy ugyancsak az „Unitárius Nőkszövetsége" unitárius gyermekeink részére f. évi december hó 21-én (vasárnap) délután 4 órakor az unitárius collégium tornatermében Karácsonyfa-ünnepélyt rendez, melyre minden unitárius szülőt és gyermeket szivesen lát és elvár. A választmány nevében hitrokoni szeretettel: Cluj-Kolozsvár, 1924. Dr. Boros Györgyné, ügyv. alelnök. Ürmösi Károlyné, főtitkár.

Emlékezés, buzdítás.

Egészen a hatása alatt állok még annak a felemelő hangulatnak, mely a D. F. Egylet 40 éves jubileumán a sziveket fogva tartotta. Mintha láttuk volna, hogy az érzelmek találkoznak és egybeforrnak, a lelkek kigyulnak s egy szép mult fénylő világa mellett biztatólag uj munkára indulnak.

E hatás alatt egy pillanatra emlékezni szeretnék s buzditva szólni unitárius testvéreimhez.

Amikor a mult században az egyházi és vallásos elnyomatás ereje enyhült s a hitigazság szelleme megérintette a hosszu idón át semmittevésre kárhoztatott lelkeket, az erdélyi magyar unitárius egyház is, Phőnix madár módjára, poraiból elevenedni kezdett. Amikor pedig a külföldön s az egykori Magyarországon is a szabadelvü vallásos gondolkozás erőre kapott, az erdélyi unitárizmus is érezte, hogy veszteg nem maradhat. Hozzáfogott a szervezéshez s egyleti élet és néplap utján igyekezett közelebb hozni a hiveket az egyházhoz.

A ma már Isten különös kegyelméből pátriárka korba jutott Ferencz József püspökünk és mások által felébresztett hangulatot közel félszázad előtt az éppen ezidőtájban Londonból hazaérkezett Dr. Boros György ifju theol. tanár megpróbálta az egyház javára s

az unitárius hit erősitésére használni. Lelkes és kitartó munkája nyomán nagynevü unitáriusok segitségével és vezetése mellett 1884-ben megalakitja a *Dávid Ferenc Egyletet* s megteremti azt a lapot, mely *Unitárius Közlöny* cimmel ezerek házába viszi az unitárius eszmét és hireket. Az egylet és lapja eléggé nem méltányolható missziói munkát fejt ki az erdélyi unitárizmus érdekében. Az értelmesebb embereket, az ifjuságot és a nőket tömöriti, az egyházias életet vonzóbbá teszi, az érdemet méltányolja, a hiányokat pótolni igyekszik. Az egylet a felekezetiességen felül emelkedik s felolvasó asztala találkozó helye lesz a szellemi élet szabadelvü munkásainak. Része van abban, hogy az erdélyi unitárizmus angol és amerikai hitrokonainkkal szorosabb kapcsolatba jutott. A Dávid Ferenc Egylet vidéki szervezete ma már a legtöbb egyházközségben él valamelyes formában s az Unitárius Közlöny népünk várva várt és nélkülözhetetlen olvasmánya.

Tiszteletünk és köszönetünk egész nagyságát érdemlik, kik a munkában elől jártak s annyi akadály között sem csüggedtek.

De vajjon ilyen nagyarányu és sok érdekre tekintő munkásság előtt tudunk-e őszintén méltányló elismeréssel meghajolni? Érezzük-e, hogy némi kárpótlásként mindnyájunk erejére, támogatására, buzditására és tevékenységére van szükség, ha 40 év kitartó munkájának eredményét tovább vinni és növelni akarjuk?

Ah mert milyen szomoru lenne, ha épp a mai időkben nemesebb ösztönzés helyett a megelégedés puhitó nyugalma csökkentené erőnket; ha anyagi gondot és szükkeblüség csüggesztő ereje gyöngitené a hitünkhöz és egyházunkhoz ragaszkodás érzetét! Milyen lesujtó lenne a hitigazság érvényesülésére és az egész unitarizmus jövőjére, ha e gyötrelmeket termő időszakban nem hitünkből, megszervezett életünkből, eszméink örök igazságából meritenők azt a hittartó erőt, mely egyedül tehet minket elődeink méltó örököseivé s unitárius egyházunk keretei között a tiszta és igaz hit reményteljes harcosaivá?!

Azért azt szeretnők, ha a 40 éves mult fokozott munkára, fokozott érdeklődésre és támogatásra ösztönözne minket. Azt szeretnők, hogy ne legyen egyházközség, melyben a Dávid Ferenc Egylet munkássága talaját és kereteit meg nem találja. Ne legyen unitárius ház, melyben az Unitárius Közlönyt nem olvassák. Ne legyen unitárius ember, aki szép hitünkért és küzdő egyházunkért szivesen ne tenne és ne áldozna.

Tegyük a szivünkre kezünket s ne feledjük, hogy egyházunk jövője és az unitárizmus előhaladása ma tőlünk függ. De értsük meg azt is, hogy az előhaladást és megerősödést nem annyira a nagyhangu és nagy vonalakban kidomborodó munka biztositja, mely többnyire felületes, hanem a hitigazság megismerése s ennek érdekében önmagunknak az egyházi és vallásos életbe való beledolgozása, a részletekben való elmerülés, kis eredményeknek is komoly megbecsülése.

Ha a 40 éves jubileum nemcsak hangulatot keltett, hanem ilyen-

szerü elgondolásra is inditott, akkor reménlhetjük, hogy a Dávid Ferenc Egylet és az Unitárius Közlöny még nagyobb munkát fog végezni a jövöben, mint végzett a multban. *Kovács Lajos.*

1924

A D. F. E. uj örökös alapitói a 40. év jubileuma alkalmából 500 Leuval:

1. Ürmösi Károly esp. Kolozsvár. 2. Weress Béla lelkész Petrozsény. 3. Unitárius egyházközség Petrozsény. 4. Balázs András Derzs. 5. Ürmösi József H.-szentpál. 6. Kisgyörgy Sándor Vargyas. 7. Kisgyörgy Sándorné Vargyas. 8. Vass Domokos Kolozsvár. 9. Gálfi Lorinc Kolozsvár. 10. Fazakas Lajos Ny.-szentmárton. 11. Tana Sámuel min. tanácsos S.-szentgyörgy. 12. Farkas Albertné Boros Irén Szászrégen (550). 13. Weress Jenőné Boros Rózsika Kolozsvár. 14. Gál Mózes lelkész S.-szentkirály, Gál Mózesné lelkész neje S.-szentkirály. 15. Kovács Kálmán Kolozsvár. 16. Szabédi D. F. E. és Nőkszövetsége. 17. Kelemen István lelkész és neje Paál Irén Felsőrákos. 18. Kovács Margit Székelykeresztur. 19. Pap Mózes Székelykeresztur. 20. Gálfalvi Samu Székelykeresztur. 21. Gálfi András lelkész Szt.-Mihályfalva. 22. Biró István lelkész. 23. Szász Dénes lelkész. 24. Báró József városfalvi lelkész. 25. Árkosi Tamás lelkész és neje Bedő Gizella. 26. Pataki András lelkész. 27. Türkösi Sámuel nyug. p. ü. főbiztos (600). 28. Brassói unitár. Nőegylet. 29. Kelemen György. 30. Dr. Kiss Elek és neje. 31. Keresztesi Dénes lelkész. 32. Sükösd Farkas. 33. Sükösd Farkasné Vaska Vilma (1000). 34. Toók Mózes és neje. 35. Fazakas József brassói curator. 36. Dr. Hintz Györgyné Boros Ella. 37. Nagyajtai D. F. Egylet. 38. Pál Ferenc és neje. 39. Dr. Lukácsy József. 40. Raffai András. 41. Lőrinczy Dénes lupény-vulkáni lelkész. 42. Dr. Vajda Béla bankigazgató Dicsőszentmárton. 43. Bekő Mihály egyhtanácsos Okland. 44. Katona Ferenc esperes Martonos. 45. Tanka Béla. 46. Ádámossy Gábor Kövend. 47. Orbok Gyula lelkész Csókfalva. 75-ik helyre Hadházi Béla táblai irodaigazgató. 99. Zoltán Atilla. 100. Zoltán Sándor. 101. Hadházi Sándor. 102 Vass Domokosné.

Régebbi örökös alapitó tagok:

Brassai Sámuel 400 K. Dr. Boros György 500 L. Dr. Boros Györgyné 500. Özv. Benczur Gyuláné Ürmössy B. Piroska 930 L. Özv. Csongvay Lajosné 500 L. Alsójárai D. F. Egylet 200 L. Derzsi D. F. Ifjusági Egylet 200 L. Deák Miklós és neje 550 L. Fazakas József Brassó 500 L. Gálfi Lőrincné 500 L. Br. P. Horváth Kálmán 1000 L. Jakab Gézáné Emléke 350 L. K. Nagy István Emléke 225 L. Kereszturkőri D. F. Egylet 1000 L. Kahlfürst Imre 1040 L. Lőrinczy Pál Emléke 200 L. Marosi Gergelyné Emléke 500 L. Dr. Mikó Lőrincné 200 L. Székely László 150 L. Dr. Szentiványi József 500 L. Solymossyné Raffay Irma Emléke 150 L. Sükösd

Farkas 500 L. Telmann Béla 500 L. Unitárius Egyházközség Székelyszentmihály 500 L. Varga Márton 500 L. Várfalvi D. F. Ifjusági Egylet 150 L. Veress Gyula Emlékére 500 L.

Lelkészeink jó példával járnak elől máris, de remélni merjük, hogy száznál többen fognak sorakozni. Az lesz igazán impozáns bizonyitéka a mai lelkészkar öntudatos munkaakarásának.

Sokan megértették, hogy a D. F. E.-ért áldozni kell nemcsak szóval, hanem tettel is. A névsor tanuskodik. Bekő Mihály főtanácsos aa a diszgyülés alkalmával gondolt arra, hogy jelentkezzék, s azután lelkésze Pál Ferenc esperes után felvétette magát a diszes listába. K lömben Bekő aa az Unitárius Közlönynek egyik legrégibb olvasója.

Jubiláris estélyünk fejezte be a 40 év ünnepét. A tornacsarnok meg volt telve városi és vidéki barátainkkal. A müsort Pálffy Márton tanár nyitotta meg szellemes verses prologussával, melyet a Vasárnapi Ujság bemutatott a nagy közönségnek. Női énekkarunk meghódit tta a hallgatóságot nagyon szabatos szép énekeivel, Lakatos István Imre ur hegedüjét mindig hallgatnók, Pap Domokosné meglepett iskolázott, erős szép hangjával, Ütő Mária már ismeretes előttünk elsőrendü zongoratudásával. A hallgatóság és az egylet köszönete, hálája és az a tudat jutalmazza meg becses munkájukat, hogy a nagy ünnepre föltették a koszorut.

Alapszabályaink megerősitését — jogtanácsosunk értesülése szerint — az állam egyszerüen tudomásul veszi ugy, amint az egyházunk főhatósága részéről 1885-ben történt. A Dávid Ferencz-Egylet az unitárius egyház belmissziói föladatainak munkássa egészen az egyház szellemében a vallásos buzgóság és az erkölcsi élet tisztasága érdekében. Ilyen minőségében az állam legjobb támasza, mert „minden ország támasza, talpköve a tiszta erkölcs.“ Egyleteink ezt vegyék tudomásul előre is és joguk érzetében távolitsanak el minden kicsinyes akadályt.

A füst.

A füstöt Amerikában is épp ugy szeretik mint nálunk, de nekik jussuk van hozzá, mert ott van az őshazája a dohánynak. Hanem azért mégis igen bele mentek a füstölésbe, mert amerikai lapunk szerint a folyó év első négy hónapja alatt 2.000,000.000 (olvasd kétezermillió) cigarettát szivtak el, s májusban már ötezermillióra emelkedtek.

Minden pusztitó rossz szokás között a dohányzás a legelterjedtebb. A dohányzók száma ott nem növekedik, de a fogyasztás igen. Ez azt mutatja, hogy a dohányozás szenvedélye mind erősebben uralkodik. Mindenki tudja, hogy nincs szükség rá, hogy költséges, káros, tisztátalan és izléstelen. A nők is használják, talán néhány uri nő is, de kezdetben csak olyanok gyakorolták, akikkel nem lehet

találkozni tisztességes társaságban. Ma is kerülik azok a nők, akik a komoly családi és társadalmi munkában foglalatosok.

Hej, ha a füstre költött pénzt nemes célra lehetne fordítni! Az unitárius dohányzók füstbe menő pénzéből 100 tanulót lehetne iskoláztatni, mert hetvenezerből 20.000 dohányos. Egy ember havonként elköltött dohányra átlag 40 leut, — egy iparos munkás azt mondja, hogy cigarettára hetenként elköltött 25 leut, tehát 40 leu nem magas szám — tehát egy évben 480 leut. A huszezer tizenkét hónap alatt kitesz 960.000 leut, vagyis nemcsak száz tanulót, hanem az összes tanárokat is ellehetne látni. Egy tanuló ellátása egy évre 4000 leu, de ha 8000, akkor is 100 tanulót ellehetne látni.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Főtanácsunk november 9—11. napjain oly népes, oly összhangu és magas szinvonalu volt, hogy mindenki megelégedéssel távozott. Az uj főtanácsosok hatalmas számban vonultak be. Gyönyörüség volt látni a faluk szinejavát a padsorokban. Jó hatást tett, hogy már az első gyülésen fölszólaltak. Sajnáljuk, hogy lapunk területe nem fogadja be az óhajtott tudósitásokat. Főtanács a Dávid Ferencz Egylet jubileumáról is elismeréssel nyilatkozott s dr. Várady Aurél inditványára szép szavakban méltányolta az egylet elnöke báró Petrichevich-Horváth Kálmán és ügyvezetője dr. Boros György érdemét.

Felszentelt uj papok. Az 1924. évi Egyházi Főtanácson felszentelt uj papok száma nagyobb volt, mint a megelőző években. Felszenteltettek: Dr. Varga Béla teológiai akadémiai tanár, dr. Csiki Gábor missziói lelkész, Kozma Zoltán székelyszentmiklósi lelkész, Biró Lajos lelkész, Weress Béla petrozsényi lelkész, Kiss Jenő csegezi, Kovács Béla iklandi, Pataki András várfalvi, Fekete Lajos fogarasi, Kozma Béla bethlensztmiklósi, Vincze Lajos komjátszegi, Gál Gyula torockósztgyörgyi, Lőrinczy Dénes lupényvulkáni, Máthé Sándor ujszékelyi, Pálfy Árpád kőrispataki lelkészek, Lőrinczy László, az amerikai magyar egyházak lelkésze, Pál Tamás küküllődombói és Benczédy Ferenc nyárádszentlászlói lelkészek.

Angol és amerikai testvéreink nagy ünnepre készülnek egyházszervezeteik száz éves fennállása ünneplésére. Az a benső viszony, amely számunkra annyi édes és jó gyümölcsöt terem, arra kötelez, hogy készüljünk a testvérek nagy eseményére. Ezt mi egyelőre ugy képzeljük, hogy lelkészeink és tanitóink gondoskodjanak ismertető előadásokról. A D. F. E. a rendelkezésére álló füzetekből, melyek Amerikáról és Angliáról tájékoznak, a meglevő példányból szivesen küldenek. Csak nehány áll rendelkezésre. A Ker. Magvető és az Unitárius Közlöny korábbi köteteiben is található tájékozó.

Sepsiszentkirályban is megszólalt az elnémult harang. Felszentelése folyó évi junius hó 9-én volt. Tartalmas, szivhez és észhez szóló felszentelő beszédet Benedek Gábor kökösi lelkész tartott.

A harang beszerzésének történetét helybeli lelkész ismertette és felolvasta a kegyes adományokat. Ábrányi Diligisiome c. költeményét művészi érzékkel adta elő Kiss Etelka. Gyöngyösi Károly vezetésével szépen énekelt az ifjusági dalkör. Délután Sükösd Farkas gondnok kertjében Gyöngyösi Károly ig. tanitó vezetésével az ifjusági egylet müsorral kapcsolatos táncmulatságot rendezett, melynek tiszta jövedelme, 2600 leu, az 52.000 leuval beszerzett harang javára fordittatott. Igy is még 10.000 leu harang hátralékunk van, de ezt hat lelkes egyh. tag adóslevelen biztositotta. Igy épitik a kicsinyek is lelki sionunkat... *G. M.*

Bibliai előadások. A Theol. Akadémia tanárai a D. F. E. Nőszövetségének felkérésére két bibliai előadás tartanak. Bevezető előadást tart Dr. Boros György; az ó-testamentum és az uj-testamentum köréből. Dr. Kiss Elek, illetve Gálfi Lőrinc tartanak 2—2 előadást. Csifó Salamon „A biblia szerepe a kereszténység fejlődésében", Dr. Varga Béla „A biblia szerepe napjainkban" cimen tartanak előadást. Az előadások a kollégium emeleti tanácstermében minden szerdán este ½7 órától kezdve fognak megtartatni, az első január 14-én lesz. Az érdekes és tanulságos előadásokra már most felhivjuk olvasóink figyelmét. Reméljük a pontos és rendes látogatást.

Kis- és Nagykede áldozatkészségéről nevezetes unitárius hivei ujabb bizonyitékát adták egyházuk iránti szeretetüknek. Megmaradt, elárvult harangocskájuk mellé a buzgóság egy uj harangot emelt, melynek felszentelése szept. hó 22-én folyt le igen kedves ünnepség keretében. Harangszentelő szónok dr. Kiss Elek teol. akadémiai tanár volt, a tőle megszokott értékes, könnyeket fakasztó beszédével. A harang beszerzéséről beszámolót helybeli lelkész Pap Ferenc tartott. Ez alkalommal tartatott meg a szokásos őszi-urvacsora osztás is, melyen Kozma Zoltán szentmiklósi lelk. agendált megkapóan, az ünnepség szellemében. A szép szeptemberi nap sok vendéget csalt ez ünnepségre. Kiemelendőnek tartom Pap Ferenc lelk. és Fazakas Péter énekv. vendégszerető házait, kiknek kedves feleségeik a nagyszámu intelligenciát izletes ebéddel látták el. Ugyszintén a helybeli hivek vendégszeretete és teritett asztala várta a más falukból összejött vendégeket. Most, akiknek szivéből fakadt az áldozat, azoknak szivéhez szól a harang. Bár mindenhol igy lenne!

Kádár Balázs.

Nagyenyeden anyaegyházat alakitottak buzgó hiveink. A hivek száma meglepő nagy. Ifju lelkészük Barabás Miklós, Bedő Dénes, Szentiványi Árpád, dr. Fűzi Sándor és Máthé László személyében kitünő segitőre talált. Ő maga nem kimél semmi fáradságot, hogy a vidéken elszórtan élő unitáriusokat összegyüjtse és bennük a hitbuzgóságot fölébressze. Van okunk remélni, hogy Nagyenyed unitáriussága, mely a XVI. században tündökölt, régi fényénél gyújt uj szövétneket.

A **dézsfalvi** harangszentelésről és a *bethlenszentmiklósi* templomszentelésről lapunk zártakor érkezett tudósitás.

Botfalván a cukorgyárnál az unitáriusok lélekszáma száznál több. Havonkint egyszer a gyári iskolában istentiszteletet és hittantanitást a sepsiszentkirályi lelkész tart. Gondnok Olteánné sz. László Zsuzsánna (vargyasi) lelkes unitárius nő. Látszik, hogy a nagytiszteletü Kisgyörgy bátyánk tanitványa volt, mert Vargyasról magával hozta unitárius lelkét. Most azon fáradozik, hogy a gyárnál levő unitárius nők a D. F. E. örökös alapitóinak névsorát eggyel gazdagitsák. Isten segitse. — Ezuton hivom fel lelkésztársaimat, hogy a botfalvi cukorgyárhoz költözött volt hivektől semminemü egyházi adót ne követeljenek, mert azt egyházi törvényeink alapján alulirotthoz, mint beszolgáló lelkészhez, kell hogy fizessék. *Gaál Mózes* unitárius lelkész.

Az Unitárius Teológiai Akadémia Ifjusági Önképző Köre 1924. november hó 23-án d. e. 11 órakor az unitárius kollégium dísztermében Dávid Ferenc halálának emlékére diszgyülést tartott, melyen ifjaink igen szép sikert értek el első püspökünk méltatásában. Megnyitót Lőrinczy Géza önk. elnök tartott. Énekelt a teológiai énekkar. Fülöp Zoltán megrajzolta Dávid Ferenc korát és szerepét. Kővári Jenő szavalta Ürmössy Károlyné Dávid Ferencét. Pusztai Pál remek énekszólóját zongorán kisérte Ütő Mária urleány. Simén Domokos csinos kis novellában magyarázta meg, miért maradt Dávid F. Kolozsvárt. Török Elek értelmes jó szavalónak mutatkozott.

Deák Mózes nyug. énekvezér-tanitó életének 85-ik évében Székelyudvarhelyen f. évi október 31 én elhalt, jó gyermekei és szeretett unokái nagy fájdalmára. Életét és munkaerejét az egyház szolgálatának szentelte. Már 18 éves korában, 1885-ben megkezdi áldásos egyházi munkáját s azt folytatja 42 esztendőn keresztül szerénységgel párosult nagy buzgósággal. Előbb Gyepesen 11 évig, majd Homoródszentpéteren 3 évig és végül Homoródujfaluban 28 esztendeig hordozza odaadással az énekvezér-tanitói teher gyönyörüségét, mignem 42 esztendei szolgálat után 1900-ban nyugalomba vonul. A nagy munka után Isten kegyelméből még 24 évig élvezhette a jól megérdemelt nyugalmat is, melynek esztendeit Karácsonfalván, majd Ujszékelyen és Székelyudvarhelyen töltötte szerető és önfeláldozó gyermekei körében A gyermeki kegyelet nem sajnálva fáradságot és anyagi áldozatot, a megboldogult kihült testét a karácsonfalvi családi sirkertbe hozatta, hol november 2-án nagy közönség könnyei között adattak át a hamvadó porok az örök enyészetnek. Legyen emlékezete áldott a szerény és becsületes néptanitónak! Bálint Ödön, karácsonfalvi unitárius lelkész.

Kökössy Mihály árvái javára. Az idei Főtanács alkalmával Kökössy Mihály árvái részére Gálfalvi S. igazgató ur megbizásából gyüjtést inditottam be. Dr. Ferenczi Géza 100, dr. Barabásy József 100, Halmágyi János 20, dr. Varga Béla 10, Árkosi Tamás 20, Miklós János tanitó 20 leut adományozott. A begyült összeg 325 leu. Gyüjtőivemnek egyik része elveszett s igy 55 leuval nem tudok elszámolni. Tisztelettel kérem azokat, kik gyüjtőivemre feliratkoztak,

de a fennebb felsoroltak között nincsenek benne, szíveskedjenek egy levelezőlapon a jegyzett összeg nagyságáról engem értesiteni. Cristur, Székelykeresztur, 1924. november 15. *Ütő Lajos* lelkész.

Tóth Vilmos szentábrahámi énekvezért 40 éves szolgálatának évfordulója alkalmával az egyházközség keblitanácsa meleg ünneplésben részesitette. Az érdemes munkást mi is melegen üdvözöljük és további munkásságára erőt és kitartást kivánunk.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába szeptember 18-tól november 18-ig tagsági és előfizetői dijat fizettek 1923-ra Özv. Kiss Aladárné Sövénység; Barra Sándor Homoródalmás; Ürmössy József Brassó; Deák Ferenc Torda; 1924-re fizettek: Kovács Mózes, Kovács Dénes, Bálint Endre Szászrégen; Kardos Ferenc Dicsőszentmárton; Tamás Gábor Homoródszentpál; Izsák Vilmos Brassó; Székely Sándor, Ormai Kálmán Kolozsvár; Esztegár Józsefné Abrudbánya; Incefi Lajos Szászrégen; Özv. Kiss Aladárné Sövénység; Vargyasi D. F. Egylet; Dobay István Székelyudvarhely; Unitárius Egyházközség, Unitárius Lelkészi Hivatal Gyepes; Kovács Károly Marosujvár; Csiki Albert Székelyudvarhely, Barra Sándor Homoródalmás: Id. Tana Sámuel Bölön; József János Bágyon; Özv. Györfi Ferencné Derzs; Ürmössy József, Benedek János, Kádár Sándor Brassó; Kerestély Gézáné Szentábrahám; Kovács Sándor Nagysármás; Deák Ferenc Torda; a kolozsi D. F. Egylet tagjai 1923 jul. 1-től 1924 jun. 30-ig; Csete György, Csete Imre, Csete József, Csete Pál, Gergelyné Kovács Anna, Kovács József asztalos, Kovács Pálne, Kozma István, Kozma Pál, Kerekes Sándor, Kun György, Kun József, Kun Sándor szabó, Kun Pál, Kun Jozset Ádámé, Kun Ádám, Kun Sándor Bálinté, Pilbák István Györgyé, Székely Mihály, Kissné Pap Erzsébet, Kiss Sándor Kolozs; Simonné Biró Anna, Osváth Ferenc, Beres Jenő, Balázs Gyula Apahida: Mera Béla Kara; 1925-re fizettek: Magyarosi László, László Péter Szászrégen; Kozma Miklós Fiátfalva; Fekete Mózes Szentábrahám; Járai Béla Désfalva; Kovács Sándor Nagysármás; Alapitói dijban fizettek: Sükösd Farkasné Vaska Vilma Sepsiszentkirály 1000 L.; Sükösd Farkas Sepsiszentkirály; Tana Sámuel Sepsiszentgyörgy; Took Mózes és neje Nagyajta; Fazakas József Brassó; Raffai András Abrudkerpenyes; Türkössy Sámuel Kolozsvar; Veress Gyula emlékére Dr. Veress András Abrudbánya; Farkas Albertné, Boros Irén Magyarrégen; Weress Jenőné Boros Rózsika Kolozsvár; Kisgyörgy Sándor és Kisgyörgy Sándorné Vargyas: 500—500 L.; Balázs András Derzs 150 L. (II. részlet) Az egylet céljaira ajándékoztak; Id. Albert Lőrinc Bölön 200 L.; Özv. Kiss Aladárné Sövénység 50 L. Kolozsvár, 1924. nov. 19. *Gálfi Lőrinc* pénztárnok.

Hivatalos közlemények.

XLV. 3380/1924. sz. **Körirat lelkész afiaihoz az egyházi könyöradományok gyüjtéséről.** A népjóléti miniszterium az egyházi könyöradományok gyüjtését 1924. évi szept. hó 1-től kezdődően az eddigitől eltérő módon rendezte; többek közt az engedélyezést a püspökség jogkörébe utalta, a gyüjtőkönyvek mintáját és az állami ellenőrzés módját megállapitotta. Jövőben tehát azok az egyházközségek, melyek ily gyüjtést óhajtanak eszközölni, forduljanak mindenekelőtt felvilágositásért az E. K. Tanácshoz. Kolozsvárt, 1924. évi november hó 26-án. Ferencz József, unitárius püspök.

XLVI. 3388/1924. sz. **Körirat lelkész afiaihoz az 1834. év előtt épült templomok müemlékké nyilvánitása tárgyában.** Az 1919: VI. t.-c. értelmében leendő végleges megállapitá-

sáig és a műemlékek leltárában való közlésig ideiglenes műemlékeknek osztályoztattak az összes 1834-ig épített templomok összes kincseikkel együtt. Az ilyen templomok a műemlékek erdélyi osztályának jóváhagyása nélkül le nem rombolhatók és kijavitásuk, ujraépitésük sem történhet meg ezen jóváhagyás nélkül; aminek kieszközlése végett a jövőben még a munkálatok megkezdése előtt a megfelelő kérés a tervek és költségvetés továbbitás végett felterjesztendők E. K. Tanácshoz. Kolozsvárt, 1924. évi november hó 26-án. Ferencz József, unitárius püspök.

XLVII. 3366/1924 sz. **Körirat lelkész és énekvezér afiaihoz az uj énekeskönyv bevezetése tárgyában.** Az uj énekeskönyv példányai mind elkészültek és az egyházi pénztári hivatalban darabonként 50 leuért bekötve kaphatók vagy a pénz beszolgáltatása mellett postai elküldéssel is megrendelhetők. A tetemes nyomdai költségek miatt sajnálatunkra az előzetesen megrendelőknek sem árusithatjuk csekélyebb összegért. E. K. Tanács a legközelebbi ülésen fog határozni az uj énekeskönyv *kizárólagos* használatának kezdőidejéről. Addig is meghagyom, hogy énekvezér afiai haladéktalanul kezdjék meg az énektanitást az uj könyv alapján az ifjuságnak és a felnőtteknek egyaránt. Az uj énekeskönyvre és énektanitásra lelkész afiai a szószékből hivják fel a hivek figyelmét s mindezen meghagyások teljesitését dec. 15-ig E. K. Tanácshoz jelentsék. Kolozsvárt, 1924. évi November hó 27-én. Ferencz József unitárius püspök.

XLVIII. Emlékeztető az Unitárius Közlönyben meg nem jelent novemberi köriratokról: 1206/1924. Körirat lelkész, kántor, tanitó afiaihoz, nevelésügyi bizottságokhoz és főgimn. igazgatóságokhoz a Patakfalvy Zsigmond afia javaslataival kapcsolatban elrendelt belmissziói mukálatokról. — 2433/1924. Körirat lelkész afiaihoz az egyházközségi választók névjegyzékének évenkénti elkészitése, kihirdetése és felterjesztése tárgyában. — 2434/1924. Körirat lelkész afiaihoz az egyházközségnek a köri közgyülésre küldendő képviselő megválasztása és megbizó levele tárgyában. — 3350/1924. Körirat lelkész afiaihoz, iskolaszékekhez, főgimn. igazgatóságokhoz a másvallásu tanulóknak a felekezeti iskolába felvételéről intézkedő ujabb miniszteri rendeletről. Iskolaszékek a másvallásu tanulók névsorát dec. 10-ig terjesszék fel E. K. Tanácshoz. — 3351/1924. Körirat lelkész afiaihoz az iskolai sérelmek tárgyában. Jelentések — esetleg nemlegesek is — beküldendők dec. 5-ig valamennyi lelkész afiától. — 3356/1924. Körirat lelkész afiaihoz az egyházközségek házai és templomairól. Adatok — a leányegyházközségeket illetően is — beküldendők dec. 5-ig, esetleg nemleges jelentések is. — 3376/1924 Körlevél iskolaszékekhez Dulfu—Bilinszky—Porsche elemi iskolai III. IV. oszt román nyelvkönyvéről.

Főszerkesztő: Dr. BOROS GYÖRGY | **Szerkesztő: PAP DOMOKOS.**

Előfizetési ár: Egész évre 30 L. Magyarországra 36 L. Egyes szám ara 4 L. Akik a 30 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitódij 100 L. Minden pénz Gálfi Lőrinc egyleti pénztároshoz küldendő.

Nyomatott „Corvin"-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca)17 sz.

5752